

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANA BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 5. SINIF GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİM
PROGRAMI'NIN STUFFFLEBEAM'İN BAĞLAM, GİRDİ,
SÜREÇ, ÜRÜN DEĞERLENDİRME MODELİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nagihan ZAMUR

Lefkoşa, 2025

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANA BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 5. SINIF GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİM
PROGRAMI'NIN STUFFLEBEAM'İN BAĞLAM, GİRDİ,
SÜREÇ, ÜRÜN DEĞERLENDİRME MODELİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nagihan ZAMUR

20213385

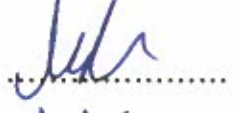
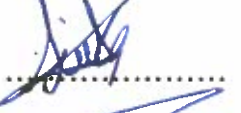
Tez Danışmanı

Doç. Dr. Didem İŞLEK

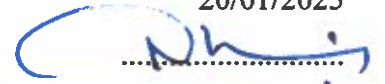
Lefkoşa, 2025

Onay

Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,
Nagihan Zamur'un "**İLKÖĞRETİM 5. SINIF GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN STUFFFLEBEAM'IN BAĞLAM, GİRDİ, SÜREÇ, ÜRÜN DEĞERLENDİRME MODELİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**" isimli tezi
20 Ocak 2025 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Doç. Dr. İpek MAAŞOĞLU	
Jüri Üyesi:	Yrd. Doç. Dr. Seçil BESİM	
Danışman:	Doç. Dr. Didem İŞLEK	

20/01/2025

Prof. Dr. Umut AKÇİL

Anabilim Dalı Başkanı

20/01/2025

Prof. Dr. Kemal Hüsnü CANBAŞER

Enstitü Müdürü

Etik İlkelerle Uygunluk Beyan

Bu tezin içinde sunduğum bilgi, belge ve verilerin akademik ve etik kurallara uygun olarak tarafımdan elde edildiğini; çalışmanın her kademesinde bilimsel etik ve ahlak ilkelerine uyum sağladığımı; tez çerçevesinde, bana ait olmayan tüm veri, düşünce, bulgu ve sonuçlara yönelik kaynakları eksiksiz şekilde açıklayarak atıf yaptığımı; yanıltıcı veya yanlış herhangi bir beyanda bulunmadığımı ifade ederim. Aynı zamanda, bu çalışmanın özgünlüğünü koruyarak tüm basamaklarında araştırma etiğine uygun bir süreç izlediğimi beyan ederim.

Nagihan ZAMUR

20/01/2025

Teşekkür

Bu yolculuğa çıktığımda, bir sonun değil, bir başlangıcın hayalini kuruyordum. Şimdi burada, yaşadığım tüm zorluklar, kaygılar ve sevinçlerle dolu bu eşsiz deneyimi geride bırakırken, içimde tarifi zor bir gurur ve mutluluğu taşıyorum. Her adımın beni biraz daha büyüttüğü, her engelin bana daha güçlü olmayı öğrettiği tüm bu çabalarımın karşılığını almanın onurunu yaşıyorum. Bu yolda hayatım boyunca beni destekleyen, inançlarıyla yolumu aydınlatan biricik kardeşim Leyla'ya, anneme, babama ve aile üyelerime sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Onların varlığı bu yolda bana, her zorluğun üstesinden gelmemi sağlayan bir güç kaynağı oldu.

Ayrıca tez danışmanım Doç. Dr. Didem İşlek'e bu akademik serüvenimde bana rehberlik ettiği, ışık tuttuğu ve her an desteğini hissettirdiği için ne kadar teşekkür etsem az. Bana sadece bilgiyi değil, azmi, disiplini ve asla pes etmemeyi öğrettiniz. Size olan saygım ve minnettarlığım, bu çalışmamın her satırında hayat buldu.

Yüksek lisans çalışmamın veri toplama aşamasında yardımlarını esirgemeyen tüm öğretmen ve uzman arkadaşlarıma da teşekkürü borç bilirim.

Nagihan ZAMUR

Özet

İlköğretim 5. Sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programı'nın Stufflebeam'in Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün Değerlendirme Modeline Göre Değerlendirilmesi

Zamur, Nagihan

Yüksek Lisans, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

Doç. Dr. Didem İşlek

12,24, 203 sayfa

Bir öğretim programının başarısını ölçmek, öğretmen ve alandaki yetkin uzman kişilerin onu benimsemesi ve etkin bir şekilde uygulaması ile gerçekleştirilir. Görsel sanatlar dersi öğretmenleri ve bu alandaki yetkin uzman kişilerin görüşleri, bu programın etkili olup olmadığını belirlemede kritik bir rol oynar. Söz konusu programın başarıyla uygulanabilmesi, öğretmenlerin ve alan uzmanlarının görüş ve önerileriyle şekil alır. Bu paydaşlar, programın öğrenciler üzerindeki etkililiğini değerlendirerek, programın geliştirilmesi ve daha etkin bir hale getirilmesi için yol gösterir.

Bu nedenle çalışmanın genel amacı 5.sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programı (2018-2019)'nın Stufflebeam'in bağlam, girdi, süreç ve ürün değerlendirme modeline göre değerlendirilmesidir. Bu bağlamda araştırmada; ilköğretim kurumlarında görsel sanatlar dersini veren öğretmenlerin ve bu alandaki uzmanların görüşlerinin değerlendirilmiştir.

Bu araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde rastgele olmayan (tesadüfi olmayan) örneklem yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında Ölçek formu geliştirmek için ilk olarak alanyazın taraması yapılmış ve ardından uzman görüşü alınmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek formu ile veriler toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler araştırmacı tarafından içerik analizi ile işlenmiştir. Bu veriler, eğitim bilimi alanında uzman kişiler tarafından ayrıca tekrar sınıflandırılmıştır.

Sonuç Olarak 5.sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programı'nın amacını gerçekleştirme konusunda yetersiz kaldığı saptanmıştır. Bu noktada programın amacını daha iyi gerçekleştirebilmesi için uygulama aşamasının gözden geçirilip, uygun koşulların sağlanması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: İlköğretim 5.sınıf, görsel sanatlar, CIPP Modeli, Stufflebeam

Abstract

Evaluation of Primary 5th Grade Visual Arts Curriculum According to Stufflebeam's Context, Input, Process, Product Evaluation Model

Zamur, Nagihan

Master's Degree, Department of Curriculum and Instruction

Assoc. Dr. Didem Islek

12,24, 203 pages

Measuring the success of a curriculum is achieved by the adoption and effective implementation of it by teachers and competent experts in the field. The opinions of visual arts course teachers and competent experts in this field play a critical role in determining whether this program is effective. The successful implementation of the program in question is shaped by the opinions and suggestions of teachers and field experts. These stakeholders evaluate the effectiveness of the program on students and provide guidance to improve the program and make it more effective.

For this reason, the general purpose of the study is to evaluate the 5th grade Visual Arts Curriculum (2018-2019) according to Stufflebeam's context, input, process and product evaluation model. In this context, in the research; The opinions of teachers teaching visual arts in primary schools and experts in this field were evaluated.

This research was conducted with qualitative research method. Non-random (non-random) sampling method was used to determine the sample of the research. Within the scope of the research, first a literature review was conducted to develop the scale form and then expert opinion was obtained. Data was collected with the scale form developed by the researcher. The data obtained from the semi-structured interview form was processed by the researcher with content analysis. These data were further reclassified by experts in the field of educational science.

As a result, it has been determined that the 5th grade Visual Arts Curriculum is insufficient to achieve its purpose. At this point, it becomes clear that the content of

the program must be reviewed and appropriate conditions must be provided in order to better realize its purpose.

Key words: Primary 5th grade, visual arts, CIPP Model, Stufflebeam

İçindekiler

Onay	I
Etik İlkelerle Uygunluk Beyanı	II
Teşekkür	III
Özet	IV
Tablolar Listesi	IX
Kısaltmalar	XII
BÖLÜM I.....	1
Giriş	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	8
Alt Amaçlar	8
Araştırmanın Önemi	8
Sınırlılıklar	11
Tanım ve Kısaltmalar	12
BÖLÜM II.....	14
Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar	14
Problem Türleri	14
Eğitim Programı	14
Öğretim Programı	15
Ders Programı	15
Program Öğeleri	16
Hedef	16
İçerik	17
Öğrenme-Öğretme Süreci	18
Değerlendirme	19
Program Geliştirme Süreci	19
Program Değerlendirme	21
Program Değerlendirme Modelleri	21
Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli	22
Metfessel ve Michael Değerlendirme Modeli	23
Provus'un Farklar Yaklaşımı ile Değerlendirme Modeli	24
Stake'in Uygunluk-Olasılık Modeli	25

Eisner'in Eğitsel Eleştiri Değerlendirme Modeli	26
Stufflebeam'in CIPP (Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün) Modeli	26
Sanat Eğitimi	30
Görsel Sanatlar Öğretimi	31
Görsel Sanatlar ve İlköğretim	32
BÖLÜM III	34
Yöntem	34
Araştırmanın Modeli	34
Araştırmanın Evreni ve Örneklem Grubu	34
Araştırma Verilerinin Toplanması ve Veri Toplama Araçları	35
Yarı yapılandırılmış Görüşme Formunun Hazırlanması	36
Gözlem Formu	36
Araştırmanın Veri Analizi	37
Veri Toplama Araçlarında Geçerlik ve Güvenirlik	39
BÖLÜM IV	42
Bulgular ve Yorumlar	42
Görsel Sanatlar Dersini Veren Öğretmenlerin Görüşleri	42
Öğretmenlerin Bağlam Boyutuna İlişkin Görüşleri	42
Öğretmenlerin Girdi Boyutuna İlişkin Görüşleri	54
Öğretmenlerin Süreç Boyutuna İlişkin Görüşleri	69
Öğretmenlerin Ürün Boyutuna İlişkin Görüşleri	84
Görsel Sanatlar Alanındaki Uzmanların Görüşleri	92
Uzmanların Bağlam Boyutuna İlişkin Görüşleri	92
Uzmanların Girdi Boyutuna İlişkin Görüşleri	105
Uzmanların Süreç Boyutuna İlişkin Görüşleri	120
Uzmanların Ürün Boyutuna İlişkin Görüşleri	136
Sınıf İçin Gözlemlere İlişki Bulgular	144
Süreç Boyutuna İlişkin Gözlem Bulguları	145
Değerlendirme Boyutuna İlişkin Gözlem Bulguları	147
Doküman Analizi Bulguları	147
BÖLÜM V	153
TARTIŞMA	153
Birinci Alt Probleme İlişkin Tartışma	153
Bağlam Değerlendirme Boyutu	153

Girdi Değerlendirme Boyutu	154
Süreç Değerlendirme Boyutu	155
Ürün Değerlendirme Boyutu	156
İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma	157
Bağlam Değerlendirme Boyutu	157
Girdi Değerlendirme Boyutu	159
Süreç Değerlendirme Boyutu	160
Ürün Değerlendirme Boyutu	161
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma	161
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma	162
Beşinci Alt Probleme İlişkin Tartışma	163
Hedef Boyutu	163
İçerik Boyutu	163
Öğrenme ve Öğretme Süreci Boyutu	164
Değerlendirme Boyutu	164
BÖLÜM VI	165
Sonuç ve Öneriler	165
Sonuç.....	165
Öğretmen Boyutuna İlişkin Sonuç	165
Bağlam Değerlendirme Boyutu	165
Girdi Değerlendirme Boyutu	165
Süreç Değerlendirme Boyutu	166
Ürün Değerlendirme Boyutu	166
Uzman Boyutuna İlişkin Sonuç	167
Bağlam Değerlendirme Boyutu	167
Girdi Değerlendirme Boyutu	167
Süreç Değerlendirme Boyutu	168
Ürün Değerlendirme Boyutu	168
Süreç Boyutuna İlişkin Gözlem Sonuçları	168
Değerlendirme Boyutuna İlişkin Gözlem Sonuçları	169
Doküman Analizine İlişkin Sonuçlar	169
Hedef Boyutu	169
İçerik Boyutu	169
Öğrenme ve Öğretme Süreci Boyutu	170

Değerlendirme Boyutu	170
Öneriler	170
KAYNAKÇA	172
Ekler	180

Tablolar Listesi

Tablo 1. Programının Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	42
Tablo 2. Programının Güçlü ve Zayıf Yönlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	45
Tablo 3. Programın Görsel Sanatlar Eğitim İhtiyacını Karşılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	48
Tablo 4. Programının Hedef ve Kazanım Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	50
Tablo 5. Programının Hedef ve Kazanımlarının Açıklık İlişkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	51
Tablo 6. İçeriğin Hedeflere Uyumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri	53
Tablo 7. Programının Kapsamına İlişkin Öğretmen Görüşleri	55
Tablo 8. Kapsamın Öğrencilerin Giriş Özellikleri/Hazır Bulunuşluk Düzeyi Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	57
Tablo 9. Öğretmenlerin Hazır Bulunuşluklarına İlişkin Görüşleri	58
Tablo 10. Kullanılan Kaynaklar/Materyallere İlişkin Öğretmen Görüşleri	60
Tablo 11. Materyallerin Dersin Hedefini Gerçekleştirmeye İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	62
Tablo 12. Okuldaki Fiziki Ortama İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	64
Tablo 13. Atölyede Artırılması Gereken İmkanlara İlişkin Öğretmen Görüşleri	65
Tablo 14. Atölyede Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	67
Tablo 15. Programının Öğrenme Alanları Üzerindeki Etkinliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	69
Tablo 16. Programının Eksiklikleri ve Etkinlik Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	71
Tablo 17. Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	74
Tablo 18. Öngörülen Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	75
Tablo 19. Aktif Öğrenme Yöntemleri ve Etkinliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	78
Tablo 20. Aktif Yöntemlerin Kullanım Zorluklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	80

Tablo 21. Kullanılması Gereken Teknolojik Araçlara İlişkin Öğretmen Görüşleri	82
Tablo 22. Öğrenme Hedeflerine Ulaşma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri	84
Tablo 23. Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	86
Tablo 24. Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	87
Tablo 25. Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	89
Tablo 26. Programı Geliştirme Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	90
Tablo 27. Programının Amaçlarına İlişkin Uzman Görüşleri.....	93
Tablo 28. Programının Güçlü ve Zayıf Yönlerine İlişkin Uzman Görüşleri	95
Tablo29. Programın Görsel Sanatlar Eğitim İhtiyacını Karşılamasına İlişkin Uzman Görüşleri	99
Tablo 30. Programının Hedef ve Kazanım Uygunluğuna İlişkin Uzman Görüşleri	101
Tablo 31. Programının Hedef ve Kazanımlarının Açıklık İlişkisine İlişkin Uzman Görüşleri.....	102
Tablo 32. İçeriğin Hedeflere Uyumuna İlişkin Uzman Görüşleri.....	104
Tablo 33. Programının Kapsamına İlişkin Uzman Görüşleri	106
Tablo 34. Kapsamın Öğrencilerin Giriş Özellikleri/Hazır Bulunuşluk Düzeyi Uygunluğuna İlişkin Uzman Görüşleri	108
Tablo 35. Uzmanların Hazır Bulunuşluklarına İlişkin Görüşleri.....	109
Tablo 36. Kullanılan Kaynaklar/Materyallere İlişkin Uzman Görüşleri	111
Tablo 37. Materyallerin Dersin Hedefini Gerçekleştirmeye İlişkin Uzman Görüşleri.....	113
Tablo 38. Okuldaki Fiziki Ortama İlişkin Uzman Görüşleri	114
Tablo 39. Atölyede Artırılması Gereken İmkanlara İlişkin Uzman Görüşleri	116
Tablo 40. Atölyede Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Uzman Görüşleri	118
Tablo 41. Programının Öğrenme Alanları Üzerindeki Etkinliğine İlişkin Uzman Görüşleri.....	120

Tablo 42. Programının Eksiklikleri ve Etkinlik Önerilerine İlişkin Uzman Görüşleri.....	122
Tablo 43. Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Uygunluğuna İlişkin Uzman Görüşleri	125
Tablo 44. Öngörülen Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Kullanımına İlişkin Uzman Görüşleri.....	127
Tablo 45. Aktif Öğrenme Yöntemleri ve Etkinliklerine İlişkin Uzman Görüşleri	129
Tablo 46. Aktif Yöntemlerin Kullanım Zorluklarına İlişkin Uzman Görüşleri	132
Tablo 47. Kullanılması Gereken Teknolojik Araçlara İlişkin Uzman Görüşleri	134
Tablo 48. Öğrenme Hedeflerine Ulaşma Durumuna İlişkin Uzman Görüşleri	136
Tablo 49. Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliğine İlişkin Uzman Görüşleri.....	137
Tablo 50. Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Uzman Görüşleri	139
Tablo 51. Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliğine İlişkin Uzman Görüşleri.....	140
Tablo 52. Programı Geliştirme Önerilerine İlişkin Uzman Görüşleri.....	141
Tablo 53. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Amacı ve Çıktıları.....	148

Kısaltmalar

KKTC:	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MEB :	Milli Eğitim Bakanlığı
CIPP:	Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları, araştırma çerçevesinde yer alan tanımlar ve kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Geçmişten günümüze kadar geçen süre zarfında insanlar kendilerini farklı şekillerde ifade etme gereksinimlerinde bulunmuşlardır. Bu ifade etme şekilleriyle insanlar doğayı inceleme ve gözetim altında tutmaya çalışmış, böylelikle duygularını sanattan destek alarak yansıtmışlardır (Danacı, 2020). Özsoy (2003) insanlık tarihine dönüp bakıldığında; sanatın insanoğlu ile arasındaki bağın tarih öncesi döneme kadar uzandığını ifade etmiştir.

Sanat insanlığın var olma sebeplerinden biri olarak gösterilmektedir. Bu nedenle toplumsal yaşamın bir parçası ve kültürlerin sonraki nesillere aktarılabilmesinde bir araç olarak kullanılan sanat, sürekli olarak devam eden kendini gösteren, geliştiren bir alan olarak gözlemlenmektedir. Sanatın yeni yaklaşımlar geliştirip, zaman içerisinde oluşan değişimlere ayak uydurarak topluma ışık tutacağı düşünülmektedir (Ümer, 2017).

Bu noktada Artut (2001) sanatın bir etkinlik olarak kendisini gösterdiğini ifade etmekte ve eklemektedir: “Nerede bir insan topluluğu varsa, yaşamı zorunlu yapan temel ihtiyaçların beraberinde, hislerin, içgüdünün ve bilinçaltının etkisi olduğunu belirtir.” Buradan hareketle Read (2018) sanatın insanın ihtiyaç ve isteklerinden ortaya çıktığını ve zaman içerisinde çeşitli değişimlere uğrayarak günümüze kadar geldiğini ifade etmektedir.

Akdoğan (2001)’a göre sanat bir işin veya bir etkinliğin yapılmasına yönelik kullanılan yöntem, bilgi ve kuralların tümü olarak açıklanmaktadır. Akdoğan’ın bu düşüncesini sanatı beceri ve hayal gücünü kullanılarak deneyimlerden, düşüncelerden veya amaçlardan yola çıkarak yaratıcı bir etkinliğin ortaya konulması şeklinde yorumlamak mümkündür.

Kayalıoğlu (2021) ise sanatı bireyin duygu, düşünce ve hayal gücünün estetik bir şekilde belirtme arayışı olarak nitelendirmektedir. Söz konusu belirtme şekli farklı disiplinlerle gerçekleştirilebilir. Günümüzde sanat farklı alanlarda görülmektedir. Bu alanlar; resim, heykel, müzik, tiyatro, sinema, dans vb. şeklindedir. Farklı alanlarda

yer alan sanatı, tarihi ve kültürel miras açısından bir yansıma olarak değerlendirilebilir.

Sanatın bu çok yönlü ve zengin doğası, sanat eğitiminin de önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda sanat eğitiminin bireyler üzerinde birçok etkisinin olduğu düşünülmektedir. Örneğin; Sanat bireylere estetik haz vererek bireyleri eğlenmeleri için güdülemekte ve yaşam dersi vermelerine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda sanat bireylerin yaşamlarındaki belli başlı bölümlerin sembolize edilmesine diğer bir ifadeyle hayal gücünün gelişmesine de olanak tanımaktadır. Ayrıca Mercin ve Alakuş (2007)'a göre sanatı insanların birbirlerini anlamasına yardımcı olan bir araç olarak da nitelendirmek olasıdır.

Bireylerin iletişim kurmalarına olanak tanıyan sanat ile bireyleri birçok yönden geliştirebileceklerini, ileri taşıyabileceklerini, topluma faydalı birer birey olarak kazandırabilecekleri gözlemlenmekte ve bununda ancak eğitim ile mümkün olabileceği düşünülmektedir (Akkurt ve Boratav, 2018).

Sanat eğitimi bireylerin sanatsal yeteneklerini ve estetik duyarlılıklarını geliştirmelerine imkan sunarken, eş zamanlı olarak onların yaratıcı düşünme becerilerini ve kültürel farkındalıklarını da olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Sanat eğitimi ile bireyler teknik becerilerinin yanı sıra estetik duyarlılıklarını ve eleştirel düşünme becerilerinin de geliştirebilmektedir. Bu çok yönlü perspektif ile bireylerin yaratıcı potansiyellerinin en üst seviyeye taşımaya yardımcı olurken, onların kültürel ve tarihsel mirasını anlamalarına imkan tanıdığı da gözlemlenmektedir.

Bu bağlamda, sanat eğitiminin evrimi de büyük bir önem taşımaktadır. Zaman içerisinde değişime uğrayan sanat eğitimi günümüzde okullarda görsel sanatlar öğretimi adı altında bir ders olarak verilmektedir. Görsel sanatlar dersi ile bireylerin duygu ve düşüncelerini, yaratıcılıklarıyla harmanlayarak kendilerini ifade etmelerine olanak tanıdığı görülmektedir (Batur, 2010).

Görsel sanatlar dersi, bireylerin yaratıcılıklarını keşfetmelerine, estetik duygularını geliştirerek görsel okuryazarlıklarını ileri taşımalarına destek olacak şekilde planlanan bir eğitim alanı olarak düşünülmektedir. Bu ders kapsamında bireylere farklı sanat teknikleri ve sanatsal ifade biçimleri hakkında bilgi ve beceri kazandırılmaktadır (Erişti, 2017).

Amaçlanan kazanımlar çerçevesinde bireylerin farklı teknik ve malzemeler kullanarak yeni fikirler ortaya koymasına yardımcı olduğu gözlemlenmektedir. Bu

doğrultuda bireylerin yaratıcılıklarının gelişeceği ifade edilebilir. Ayrıca bu dersin, bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerinde bir araç olarak kullanması da muhtemeldir. Öğrenciler sanat aracılığıyla estetik değerlere yönelik bilgi sahibi olabilir, edindikleri bu bilgiler ile bireylerin sanatsal zevklerinin gelişmesine olanak tanıdığı görülmektedir.

Görsel sanatlar dersi ile bireylerin farklı kültürlerin tarihleri hakkında ve o kültürlere ait sanat eserleri hakkında bilgi sahibi olmaları mümkündür. Bireylerin görsel algı ve dikkatlerini geliştirmeye yardımcı olan bu dersin bireylerde estetik bütünlüğü benimseme ve detaylara yoğunlaşma gibi konularda yardımcı olduğu belirtilebilir.

Sanat yolu ile detayları daha fazla analiz eden bir bireyin eleştirel düşünme yeteneğinin de geliştiği gözlemlenmektedir. Bu ders kapsamında bireyler kendi sanatlarını icra ederken motor becerileri ile el-göz koordinasyonlarının geliştiği de izlenmektedir.

Görsel sanatlar dersi ile bireylerden beklenen 21.yy becerilerine sahip olmalarına olanak sağlayacak; iyi niyetli, dürüst, güvenilir, ülkesini severek, Atatürk'ün ilkelerini benimseyen laik ve demokrat bireyler olarak gelişim göstermeleri teşvik edilir. (KKTCMEB, 2018-2019). KKTC MEB'in hazırlanmış olduğu görsel sanatlar dersi öğretim programında yer alan kazanımlar bireylere kazandırılırken, bireylerin seviyelerine uygunluğa önem verilmesi önerilir. Bu yaklaşım, öğrenme sürecinin etkili ve verimli olmasını destekler.

Bu kapsamda sanat eğitiminin bireylerin kişisel gelişim düzeylerine göre özelleştirilmesi gerektiği vurgulanabilir. Öyle ki Eisner (2002) sanat eğitimi, her bireyin bireysel gelişim seviyesine yönelik olarak yapılandırılması gerektiğini savunmuştur. Bu sayede bireylere kendi bilgi ve beceri düzeyine yönelik öğrenme imkanları sunarak bireylerin sanatsal düzeylerini üst seviyeye çıkarmalarına olanak tanıdığını belirtmiştir.

Bu ders ile çocuklara öğretilecek içeriğin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerine yönelik olması öğrencilerin öğrenme alanındaki potansiyellerini artıracak düşünülmektedir (Ayaydın ve Mercin 2013). Öğrencilere yönelik hazırlanmış öğretim programları ile öğrenmeyi kolaylaştıracak sınıf ortamları yaratmanın mümkün olduğuna inanılmaktadır (Yolcu, 2009).

Görsel sanatlar dersiyle amaçlanan bireylere estetik anlayış kazandırarak sanatı tasvir edebilen, sanattan anlayan, yaratıcılıkları gelişmiş, toplumun üretken

bireyleri haline getirmektir (Pekdağ, 2011). Bu bağlamda bireylerin görsel okuryazarlık kazanmasına, nitelikli yargılara varabilmesi adına eleştirel düşünebilmelerine, kendi kültürüne ve diğer kültürlerle karşı öğrenme ve değerlendirme isteği içerisinde olmalarına duygu ve düşüncelerini bir ürüne çevirmek için gerekli yaratıcılık becerilerinin ortaya çıkmasında, çeşitli sanat ürünlerini inceleyerek o ürünlerin değerleri hakkında bilgi sahibi olmalarına ve kendi değer hazinelerini geliştirebilmelerine olanak sağlayan görsel sanatlar dersi önemli bir rol oynamaktadır (Kırıışoğlu, 2005).

Cox (2005)'a göre bu ders, bireylerin kendilerini ifade edebilme yeteneklerini geliştirmeyi, kültürel anlayışlarını derinleştirerek estetik duyarlılıklarını olabildiğince artırmayı hedeflemektedir. Ayrıca söz konusu ders ile bireylere düşüncelerini yaratıcı bir şekilde açıklama olanağı sunarak gelişimlerine katkı sağladığını da belirtmiştir. Wilson (2001) ise bu dersin temel amacını bireylerin yaratıcı ve estetik düşünme becerilerinin geliştirerek onların kültürel farkındalıklarını artırmak, kendilerini ifade ederken sanatsal yola başvurmalarını sağlamak olduğu şeklinde ifade etmiştir. Bu ders kapsamında önemli noktalardan biri de bu dersin öğrencilerin kişisel ve akademik gelişimlerine katkıda bulunmasıdır.

Bir diğer önemli noktanın ise görsel sanatlar dersinin diğer derslerle olan etkileşimi olduğu ilgili araştırmalarda ifade edilmektedir. (Kayalıoğlu, 2021). Görme yetisi gelişen, değişen bir bireyin diğer dersleri algılama, yorumlama ve değerlendirme gibi basamaklarında farkındalığının artması beklenmektedir. Bu bağlamda, bireyler, diğer derslerdeki bilgileri görsel okuryazarlık becerileri aracılığıyla entegre ederek, öğrenme süreçlerini daha etkili ve kalıcı bir şekilde destekleyebilirler (MEB, 2018).

Görsel sanatlar dersinde niteliği belirten faktörlerin başında çocuklar gelmektedir. Yapıları gereği çocukların, yaratıcılık gerektiren sanatsal etkinliklere ve oyunlara ilgileri fazladır. Söz konusu etkinliklerde çocuklar ilgi ve heyecanlarını aktif bir şekilde sürdürebilecekleri yetiye sahiptir (Artut, 2009). Çocukların etkinliklerde aktif rol alabilmesi için nitelikli sanat eğitimcilerine yani görsel sanatlar alanındaki öğretmenlere ihtiyaç olduğu gözlenmektedir. İlkokullarda görsel sanatlar dersi, görsel sanatlar öğretmenleri veya sınıf öğretmenleri tarafından öğrencilere verilmektedir. Sınıf öğretmenleri tarafından verilen görsel sanatlar dersinde öğretmenlerin, sanat ve sanat eğitiminin gerekliliğinin ve öneminin vurgulanması, bireylerin sanatsal becerilerinin gelişmesi, yaratıcılıklarının önüne geçmeyerek nasıl

yönlendirmeleri gerektiği konusunda ne tür etkinlikler düzenleyebilecekleri ve derse yönelik teorik ve uygulamalarda gerekli bilgilere sahip olması beklenmektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Bu noktada görsel sanatlar dersini veren öğretmenlerinin dersin önemi ve gerekliliğinin bilincinde olmayışı ve bunu diğer öğrencilere ve bireylere aktaramayışı dersi olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biri olarak düşünülebilir (Eisner, 2002). Bir diğer önemli faktör ise; öğretmenler tarafından öğrencilerin düşüncelerini açıkça ifade edebilecekleri, demokratik bir sınıf ortamının oluşturulamamasıdır (Kahraman, 2007). Okullardaki araç-gereçlerin yetersiz oluşu, atölyelerin sınırlı sayıda oluşu veya okullarda atölyelere yer verilmemesi de sayılabilecek faktörler arasında yer almaktadır (Uysal ve Dadakoğlu, 2024). Ayrıca öğrencilerin yaratıcılıklarının önüne geçebilecek faktörlerin ders öğretimi esnasında düzenlenemeyişi de olumsuz faktörler arasında gösterilebilir. Öğretim süresince öğretmen her öğrenciye biricik davranmalı onları birer birey olarak benimsemelidir (Çakmak ve Türkcan, 2019). Öğretmenin öğrencilerin ilgilerini çekecek, dersi kolaylıkla anlamlandırmalarını sağlayacak yöntem ve tekniklerden yoksun olması dersi olumsuz yönde etkileyen bir diğer faktör olarak söylenebilir (Peko ve Varga, 2014). Bu nedenle öğretmen aktif öğrenme ortamını oluşturabilmek için dersin başında planlama yapıp uygun etkinlikler düzenleyerek, öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştiren teknikler sunabilir. Ayrıca öğretmenin, öğretim sürecinde tartışma ortamı yaratması, soru sormaya teşvik etmesi, öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerine fırsat vermesi, yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak tanınması, teknolojiyi etkin kullanması ve dersi özetleyecek şekilde etkileyici bir kapanış yapması gerektiği ifade edilmiştir (Silberman, 2006). Bu yaklaşım, öğrencilerin derse katılımını, projeleri tasarlamasını ve öğrenme motivasyonunu ve artırmak için önemlidir.

Öğretmen öğrencilerin yapmış olduğu projeleri sergilemeye dikkat etmeli bununla birlikte öğretmen yapacağı değerlendirmede belirli ölçütleri dikkate alarak gerçekleştirilmeli ve değerlendirme sırasında tarafsız olmaya özen göstermesi gerekmektedir (Türkcan, 2011).

Öğretim süresinde uygulanmakta olan görsel sanatlar öğretim programının bu gibi faktörlerden arınması veya azaltılması adına programın dört boyutunun da değerlendirilmeye ihtiyacı olduğu düşünülmektedir (Yurdakal, 2018). Bu noktada program değerlendirme, bir programın istenen sonuçlara ulaşip ulaşmadığını ve ne derece etkili olduğunu anlamamıza olanak tanımaktadır (Gözütok, 1999).

Bu bağlamda literatür taraması ile yapılan araştırma sonucunda ilköğretimin çeşitli kademelerinde görsel sanatlar öğretimi konusunda yapılan araştırmaların daha çok; I. kademe görsel sanatlar dersi öğretim programının kazanımlar ögesinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Batur, 2010), Görsel sanatlar öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Pekdağ, 2011), 1. 2. 3. sınıflarında uygulanan görsel sanatlar dersinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Tarı, 2011), II. kademe görsel sanatlar eğitimi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Ertürk, 2013), Birinci sınıf görsel sanatlar eğitimi dersi öğretim programının değerlendirilmesi (Nalinci, 2014), 2018 görsel sanatlar öğretim programındaki kazanımların uygulanabilirliğinin incelenmesi (Yurdakal, 2019), Görsel sanatlar dersi kazanımlarının yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre değerlendirilmesi (Karip, 2019), Değişmeyen algılar, değişmeyen sorunlar: öğrenci-öğretmen-veli bağlamında ilkokul görsel sanatlar dersi (Çakmak, 2019), sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar derslerinde karşılaştıkları sorunlar ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Şenkaya, 2021), görsel sanatlar öğretmenlerinin öğrenci izleme, ders ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına (Özsoy, 2022) yönelik olarak hazırlandığı saptanmıştır.

Yapılan araştırmalar doğrultusunda ilköğretim görsel sanatlar dersi öğretim programının dört boyutunun değerlendirildiğine ilişkin herhangi bir çalışma olmadığı belirlenmiştir. Değerlendirmeye ilişkin hazırlanan bu araştırma ile, programdaki aksaklıkları görmek ve bu aksaklıkların giderilmesine ilişkin ne gibi çalışmaların yapılabileceğini belirlenmesiyle uygulanmakta olan programın niteliğinin artacağı düşünülmektedir. Bu noktada program değerlendirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Buradan hareketle programın dört boyutunun birlikte değerlendirilmesi önemli görülmektedir. Bu bağlamda CIPP modelinin programın dört boyutunun değerlendirilmesinde faydalı olacağına inanılmaktadır. CIPP modelinin bağlam, girdi, süreç ve ürün aşamalarına dikkat çekmesi, programı değerlendirecek uzmanların programın etkinliğinin ve iyileştirilmesi gereken yerlerin belirlenmesine olanak tanımaktadır (Fitzpatrick, 2011). Programın dört boyutunun değerlendirilmesiyle dersin her aşamasında kapsamlı ve sistematik bir analiz yapılması söz konusudur. CIPP modeli, dersin etkili bir şekilde planlanması, uygulanması, izlenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi noktasında önem taşımaktadır. Bu sayede öğrencilerin sanatsal ihtiyaçlarına uygunluğu, uygulama

aşamasının verimi ve öğrenme çıktılarının sonuçları düzenli olarak iyileştirilebilmektedir (Alkin, 2004).

CIPP modeli programın sonuçlarının analiz edilmesinin yanı sıra programın bağlam, girdi ve süreçlerini de gözden geçirilmesi söz konusudur. Böylelikle programın tüm basamaklarında yer alan güçlü ve zayıf noktalar belirlenebilmektedir. Programda yer alan hataların erken tespiti ve bu hataların giderilmesi için gerekli önlemlerin alınması ile mümkündür (Öztürk, 2020).

Bu kapsamda bu araştırma ile 5. sınıf görsel sanatlar öğretim programının kapsamlı bir analizin yapılması hedeflenmektedir. İlkokul kademesinin son basamağı 5. sınıfta verilmekte olan eğitim, öğrencilerin sanatın temel kavramlarını, tekniklerini ve estetik değerlerini öğrenmelerine olanak tanıyarak onların yaratıcı düşünme becerileriyle ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede önemli bir nokta olarak görülmektedir (Demir, 2019). Öğrencilere bu seviyede verilen eğitimin niteliği onların ilerideki akademik ve sanatsal gelişimleri için de önem taşımaktadır (Kaya,2021).

Bu bağlamda, görsel sanatlar dersini veren öğretmenlerin alanda yetkin ve tecrübeli olmaları, öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirmelerinde önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Nitelikli öğretmenler, öğrencilerin sanatsal potansiyellerini ortaya çıkarma ve onları sanatla ilgili ileri düzeydeki çalışmalara hazırlama noktasında önemli bir etken olarak görülmektedir (Şahin, 2022). Dolayısıyla, söz konusu öğretim programının değerlendirilmesi, hem programın içeriğinin hem de öğretmenlerin yeterliliklerinin bütünsel bir şekilde ele alınmasını gerektirir. (Yılmaz, 2020). Bu kapsamda, görsel sanatlar dersi öğretim programının geniş çaplı bir analizini yapmak, hem mevcut uygulamaları düzeltebilmek hem de eğitim sürecinin etkinliğini artırmak açısından büyük önem taşıdığına inanılmaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi yapılan literatür taraması görsel sanatlar dersinin CIPP modeli ile daha önce değerlendirilmediğini ortaya koymuştur. Hazırlanan bu değerlendirme çalışmasıyla, literatürdeki mevcut eksikliklerin giderileceğine inanılmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın problem durumu görsel sanatlar dersi öğretim programının Stufflebeam'ın CIPP modeline göre görsel sanatlar dersini veren öğretmenler ve uzmanlar tarafından değerlendirilmesi olarak belirlenmiştir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı 5.sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programı (2018-2019)'nın Stufflebeam'in bağlam, girdi, süreç ve ürün değerlendirme modeline göre değerlendirilmesidir. Bu bağlamda araştırmada; ilköğretim kurumlarında görsel sanatlar dersini veren öğretmenlerin ve bu alandaki uzmanların görüşlerinin değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Araştırmanın alt amaçları aşağıda yer almaktadır.

1. İlkokul 5.sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın
 - 1.1.Bağlam
 - 1.2.Girdi
 - 1.3.Süreç
 - 1.4.Ürün boyutuna yönelik görsel sanatlar dersini veren öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
2. İlkokul 5.sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın
 - 2.1.Bağlam
 - 2.2.Girdi
 - 2.3.Süreç
 - 2.4.Ürün boyutuna yönelik görsel sanatlar alanındaki uzmanların görüşleri nelerdir?
3. Araştırmacının 5.sınıf Görsel Sanatlar Dersinin süreç (öğrenme-öğretme süreci) boyutuna ilişkin gözlemleri nelerdir?
4. Araştırmacının 5.sınıf Görsel Sanatlar Dersinin değerlendirme boyutuna ilişkin gözlemleri nelerdir?
5. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki 5.sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programının;
 - 5.1.Hedef
 - 5.2.İçerik
 - 5.3.Öğrenme-öğretme süreci
 - 5.4.Ölçme ve değerlendirme boyutu nasıldır?

1.3.Araştırmanın Önemi

Eğitim ve sanat ayrılmaz bir bütün olarak düşünüldüğünde sanat; belirli bir estetiğin, güzellik anlayışının, ideanın tasarlanması veya dışa vurması için yararlanılan yöntem ve tekniklere verilen isim olarak adlandırılabilir (Bozkurt, 2014;

Bağlı, 2010). Sanat eğitimi; çocuğun bilimsel yöntemleri (deneme, bulma, yargılama vs.) kullanarak duygu ve düşüncelerini ortaya çıkarmaya yarayan, yaratıcı zekaları ile tasarımlar yapabilen, bilinçli bireyler yetiştirmeye çalışan bir öğretim alanıdır (Çakır İlhan 2007; Gençaydın, 1993; Türkcan, 2011; Yılmaz, 2007).

Yolcu'ya göre (2018) sanat eğitimi; “bireyin yaratıcılıklarını kullanarak duygu ve düşüncelerini estetik bir düzeye ulaştırmayı hedefleyerek uygulanan eğitimlerin tümüne verilen isimdir.” Bireylerin çevresinde gerçekleşen olay ve olguları anlamlandırmalarına olanak sağlayan sanat eğitimi Çetin'e göre (2002) ise araştırmayı seven, akıl yürütebilen bilimin üstünlüğünün bilincinde olan özgür düşünce yapısına sahip kişilerin yetiştirilebilmesi için gerekli olan bir eğitimidir.

Çocuklarda gelişim ve değişim için eğitimin her basamağında çeşitli programlar geliştirilmekte ve bu programlara ilişkin planlamalar düzenlenmektedir. Çocukların gelişimlerini desteklemek adına düzenlenen planlardan biri sanat eğitimidir (Akkurt ve Boratav, 2018). Sanat eğitiminin çocukların duygu ve düşünceleri ifade edebilmelerinde, yaratıcılıklarını geliştirerek belirli bir seviyeye ulaştırıp estetik düşünce yönlerini açığa çıkarmalarında önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Çocukların resim dersiyle ilk tanıştığı ve en önemli dönem olarak okul öncesi ve ilkokul olarak bilinmektedir. Çocuklar aldıkları bu ders ile kendilerini betimleyerek, çevresini tanıır, çizdikleri resimler ile çevresinde yer alan kişilere kendilerini ispatlamaya çalışır (Artut, 2013).

Okullarda okutulmakta olan görsel sanatlar eğitimi ve öğretimi ile kapsamlı olarak ifade edilmek istenilen sanat eğitimidir. 2006 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı düzenleme ile “Resim-İş” dersi “Görsel Sanatlar” olarak öğretim programlarında yer almıştır. Aynı isim 2013 ve 2018 öğretim programları içinde geçerli olmuştur (Çoban ve Erkuzu, 2019).

Görsel sanatlar dersi ile bireylere kazandırılması hedeflenen amaçlardan biri sanatsal bilgi ve deneyimin belirli bir düzen içerisinde işlenmesidir (Kırıçoğlu, 2002). Görsel sanatlar dersinin çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak sağlaması açısından önemli bir rol üstlendiği düşünülmektedir. Çocukların görsel sanatlar dersi ile yaratıcı ve eleştirel düşünme, özgüven, estetik anlayış, iş birliği, paylaşma, empati kurma, planlama gibi birçok davranışı özümlediği görülmektedir (Tezcan, 2018). Görsel sanatlar dersi ile çocuğun alana yönelik bilgileri kazanarak, yaratıcılığın ortaya koyduğu ve diğer alanlarda da bunları kullanabildiği, kendisini sanat yoluyla açıklamaya çalışması ve çevresini güzelleştirmesine yarayacak estetik

bir anlayışı benimsemesi amaçlanmaktadır (Türkan, 2008). Bu sebeple, görsel sanatlar dersi, öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri, çevrelerini keşfetmeleri ve bir değer olduklarını gözlemleyerek katılımcı, sorgulayıcı ve yaratıcı potansiyellerini geliştirmelerine olanak tanır (Gürdal 2007).

Görsel sanatlar dersi, öğrencilerin içsel güçlerini keşfetmelerine ve bu gücü daha ileriye taşıyabilmelerine yardımcı olabilecek etkili bir araçtır. Görsel sanatlar, bireylerin kendilerini yaratıcı bir biçimde geliştirebilecekleri, özgür düşüncüyü destekleyen ve çevreye duyarlı bireyler yetiştiren bir platform olarak önem kazanmaktadır (Alakuş, 2003; Artut, 2006).

Görsel sanatlar dersinin amaçlarının ne ölçüde gerçekleştirildiğini ortaya koyacak önemli faktörlerden birinin de değerlendirme olduğuna inanılmaktadır. Okullarda okutulmakta olan görsel sanatlar öğretim programının ne ölçüde amacına hizmet ettiği, planlanan programın uygulanabilirliğini, programın öğrencilerin seviyesine uygunluğunu, eğitim durumları, kapsam ve öğretim materyallerinin uygunluğunun belirlenmesi aşamasında kontrol edilmesi programın önemli faktörleri arasında yer almaktadır (Saylor, Alexander & Lewis, 1981).

Program değerlendirmede amaç, uygulanmakta olan programın güçlü ve zayıf yönleri ortaya koymaktır. Farklı bir şekilde ifade etmek gerekirse içinde bulunulan çağın ihtiyaçlarını hangi ölçüde karşılayabildiğinin ortaya konulmaya çalışılmasıdır. Gözütok'a (1999) bir karar verme aşamasıdır. Program değerlendirmeye yönelik birçok değerlendirme modeli yer almaktadır. Bunlardan bir tanesi de Stufflebeam'in CIPP program değerlendirme modelidir. CIPP modeli kapsamlı bir değerlendirme yapmaya olanak sağlayan bir modeldir (Robinson,2002). Stufflebeam'e göre (2003) bir programın geliştirilmesi ve değerlendirilmesi sürecinde yargı verecek olan kişilerin sağlıklı yargılar yapabilmesi için dört değerlendirme çeşidinin kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Bu değerlendirmeler, bağlam (context), girdi (input), süreç (process) ve üründür (product). Programın dört boyutunun da değerlendirilmesine olanak tanıyan CIPP modeli bu özelliği ile programı değerlendirecek olan uzmanlara çok boyutlu bir bakış açısı sunmaktadır. Programın dört boyutuna odaklanarak çalışan bu modelde sürekli bir iyileştirme yapılır.

Literatür tarandığında ilköğretim 5.sınıf görsel sanatlar öğretim programının Stufflebeam'in CIPP modelinin dört boyutuna yönelik bir değerlendirmenin yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle, yapılacak olan bu çalışmada; programların dört boyutunun da analiz edilebilmesine imkan tanıyan CIPP modeli ile

2018-2019 yılında yenilenen görsel sanatlar öğretim programının detaylı bir şekilde inceleneceğine olanak tanıyacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle görsel sanatlar dersi veren öğretmenlerinin ve görsel sanatlar uzman görüşlerinin araştırma kapsamında ele alınması ilkokullarda uygulanan görsel sanatlar öğretim programının olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koyacaktır. Ayrıca yapılacak çalışma ile ilkokullarda uygulanan programın etkililiğini ortaya koymak, programda yer alan eksikliklerin neler olduğunu saptamak ve bu eksikliklerin giderilmesi için alınacak önlemlerin neler olduğunu ifade edilebilecektir. Buna ek olarak programın amacına ulaşılabilirliğinin, öğretim sürecine etkisinin, sınamaların irdelenerek programın verimliliğinin ve sürekliliğinin ortaya konulması açısından önem taşımaktadır. Bu alana yönelik öncesinde herhangi bir çalışmanın yapılmamış oluşu çalışmayı ön planı çıkarmaktadır. Yapılan araştırmanın alanda bir ilk olması nedeniyle, daha sonraki zaman dilimlerinde bu alana yönelik yapılacak çalışmalara ışık tutup, öncülük etmesi beklenmektedir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Veri kaynağı olarak KKTC'deki devlet ve özele bağlı ilköğretim kurumlarında görsel sanatlar dersini veren öğretmenler ve üniversitelerdeki görsel sanatlar uzmanları ile,
2. KKTC'deki özel okullardan Yakın Doğu İlkokulu ile,
3. KKTC'deki devlet okullarından Gönyeli İlkokulu, 9 Eylül İlkokulu, Şht. Tuncer İlkokulu ve Gelibolu İlkokulu ile,
4. Stufflebeam'in bağlam, girdi, süreç ve ürün değerlendirme modeli ile,
5. Yöntem olarak, nitel yöntemlerden "durum çalışması" modeli ile,
6. Konu olarak ilköğretim 5.sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın öğretmen ve görsel sanatlar uzmanlarının görüşleri ile,
7. Çalışma grubu görsel sanatlar dersini veren ilkokul öğretmenleri ve bu alandaki uzmanlar ile,
8. Amaçlı örneklem grubu ile,
9. Süre olarak 2023-2024 öğretim yılı ile,
10. Araştırmacı ve uygulamacının aynı kişi olması durumu ile,
11. Veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme, gözlem formu (öğretmen ve uzman görüşleri) ve doküman analizi ile sınırlandırılmıştır.

1.5.Tanım ve Kısaltmalar

Sanat

Belirli bir güzelliğin, estetik değerin, düşüncenin tasarlanabilmesi veya ifade edilebilmesi için başvurulan yöntem ve tekniklere verilen isimdir (Bağlı,2010).

Eğitim

Kişinin kendi isteği ile yaşantısında davranış değişikliği ortaya çıkarma süreci olarak ifade edilir (Ertürk 1984).

Görsel Sanatlar

Göze güzel görünen ürünlerin ortaya konulduğu sanatlar olarak tanımlanabilir. Seramik, resim, heykel, tasarım, fotoğrafçılık, çini ve mimarlık bu sanatlara verilebilecek örnekler arasında yer alır.

Görsel Sanatlar Eğitimi

Öğrencilerin edindiği bilgi ve becerileri, gerçek yaşamlarına ve farklı disiplinler arasında mantıklı ilişkiler kurabilmelerini amaçlayan çok yönlü bir eğitim biçimidir (Alakuş ve Mercin, 2009).

Eğitim Programı

Milli Eğitimin hedeflerini ve kurumun hedeflerini, bu hedeflere ulaşmak için belirlenen öğretim programları ile ders programlarının, ders içi ve ders dışı faaliyetlerin, içeriği kazandıracak tekniklerin değerlendirilmesi olarak ifade edilir.

Öğretim Programı

Bir ders veya alanın amaçlarını, içeriğini, öğrenme-öğretme sürecini ve değerlendirme yöntemlerini bir bütün olarak ifade eden kılavuzdur belgedir. Söz konusu program, öğrencilerin bilgi, beceri ve değerlere sistemli bir şekilde ulaşmaları için hazırlanır (Kaş ve Köktürk, 2021).

Program Değerlendirme

Eğitim programlarının verimliliğine yönelik gözlem ve çeşitli ölçme araçları kullanarak veri toplama, elde edilen veriler ile programın etkililiğini ortaya koyacak

kriterlerin karşılaştırılıp yorum yapabilme ve programın verimliliğine dair yargıya varma süreci olarak ifade edilir (Erden, 1998).

CIPP Modeli

1971 yılında Daniel Stufflebeam tarafından geliştirilen bir modeldir. Bu model ile değerlendirmenin devamlılık gerektiren sürekli bir işlem olduğu ifade edilmiştir. Değerlendirmenin asıl amacı kaynak sağlayıcı kişilere programa yönelik geri dönütlerde bulunmaktır (Demirel, 2008; Eviren, 2017).

BÖLÜM II

Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çalışmaya ilişkin kuramsal açıklamalar, ilgili tanımlamalar ve araştırmaya yönelik kaynaklarda ifade edilen ve öncesinde yapılan araştırmalara ilişkin bilgiler aktarılmıştır.

2.1 Program Türleri

Program türlerine bakıldığında üç farklı başlık gözlemlenmektedir. Bunlar: eğitim, öğretim ve ders programıdır. Eğitim, öğretim ve ders programı, birbiriyle bağlantılı gibi görünse de birbirlerinden farklı kavramlardır. Her bir kavramın farklı anlamları ve kapsamaları vardır.

2.1.1 Eğitim Programı

Geçmişten 20.yüzyıla kadar olan zaman içerisinde öğrencilere öğretilecek konuların birer listesi şeklinde ifade edilen eğitim programı, günümüzde alanında uzmanlaşmış kişiler tarafından daha genel ve betimleyici bir tutum ile tanımlanmaya başlanmış ve öğrencilerin planlı bir şekilde öğretmenlerin yol göstermesi ile kazandıkları öğrenme yaşantılarının bütünü olarak ifade edilmektedir (Küçüktepe, 2017).

Latince sözlükten türemiş, anlam bakımından “koşu yolu” na karşılık gelen kavramın kökeni bazı düşünürlere göre “izlence” ya da “yetişek” şeklinde kabul görülmektedir. Yaygın olarak günümüzdeki kullanım şekli ise eğitim programıdır (Demirel, 2017).

Eğitim programları, öğrencilerin öncesinde revize edilmiş eğitim hedeflerine ulaşabilmeleri için planlı ve sistemli eğitici etkinliklerin tümü şeklinde ifade edilir. Varış’a göre (1994) eğitim programı çocuk, genç ve yetişkinlere uygun bir eğitim kurumu aracılığıyla hedeflenen Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirtilen amaçlara ve uygulayan kurumun amaçlarına ulaşılabilmesine yönelik geri bildirim ve etkinlikler olarak tanımlanmaktadır.

Hesapçıoğlu’na göre (1994) ise eğitim programının başarılı olabilmesi ve belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için bazı niteliklere sahip olması gerekir. Bu nitelikler;

- İşlevsellik

- Bilimsellik
- Uygulanabilirlik
- Esneklik
- Amaca görelilik
- Ekonomiye uygunluk
- Uygulayanlara yardımcı olma
- Toplumun inanç değerlerine yönelik olma şeklinde ifade edilmektedir.

2.1.2 Öğretim Programı

Öğretim programı eğitim programı ile karşılaştırılıp programın içerisinde yer alan bir öge olarak ifade edilmektedir. Öğretim programı, belirli bir eğitim düzeyinde veya eğitim programında öğretilecek konuların ve becerilerin planlı bir sırası olarak da ifade edilebilir. Öncesinde müfredat olarak adlandırılan öğretim programı aynı zamanda eğitim programının omurgasını oluşturmaktadır. Öğretim programı eğitim programı içerisinde üzerinde çokça durulan bir bölüm olarak gözlenmektedir. Şeker'e göre (2012), bir dersin öğretimi için yapılacak bütün faaliyetlere verilen isimdir. Demirel'e göre (2020) ise farklı sınıf grupları ile derslerde belirtilen konulara yönelik faaliyetlerin tümü öğretim programı olarak nitelendirilmektedir.

Öğretim programları, eğitim sisteminin önemli bir bileşenidir ve tüm öğrenciler için başarılı bir eğitim deneyimi sağlamada hayati bir rol oynadığı düşünülmektedir. Bu nedenle Öğretim programları düzenli olarak gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir. Bu, eğitimdeki değişiklikleri, öğrenci ihtiyaçlarını ve toplumdaki öncelikleri yansıtmak açısından önemli olduğu belirtilmektedir.

2.1.3 Ders Programı

Öğretim programları içerisinde yer alan hedeflerin bir ders saatinde öğrencilere nasıl aktarılması gerektiği ve bu hedeflerin davranışa dönüştürülebilmesi için nasıl bir yol izlenileceğine yönelik etkinlikleri açıklayan program olarak ifade edilir (Sönmez, 2019). Ocak'a göre (2020), hedeflerin davranışa dönüştürülmesi ancak program öğelerinin planlı ve sistemli bir şekilde düzenlenmesiyle gerçekleştirilebilir.

Ders programı, belirli bir eğitim seviyesinde (ilkokul, ortaokul, lise veya üniversite) hangi derslerin hangi sıra ile ve ne kadarlık bir zaman dilimi içerisinde

gerçekleştirilebileceğini gösteren bir plandır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen ders programları müfredata uygun olarak hazırlanmaktadır. Bu programlarda yer alan dersler iki başlık altında yer almaktadır. Bunlardan ilki **zorunlu dersler** diğeri ise **seçmeli derslerdir**.

Zorunlu dersler: Öğrencilerin eğitim yaşamları boyunca almak zorunda olduğu dersleri ifade etmektedir. Öğrencilere verilen bu dersler ile temel bilgi ve becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir.

Seçmeli dersler: Bu dersler öğrencilerin yetenekleri ve ilgi alanlarına yönelik seçebilecekleri dersleri kapsamaktadır. Öğrencilere verilen bu dersler ile öğrencilerin belirli bir alanda uzmanlaşarak farklı beceriler kazanmalarına yardımcı olmak amaçlanır.

2.2 Program Öğeleri

Programın öğeleri, bir programın planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi için gerek duyulan temel yapı taşlarıdır. Programın öğelerini birbirinden ayrı düşünmek olanaksızdır çünkü her bileşen bir sonraki bileşeni tamamlar nitelik ve görevdedir. Bir programın başarılı olabilmesi için tüm öğelerin dikkatli bir şekilde planlanması, uygulamaya konulması ve değerlendirilmesi gerekmektedir (Ocak, 2020).

Amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme olmak üzere eğitim programlarının dört temel ögesi vardır. Bu öğelerin her biri birbiri ile bağlantılı ve süreç içerisinde birbirinden etkilenerek beraberlik içerisinde işlevlerini yerine getirmektedir (Oral ve Yazar, 2020).

2.2.1 Hedef

Öğrencilerin öğrenmelerinin etkili olabilmesi için okullarda yürütülmekte olan eğitim ve öğretim faaliyetlerinin amaçlı ve planlı olması gerekmektedir. Eğitim faaliyetlerinin amaçlı ve planlı bir şekilde yürütülebilmesinde hedefler önemli bir rol oynamaktadır. Ertürk'e göre (2008) hedef yaşantılar yolu ile kazandırılması hedeflenen planlı ve düzenlenmiş davranış veya davranış değişikliği olarak belirtilmektedir.

Varış’a göre (2004) eğitimde hedefler, öğretimi yönlendirebilmek, öğrenme-öğretme işleminin gerçekleşmesini gösterebilmek ve ölçmelere yol gösterebilmek açısından önem taşımaktadır.

Hedefler, programın başarısını ölçmek için kullanılabilecek somut ve ulaşılabilir olmalıdır. Hedefler, programın temel ögesidir ve programın tüm diğer unsurlarını yönlendirir. Hedefler olmadan, bir programın neyi başarmayı amaçladığını ve nasıl başarıya ulaşılacağını belirlemek zordur. Program öğelerinden ilki olan hedef boyutu ile ilgili hazırlık yapılırken “Bireyleri ne için eğitiyoruz?” sorusuna cevap aranır. Eğitimde hedefler üç düzeyde belirlenmektedir. Bunlar: uzak hedefler, genel hedefler ve özel hedeflerdir.

Uzak hedefler: Eğitim sisteminin yetiştirmeyi planladığı insan niteliklerini içeren ifadeleri kapsamaktadır. Uzak hedefler kapsam bakımından oldukça geniş olup ülkenin dış politikasından başlayarak o toplumun ulaşmayı hedeflediği uygarlık düzeyi gibi uzun soluklu planlamalarını ve bu nedenle yetiştireceği insan niteliklerini tanımlamaktadır (Çelik, 2006).

Genel hedefler: Belli bir eğitim veya okul çeşidinin ulaşmasının beklenildiği konumu ifade eden nitelikler olarak tanımlanmaktadır (Sözer, 2003). Eğitimin genel hedefleri ve okulun genel hedefleri olmak üzere iki boyutta yer almaktadır. Eğitimin genel hedefleri uzak hedeflerle alakalı iken, okulun genel hedefleri eğitimin genel hedeflerinin bir başlığı olarak gözlemlenmektedir (Çelik, 2006).

Özel hedefler: Öğrenciye kazandırılması ön görülen bilgi, beceri, ilgi, yetenek ve tutum gibi özelliklerin bir çalışma alanında kazandırılmasını içermektedir. Kemertaş’a göre (2003) öğrencilere bir ders kapsamında kazandırılması uygun görülen öğretim hedefleri olarak ifade edilmektedir.

2.2.2 İçerik

Program geliştirmenin ikinci aşaması olan içerik boyutunda “ne öğretilim?” sorusuna cevap aranır. İçerik; ünite, tema, kapsam, konu olarak da belirtilebilir (Atik ve Aykaç, 2017). İçerik, öğrencilerden kazanması beklenen bilgi ve yeterliliklerine yönelik konu alanları olarak ifade edilebilir. İçerik sayesinde öğrenciler bilgiyi keşfetmeye imkan bulabilir (Allan ve Buckridge, 1993).

Diğer bir ifadeyle içerik program hedefleri doğrultusunda seçilmiş konular bütünü şeklinde açıklanabilir. İçerik sayesinde öğrencilerin davranışları

kazandırabilecek biçimde ünite ve konuların düzenlenmesi mümkündür. Programın kapsamını oluşturan ve programın hedeflerine ulaşmasını sağlayan tüm öğeleri kapsayan içerik basamağında programın hangi konuları, becerileri ve bilgi alanlarını ele alacağını belirler.

Demirel'e göre (2008) içerik bir bilgi bütünüdür. Bu bütünlüğün içerisinde kültürün bir bölümünü inceleyen alanlar, eğitimsel hedefler doğrultusunda belirlenen olgu, kavram, ilke ve genellemeler yer almaktadır.

2.2.3 Öğrenme-Öğretme Süreci

Eğitim durumları, programın en önemli unsurlarından biridir. Söz konusu durumların, öğrencilerin programın hedeflerine ulaşmasını sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve tutum kazanmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Program geliştirmenin üçüncü aşaması olan eğitim durumlarının düzenlenmesi süreci boyutunda “nasıl?” sorusuna cevap aranır. Sönmez (2008) eğitim durumlarının düzenlenmesini öğrenciye kazandırılmak istenilen hedef davranışlar için ihtiyaç duyulan uyarıcıların düzenlenip süreci izlemesi olarak ifade etmiştir. Eğitim durumlarını öğrenci bakımından öğrenme yaşantıları sistemi, öğretmen bakımından ise öğretme yaşantıları sistemi olarak düşünebiliriz. Bu doğrultuda düzenleme çalışmalarının öğrenci ve öğretmene yönelik olması gerekmektedir. Ertürk (1998) eğitim durumlarını öğrenme yaşantıları sistemi veya kişiyi etkilemede kullanılan dış şartlar olarak ifade etmektedir. Eğitim durumlarının düzenlenmesi diğer bir ifade ile öğrenme sürecini denetlemek amacı ile yapılan faaliyetler olarak da ifade edilebilir. Bu basamak öğrencilerde istendik davranışların kazandırılmasını hedefleyen öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi basamağı olarak da belirtilebilir.

Eğitim durumlarının düzenlenmesine yönelik yapılan çalışmalarda öğretmen, konu alanı uzmanı, program geliştirme uzmanı, ders öğretmeni, okul yöneticileri yer almalıdır. Bu kişiler tarafından programda yapılan çalışmalar da çeşitli düzenlemelere yer verilip revizeler yapılmalıdır. Programın uygulama aşamasında karşılaşılabilecek olumlu ve olumsuz gelişmelerin belirlenip bunlara yönelik çözümlerin üretilerek program geliştirmede söz sahibi olan uzman kişilere sunulmalıdır (Sönmez ve Alacapınar, 2015).

Öğrenme ve öğretme yaşantıları ile asıl hedeflenen öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilere ulaşılabilir olması gerekmektedir. Ayrıca öğrenme

ve öğretme süreci hedef ve içerik basamakların devamı niteliğinde olması gerekmektedir (Şeker, 2017).

2.2.4 Değerlendirme

Program geliştirmede son aşama olan değerlendirme ile “Ne kadar öğretildi” sorusuna yanıt bulmaya çalışılır. Değerlendirme eğitim ortamlarında öğretmenler tarafından uygulanan; öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarına yönelik bilgi toplamak amacıyla yapılan bütün faaliyetler olarak ifade edilir (Marsh, 2009). Program değerlendirme genel tanımıyla bir karar verme sürecidir. Bu karar verme süreci ise; eğitim programını ya da programın bir ögesini kabul edip, değiştirmek veya çıkarmak amacıyla farklı ölçme araçları ile veriler elde edip, bu verilerin karşılaştırılması ile belirlenmektedir (Gözütok, 1999). Uygulanmakta olan eğitim programının başarılı olarak ifade edilebilmesi için belirlenen hedeflerin öğrencilerin tümüne ulaşmış olması ile mümkündür.

Değerlendirme, bir programın ne kadar başarılı olduğunu ve neleri geliştirmek gerektiğini belirlemek için kullanılan bir süreçtir. Bu süreç, programın hedeflerine ulaşma derecesini, programın paydaşlarının memnuniyetini ve programın maliyet-fayda oranını değerlendirmek için kullanılır. Programda öğrencilerin belirlenen hedeflere ulaşmış olması gerekir fakat bu her durumda mümkün olmayabilir. Bundan ötürü programın değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılan değerlendirme ile programda yetersiz olan veya eksik kalan bileşenlerin tespit edilip bunların giderilmesi için düzeltilmelerin yapılması hedeflenmektedir

Özetle değerlendirme, program geliştirmenin ve iyileştirmenin önemli bir parçasıdır. Değerlendirme sonuçları, programın güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve programın nasıl geliştirilebileceğine dair öneriler geliştirmek için kullanılır. Programla alakalı yapılacak tüm değişimlerin ve yeniliklerin merkezinde değerlendirme olması gerekmektedir. Yapılan değişimlerde değerlendirmeye yer vermemek körlüktür. (Sanders ve Sullins, 2005).

2.3 Program Geliştirme Süreci

Program geliştirme, birçok farklı alanda kullanılan geniş çaplı bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmiş yıllarda öğrencilere öğretilecek konuların bir listesi şeklinde açıklanmaya çalışılan eğitim programı, günümüzde daha kapsamlı ve betimleyici olarak ifade edilmeye başlanmıştır (Demirel, 2012). En genel anlamıyla,

belirli bir hedefe ulaşmak için birden fazla adımdan oluşan bir planın oluşturulması ve uygulanması süreci şeklinde ifade edilebilir. Eğitim programlarının çok boyutlu bir yapısı vardır; Bu yapı içerisinde eğitimin planlama, tasarlama, deneme, değerlendirme, düzeltme ve yaygınlaştırma süreci yer almaktadır (Demirel, 2021). Aynı zamanda bireylerin hangi davranışı nasıl kazanacakları ve etkili öğrenmenin süreç sonunda ne kadarının gerçekleştiğini belirleyecek tüm araç ve yöntemler eğitim programının içerisinde yer almaktadır (Küçüktepe, 2011).

Eğitim programı geliştirmeye başlanırken ilk önce “nasıl bir insan tipi yetiştirmek istiyoruz?” sorusuna yanıt bulunmaya çalışılmalıdır. Bu sorudan alınacak yanıtla birlikte programın tasarım yaklaşımı, öğrenme ve öğretme stratejilerinin seçimi ve değerlendirme basamaklarının saptanması beklenmektedir. “Ne?” sorusuna karşılık olarak program tasarım yaklaşımları gelirken, “nasıl?” sorusuna karşılık olarak öğretme stratejileri gelmektedir (Demeuse ve Strauven, 2016).

Eğitim programlarının değişime ve yeniliğe açık olması, güncellenebilir olması ile statik bir yapıda olmayıp dinamik bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Bu özelliği sayesinde programda karşılaşılabilecek aksaklık ve hataların giderilmesine olanak sağladığı gözlemlenmektedir (Ornstein ve Hunkins, 2018).

Eğitimde program geliştirme süreci üç basamaktan oluşmaktadır. Bunlar: Planlama, uygulama ve değerlendirmedir (Olivia, 1997):

Planlama: Program geliştirmenin ilk basamağı olarak gözlemlenmektedir. Programa yönelik yol haritasının oluşturulduğu basamak olarak isimlendirilebilir. Bu basamakta program değerlendirme süresince yapılması öngörülen şeylerin planlaması amaçlanmaktadır.

Uygulama: Bu basamak planlama aşamasında belirlenen yol haritasının uygulanması ardından değerlendirilmesi ve yorumlanması aşamalarını içermektedir.

Değerlendirme: Bu basamakta değerlendirme sonucunda ortaya çıkan hataların analiz edilmesi hedeflenmektedir.

Program geliştirme çalışmaları, programın tasarlanma aşamasından başlanıp, denenip gerekli revizelerin yapılmasının ardından geniş kitlelere yayılmasına olanak tanımaktadır.

2.4 Program Değerlendirme

Değerlendirme, okullarda öğretilmekte olan programın hangi ölçüde başarılı olduğu ve hangi noktalarının geliştirilmesi gerektiğinin belirlenmesi için üzerinde çalışılan bir süreç olduğu gözlemlenmektedir. Söz konusu süreçte programın önceden belirlenmiş olan hedeflere ulaşılabilirlik derecesi, programda yer alan paydaşların uyumluluk oranı ve maliyet oranını belirlemek, değerlendirmek amacı için kullanıldığı görülmektedir (Özçelik, 2022).

Program değerlendirme, eğitim programlarının geliştirilip, düzenlenebilmesi, uygulanabilir olması ve devamlılığın sağlanması adına uzmanlara göre üzerinde çokça durulması gereken bir başlık olarak ifade edilmektedir. Demirel'e göre (2004) program değerlendirme ile program kapsamındaki eğitim kaynaklarının sahiplenilmesi ve bu kaynaklarının değiştirilebilmesi ya da ortadan kaldırılmasına yönelik kararın alınabileceği bilgilerden oluşmaktadır. Uşun (2012) ise program değerlendirmeyi geliştirilmiş olan bir program hakkında sistemli bir şekilde veri toplamayı ve bu verilerin analiz edilmesini temelinde tutan bilimsel araştırma yolu ile karar verme aşaması olarak ifade etmektedir. Bu aşamada programın doğruluğu, etkililiği, yeterliliği, başarısı, kalitesi gibi özellikleri hakkında bilgi toplanması hedeflenmektedir.

Bir programın kalitesinin ortaya konulması yapılacak değerlendirme ile ilgili olduğunu düşünen Sanders ve Sullins (2005) başarılı bir program geliştirmedeki en önemli basamağın da değerlendirme olduğunu belirtmişlerdir.

Başarılı bir eğitim programı için öğrencilerin programda önceden belirlenmiş olan tüm hedeflere ulaşmış olması gerektiği düşünülür. Fakat bunun her durumda geçerli olması beklenilemez. Bu sebeple programın uygulanması sonucunda eksik görülen veya giderilmesi gereken öğelerin tespit edilmesi ve bunların düzenlenebilmesi için değerlendirme yapılması gerekmektedir (Demirel, 2020).

Yapılan değerlendirmeler sayesinde programın başarısını ve öğrencilerin başarısının ölçülmesi mümkündür. Değerlendirmelerden elde edilen sonuçlar ile programda değişikliklere yer verilmesi olağan bir durumdur (Oliva, 1997).

2.5 Program Değerlendirme Modelleri

Eğitim programlarının değerlendirilmesine yönelik farklı program değerlendirme modelleri olduğu savunulmaktadır (Demirel, 2013 :195; Uşun, 2012; Yüksel & Sağlam, 2014). Bunlardan birkaçı aşağıda sıralanmıştır;

2.5.1 *Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli*

Bu model Amerikalı Ralph Tyler tarafından 1933-1941 yılları arasında geliştirilmiştir. Günümüzde de etkililiğini korumaya devam eden bu model kendinden sonraki modellere de yol gösterici rolünü üstlenmiştir. Söz konusu olan model program geliştirmeye dayalı bir model olarak gözlemlenmektedir (Berkant, 2020).

Tyler geliştirdiği bu program sayesinde programda yer alan eksikliklerin giderilmesi ve buradan elde edilmiş bilgilerin program geliştirme sürecinde kullanılması gerektiğini savunmuştur. Tyler'a göre (2013) önceden belirlenmiş amaçlar ile gerçekleşen öğrenci performansları arasındaki farkların belirlenmesi ile değerlendirmenin yapılması mümkündür.

Söz konusu olan modelde üç temel öge öne çıkmaktadır. Bunlar: amaç, öğrenme yaşantıları ve değerlendirmedir. Bu modelde amaç ile ifade edilen öğrencilere kazandırılmak istenilen davranışlardır. Öğrenme yaşantıları ile ifade edilmek istenilen öğrencilere kazandırılması planlanan davranışları benimsemeleri amacı ile yapılan etkinliklerdir. Son öge olan değerlendirme de ise amaçlara ne ölçüde ulaşıldığının belirlenmesi adına yapılan etkinlikleri içermektedir (Tyler,2013). Söz konusu olan bu üç ögenin karşılıklı etkileşim içerisinde olması gerekmektedir. Hedefe dayalı program geliştirme modelinde dört soruya cevap aranmaya çalışılmaktadır. Bu sorular (Tyler,2002):

1. Öğrencilerin ulaşması gerektiği eğitim hedefleri nelerdir?
2. Hedeflere ulaşmaları konusunda öğrencilere hangi öğrenme yöntemi yol gösterici olabilir?
3. Öğrencilerin öğrenme düzeylerinin en üste çıkarılması için ne tür düzenlemelere yer verilmelidir.
4. Programın etkililiğinin değerlendirilmesinde nasıl bir yol izlenmesi öngörülmektedir?

Tyler'ın amaç değerlendirme modeli isminden de anlaşılacağı üzere amaç odaklı bir model olarak gözlemlenmektedir. Yani eğitim sürecinin sonunda sahip olunan kazanımlara yoğunlaşır. Öğretim programının başarılı olabilmesi için bahsi geçen kazanımlara ulaşmış olması gerekmektedir. Eğer öğretim programı bu kazanımlara ulaşamadıysa başarısız olarak nitelendirilmektedir (Anh, 2018). Değerlendirme sürecinde yer alması gereken aşamalar (Demirel, 2010):

- Programın hedeflerini belirleme
- Hedefleri sınıflandırma
- Hedeflerin davranış türünde ifade edilmesi
- Hedefe ulaşma ölçeğinin belirlenmesi
- Ölçme tekniklerini geliştirme veya uygun olanı seçme
- Öğrencilerin davranış yeterlilikleriyle ilgili veri toplama
- Ulaşılan verilerle belirlenen hedefleri karşılaştırma

Yapılan değerlendirme sonucunda ulaşılmayan hedefler söz konusu ise hedefler ve öğrenme yaşantıları gözden geçirilmelidir. Burada belirlenen eksikliklerin düzenlenerek programın revize edilmelidir.

2.5.2 *Metfessel ve Michael Değerlendirme Modeli*

Bir eğitim programının dört temel ögesini değerlendirmeye odaklanan Metfessel ve Michael Değerlendirme Modelinin, Tyler'ın Hedefe Dayalı Değerlendirme modelinden etkilendiği gözlemlenmektedir (Çilek, 2017). Bu modelde amaç hedeflenen programa paydaşların aktif katılımı ile değerlendirme sürecinde yer alması ve uygulanan programın ne ölçüde başarılı olduğunu, hangi noktaların geliştirilmesi gerektiğini saptayabilmektir.

Bu modeli Tyler'ın modelinden ayıran en temel özelliği program sonucunda meydana çıkan performansın hedeflerle kıyaslanmasından ziyade önceden belirlenen hedefler ile karşılaştırılıp değerlendirme sürecinde yer alan ölçme araçlarına öncelik verilmesidir (Mathison, 2005).

Metfessel ve Michael değerlendirme modelini sekiz adımda sıralamıştır. Bu adımlar (Ornstein, 1988):

- Paydaşların değerlendirmede yer alması
- Genel ve özel hedefler arasında uyum olması
- Özel hedeflerin, davranışlara dönüştürülebilir nitelikte olması
- Programın verimliliğini ölçmek amacıyla ölçme araçlarının geliştirilmesi
- Programın uygulanma aşamasında uygun araçlar kullanarak gözlem yapılması
- Uygun yöntemler kullanılarak elde edilen bilgilerin analiz edilmesi
- Bilgilerin standartlara uygun bir biçimde yorumlanması ve geri bildirimlerin verilmesi

2.5.3 *Provus'un Farklar Yaklaşımı ile Değerlendirme Modeli*

Bu modelde diğer modeller gibi Tyler'dan etkilenecek geliştirilen bir değerlendirme modelidir. Provus'un Farklar Yaklaşımı ile Değerlendirme Modeli ile amaçlanan programın uygulama aşamasında ortaya çıkan farkların tespiti ve bu farklılıkların programın başarısını ne ölçüde etkilediğinin değerlendirilmesi olarak gözlemlenmektedir. Provus (1969) tarafından geliştirilen bu modelde üç temel özellik göze çarpmaktadır. Bunlar:

- Yapılan değerlendirme çalışmalarının standartlara yönelik olmalıdır. Söz konusu standartlarla ilgili verilecek kararın paydaşlar tarafından belirlenmesi gerekmektedir.
- Programın değerlendirilmesinde uygulamaya başlamadan önce belirlenmiş olan standartlarla uygulama sonrasında elde edilen performans arasındaki farkın tespit edilmesi gerekmektedir.
- Değerlendirme ile amaçlanan uygulama esnasında olan bir programdan bilgi akışını sağlayabilmek olduğu için bu aşamada toplanan verilerin değerlendirmesi sonucunda bir karara varılması gerekmektedir. Alınacak karar ile programın devam etmesi, geliştirilmesi veya bitirilmesi gerektiği belirtilmelidir.

Çelişki/Fark Değerlendirme Modeli olarak da karşımıza çıkan bu modeldeki asıl fark diğer modellerin aksine program tasarısının değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Modelde dikkat çeken diğer bir özellik ise modelin belirli bir sıraya göre ilerleyerek değerlendirmeyi gerçekleştirmesidir. Modelde yer alan her aşamada performans ile standartlar karşılaştırılmakta ve bu karşılaştırma sonucunda elde edilen verilerde karara varılabilmesi için birtakım kararlar alınmaktadır (Provus, 1969). Provus'ın beş evre olduğu gözlemlenmektedir. Programın yeterli olup olmadığı belirlenmiş olan standartlar ile karşılaştırılır.

1. Evre: Tasarım olarak isimlendirilen bu aşamada önceden belirlenmiş olan ölçütler veya standartlar ile program tasarımının karşılaştırılması gerektiğini içerir. Tasarlanan standartlar ile program tasarımı arasında belirgin bir farkın olması durumunda program yönetiminden sorumlu kişilere bildirilmesi gerekir (Fitzpatrick vd., 2004; Provus, 1969).

2. Evre: oluşturma olarak isimlendirilen bu aşamadaki amaç programın önceden tasarlanmış hali ile uygulanmaya hazır olduğunun netleştirilmesidir. Bu aşamada olanakların, yöntemlerin, öğrenci davranışlarının kısacası programın öğelerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.
3. Evre: Süreç olarak isimlendirilen bu aşamada öğrenci ve personel etkinliklerine yönelik bir değerlendirme yapılmaktadır. Sebep-sonuç ilişkisinin arandığı bu basamakta programda değiştirilmesi öngörülen davranışların belirlenmesi ve bu davranışları etkileyen süreçteki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.
4. Evre: Ürün-Sonuç olarak isimlendirilen bu basamakta uygulama sonrasında elde edilen verilerin değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Yapılan değerlendirme ile programın etkililiğine ilişkin verilerin elde edileceği düşünülmektedir.
5. Evre: Bu basamakta ise program geliştirmeye yönelik tüm basamakların değerlendirilmesinin ardından yapılan maliyet araştırmalar yapılmaktadır. Buradan elde edilen verilerin program değerlendirme çalışmaları ile karşılaştırılması gerekmektedir (Provus, 1969).

2.5.4. Stake'in Uygunluk Olasılık Modeli

Stake tarafından 1967 yılında geliştirilen Stake'in Uygunluk-Olasılık Modeli, programın farklı paydaşlar için ne ölçüde uygun olduğunu değerlendirmeye yarayan bir program değerlendirme modeli olduğu gözlemlenmektedir. Program değerlendirmenin iki farklı yönünün olduğunu savunan Stake bunlardan ilkinin tasvir etmek olduğunu yani farklı paydaşların ihtiyaçlarının, ilgi alanlarının ne ölçüde karşılandığını belirlemek olduğunu bir diğerinin ise karar verme yani paydaşların programın uygulama aşamasında ne derece aktif olduklarını tespit etmek olduğunu savunmuştur (Ünal,2011).

Bilgilerin üç aşamada incelenebileceğini öne süren Stake Bu aşamalardan ilkinin programın girdileri (amaçlar, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi ve kullanılan materyaller) ikincisinin süreçleri (paydaşların birbiriyle olan etkileşimi) son aşamanın ise ürünleri (öğrenme ve tutumlar) içerdiğini belirtmiştir (Marsh ve Willis, 2003).

Stake bu model ile tasarlanan ile uygulanan program arasındaki farkı gözlemler. “Tasarlanan program ile uygulanmakta olan program uyumlu mu? Tasarlanan program başarılı bir şekilde gerçekleştirildi mi?” sorularını cevaplamaya çalışır (Demirel, 2020).

2.5.5 Eisner’in Eğitsel Eleştiri Değerlendirme Modeli

Eisner’in Eğitsel Değerlendirme Modeli 1975 yılında Elliot Eisner tarafından ortaya çıkarılan bir modeldir. Bu model 1998 yılında Eisner’in yayımlamış olduğu "The Enlightened Eye" (Aydınlanmış Göz) kitapta daha da geliştirildi. Bu modelde asıl hedeflenen niteliksel değerlendirmedir. Eisner bu model ile yapılan değerlendirmelerde elde edilen verilerin daha fazlasını meydana getirmesi gerektiğini düşünülmektedir. Bu sürecin eğitsel eleştiri veya uzmanlık içermesi gerektiğini de dile getirmiştir (Demirel, 2020).

Eisner’in Eğitsel Eleştiri Değerlendirme Modeli uzman kişiler tarafından uygulanmakta olup yine bu kişiler tarafından değerlendirilmektedir (Demirel, 2020). Modelin bu özelliğinden ötürü farklı boyutlarının olduğu gözlemlenmektedir. Gözütok (2005) modelin üç farklı boyutunun olduğunu ifade etmiştir. Bunlar: betimleme, yorumlama ve değerlendirmedir. İlk boyut olan betimlemede verilen eğitimin niteliğine yönelik özelliklerin (sınıf, okul, vb.) belirlenmesi beklenir. Bir diğer boyut olan yorumlamada ise programın uygulanmasının ardından açığa çıkan sonuçların tespit edilmesi beklenir. Son boyut olan değerlendirmede ise betimleme ve yorumlama boyutlarından elde edilen verilere göre programa yönelik bir karara varması beklenir.

2.5.6. Stufflebeam’in CIPP (Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün) Modeli

Daniel Stufflebeam tarafından 1960’lı yılların sonlarına doğru geliştirilmiş olan CIPP Modeli ile kırsal kesimlerde yer alan okulların öğretim programlarının denetlenip değerlendirilmesi yardımcı olmak amaçlanmıştır. CIPP modelinin adı temelinde yer alan dört değerlendirmenin ilk harflerinden (Context, Input, Process, Product) oluşmaktadır.

CIPP Modelinin süreklilik gösteren bir çalışma olduğunun savunan Stufflebeam ve Coryn (2014) zaman içerisinde modelin gelişmesine önyak olarak farklı ülkelerde, farklı alanlarda (eğitim, yabancı dil öğretimi, mühendislik, spor faaliyetleri, endüstri, vb.) uyarlanıp bu alanlarda uygulamıştır.

CIPP modelinde program içerisinde yer edinmiş etkinlik ve amaçlar üzerinde durmak yerine karar verme süreçlerinin üzerinde durulması gerektiği öne sürülmektedir. Stufflebeam, olası seçenekleri belirleyebilmek adına işe yarar bilgilerin betimlenmesi ve bunların yorumlanabilir olması noktasında değerlendirmenin önem taşıdığını düşünmektedir (Oliva, 2009). Bu modeldeki amaç sadece programın çıktılarının değerlendirilip niteliğinin ortaya konulması değildir. Buradaki asıl amaç programın sürekli bir şekilde geliştirilebilir olmasıdır (Keskin, 2019).

Programın amacı, programa yönelik karar verecek yetkiye sahip kişilere bilgi vermek olduğundan bu kişilerin program geliştirme sürecinde programa yönelik karar vermesi gerektiği dört alan öne çıkmaktadır (Ornstein, 1988).

1. Planlama ile ilgili alınacak kararlar
2. Yapılandırma ile ilgili alınacak kararlar
3. Uygulama ile ilgili alınacak kararlar
4. Yeniden düzenleme ile ilgili alınacak kararlar

Alınan kararları destekleyecek verilen toplanması için programın değerlendirilmesi gerekmektedir. Değerlendirme dört aşamadan oluşmaktadır. Bunlar: Bağlamın değerlendirilmesi, Girdinin değerlendirilmesi, Sürecin değerlendirilmesi ve Ürünün değerlendirilmesidir (Demirel, 2020).

1. *Bağlam Değerlendirme*

İhtiyaç değerlendirmesi veya çevre değerlendirilmesi olarak da bilinen bağlam değerlendirmede bir eğitim programının uygulandığı ortamı ve bu ortamın programın başarısını ne ölçüde etkilediğini değerlendirilmesi hedeflenmektedir (Stufflebeam ve Coryn, 2014). Bağlam değerlendirme aşamasında “Proje ne ölçüde önemlidir?” ve “Ne yapmalıyız?” sorularına yanıt aranmaya çalışılır (Yıldırım, 2018).

Modelin ilk basamağı olan bağlam değerlendirme ile sahip olunan etkenler ile içinde bulunan durumun analiz edilmesi ön görülmektedir (Uşun, 2012). Bu basamakta yapılan değerlendirmenin bir defaya özgü olduğu düşünülmemelidir aksine bağlam değerlendirme diğer tüm aşamamalar hakkında bilgi sağlamayı sürdüren dinamik bir süreçtir (Allan ve Buckridge, 1993). Söz konusu basamakta

elde edilecek verilerin programın değerlendirilmesindeki diğer basamaklara yol gösterici olduğu düşünülmektedir (Spaulding, 2013).

Bağlam değerlendirmesinde önemli görülen noktalardan biri programın hedeflenen kitledeki kişilerin ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığına ve programın sunulacağı oramda bir eksikliğin olup olmadığını tespit etmektir. Bunun yanı sıra bağlam değerlendirme ile programın hedeflerine ulaşabilmesinde ihtiyaç duyulan kaynak ve desteklere sahip olup olmadığını ve programın uygulama aşamasını zorlaştıracı herhangi bir riskin tespit edilmesinde yardımcı olmaktadır (Demirel, 2020)

2. Girdi Değerlendirme

Girdi değerlendirme modelin ikinci aşaması olarak gözlemlenmektedir. Girdi değerlendirmesi ile programın hedeflerine ulaşması adına kullanması ön görülen kaynakların, tavsiye edilen problem çözme yöntemlerinin ve planlamalarla ilgili bilgilerin toplanması amaçlanır (Warju, 2016; Uşun, 2012).

Hedefe ulaştıracak yöntemlerin belirlenmesinde maliyetinin, kaynaklarının ve zamanın minimum düzeyle olacak hedeflerden yüksek bir başarı getireceğine inanılan programların planlanması değerlendiriciler tarafından üzerinde durulan noktalar arasında yer almaktadır (Allan ve Buckridge, 1993).

Girdi değerlendirmesi programı değerlendirecek kişilere planları belirlemede, kullanılacak olan kaynakların uygun düzeye getirilmesinde, gerekli kişilerin görevlendirilmesinde, yapılacak şeylerin önceden planlanmasında yol gösterici rolündedir (Stufflebeam ve Coryn, 2014). Burada asıl hedeflenen program geliştirme aşaması boyunca seçilen araçlar ile önceden belirlenen amaçlar arasında bir köprü kurabilmektir (Guerra-López, 2008).

Program öğelerinin mikro düzeyde incelendiği girdi değerlendirme basamağında yanıt aranan sorulardan bazıları: hedefler okulun amaçları ile örtüşüyor mu? Belirlenen öğretim stratejileri hedeflere yönelik mi? Genel hedefler ve özel hedefler birbirleriyle tutarlı mı? şeklindedir (Erden, 1998; Kocabatmaz, 2011; Uşun, 2012).

3. Süreç Değerlendirme

Modelin üçüncü aşaması olarak bilinen süreç değerlendirme programın süreç boyutuna ilişkin verilerin elde edilmesi amacıyla kullanılmaktadır (Stufflebeam, 1971). Programın uygulama basamağında yer alan süreç değerlendirme

aşamasında üç ana stratejinin olduğu öne sürülmektedir (Worthen ve Sanders, 1997).

Birinci strateji, süreç içerisinde oluşan aksaklıkların tespit edilmesidir. İkinci strateji ise uzmanların karar verebilmesi adına gerek görülen bilgilerin sağlanmasıdır. Son strateji olan üçüncü stratejide ise uygulanmakta olan yöntem ve tekniklerin kayda alınmasıdır (Bayhan, 2011).

Süreç değerlendirme aşamasında önceden planlanan ve gerçekleştirilmekte olan eğitsel etkinlikler arasındaki uyumu ortaya koyması beklenmektedir (Allan ve Buckridge, 1993). Programın planlandığı şekilde ilerlediğini tespit edip, emin olmak adına programı değerlendiren kişilerin hem nitel hem de nicel verilere sahip olması gerekmektedir (Spaulding, 2013).

Süreç değerlendirme ile asıl amaçlanan performansı izlemektir (Guerra-López, 2008). Performansın değerlendirilebilmesi için bazı sorulara yanıt verir nitelikte olması gerekmektedir. Bu sorular: Program planlandığı gibi işleniyor mu? Ne tür değişikliklere yer verilmiştir? Başarıyı olumsuz yönde etkileyen engeller nelerdir? Programı geliştirmek adına ne tür değişiklikler olmalıdır? (Aydın ve Bavlı, 2019).

4. *Ürün Değerlendirme*

Modelin son aşaması olan ürün değerlendirme programın çıktı ve sonuçlarına yönelik bilgi edinme aşamasında kullanılır. Karşılaştırmaların yapıldığı bu basamakta programda yer alan ürün ile beklenen ürün arasındaki farkın tespit edilmesi söz konusudur. Tespit edilen veriler sayesinde programın güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi ve geliştirilecek olan programlara veya programın hangi bölümlerinde değişikliklere ihtiyaç duyulduğuna dair bilgilerin aktarıldığı basamaktır (Demirel,2020).

Bu değerlendirme ile çıktıların neler olduğu sorgulanmaktadır. Çıktılar kısa ve uzun süreli, beklendi veya beklenmedi şeklinde sınıflandırılabilir (Fitzpatrick, 2004). Değerlendiriciye programın yeniden revize edilmesine ilişkin alınacak kararlarda yol göstermektedir (Kellaghan, Stufflebeam ve Wingate, 2003).

Değerlendiriciye programın yararlı olup olmadığı, ilerleyen süreç içerisinde devamlılığına dair bilgilerin verildiği basamak olarak gözlemlenen ürün değerlendirme aşamasında değerlendirme uzmanları için cevaplanması gereken

bazı sorular vardır. Bunlar: Program hedeflerine ulaştı mı? Değerlendirmenin olumlu ve olumsuz sonuçları nedir? Programın başarısı maliyeti karşılar nitelikte mi? (Ödemiş, 2018).

2.6 Sanat Eğitimi

Sanatın ne zaman ortaya çıktığına dair kesin bir bilginin olmadığı fakat yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda insanların 40.000 yıl önce sanatsal birtakım faaliyetler ortaya koydukları gözlemlenmektedir. Geçmiş dönemlerde insanlar duygu ve düşüncelerini mağara resimleri, heykeller ve takılarla yansıttığı görülmektedir. Bu nedenle sanatın bireylerin duygularını, fikirlerini ve yaşantılarını ortaya koyabilmek adına kullanılan bir araç olduğu söylenebilir (Özdemir, 2021). Sanat, insanoğlunun en temel ve özgün yaratıcı etkinliklerinden biri olarak ifade edilmektedir. (Balkır, 2020).

Sanatı bir insan işi, bir insan oluşturma şeklinde insanların kendini ifade etmek için kullandığı yöntemlerden biri olarak tanımlayan Mülâyim (1994) bu ifade etme şeklinin duyguları, fikirleri, anıları, deneyimleri aktarmak olduğunu belirtmiştir. Tostoy (1992) sanatı, sanatçıların belirli ölçekler ile yaşantılarını bilinçli bir şekilde başka bireylere aktarması olarak tanımlamaktadır. Aktarılan duygulardan başka bireylerin de etkileneceğini ve bunları deneyimleyeceğini savunmuştur. Akdoğan ise (2001) sanatı, bireylerin gördüğü, duyduğu hissettiği, betimlediği şeylerin bireylerde estetik bir heyecan yaratması olarak tanımlamıştır.

Sanatın tek bir gayesinin yani amacının olduğunu dile getirmek mümkün değildir. Sanat yüzyıllardır farklı kişiler tarafından farklı şekillerde yorumlanarak kullanılmıştır Sanatın kullanım amaçlarından birkaçı aşağıda sıralanmıştır (Özsoy, 20003).

Estetik Amaç: Sanatın amacının güzellik ve estetik haz uyandırmak olduğu bu bakış açısında sanatçılar, renkleri, desenleri ve şekilleri kullanarak bireylere estetik bir yaşantı sunmayı hedeflemektedir.

İfade Amaç: Sanatın amacı duyguları, düşünceleri ve fikirleri ifade etmek olduğunu savunan bu bakış açısında sanatçılar kendi yaşantılarını, tecrübelerini ve gözlemlerini eserlerine yansıtarak bireylere sunmayı amaçlamaktadır.

Sosyal ve Politik Amaç: Sanatın amacı toplumu sosyal adalete yönlendirmek, toplumu değiştirmek ve topluma politik mesajlar vermek olduğunu savunan bu bakış açısında sanatçılar yapıtlarında bu konulara ağırlık vermeyi hedeflemektedir

Dini ve Manevi Amaç: Sanatın amacı dini inançları ve manevi duyguları ifade etmek olduğunu savunan bu bakış açısında sanatçıların yapıtlarına dini objeler, kavramlar gibi konuları yansıtmaları amaçlanmaktadır.

Eğlence ve Eğitim Amaç: Sanatın amacı bireyleri eğlendirmek ve eğitmek olduğunu savunan bu bakış açısında sanatçılardan yapıtlarında bireyleri eğlendirecek oyunların oynanması, müziklerin söylenmesi gibi konulara yoğunlaşması beklenir. Diğer taraftan bireylere edebiyat, tarih, bilim gibi alanlarda bilgiler vererek eğitmekte sanatçının hedefleri arasında yer almalıdır.

Erbay’a göre (1997), sanat eğitimi; bireylere görsel yöntemlerle algılamayı öğretmek, yaratıcılıklarının gelişmesine katkıda bulunmak, kendilerini ifade edebilmelerine olanak sağlayarak sanatın anlaşılmasına ön ayak olmak, sanatçı ruhlu bireyler yetiştirerek, çeşitli yöntemler geliştirmek ve boş zamanların değerlendirilmesine yönelik gerekli bir eğitim olarak ifade edilmektedir. Sanat eğitimi her ne kadar genel eğitim içinde yer alan bir eğitimmiş gibi görünse de bireyselliği ve kendine özgü hedefleri ve ihtiyaçları yönünden ayrılan bir eğitimidir. Bireylere verilen sanat eğitimi ile bireyin duygu ve düşüncelerini farklı yöntemler (çizgi, renk, biçim,...) kullanarak belirli bir hedefe yönelik yaratıcılıklarını kendilerine has bir şekilde ifade etmelerine olanak tanır.

Sanat eğitimi ile asıl amaçlanan bireylerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini geliştirmesine olanak sağlayacak eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bireylerin yaratıcılıklarını geliştirip estetik düşünebilmelerine olanak tanıyan sanat eğitimi bireylerin sosyalleşmesinde de ön ayak rolünü üstlenmektedir.

2.7 Görsel Sanatlar Öğretimi

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı uyulamaya başlamadan önce, ilköğretimde bu ders MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 1992 yılında yürürlüğe koyduğu Resim-iş Öğretim Programı şeklinde uygulanmaktaydı. 2006 yılında dersin adı değişerek “Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı” şeklinde daha kapsamlı bir hal almıştır. Bununla birlikte programın dört boyutu (amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme) olduğu belirtilmiştir (Türkkan, 2008).

Programın her bir boyutu farklı nitelik ve değerlere hizmet etmektedir. Programın amaç boyutunda öğretim süresince öğrencilerin sahip olması gereken bilgi, beceri ve alışkanlıkları içerir. İçerik boyutunda ise öğretim süresinde yer alan etkinlikler, derse katılımlarını içerir. Diğer boyut olan öğretme-öğrenme sürecinde öğrencilerden derse

aktif olarak katılmaları, karşılaştıkları sorunları sorgulaması, yorumlaması ve yaratıcı çözümler üretebilmesini içerir. Öğrenme ve öğretme sürecinde sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalara yer verilmektedir. Ölçme ve değerlendirme boyutunda birden çok araç önerildiği gözlemlenmektedir. Bu araçlar: öz değerlendirme, grup değerlendirme, kontrol listeleri değerlendirme ölçekleri, portfolyo performans ve proje ödevidir (Çoban ve Erkuzu, 2019).

Görsel sanatlar dersi ile amaçlanan, teknolojiye ayak uyduran, problemlere kolaylıkla çözüm üretebilen, bilgiyi yapılandırabilen ve dönüştürebilen bireyler yetiştirmek şeklinde ifade edilebilir. Programda benimsenen yapılandırmacı yaklaşım ile bireylerden öğrendikleri bilgileri kendi zihinlerinde yapılandırarak anlamlandırmaları beklenmektedir. (Yaşar, 1998)

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarını temel alan öğrenci merkezli bir program olması ile öğrencilere esneklik sağladığı gözlemlenmektedir. Bu ders kapsamında bireylere estetik bilincin kazandırılması, görsel algılarının büyümesi, el ve göz koordinasyonu ve zihnin beraberliğini sağlanması amacıyla farklı yöntem ve tekniklerin alanda uzman bir rehber tarafından uygulanmasının amaçlandığı gözlemlenmektedir.

Görsel sanatlar dersi kapsamında kullanılan bu yöntem ve teknikler çocukların bilişsel gelişimi için önem arz etmektedir. Ders içerisindeki etkinlikler sayesinde çocuklar düşünme becerilerini aktif bir şekilde kullanmayı öğrenirler. Çocuklarda bu öğrenmelerin bir şeyi planlamak, organize etmek, tasarlamak veya görüş bildirmek şeklinde kendini gösterdiği gözlemlenmektedir. Öğrenmelerini yaşantıya dönüştürmeye başlayan bireylerin bir şeyi tasarlarırken, çizerken veya boyarken renk, şekil, çizgi gibi ifadelerle tercih yapar (Erişti, 2008).

Görsel sanatlar öğretimi ile bireylerden resim, heykel ve grafik benzeri sanatsal öğretim konularının yalnızca öğrenmelerini değil beraberinde görsel dünyayı anlayıp, yorumlayabilmesine ve yaratıcı bir şekilde aktarabilmelerine olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Bireylere verilen bu eğitim ile bireylerden estetik yönleri gelişmiş, eleştirel düşünen, problem çözme becerisi yüksek bireyler olarak yetişmeleri beklenmektedir (Türkkan, 2008).

2.8 Görsel Sanatlar ve İlköğretim

İlköğretimde okutulmakta olan Görsel Sanatlar Öğretim Programı ile amaçlanan sanatçı yetiştirmek değildir. Bireyin içerisinde yer aldığı toplumun

kültürel değerlerini benimsemesine olanak sağlamak, yaratıcı yönlerini geliştirerek kendilerini açıklayabilmelerini, zihinsel ve görsel algı becerilerini geliştirmek şeklinde ifade edilebilir. Bireyin gelişmekte olan kişiliğine özgür düşüncüyü, yaratıcılığı ve estetik duyguyu empoze etmektir (Yıldırım, 2014).

Bireylere empoze edilen bu duygular ile kendinden emin, duygu ve düşüncelerini açık bir şekilde belirtebilen, hayal gücünü besleyebilme yetisine sahip ve yaratıcılığı üst düzeye ulaşmış karakterleri yansıtmaları beklenmektedir (Kılıç ve Yalım, 2023).

İlköğretim görsel sanatlar dersinin içeriği Milli Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğu programa göre şekillenir. Bu programın içeriğinde: çizim, boyama, heykel, baskı, sanat tarihi, sanat kültürü benzeri başlıklar öne çıkmaktadır. Bu aşamada öğretmenlere düşen görev çocukların ilgi alanlarına ve yeteneklerine uygun ders planları hazırlamalarıdır (Başbuğ ve Başbuğ, 2016).

İlköğretim çağındaki çocuklar için önem arz eden görsel sanatlar dersi çocukların yaratıcı düşüncelerini geliştirerek estetik duygularını keşfetmesine olanak tanır. Bu yönü sayesinde çocukların holistik gelişimini olumlu yönde etkileyeceği ön görülmektedir. Bu ders çocukların zeka, duygu ve psikomotor becerilerinin gelişmesine olanak tanıdığı gözlemlenmektedir (Erkuzu, 2019).

Çocuklar potansiyellerini açığa çıkarmaya yarayan bu özellikler ile dünyayı farklı bir şekilde yorumlamayı öğrenirler. Böyle bir deneyimi yaşamış bireylerden çevresini güzelleştiren ve sanatçı ruhu gelişmiş, kendi kültürüne ve başka kültürlerin sahip olduğu sanat eserlerini inceleyerek farkındalık sahibi birer sanat tüketicisi olarak toplumdaki yerlerini almaları beklenmektedir (Keifer ve Boyd, 2003).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, araştırma süreci, araştırma verilerinin toplanması ve uygulanması, veri toplama araçları, araştırma verilerinin analiz edilmesi ve yorumlanmasına ilişkin açıklamalar ele alınmıştır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması; araştırmayı yapacak kişinin belirli bir zaman dilimi içerisinde bir veya birden çok durumu kendi doğal ortamında gözlem, görüşme, doküman gibi veri toplama araçları ile derinlemesine incelediği, durum ve durumlara bağlı konuların oluşturulduğu nitel bir araştırma yaklaşımı olarak ifade edilmektedir (Creswell, 2007). Araştırmanın nitel verileri toplanırken, öncelikle alandaki uzmanlara ve görsel sanatlar dersi öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Ayrıca programın öğrenme-öğretme süreci ile değerlendirme boyutlarına ilişkin gözlem tekniği ile de veriler toplanmıştır. Son olarak, görsel sanatlar öğretim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme ve değerlendirme boyutunun nasıl olduğunun ortaya konulması aşamasında ise doküman inceleme yönteminden yararlanılmıştır.

3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklem Grubu

Bu araştırmanın evreni; KKTC Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 2023-2024 eğitim öğretim yılında ilköğretim okullarında görsel sanatlar dersini veren öğretmenler ile üniversitelerde bu alanda yetkin olan uzmanlardan oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde rastgele olmayan (tesadüfi olmayan) örneklem ile kolay ulaşılabilir örneklem yönteminden yararlanılmıştır. Bu aşamada, dört farklı üniversitedeki uzman grubunun oluşturulmasında rastgele olmayan (tesadüfi olmayan) örneklem yöntemlerinden kartopu örneklem deseni kullanılmıştır. Kartopu örnekleme, araştırmacının örnek bir olay ile başlattığı süreçte bilgi yönünden zengin yeni veri sağlayacak kişileri bulmaya odaklı bir yaklaşımdır (Patton, 2018; Neuman, 2014). Öğretmen grubunun oluşturulmasında ise kolay ulaşılabilir örnekleme başvurulmuştur. Bu örnekleme tekniği ile araştırmacı içinde bulunduğu koşulları dikkate alarak ulaşabildiği ve evreni temsil edebilecek yeteri sayıdaki

öğretmenden veri toplamıştır. Çalışma grubunun sayı olarak netleştirilmesi aşamasında; MEB’e bağlı devlet ilkokulları ve özel eğitim kurumlarından Yakın Doğu İlkokulu ile yapılacak görüşmeler sonucunda belirlenmiştir.

3.3 Araştırma Verilerinin Toplanması ve Veri Toplama Araçları

Tez çalışmasında kullanılacak olan veri toplama araçları, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve gözlem formu olarak belirlenmiştir.

Araştırma konusunu belirlemeden önce bu alana yönelik literatür taraması yapılmıştır. Bu taramada öncelikli olarak “Görsel Sanatlar Dersi Öğretimi ve Değerlendirilmesine” yönelik yazılan makale, tez ve kitaplar incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda görsel sanatlar dersi öğretimin programının değerlendirilmesi yönünden bilgi eksikliklerinin olduğu saptanmıştır. Bu nedenle bu konuya yönelik eksikliğin giderilmesi amacıyla bu araştırmanın hazırlanması uygun bulunmuştur. Daha sonraki aşamalarda verilerin toplanmasındaki sürecin şu şekilde olması planlanmaktadır:

- İlk önce çalışmanın örneklemini oluşturan Yakın Doğu İlkokulu ve KKTC Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Gönyeli İlkokulu, 9 Eylül İlkokulu, Şht. Tuncer İlkokulu, ve Gelibolu İlkokulu okullarında görev yapan görsel sanatlar dersini veren öğretmenlerin görüşlerinden yararlanabilmek için Milli Eğitim Bakanlığından gerekli izinler alınmıştır.
- Gerekli izinler alındıktan sonra, görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin “Görsel Sanatlar Öğretim Programının Değerlendirilmesi’ne yönelik görüşlerinin belirlenmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.
- Ayrıca aynı görüşme formu görsel sanatlar uzmanlarının “Görsel Sanatlar Öğretim Programının Değerlendirilmesi’ne yönelik görüşlerinin belirlenmesi için de uygulanmıştır.
- Gözlem formu, görsel sanatlar dersinin süreç (öğrenme-öğretme süreci) ve değerlendirme boyutunun işlevselliğini belirlemek amacıyla kullanılmıştır.
- Doküman analizi, “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki 5.sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programının” boyutlarının neler olduğunu belirlemek amacıyla kullanılmıştır.
- Bu aşamalardan sonra ilkokullarda uygulanmakta olan görsel sanatlar öğretim programının 4 boyutunun değerlendirilmesine yönelik süreç başlatılmış, değerlendirme süreci 8 haftalık bir zaman dilimi sürmüştür.

3.3.1. Yarı yapılandırılmış Görüşme Formunun Hazırlanması

Araştırmada araştırmacı tarafından 2018 yılında uygulanmaya konulan yeni programın görsel sanatlar öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formunun geliştirilmesi aşamasında konuya ilişkin alan yazın taraması yapılarak, bu alanda hazırlanmış araştırma soruları incelenmiştir. Soruların programın boyutunu değerlendirecek nitelikte olmasına önem verilerek kapsam geçerliliğinin sağlanmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca kapsam geçerliğinin sağlanmak için görsel sanatlar alanındaki 15 uzmanın görüşlerine başvurulmuş olup, bu doğrultuda görsel sanatlar öğretim programının değerlendirilmesine ilişkin öğretmenler ve uzmanların görüşlerini almak amacıyla görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu ile hedeflenen, programın etkinliğini değerlendirme ve eksik yönlerini belirleme sürecine katkı sağlamaktır.

Araştırma kapsamında görüşme soruları CIPP program değerlendirme modelinin bağlam, girdi, süreç ve ürün boyutu temel alınarak hazırlanmıştır. Öğretmen ve uzmanlara yönelik hazırlanmış olan görüşme formunda yer alan sorular bağlam, girdi, süreç ve ürün değerlendirme boyutlarına yönelik oluşturulmuştur. Bu sorularda: Bağlam değerlendirme boyutunda Görsel Sanatlar Öğretim Programının hedef ve amacına yönelik sorular yer almaktadır.

Girdi değerlendirme boyutunda Görsel Sanatlar Öğretim Programında yer alan materyallerin ve etkinliklerin hedef kazanımlara ne ölçüde ulaştığına yönelik sorular yer almaktadır.

Süreç değerlendirmede boyutunda öğrenme-öğretme süreci içinde kullanılan yöntem teknik ve stratejilere yönelik sorular yer almaktadır.

Ürün değerlendirme boyutunda ise Görsel Sanatlar Öğretim dersinde hedeflenen davranışların kazanılıp kazanılmadığına yönelik sorular yer almaktadır.

3.3.2. Gözlem Formu

Araştırma kapsamında öğrenme-öğretme sürecinin verimliliğini ölçmek amacıyla gözlem formu oluşturuldu. Gözlem, verilerin doğrudan toplanmasını temel olarak hedefleyen bir yöntemdir (Karasar, 2015). Gözlem formu araştırmayı yapacak kişiye neyi, nasıl gözlemleyeceği hakkında bilgi vererek derinlemesine gözlem yapma ve verileri kolayca kaydetme olanağı sunar (Ocak, 2019).

Gözlem formunda yer alan maddelerin, görsel sanatlar dersinin etkin bir şekilde yürütülmesi için eğitim durumu, yaşantılar ve diğer değişkenler göz önünde bulundurularak, öğretmenin etkin bir öğretim ortamı oluşturabilmesi için beklenen davranışları kapsamı sağlanmıştır. Bu amaçla ilgili literatür ve öğretim programı dikkatlice incelenerek maddeler yazılmıştır. Gözlem formu, 12 maddeye dayanan bir yapıda hazırlanmıştır. Gözlem formu, “evet-hayır” şeklinde sorularla süreci değerlendirmeye yönelik bir yapı ile oluşturulmuştur.

Bu kapsamda oluşturulan gözlem formuna yönelik olarak eğitim programları ve öğretimi, eğitim bilimleri alan uzmanlarından oluşan 7 uzman kişinin görüşleri alınmış ve yapılan dönütler doğrultusunda görüşme formu yeniden revize edilmiştir. Tüm bu süreçlerin ardından gözlem yapma aşamasına geçilmiş olup bu aşamada not alma tekniği kullanıldı. Not alırken; uygulama süreci için ayrılan süre, kullanılan materyaller, dikkat çekme aşamasında kullanılan yöntemlere, değerlendirme ve alınan dönütlerin hangi doğrultuda olduğuna dair bilgilere yer verildi.

3.5. Araştırmanın Veri Analizi

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu, gözlem formu ve doküman incelemesi ile yapılan analizler sonucunda elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ve gözlem formundan elde edilen verilerin analiz aşamasında içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde betimleyici ve açıklayıcı sorulara yer verilmektedir (Yüksel, 2019). İçerik analizi, elde edilen verilen derinlemesine analiz edilmesini sağlayan ilk etapta fark edilmeyen başlıkları açığa çıkmasına imkan sunan bir analiz yöntemidir (Alanka, 2024). Bu analiz yöntemi, elde edilen verilerin azaltılıp birbiri ile ilişkilendirilmesi, yeni anlamlar kazanmasını sağlamaktadır (Neuendorf, 2017). İçerik analizi; nesnel, ölçülebilir bilgilere ulaşmak adına doküman, metin ve evrak gibi birçok materyali belirli ölçütler çerçevesinde (örnekleme, kodlama,...) analiz etmeyi hedefleyen bir tekniktir (Metin ve Ünal, 2022). İçerik analizi, veriyi azaltarak/ilişkilendirerek ve birbiriyle ilişkilendirerek temel tutarlılık ve anlamlar ortaya çıkarmaya olanak tanımaktadır (Ültay&Akyurt, Ültay 2021). Bu sebeple araştırmadaki verilerin analiz edilmesinde içerik analizi kullanılmıştır.

İçerik analizinin kullanıldığı bu araştırmada katılımcıların ifadeleri kodlamalar yapılarak temalar oluşturulmuştur. Temalar oluşturulurken belirlenen kodlar ilgili başlıklar altında gruplandırılmıştır. Gruplanan bu başlıklardan da

temalara ulaşılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen kod, kategori ve temaları desteklemek amacı ile katılımcıların belirtmiş olduğu ifadelerinde doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Doğrudan alıntılar yapılırken katılımcılar için özel kısaltmalar kullanılmıştır (Örneğin, Ö1 öğretmen, U1 uzman). Elde edilen görüşler sonrasında oluşan kod, kategori ve temalar tablolar haline getirilerek bulgular bölümünde yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında 5.sınıf görsel sanatlar dersinin süreç ve ürün boyutunu değerlendirmek amacı ile gözlem formundan yararlanılmıştır. Gözlem, belirli bir ortam veya kurumda ortaya çıkan davranışları derinlemesine araştırabilmek adına kullanılan tekniklerden biridir (Bakaç ve Yıldız, 2021). Ocak (2019)'a göre bu tekniği kullanan araştırmacı bir ortamda oluşan davranışlara yönelik ayrıntılı, geniş çaplı ve uzun vadede bir portre elde etmeyi hedefliyorsa gözlem tekniğinden yararlanabilir. Araştırmacı çalışmanın bu bölümünde gözlemci katılımcı olarak yer almıştır.

Gözlem verilerinin toplanması kapsamında, gönüllülük esasına bağlı kalınarak seçilen ilkokulda 2023-2024 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, 4 haftalık bir süre ile haftada 1 ders saati olmak üzere toplam 4 saatlik bir gözlem yapılmıştır. Gözlem esnasında veriler araştırmacı ve araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan bir öğretmen tarafından hazırlanan gözlem formu ve not alma tekniği ile toplanmıştır. Elde edilen notlar kapsam geçerliliği açısından karşılaştırılarak veriler oluşturulmuştur.

Araştırmacı gözlem sırasında, sınıfın arka sırasında tek başına oturarak ders esnasında müdahalelerde bulunmayarak süreci yakından takip etmiştir. Sorularına yanıt bulmak isteyen araştırmacı süreci not alma tekniği kullanarak ilerletmiştir. Gözlem sonunda elde edilen veriler tekrar gözden geçirilerek gerek görülen yerlerde düzeltmeler ve bazı eklemeler yapılmıştır. Bu formdan toplanan veriler nitel yöntemlerden içerik analiz ile çözümlenmiştir.

Buna ek olarak araştırmada doküman inceleme tekniği kullanılarak elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Bu kapsamda 5.Sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programı'na ilişkin yazılı belgeler analiz edilerek gerekli veriler sağlanmıştır. Doküman incelemesi, nitel veri toplama sürecinde kullanılan ve yazılı kaynaklardan bilgi çıkarımına yönelik bir tekniktir. Bu yöntem, metinlerin detaylı bir şekilde analiz edilmesi aracılığıyla derinlemesine ve anlamlı bilgilere ulaşılmasına olanak tanır (Seyidoğlu, 2016). Yıldırım ve Şimşek (2021)'e göre yazılı

materyallerden elde edilen durum veya durumlar hakkındaki bilgilerin irdelenmesidir. Doküman analizi, yazılı ve görsel malzemelerden elde edilen verilerin incelenmesi olarak açıklanabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2018). Diğer bir tanıma göre ise doküman inceleme tekniği araştırma ile istenilen konu veya konulara yönelik bilgi sunan yazılı materyallerin incelenmesi olarak ifade edilmektedir. (Turgut, 2014). Kısacası bu teknik mevcut belgeler ve yazılı kaynaklar aracılığıyla veri toplama, analiz yapma ve yorumlama süreçlerini içermektedir (Yin, 2018). Yıldırım ve Şimşek (2016), doküman incelemesini araştırılacak konular hakkında bilgi sunan yazılı materyaller olarak tanımlamakta ve bu sürecin beş aşamadan oluştuğunu belirtmektedir: (1) dokümanlara erişim sağlama, (2) özgünlüğü doğrulama, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme ve (5) veriyi kullanma. Bu açıklamalar doğrultusunda çalışma gerçekleştirilmiştir.

1. Dokümanlara erişim sağlama ve özgünlüğü doğrulama: Bu çalışmada 5. sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı incelendiği için, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın resmi internet sayfasından öğretim programına erişilmiştir. Belge, resmi internet sayfasından alındığı için özgündür.
2. Dokümanları anlama: Araştırmanın amacı doğrultusunda incelemeye alınmıştır. İncelemede kullanılan ölçütler sayesinde doküman ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiştir.
3. Veriyi analiz etme ve veriyi kullanma: Elde edilen veriler tablo halinde düzenlenmiş ve bu bilgiler ışığında rapor hazırlanmıştır.

3.6. Veri Toplama Araçlarında Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için, toplanan verilerin ayrıntılı bir şekilde raporlanması ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığı hakkında bilgi verilmesi önemli bir ölçüt olarak kabul edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu süreç, araştırmanın kalitesini ve güvenilirliğini artırarak sonuçların geçerliliğini güçlendirmektedir. Geçerliliğin sağlanması için, tanımlama süreçlerinin yanı sıra görüşmecilerin ve ortamın detaylı açıklamaları ile katılımcıların görüşlerinden ve araştırma dokümanları ile notlardan alınan alıntılarla desteklenen bulguların kapsamlı bir şekilde tanımlanması gerekmektedir; bu, örneklemin nihai hedefe ulaşması açısından büyük önem taşımaktadır (Merriam, 2015). Buradan

hareketle bu tez çalışmasında, nitel araştırma kapsamında geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Çalışmada, belirlenen yöntem ve süreçlerin titizlikle takip edilmesini sağlanmıştır.

Çalışmada veri çeşitliliğini sağlamak amacıyla çeşitli veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Araştırma süresince gözlem ve görüşmelerin sürekliliği sağlanmış ve bu süreçlerin sonuçları ayrıntılı bir şekilde raporlaştırılmıştır.

Araştırmanın iç geçerliliğini sağlamak amacıyla, tez kapsamında oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve gözlem formu, detaylı bir literatür taraması ve uzmanların geri bildirimleri ışığında özenle hazırlanmıştır. Bu formun uygulanma aşaması öncesinde katılımcılara açıklamalarda bulunularak doğal bir sohbet ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır. Görüşmelerin süresi yaklaşık olarak 15-20 dakika arasındadır. Görüşme formları, görsel sanatlar dersini veren öğretmenler ve alandaki yetkin kişilerin gerçek görüşlerini toplamak üzere tasarlanmıştır. Böylece, araştırmanın sonuçlarının doğruluğu ve güvenilirliği artırmak istenmiştir.

Dış geçerliliği sağlamak adına: araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analiz edilmesi, Bulguların nasıl yapılandırıldığı detaylı bir şekilde belirtilmiştir. Buna ek olarak çalışmanın katılımcıları çalışmanın amacına hizmet eden, bu amaca katkı sağlayacağı düşünülen bireylerden oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında toplanan verilerde farklı düşüncelere yer verilmiştir. Araştırmanın nihai hali yazılırken, gözlem ve görüşme formları araştırmacı tarafından hem yazılı hem de dijital ortamda muhafaza edilmektedir. Bu durum araştırmanın iç güvenilirliğini (tutarlılığını) artıran bir faktördür. Veriler araştırmacı tarafından okunarak kodlar oluşturulmuştur. Kodlardan hareketle temalar şekillendirilmiştir.

Görüşme formunun güvenilirliğini test etmek için, katılımcılardan alınan açık uçlu soruların cevapları, araştırmacı ve alanında uzman kişiler tarafından analiz edilmiştir. Bu evrede katılımcıların cevaplarının doğruluk ve tutarlılık çerçevesinde değerlendirilmesine özen gösterilmiştir.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda, nitel verilerin güvenilirliğin hesaplamasında Miles ve Huberman'ın (1994) formülü [Uzlaşma Yüzdesi = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100] uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda araştırmacılar tarafından belirlenen kodların uygunluğu konusunda %87 oranında görüş birliği sağlanmıştır. Elde edilen bu yüzdelik literatürde yer alan %70

benzerlik barajının üstünde çıktığı için temaların doğruluğu kanıtlanmış ve güvenilir olarak onaylanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, nitel verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular ayrıntılı olarak sunulmuştur. Bulgularda, programın bağlam, girdi, süreç ve ürün aşamaları açısından ayrı ayrı ele alınmış ve her aşamanın detaylı incelemesi yapılmıştır. Ayrıca, araştırmacının programın öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme süreci üzerindeki gözlemleri ile programın dört boyutunun doküman analiziyle incelenmesi sonucunda elde edilen veriler de bu bölümde ortaya konmuştur.

4.1. Görsel Sanatlar Dersini Veren Öğretmenlerin Görüşleri

4.1.1. Öğretmenlerin Bağlam Boyutuna İlişkin Görüşleri

Programın birinci alt amacına ilişkin olarak bağlam boyutunu değerlendirmek amacıyla, görsel sanatlar dersini veren öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir.

İçerik analizi sonucu birinci alt amaç doğrultusunda belirlenen temalar; *programın amaçları, güçlü ve zayıf yönleri, eğitim ihtiyaçları, hedef ve kazanım, açıklık ilkesi, içerik hedeflerin uyumu* şeklindedir.

4.1.1.1. Programın Amaçları: Programın mevcut amacının ne olduğu ile mevcut amaçların yeterliliğini tespit etmek için öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Programının Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Programın Amacı	Görsel beceri kazandırmak	Ö1-Ö2-Ö4-Ö8-Ö12-Ö15
	Yaratıcılıklarını geliştirmek	Ö3-Ö5-Ö6-Ö7-Ö9-Ö10-Ö11-Ö13-Ö14
	Yeterli	Ö1-Ö2-Ö10-Ö11
	Yetersiz	Ö3-Ö4-Ö5-Ö6-Ö7-Ö8-Ö9-Ö12-Ö13-Ö14-Ö15

Tablo incelendiğinde, programın temel amacının çocukların yaratıcılıklarını geliştirerek onlara görsel beceriler kazandırmak olarak belirtildiği açıkça görülmektedir. Bu konuda görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: Öğrencilere sanatın farklı alanlarını tanıtarak yaratıcılıklarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Ö5: Çocukların yaratıcılıklarını ön plana çıkarmak amaçlarındandır.

Ö6: Programın amacı, çocukların yaratıcılıklarını ve kendilerini ifade etme yeteneklerini geliştirmektir.

Ö7: Program, öğrencilere sanatın farklı alanlarını tanıtarak yaratıcılıklarını geliştirmeyi hedeflemekte.

Ö9: Görsel sanatların amacı, çocuğun yaratıcılığını destekleyerek çocuğun dünyasında yeni deneyimler kazandırmasına yardımcı olmaktadır.

Ö10: Mevcut amacı çocukların daha yaratıcı olabilmeleri, hayata uygulanabilecek farklı görüşleri öncelikle bu yaşlarda resimsel anlamda kağıda yansımalarıyla sonrasında ise düşüncelerine yansımalarına, sanatsal ve duygusal açıdan kendilerini ifade edebilmeleridir.

Ö11: Amacı çocukların görsel yaratıcılıklarını geliştirmektir.

Ö13: Bu dersin amacı çocukların yaratıcılıklarını ön plana çıkarmaktır.

Ö14: Bu dersin amacını çocukların zihninde hayal güçlerini kullanarak canlandırdığı soyut şeylerin somutlaştırılması olarak ifade etmek mümkün.

Öğretmen görüşlerine göre programın bir diğer önemli amacı, öğrencilere estetik bir anlayış kazandırmak, onların gözlem yeteneklerini geliştirmek ve onların sanatı anlamalarına, yorumlamalarına ve değerlendirmelerine olanak tanımaktadır. Bu konuda görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö2: Öğrencilere görsel sanatlar alanında temel bilgi ve beceriler kazandırmak ve sanatı anlama, yorumlama ve ifade etme yeteneklerini geliştirmektir.

Ö4: Gözlem yapma, kendilerini ifade etme becerilerinin geliştirilmesi. Sanat sevgisi ve estetik algı kazandırmak programın amacıdır.

Ö8: Program, gözlem, yorum becerilerini artırmayı ve eleştirel düşünmeyi geliştirmeyi hedeflemektedir.

Ö12: Çocuklardaki görsel beceri düzeyi geliştirmek hedeflenir.

Ö15: Sanatsal beceri kazandırmak.

Öğretmenler, programın mevcut amacı gerçekleştirme konusunda yeterli olduğunu ifade etmişler. Bu konuda görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: *Yeterli olduğunu düşünüyorum.*

Ö2: *Evet yeterli.*

Ö10: *Yeterlidir.*

Ö11: *Program yeterli fakat ilgi azlığı söz konusudur.*

Öte yandan öğretmenlerin çoğu programın mevcut amacı gerçekleştirme konusunda yetersiz olduğunu ifade etmişler. Bu konuda görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: *Maalesef yetersiz olduğunu düşünmekteyim. Program çok yüzeysel ele alınmış konular daha fazla derinleştirilebilirdi.*

Ö4: *Yeterli değil. Program amaçları daha net bir dille belirtilmeli ve öğrencilerin seviyesine uygun hale getirilmelidir.*

Ö5: *Yeterli değil, öğrenci ihtiyaçlarına ve ilgi alanlarına göre esneklik sunmuyor.*

Ö6: *Hedefler yeterli değildir. Amaçlar, daha belirgin ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmeli ve öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verecek şekilde düzenlenmelidir.*

Ö7: *Programın zaman açısından yetersiz olduğunu düşünmekteyim. Belirlenen hedefler için ayrılan zaman yetersiz.*

Ö8: *Amaçlar yetersizdir. Program içerisinde yer alan etkinlikler çeşitlendirilmelidir.*

Ö9: *Atölyedeki donanımın yeterli olduğunu söylemek zor. Çocukların sanat çalışmalarını gerçekleştirebilmeleri için gerekli tüm malzemelerin atölyede bulunması önemlidir.*

Ö12: *Yetersiz, ayrılan süre çok az.*

Ö13: *Yetersizdir programda yer alan hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için uygun atölye ortamlarının sunulması gerekmektedir.*

Ö14: *Programın amaçların yeterli olduğunu söylemek güç çocukların yaratıcılıklarını ön plana çıkarmak yerine standartlaşmış bir öğretim yaklaşımı söz konusu.*

Ö15: *Ne yazık ki yetersiz sürekli olarak öğrencileri belirli kalıplara sıkıştırıyoruz.*

Öğretmenlerin yorumları üzerine programın amaçları gerçekleştirme konusunda yetersizlikler yaşadığını belirtmek mümkündür. Söz konusu yetersizliklerin başlıca nedenleri arasında programın amaçlarının belirsiz ve net olmaması, fiziki ortamın

uygunsuzluğu, malzeme eksiklikleri, yetersiz süre ve kalıplaşmış eğitim yaklaşımları yer almaktadır.

4.1.1.2. Programın Güçlü ve Zayıf Yönleri: Programın güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, programın güçlü yönlerine dikkat çekerken, programdaki eksiklikleri, geliştirilmesi gereken yerlerin tespit edilmesine de yardımcı olmuştur. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Programının Güçlü ve Zayıf Yönlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Güçlü Yönler	Yaratıcılıklarını keşfetmek	Ö1-Ö6-Ö9- Ö10-Ö12-Ö13
	Sanat bilgisini geliştirmek	Ö2-Ö3-Ö4-Ö8-Ö11
	Seviyeye Uygun	Ö5-Ö7-Ö14-Ö15
Zayıf Yönler	Sanat-sanatçıya yer verilmemesi	Ö3-Ö4-Ö5-Ö6-Ö11
	Dijital araçların kullanılmaması	Ö1-Ö7-Ö9-Ö12-Ö14
	Süre	Ö2-Ö8-Ö10-Ö13-Ö15

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğu, programın en güçlü yönlerinden birinin öğrencilerin yaratıcılıklarını keşfetmelerine olanak tanınması olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Programın güçlü yönleri arasında öğrencilere yaratıcılıklarını ortaya koyma ve sanatın keyfini çıkarma fırsatı sunması bulunur. Örneğin, öğrencilere resim yapma veya el sanatları projeleri gibi etkinliklerle kendi yeteneklerini keşfetme şansı verir.

Ö6: Öğrencilerin yaratıcılığını ön plana çıkardığı için güçlü yön olarak söylenebilir.

Ö9: Güçlü yön olarak öğrencilerin sanat yeteneklerini geliştirerek yaratıcılıklarını ortaya çıkarmak olabilir.

Ö10: Programın en güçlü yönü çocukların yaratıcılıklarını geliştirerek onları ileri taşımak olabilir.

Ö12: Programın güçlü yönlerinden biri, öğrencilerin belirli bir çerçevede kendi projelerini oluşturmalarını sağlayarak kişisel yaratıcılıklarını geliştirmeye yönelik etkinlikler sunmasıdır.

Ö13: Programda güçlü yön olarak, çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek olabilir.

Öğretmenler, programın bir diğer güçlü yönünün öğrencilerin sanat bilgisi ve sanat yeteneklerini geliştirmek olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir

Ö2: Programın güçlü yönü çocukların temel sanat bilgisini geliştirerek yaratıcılıklarını ön plana çıkarmak olabilir.

Ö3: Çocukların sanat bilgilerini geliştirmeye olanak tanır.

Ö4: Programın çocukların, sanat yetenekleri ve sanat bilgisini geliştirmek gibi birçok açıdan iyi olduğunu düşünüyorum.

Ö8: Bu ders kapsamında öğrencilerin sanat bilgisini geliştirmek güçlü bir yönüdür.

Ö11: Programın, çocukların sanat yeteneklerini geliştirmek açısından birçok olumlu yönü olduğunu düşünüyorum.

Öğretmenlerden bazıları ise programın güçlü yönünü seviyeye uygun olduğu şeklinde ifade etmişlerdir. Bu konuda görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö5: Programı güçlü yönü öğrencilerin seviyesine uygun oluşu olarak belirtebilirim.

Ö7: Seviyeye uygun bir programın bu yönden güçlü, evet.

Ö14: Eğitim programı çocukların seviyesine uygundur.

Ö15: Bilişsel, duyuşsal, psikomotor yönden ele aldığımızda tüm bu yönleri desteklediği için seviyeye uygun bir programdır.

Ancak, programın zayıf yönlerine bakıldığında, birkaç önemli eksikliğin ön plana çıktığını söylemek mümkündür. Bunlardan biri sanat ve sanatçı konularına yeterince yer verilmemesidir. Söz konusu eksikliğe yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: Sanat eserlerine ve sanatçıya hiç yer verilmemesi olabilir.

Ö4: Programın zayıf yönü olarak sanatçıları ve sanat eserlerini tanımaya yönelik daha çok önem verilebilir bu noktada içerik geliştirilebilir.

Ö5: Programın zayıf yönü olarak kendi kültürümüzdeki sanat ve sanatçılara yeterince yer verilmemesini söyleyebilirim.

Ö6: Program çok yüzeysel ele alınmış ve sanatçılara neredeyse hiç yer verilmemiştir. Bu noktada geliştirilmesi gerekir.

Ö11: Programın sanatçıları ve sanat eserlerini tanıtmaya yönelik daha fazla vurgu yapması gerektiğini, bu konulara daha geniş bir yer ayrılmasının öğrencilerin sanat bilgisi ve kültürel farkındalığını artırmada önemli bir rol oynayacağını düşünüyorum.

Öğretmenlerin görüşlerinden hareketle bir diğer eksikliğin dijital araçlara yeterince yer verilmemesi olduğu görülmektedir. Söz konusu eksikliğe yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Yeterince teknolojik aletlerin kullanılmaması zayıf yönü maalesef.

Ö7: Programın en zayıf yönü dijital araçlarının yetersiz oluşu, kullanılmaması olabilir.

Ö9: Eksiklik olarak da dijital araçların neredeyse hiç kullanılmaması.

Ö12: Programın önemli bir eksikliği, dijital araçların neredeyse hiç kullanılmamasıdır.

Ö14: Programda beğenmediğim özelliklerinden biri içeriğin yeterince dijital ortama uyum sağlamaması kalıplaşmış bir öğrenme şeklinin benimsenmiş olması

Öğretmenlerden bazıları ise bu ders için ayrılan sürenin yetersiz oluşunu zayıf yön olarak belirtmişlerdir. Söz konusu eksikliğe yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö2: Bu ders için ayrılan sürenin yetersiz oluşu zayıf yön olarak sıralanabilir.

Ö8: Programda günlük yaşamda bilinen özel günler, milli günler, şenlikle gibi konu başlıklarına uymak zorunda kalıyoruz. Fakat bunun için yeterli süremiz olmuyor. Bu noktada program biraz kısıtlayıcı oluyor.

Ö10: Eksik olarak sürenin yetersiz olmasıdır.

Ö13: Programın eksik yönleri arasında sürenin yetersiz olması bulunmaktadır. Programın süresinin artırılması gerekmektedir.

Ö15: Program güçlü bir içerik sunduğunu söyleyebilirim evet fakat bazı noktalarda eksiğinin olduğunu düşünmekteyim bunlar arasında en önemlisi sürenin kısıtlı olmasıdır.

Öğretmenlerin yorumları üzerine programda sanat ve sanatçılara yeterince yer verilmemesini ciddi bir eksiklik olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra, sürenin yetersizliği, dijital araç kullanımının eksikliğinin de önemli sorunlar yarattığını dile getirmiştir.

4.1.1.3.Eğitim İhtiyaçları: Programın öğrencilerin görsel sanatlar ihtiyaçlarını karşılayabilir niteliğe sahip olduğunu belirlemek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, öğrencilerin ihtiyaçlarını ne düzeyde karşıladığını belirlerken, programda olması gereken içeriklerin tespit edilmesine de yardımcı olmuştur. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Programın Görsel Sanatlar Eğitim İhtiyacını Karşılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Eğitim ihtiyacı	Karşılar	Ö1-Ö2-Ö3-Ö11
	Karşılamaz	Ö4-Ö5-Ö6-Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö12-Ö13-Ö14-Ö15

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, programın öğrencilerin görsel sanatlar eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak yeterlilikte olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin bu eleştirileri birkaç temel noktada yoğunlaşmaktadır. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö4: Maalesef karşıladığını söylemek güç. Öğrencilerin sanat ihtiyacını karşılayabilmesi için daha fazla sanata ve sanatçıya yer vermesi gerekir.

Ö5: Tam olarak karşıladığını söyleyemem. Programda daha fazla uygulamalı etkinliklere yer verilmeli diye düşünmekteyim.

Ö6: Hayır karşılamıyor. Bunun nedeni ise programın yüzeysel bir şekilde ifade edilmiştir.

Ö7: Karşıladığını düşünmüyorum. Programın tekdüzeliğinin giderilmesi gerekmektedir.

Ö8: *Maalesef karşılamıyor. Konu başlıkları verilirken çocukları özgür bırakmayı, yaratıcılıklarını ortaya koymalarını istiyoruz.*

Ö9: *Hayır karşılamıyor. Daha fazla teknoloji bazlı bir öğretim programı geliştirilmeli.*

Ö10: *Karşılamıyor çünkü programı uygulama için yeterli zaman ayrılmış durumda değil.*

Ö12: *Karşılamıyor programın geliştirilmesi gerektiği düşüncesindeyim.*

Bireyselleştirilmiş eğitim, malzeme, zaman, teknoloji programın eksiklikleri olarak sıralanabilir.

Ö13: *Karşılar nitelikte değil. Malzeme sıkıntısı söz konusu bu sıkıntı giderilse bile zaman sıkıntısı yaşanmaktadır. Görsel sanatlar dersi için ayrılan süre yetersizdir.*

Ö14: *Hayır karşılamaz. Yeterli kaynaklar çocuklar için sağlanmamaktadır.*

Ö15: *Karşıladığını söylemek güç. Programı gerçekleştirmekte yaşanan güçlükler söz konusu süre, materyal eksikliği gibi.*

Öğretmenlerin görüşlerinde hareketle programın yüzeysel bir şekilde ele alınması ve yeterince etkinlik içermemesi, öğrencilerin sanatsal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun yanı sıra, programın teknoloji ile entegre edilmemiş olması ve dijital araçlardan yararlanılmaması, modern eğitim yöntemleriyle bir uyumsuzluk yaratmaktadır. Ayrıca uygulamalı çalışmalar için yeterli sürenin ayrılmaması, öğrencilerin pratik becerilerini geliştirmelerini güçleştirmektedir. Son olarak, sanat ve sanatçı konularının yeterince ele alınmaması öğrencilerin sanata ve sanatçılara dair geniş çaplı bir bilgi edinmelerinin önüne geçmektedir. Söz konusu eksiklikler öğrencilerin başarılarını sınırlamakta ve onların potansiyelinin açığa vurmasını engellemektedir.

Öğretmenlerden bazıları ise programın öğrencilerin eğitim ihtiyacını karşılar nitelikte olduğunu belirtmiştir. Konu hakkında görüş bildiren öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: *Program öğrencilerin eğitim ihtiyacını karşılar niteliktedir.*

Ö2: *Evet karşılar.*

Ö3: *Karşıladığını düşünmekteyim.*

Ö11: *Evet karşılar.*

4.1.1.4.Hedef ve Kazanımlar: Programda yer alan hedef ve kazanımların öğrenci seviyesine uygunluğunu belirlemek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, hedef ve kazanımların uygunluk düzeyini belirlerken, uygun nitelikte olmayan hedef kazanımların nedeninin ne olduğunu belirlemeye yardımcı olmuştur. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Programın Hedef ve Kazanım Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	f
Hedef ve Kazanım	Uygun	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö5-Ö6-Ö7- Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö14-Ö15
	Uygun değil	Ö8- Ö13

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun programda yer alan hedef ve kazanımların öğrenci seviyesine uygun olduğunu belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Uygun niteliktedir.

Ö2: Evet uygundur. Küçük yaşlarda daha çok hayal gücünün kullanıldığı konular varken, ilkokul 5’te hayal gücünü ve yaratıcılığı geliştiren konuların yanında daha teknik konular artmaktadır.

Ö3: Bizim okulca düzenlediğimiz program uygun niteliktedir.

Ö4: Uygun olduğunu söylemek mümkün.

Ö5: Uygun kazanımlar belirtilmiştir.

Ö6: Uygun niteliktedir.

Ö7: Evet uygun.

Ö9: Uygun niteliktedir. Öğrencilerin temel çizim ve boyama tekniklerini öğrenmeleri, bu yaş grubundaki çocukların sanatsal yeteneklerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine önemli ölçüde katkı sağlayabilir.

Ö10: Evet uygun niteliktedir. Kazanımlar net ve açık bir dille belirtilmiştir.

Ö11: Uygundur.

Ö12: Uygun olduğunu düşünüyorum fakat hedef kazanımları yaşa göre ayırması gerekmekte genel olarak verilmesin.

Ö14: Genel anlamıyla uygun olduğunu söyleyebiliriz.

Ö15: Evet uygundur.

Ancak öğretmenlerden bazıları kazanım ve hedeflerin öğrenci seviyesi uygun olmadığını belirtmiştir. Bunun nedenini ise programın yeterli çeşitliliğe sahip olmaması, etkinliklere yeterince yer verilmemesi, değerlendirme aşamasında yaşanan eksiklikler, sınıf mevcudunun fazla olmasıdır. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö8: Programdaki kazanımlar öğrenci seviyesine uygun nitelikte değil, tam anlamıyla yeterli değildir. Bunun için programın çeşitlendirilmesi, farklı etkinlik ve değerlendirme aşamaları geliştirilmelidir.

Ö13: Uygun değil. Hedefleri gerçekleştirme aşamasında yaşanan zorluklar söz konusu bunlardan biri uygulama aşamasında sınıf mevcudunun fazla olması.

4.1.1.5. Açıklık İlkesi: Programın hedef ve kazanımları açıklık ilkesine uygunluğunu belirlemek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, programın hedef ve kazanımların açıklık ilkesine dikkat çekerken, bu ilkelerin nasıl ifade edildiğine dair bilgilerin tespit edilmesine de yardımcı olmuştur. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

Programın Hedef ve Kazanımlarının Açıklık İlkesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	f
Açıklık İlkesi	Uygun	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö5-Ö6- Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11- Ö12-Ö13-Ö14-Ö15

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin tamamının görsel sanatlar öğretim programının hedef ve kazanımlarının açıklık ilkesine tam anlamıyla uygun olduğunu belirttiği görülmektedir. Söz konusu hedef ve kazanımlar, son derece açık, anlaşılır

ve net bir biçimde ifade edilmiştir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: *Evet uygundur. Açık bir dille ifade edilmiştir*

Ö2: *Uygundur.*

Ö3: *Uygun. Kazanımlar net bir şekilde belirtilmiştir.*

Ö4: *Evet uygun. Açık ve anlaşılır bir dille ifade edilmiştir. Hedefler nettir.*

Ö5: *Görsel sanatlar öğretim programının hedef ve kazanımları, açıklık ilkesine uygun olarak ifade edilmiştir.*

Ö6: *Uygun. Hedef ve kazanımlar yalın bir dille ifade edilmiştir.*

Ö7: *Evet uygundur. Açık bir şekilde ifade edilmiştir.*

Ö8: *Uygundur. Genellikle açık ve anlaşılır bir şekilde sunulmuştur.*

Ö9: *Uygun. Açık ve nettir.*

Ö10: *Açıkça ifade edilmiştir kazanımlar bu nedenle uygundur.*

Ö11: *Uygundur. Hedefler ve kazanımlar sade ve anlaşılır bir dille ifade edilmiştir.*

Ö12: *Uygundur. Kazanımlar basit ve anlaşılır bir şekilde sunulmuştur.*

Ö13: *Uygun. Kazanımlar açık ve kesin bir biçimde ifade edilmiştir.*

Ö14: *Evet uygun olduğunu söylemek mümkün. Çünkü söz konusu hedef ve kazanımlar net bir şekilde belirtilmiştir.*

Ö15: *Uygun. Net bir şekilde ifade edilmiştir.*

Öğretmenlerin görüşlerinde hareketle hedef ve kazanımların açık ve net bir şekilde ifade edilmesi, eğitim sürecinin hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından daha etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesinin mümkün olduğu gözlemlenmektedir. Hedeflerin ve kazanımların bu şekilde net ve açık olması, öğrencilerin öğrenme süreçlerini kolaylaşmasına olanak tanımakta, öğretmenlerin ise öğretim stratejilerini daha etkili bir şekilde planlamalarına imkan sunmaktadır.

4.1.1.6. İçerik Hedeflerin Uyumu: Programın mevcut içeriğinin hedefler açısından uygunluğunu belirlemek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, programın içeriğinin hedeflere uygunluğuna dikkat çekerken, eksik olan yönlerin tespit edilmesine de yardımcı olmuştur. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

İçeriğin Hedeflere Uyumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
İçerik Hedeflerin	Uygun	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö5-Ö6-Ö7- Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö-Ö15
Uyumu	Uygun değil	Ö8-Ö13-Ö14

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin çoğu programın içeriğinin hedeflere uygun olduğunu belirtini söylemek mümkün. Öğretmenler, programın belirlenen hedeflere yönelik yeterli bilgi ve beceri kazandırdığını ve öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olduğunu ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Evet uygundur.

Ö2: Evet uygun.

Ö3: Hedeflere ulaşmada uygun içerikler ayarlanmıştır.

Ö4: Uygunudur.

Ö5: Uygun evet. Fakat etkinliklerde pratik eksikliği söz konusudur.

Ö6: Uygunudur.

Ö7: Uygun evet.

Ö9: Hedeflere ulaşma adına uygun içerikler belirlenmiştir.

Ö10: Uygun.

Ö11: Uygun olduğunu söylemek mümkün.

Ö15: Uygun evet.

Fakat bazı öğretmenlerin içeriğin sınırlı kaldığına, hedeflere tam anlamıyla uygun olmadığına dair görüşler belirttiklerini söylemek mümkün. Özellikle kültürel çeşitlilik, eleştirel düşünme becerileri ve özgün yaratım gibi konuların programda yeterince yer almadığı vurgulanmıştır. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö8: Programın mevcut içeriği, belirtilen hedeflere ulaşmayı destekleyecek unsurları tamamen içermiyor, bu nedenle uygun değil. Bazı eksiklikler veya geliştirmesi gereken alanlar var bunlar; kültürel çeşitlilik, eleştirel düşünme becerileri, özgün yaratım vb.

Ö13: Tam anlamıyla uygun değil. Yetersiz hedefler, yaratıcılıktan yoksun bir içerik söz konusu.

Ö14: Programın içeriği biraz sınırlı kalıyor. Bu yüzden uygun olduğunu söylemek güç. Yine burada iş öğretmenlere düşüyor öğretmenler inisiyatif kullanarak hedefleri geniş tutarak aynı konulardan yola çıkıp güzel sonuçlar elde etmeyi hedefliyoruz.

Öğretmenler, bahsi geçen konuların üzerinde yeterince durulmaması çocukların öğrenmelerini olumsuz yönde etkileyeceği şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu eksikliklerin giderilmesi için, programın içeriğinin yeniden gözden geçirilmesi ve gerekli revizyonların yapılması gerekmektedir. Öğretmenler, programın daha geniş kapsamlı ve derinlemesine bir içerikle sunulması, öğrencilerin daha donanımlı bireyler olarak yetişmelerine imkan tanıyacağını belirtmişlerdir.

4.1.2. Öğretmenlerin Girdi Boyutuna İlişkin Görüşleri

Programın birinci alt amacına ilişkin olarak girdi boyutunu değerlendirmek amacıyla, görsel sanatlar dersini veren öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir. Bu bölümde, öğretmenlerin bilgi ve beceri düzeylerini, konuyla ilgili kaynakları nasıl kullandıklarını ve eğitim materyallerini nasıl kullandıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Yapılan içerik analizi sonucu birinci alt amaç doğrultusunda belirlenen temalar; *programın kapsamı, hazır bulunuşluk düzeyi, kaynak ve materyal, kaynak ve materyal amacı, atölyeler* şeklindedir.

4.1.2.1. Programın Kapsamı: Görsel sanatlar öğretim programının kapsamının ne olduğunu belirlemek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, programın kapsamında nelerin yer alması gerektiği hakkında bilgiler vermiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Programın Kapsamına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Programın kapsamı	Hazır bulunuşluk düzeyine uygun	Ö1-Ö3-Ö5-Ö6-Ö7-Ö8-Ö11
	Bilgi ve becerileri dikkate almalı	Ö2-Ö4-Ö9-Ö10-Ö12-Ö13
	İlgi ve motivasyon	Ö14-Ö15

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun programın kapsamının öğrencilerin seviyelerine yani hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olması gerektiğini vurguladığı görülmektedir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Mevcut kapsam öğrencilerin giriş özelliklerinden hareketle hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olarak hazırlanmalıdır.

Ö3: Kapsam öğrencilerin hazır bulunuşluk ilkesine bağlı olmalıdır.

Ö5: Görsel sanatlar öğretim programının kapsamı, öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesine uygun olmalıdır. Öğrencilerin seviyelerini geliştirmek amacıyla geniş çapta konuları kapsamalıdır.

Ö6: Kapsam, öğrencilerin giriş seviyeleri yani hazır bulunuşluk durumlarına göre uyarlanmalıdır.

Ö7: Kapsam, öğrencilerin seviyelerine uygunluk ilkesine bağlı kalarak tasarlanmalı ve bu ilke doğrultusunda onların öğrenme ihtiyaçlarına, giriş özelliklerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine hitap edecek şekilde detaylandırılmalıdır.

Ö8: Hazır bulunuşluk programın kapsamlarından biri olmalıdır.

Ö11: Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyinin dikkate alınması olabilir.

Öğretmenlerden bazıları kapsamın öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerini dikkate alarak hazırlanmasının önem taşıdığı ifade edilmiştir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö2: Programın kapsamı, öğrencilerin mevcut bilgi ve becerilerini temel almalıdır.

Ö4: Programın kapsamı, öğrencilerin yaşlarına, gelişim düzeylerine ve bilgi ve becerilerine göre şekillendirilmelidir.

Ö9: Programın kapsamı, öğrencilerin mevcut bilgi ve becerilerini temel almalı ve bu temele dayanarak onların öğrenme süreçlerini desteklemelidir.

Ö10: Programın kapsamı öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yapılandırılmalı ve onların bilgi ve beceri potansiyellerini en üst düzeye çıkaracak şekilde genişletilmelidir.

Ö12: Programın kapsamı, öğrencilerin yaşlarına, gelişim düzeylerine, bilgi ve becerilerine göre titizlikle şekillendirilmelidir. Bu kapsamda, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmeli, onların potansiyellerini en üst düzeye çıkarmayı amaçlamalıdır.

Ö13: Kapsam, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak, öğrenme süreçlerini en etkili şekilde destekleyecek şekilde düzenlenmelidir.

Ayrıca bazı öğretmenler, öğrencilerin ilgisini çekebilecek ve motivasyonlarını artıracak etkinliklerin programa dahil edilmesinin, öğrenme sürecini daha etkili ve verimli hale getireceği vurgulanmıştır. Öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak, onları destekleyen, geliştiren materyallerle zenginleştirilmiş bir eğitim programının kapsamı sürecin başarısını olumlu olarak etkilemektedir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö14: Programın kapsamı öğrencilerin ilgisini çekebilecek, motivasyonlarını artıracak ve öğrenme hedeflerine ulaşmalarını kolaylaştıracak çeşitli materyaller ve etkinliklerle zenginleştirilmelidir.

Ö15: Programın kapsamı öğrencilerin ilgisini artıracak, bireysel ihtiyaçlarını, farklı öğrenme stillerine yani motivasyonlarının yükseltecek şekilde esnek ve çeşitli etkinliklere sahip olmalıdır.

Öğretmenlerin görüşlerinde hareketle, programın öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarına hitap edebilmesi için esnek ve kapsayıcı bir yapıya sahip olması gerektiğini söylemek mümkün. Programın bu şekilde tasarlanması, öğrencilere bireysel yeteneklerini ve ilgi alanlarını keşfetme fırsatı sunarak, onların eğitim sürecinde daha aktif olmalarını sağlayacaktır.

Ancak, mevcut kapsamın öğrencilerin giriş özelliklerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olarak yazılıp yazılmadığının belirlenmesi aşamasında

öğretmenlerin görüşlerinden yararlanarak *giriş özellikleri / hazır bulunuşluk düzeyi* teması altında kodlar ve katılımcı kodları tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

*Kapsamın Öğrencilerin Giriş Özellikleri/Hazır Bulunuşluk Düzeyi
Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Programın kapsamı	Giriş özellikleri /	Uygun	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö5-Ö6-Ö7-
	Hazır bulunuşluk		Ö9-Ö10-Ö11-12-Ö14-Ö15
	düzeyi	Kısmen uygun	Ö8-Ö13

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun programın kapsamının öğrencilerin giriş özelliklerine ve hazır bulunuşluk düzeyine uygun şekilde hazırlandığını açık bir şekilde ifade ettiği görülmektedir. Bu öğretmenler, programın öğrencilerin mevcut bilgi ve becerilerine uygun bir yapı sunduğunu ve bireysel ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olduğunu vurgulamışlardır. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: *Evet uygundur.*

Ö2: *Uygundur.*

Ö3: *Uygun olarak yazılmıştır.*

Ö4: *Evet uygun yazılmıştır. Fakat etkinlikte çeşitliliğin artırılması gerekmektedir.*

Ö5: *Uygun olarak yazıldığını söylemek mümkün.*

Ö6: *Uygun. Hedef ve kazanımlar yalın bir dille ifade edilmiştir.*

Ö7: *Evet uygun olarak yazılmıştır.*

Ö9: *Uygun yazılmıştır.*

Ö10: *Kapsam öğrencilerin giriş düzeyi ve hazır bulunuşlukları dikkate alınarak yazılmıştır evet.*

Ö11: *Uygundur.*

Ö12: *Evet.*

Ö14: *Dönüp bakıldığında kapsamın uygun olarak yazıldığını söylemek mümkün*

Ö15: *Uygun.*

Ancak, öğretmenlerden iki tanesi, kapsamın kısmen uygun olduğunu belirtmiştir. Bu öğretmenler, programın etkinliklerin azlığı ve teknolojinin entegre

edilmemiş olmasını önemli eksiklikler olarak değerlendirmişlerdir. Programın içeriğindeki etkinliklerin sınırlı olması, farklı çeşitli etkinliklerinin çoğuna hitap edilemediği göstermekte ve teknolojinin eksikliği bizlere modern eğitim yöntemlerine yeterince yer verilmediğini göstermektedir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö8: Tam olarak uygun olduğunu söylemek güç. Çocukların motivasyonunu artıracak eğitsel ve yaratıcılıklarını geliştirecek teknoloji bazlı çalışmalara yer verilmesi gerekmektedir.

Ö13: Kapsamın kısmen uygun olduğunu söyleyebilirim. Daha fazla çeşitlendirilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Programın dinamik, güçlü ve çağdaş bir eğitim anlayışı ile geliştirilmesi gerektiğini öğretmenlerin görüşleri bizlere açıkça göstermektedir. Teknolojinin eğitim materyalleri ve yöntemleri ile entegre edilmesi öğrencilerin daha etkili bir öğrenme deneyimi yaşamalarına olanak tanıyacağı düşünülmektedir. Böylesi bir program öğrencilerin motivasyonunu artırarak öğrenme sürecini onlar için daha verimli ve ilgi çekici bir hale getirebilir.

4.1.2.2. Hazır Bulunuşluk Düzeyi: Görsel sanatlar öğretim programı dersini veren öğretmenlerin hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemek için görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9

Öğretmenlerin Hazır Bulunuşluklarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Hazır Bulunuşluk Düzeyi	Yeterli	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö5-Ö6- Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11- Ö12-Ö13-Ö14-Ö15

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin tamamının kendi hazır bulunuşluk düzeylerinin tam olduğunu belirttiği görülmektedir. Öğretmenler, programın

gereksinimlerine uygun şekilde hazır bulunuşluklarını sağladıklarını vurgulamışlardır. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Alanda geniş bir bilgi tabanına ve öğretim stratejilerine aşinalığım var. Bu nedenle hazır bulunuşluğum yeterli düzeyde.

Ö2: Çeşitli hizmet içi eğitimler aldım. Yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum.

Ö3: Programa aşinayım ve sistemle uyum içinde çalışıyorum. Bu nedenle yeterli.

Ö4: Pedagojik formasyon alırken programı inceledim ve ders hazırlarken programı kullanıyorum. Yeterli düzeyde diyebilirim.

Ö5: 16 yıllık bir tecrübem söz konusu ve kendimi bu alanda geliştirdiğimi ve hazır bulunuşluğumun yeterli olduğunu düşünüyorum.

Ö6: Hazır bulunuşluğumun yeterli olduğunu düşünmekteyim. Yıllardır bu mesleği yaptığım için çeşitli hizmet içi eğitimler aldım ve programa aşina olduğumu düşünüyorum fakat şunu savunuyorum sürekli olarak öğretmenlerin kendisini geliştirmelerinin gerektiğini.

Ö7: Evet yeterli. Hizmet içi eğitimler aldım ve programa aşinayım.

Ö8: Programa aşina olup sistemle uyum içerisinde çalışmaktayım. Hazır bulunuşluğum yeterlidir.

Ö9: Hazır bulunuşluğum yeterli düzeyde sürekli olarak programla iç içeyim bu yüzden programa aşinayım.

Ö10: Hazır bulunuşluk düzeyimin yeterli olduğunu düşünmekteyim. Hizmet içi eğitimler aldım.

Ö11: Evet alana yönelik hizmet içi eğitimler almıştım. Sisteme uyum sağladığımı düşünmekteyim. Yeterli.

Ö12: Hizmet içi eğitimler almıştım. Bu nedenle yeterli.

Ö13: Programa aşinayım. Hazır bulunuşluğumun yeterli olduğunu düşünmekteyim. Sistemle de uyum içinde çalışıyorum.

Ö14: Hazır bulunuşluğum yeterlidir. Farklı eğitimler aldım.

Ö15: Evet. Hizmet içi eğitimler aldım ve programa ilişkin yeterli bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.

Öğretmenlerin yorumundan hareketle, çeşitli hizmet içi eğitimler alarak kendilerini geliştirdiklerini ve sistemle uyum içerisinde çalıştıklarını da söylemek mümkün. Öğretmenlerin almış olduğu bu eğitimler onların profesyonel becerilerini güçlendirirken, programın ihtiyaçlarına yönelik çalışmalarına imkan sunmaktadır.

4.1.2.3. Kaynak ve Materyal: Görsel sanatlar öğretim programını uygulama aşamasında öğretmenlere sunulan kaynaklar/materyaller (Kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf vb. hakkında öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, derslerde kullanılan veya kullanılması gereken materyallerin ne olması gerektiği hakkında bilgiler vermiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcılar tablo 10'daki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 10

Kullanılan Kaynaklar/Materyallere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Kaynak ve Materyal	İlgi/dikkat çeker	Ö5-Ö6-Ö8-Ö11-Ö12-Ö13
	Yaratıcılıklarını ortaya çıkarır	Ö1-Ö2-Ö3-Ö9-Ö10
	Derse katılımı aktif kılar	Ö4-Ö10-Ö14
	Ufku genişletir	Ö7-Ö14
	Farklı boyutlara taşır	Ö14

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin çoğu, derste kullanılan kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf gibi materyallerin çocukların ilgi ve dikkatlerini çekmede önemli bir rol üstlendiğini söylemiştir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö5: Derste çocukların ilgisini çekmek adına kullanılan materyaller önem taşımaktadır.

Ö6: Dersi daha dikkat çekici hale getiriyor bu gibi materyaller. Bende kullanıyorum derslerimde.

Ö8: Bu tarz materyaller dikkat çekici özelliğe sahip ve çocukların ilgisini canlı tutmaya yarar nitelikte. Her dersimde olmasa da bazı derslerimde kullanmaya çalışıyorum.

Ö11: Evet kullanıyorum. Genellikle çocukların ilgisini çekmek istediğim zamanlarda kitap veya posterlerden yardım alıyorum.

Ö12: Materyaller öğrencilerin dikkatini çekmekte kilit nokta. Sıklıkla kullanıyorum.

Ö13: Çok fazla olmasa da bazı derslerimde kullanıyorum. Kullandığım derslerde çocukların ilgisinin daha ben odaklı olduğunu söylemek mümkün.

Öğretmenlerden bazıları, bu materyallerin sadece öğrencilerin dikkatini çekmekle kalmayıp, aynı zamanda onların yaratıcılıklarını ortaya çıkarmada da büyük bir önem taşıdığını belirtmişlerdir. Bu tür materyallerin, çocukların hayal güçlerini harekete geçirerek, onların sanatsal ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: *Kitap, katalog ve posterlerden gerekli derslerimde yardım alarak çocukların yaratıcılıklarını ortaya çıkarmak önem arz etmektedir. Bu tür materyalleri bende derslerimde kullanıyorum.*

Ö2: *Programı uygularken yararlanabileceğim kitap olarak kaynak yok. İnternette faydalaniyorum. Bu da çocukların yaratıcılığını tetikler nitelikte.*

Ö3: *Fotoğraf ve posterleri kullanıyorum çocukların yaratıcılıklarını açığa çıkarmakta yeterli oluyor.*

Ö9: *Genellikle poster ve kitap kullanıyorum. Çocukların yaratıcılığını açığa çıkarmak için güzel bir araç her ikisi de.*

Ö10: *Böylesi materyaller çocukların derste aktif rol alarak yaratıcılıklarını ön plana çıkarmalarına olanak tanımaktadır. Bende kullanmaya özen gösteriyorum.*

Öğretmenlerden bazıları böylesi materyallerin çocukların ufkunu genişletme ve derse aktif katılımını sağlayarak dersin devamlılığını sağlamaya yaradığını belirtmiştir. Bu materyallerin onları farklı boyutlara taşıma konusunda önemli bir işlevi olduğunu ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö4: *Bu gibi materyaller öğrencilerin ufkunu açarak onları derste daha aktif hale getiriyor. Bende kullanmaktayım.*

Ö7: *Öğrencilerin ufkunu geliştirmekte önemli bir rol oynadığını düşünmekteyim. Kullanmaya özen gösteriyorum evet.*

Ö14: *Bu tarz materyaller çocukların ufkunu açmakta, onları aktif kılarak farklı boyutlara taşımakta. Evet kullanıyorum.*

Ö15: *Kullanıyorum evet fotoğraf ve posterlerden yardım alıyorum bu gibi materyaller çocukların ufkunu açmaktadır.*

Öğretmenler, materyallerin ders içeriğini zenginleştirerek, öğrencilerin daha derinlemesine öğrenme deneyimleri yaşamalarına olanak tanıdığı ve bu sayede

eğitim sürecinin kalitesinin arttığını belirtmişlerdir. Ders sürecinde kullanılan materyallerin, öğrencilerin deneyimlerini etkilediğini ve onların akademik başarılarına katkıda bulunduğunu belirtmek mümkündür.

4.1.2.4. Kaynak ve Materyallerin Amacı: Görsel sanatlar öğretim programında kullanılan kaynaklar/materyaller (Kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf vb.) dersin amacını gerçekleştirmede yeterli olup olmadığını belirlemeye yönelik öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, derslerde kullanılan veya kullanılması gereken materyallerin yeterliliğine ilişkin bilgiler vermiştir. Yetersiz olan kaynakların neler olması gerektiği konusunda da fikirler belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11

Materyallerin Dersin Hedefini Gerçekleştirmeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Kaynak ve Materyal Amacı	Yeterli	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö5-Ö7-Ö10-Ö11-Ö12-Ö13-Ö14-Ö15
	Yetersiz	Ö6-Ö8-Ö9

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu derslerde kullanılan kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf gibi materyallerin yeterli olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler, bu materyallerin öğrencilerin dikkatini çekme konusunda başarılı olduğunu savunurken bu materyallerin öğrenme süreçlerini desteklemede etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Söz konusu materyallerin öğrencilerin derse olan ilgisi artırmakta ve öğrencilerin derslerde aktif rol almasına olanak tanıdığını belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Görsel sanatlar öğretim programında kullanılan kaynaklar ve materyaller, dersin amacını gerçekleştirmek için yeterlidir.

Ö2: Görsel sanatlar öğretim programında kullanılan kaynaklar ve materyaller, dersin amacını gerçekleştirmek için yeterlidir ancak bunu net bir şekilde

belirlemek için kullanılan materyallerin türü, kalitesi ve çeşitliliği göz önünde bulundurulmalıdır.

Ö3: Kendi kaynaklarım dersin amacını gerçekleştirmekte yeterlidir.

Ö4: Yeterli evet.

Ö5: Yeterli buluyorum.

Ö7: Evet yeterli.

Ö10: Yeterli evet.

Ö11: Yeterli olduğunu söylemek mümkün.

Ö12: Yeterli.

Ö13: Yeterlidir.

Ö14: Evet.

Ö15: Amacı gerçekleştirdiğini söylemek mümkün. Yani yeterlidir.

Fakat öğretmenlerden üç tanesinin bu materyallerin yetersiz kaldığını ve daha farklı materyaller kullanılması gerektiğini savunmuştur. Bu öğretmenler, özellikle teknoloji tabanlı materyallerin kullanımına dikkat çekmişlerdir. Onlara göre, teknoloji entegrasyonu, derslerin daha dinamik, öğrencilerin katılımına olanak tanıyan bol etkileşimli bir hale gelmesini sağlayacaktır. Böylesi bir ders öğrencilerin ilgisini canlı tutmakta önemli bir rol oynamaktadır. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö6: Tam anlamıyla değil. Daha farklı kaynaklara ihtiyaç duyulabilir.

Ö8: Ek kaynaklar gerekebilir. Yeterli değil.

Ö9: Yeterli değil geliştirilmesi gerekiyor daha çok teknoloji tabanlı kaynaklara yer verilebilir.

4.1.2.5. Atölyeler: Görsel sanatlar öğretim programının uygulanabilmesi için okuldaki fiziki ortamın yeterliliğine ilişkin öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, okullardaki atölyelerin yeterli olup olmadığına dair bilgiler vermiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcılar tablo 12'deki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 12

Okuldaki Fiziki Ortama İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Atölyeler	Yeterli	Ö3-Ö5-Ö12-Ö13-Ö14-Ö15
	Yetersiz	Ö1-Ö2-Ö4-Ö6-Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11

Tablo incelendiğinde, özel okullarda görev yapan öğretmenlerin atölye sayılarının yeterli sayıda olduğunu dile getirdikleri gözlemlenmektedir. Bu öğretmenler, özel okullarda sağlanan atölye imkanlarının, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olduğunu ve onların sanatsal ve teknik becerilerini geliştirmelerine olanak tanıdığını açık bir şekilde belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: Özel okulda olduğumdan atölye ve materyal imkanlarımız iyi düzeydedir. Yeterlidir.

Ö5: Okuldaki atölye sayıları yeterlidir.

Ö12: Yeterli.

Ö13: Evet yeterli sayıda.

Ö14: Yeterli sayıda atölyelerimiz.

Ö15: Evet yeterli.

Öte yandan devlet okullarında görev yapmakta olan öğretmenler ise atölye sayılarının yetersiz olduğunu belirttikleri net bir şekilde görülmektedir. Bu öğretmenler, okullardaki atölye sayısının, öğrencilerin sanatsal ve teknik becerilerini geliştirmeleri için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Atölye eksikliğinin, öğrencilerin uygulamalı ders olanaklarını sınırladığı ve onların yaratıcı potansiyellerini net bir şekilde ortaya koymalarını engellediği de belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Atölyelerimiz pek yeterli değil maalesef.

Ö2: Atölyeler yetersiz.

Ö4: Atölyeler yetersiz.

Ö6: Maalesef yetersiz.

Ö7: Maalesef yeterli değil.

Ö8: Atölyelerimiz yetersiz.

Ö9: Yetersiz sayıda.

Ö10: Maalesef yetersiz.

Ö11: Yetersiz.

Öğretmenlerin görüşlerinden hareketle atölyelerin yetersiz olduğunu net bir şekilde görülmektedir. Ancak atölyelerde hangi imkanların artırılması gerektiğine ve bu atölyelerde karşılaşılan sorunların ne olduğunu belirlemek amacı ile atölyeler teması kapsamında *artırılması gereken imkanlar*, *karşılaşılan sorunlar* alt tema olarak belirlenmiştir. Bu kategorilere ait kodlar aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

4.1.2.5.1. Artırılması gereken imkanlar: Görsel sanatlar öğretim programı uygulayan öğretmenlere okuldaki fiziki ortamlarda hangi imkanların artırılması gerektiğine dair öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, atölyelerde gerekli koşulların neler olduğuna, hangi malzemelere ihtiyaç duyulduğuna dair bilgiler vermiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcılar tablo 13'teki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 13

Atölyede Artırılması Gereken İmkanlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Atölyeler	Artırılması	Malzemeler	Ö3-Ö4-Ö7-Ö8-Ö10-Ö13
	Gereken	Lavabo	Ö1-Ö5-Ö6-Ö14-Ö15
	İmkanlar	Bireysel masa	Ö2-Ö6-Ö9-Ö11-Ö12

Tablo incelendiğinde, öğretmenlere göre atölyelerde artırılması gereken imkanların başında malzemelerin geldiği görülmektedir. Öğretmenler, mevcut malzemelerin yetersizliği nedeniyle öğrencilerin ders esnasında ciddi zorluklarla karşılaştığını açıkça belirtmişlerdir. Söz konusu durum, öğrencilerin potansiyellerini ortaya koyma noktasında bir engeldir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: *Atölye ve materyal imkanlarımızın artırılması gerekmektedir. Malzeme konusunda özellikle.*

Ö4: *Malzemeler eksik. Her öğrenci için yeterli sayıda malzememiz yok.*

Ö7: *Malzemelerin temin edilmesinde sorun yaşıyoruz. Yeterli sayıda değiller.*

Bunlarla ilgili bir düzenleme yapılabilir.

Ö8: *Atölyelerde gerekli sanat malzemeleri ve ekipmanlarımız yok.*

Ö10: *Atölyeler malzeme eksikimiz vardır. Bu eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.*

Ö13: *Yeterli sayıda malzememiz yok maalesef.*

Bunun yanı sıra, atölyelerdeki lavaboların olmayışı veya yetersiz sayıda olması da belirgin bir eksiklik olarak görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin temizlik ve hijyen ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıklarını ve bu durumun dersin işlenişini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: *Her atölyede lavabo yok bu nedenle özellikle akrilikle, suluboya ile çalışırken sorun yaşıyoruz. Lavaboların sayıları artırılmalıdır.*

Ö5: *Her atölyede yeterli lavaboların olması gerekir.*

Ö6: *Her atölyede lavabo yok yaptığımız çalışmalarda zorluk çekiyoruz. Bunların sayıları artırılabilir.*

Ö14: *Her atölyede lavabo yok. Çocuklar ellerini yıkamaya giderken zaman kaybı yaşıyorlar.*

Ö15: *Atölyelerdeki lavabo sayıları artırılabilir.*

Öğrencilerin bireysel çalışabilecekleri masaların olmayışı da yaşanan bir diğer zorluktur. Kendi projelerini tasarlayabilecekleri bireysel bir çalışma alanının olmayışından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö2: *Öğrencilerin bireysel çalışabileceği masalar yok maalesef. Grup masalar söz konusu bu da dersin işlenişini etkiliyor. Masalar değiştirilebilir.*

Ö9: *Öğrencilerin bireysel veya grup halinde çalışabilecekleri geniş ve düzenli masalar veya tezgahlar olmalıdır.*

Ö11: *Atölyelerde yeterli sayıda masa yok.*

Ö12: *Öğrencilerin bireysel çalışabileceği alanlar yok.*

Öğretmenler, bu eksikliklerin giderilmesi sonucunda atölyelerde işlenen derslerin daha etkili ve verimli bir şekilde işlenmesine olanak tanıyacağını belirtmiştir. Eksikliklerin giderilmesiyle birlikte, derslerin planlanması ve

uygulanmasında daha yapılandırılmış ve sistematik bir yaklaşım benimsenebileceği, böylelikle öğrencilerin öğrenme süreçlerine daha aktif katılım gösterebileceklerini belirtmiştir. Atölye ortamını iyileştirilmesi beraberinde öğrencilerin hem teorik hem de pratik bilgilerini geliştirebileceklerini ve öğrenme sürecinde daha aktif hale geleceklerini de savunmuştur.

Öğretmenler, atölye ortamının iyileştirilmesiyle, öğrencilerin hem teorik hem de pratik bilgilerini daha etkili bir şekilde pekiştirebileceklerini ve öğrenme süreçlerinin daha verimli hale geleceğini vurgulamışlardır.

4.1.2.5.2. Karşılaşılan Sorunlar: Görsel sanatlar öğretim programı uygulayan öğretmenlere atölyelerde uygulamalı derslerdeki sorunların ne olduğunu belirlemek amacıyla öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, atölyelerde sorunların neler olduğuna ve nelerin yapılması gerektiğine dair bilgiler vermiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait kod ve katılımcılar tablo 14'teki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 14

Atölyede Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
		Fiziki ortam	Ö1-Ö2-Ö9-Ö11-Ö12-Ö14
Atölye	Karşılaşılan Sorunlar	Malzeme	Ö3-Ö4-Ö7-Ö8-Ö10
		Lavabo	Ö5-Ö6 -Ö13-Ö15

Tablo incelendiğinde uygulamalı etkinliklerin yapılmasında atölyelerde karşılaşılan en önemli sorunlar arasında atölyelerin fiziki yapısının uygun olmaması görülmektedir. Öğretmenlerin geri bildirimlerine göre, mevcut atölye ortamlarının yeteri kadar donanımlı olmaması, alanın dar olması ve yapılan düzenlemelerin yetersiz oluşu derslerin işlenişini olumsuz yönde etkilemektedir.

Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Atölyelerin fiziki ortamının ders işlenişini olumsuz yönde etkilediğini

söyleyebilirim. Bireysel masaların olmayışı mesela çalışmalarda zorluk çıkarıyor.

Ö2: Öğrencilerin bireysel çalışabileceği alanlar yetersiz.

Ö9: Bireysel masa sayılarının yetersiz olması.

Ö11: Atölyelerde yeterli sayıda masa yok.

Ö12: Öğrencilerin bireysel çalışabileceği alanlar yok.

Ö14: Atölye içerisindeki masa ve sandalyelerin tasarımı öğrencilerin bireysel çalışabilmesi için uygun değildir.

Öğretmenlerden bazıları, atölyelerde her öğrenciye yetecek kadar malzemelerin olmayışını da yaşanan sorunlarda biri olarak ifade etmişlerdir. Yeterli malzeme olmaması, öğrencilerin yaratıcı süreçlerine engellemekte ve onların öğrenme deneyimlerinden maksimum verim almalarını önüne geçmektedir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: Yetersiz malzeme etkinliklerin yapılmasını olumsuz etkilemektedir.

Ö4: Yeteri kadar malzemelerin olmaması.

Ö7: Malzemelerin temin edilmesinde sorun yaşıyoruz. Yeterli sayıda değiller.

Ö8: Atölyelerde gerekli sanat malzemeleri ve ekipmanların olmaması derslerde sorun yaratmakta.

Ö10: Atölyeler malzeme eksikliğimiz vardır. Bu eksikliğin giderilmesi gerekmektedir.

Ayrıca öğretmenler, atölyelerde lavaboların olmamasını da derslerde karşılaşılan sorunlar arasında belirtmişlerdir. Bu eksiklik çocukların boyama, heykel gibi uygulamalı etkinlikler esnasında temizlik ihtiyaçlarını karşılamalarını güçleştirmektedir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö5: Her atölyede lavaboların olmaması diyebilirim.

Ö6: Her atölyede lavabo yok yaptığımız çalışmalarda zorluk çekiyoruz. Bunların sayıları artırılabilir.

Ö13: Lavabo sayıları maalesef yetersiz.

Ö15: Atölyelerde lavabo sayılarının yetersiz oluşu.

Fiziki yapıdaki bu yetersizlikler, hem öğretmenlerin derslerini planlama aşamasını ve uygulama aşamasını olumsuz yönde etki etmekte hem de öğrencilerin yaratıcı potansiyellerin açığa çıkmasında zorluk yaratmaktadır. Söz konusu eksikliklerin giderilmesiyle, öğrencilerin daha özgür ve yaratıcı bir ortamda çalışma imkanı bulacakları ve öğrenme süreçlerinin daha zengin ve tatmin edici olacağı öngörülmektedir.

4.1.3. Öğretmenlerin Süreç Boyutuna İlişkin Görüşleri

Programın birinci alt amacına ilişkin olarak süreç boyutunu değerlendirmek amacıyla, görsel sanatlar dersini veren öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir. Bu bölümde, programın öngörülen çerçevede uygulanıp uygulanmadığını değerlendirmek ve süreçteki eksiklikleri tespit etmek amaçlanmıştır. Yapılan içerik analizi sonucu birinci alt amaç doğrultusunda belirlenen temalar; *programın öğrenme alanları üzerindeki etkinliği, strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygunluğu, kullanılması gereken teknolojik araçlar* şeklindedir.

4.1.3.1. Programın Öğrenme Alanları Üzerindeki Etkinliği: Görsel sanatlar öğretim programının öğrenme alanlarının (gözlem, yorum, görsel algı ve yaratıcılık) üzerindeki etkinliğini tespit etmek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, programın söz konusu alanlara eşit oranda ve dengeli bir şekilde geliştirilmesini sağlayabilecek etkinlikleri içerip içermediğine dair bilgiler vermiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15

Programın Öğrenme Alanları Üzerindeki Etkinliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
	Yeterli	Ö1-Ö2-Ö6
Programın Öğrenme Alanları Üzerindeki Etkinliği	Yetersiz	Ö3-Ö4-Ö5-Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö13-Ö14-Ö15

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerden bazıları programının öğrenme alanlarının (gözlem, yorum, görsel algı ve yaratıcılık) üzerindeki etkinliğini yeterli bulmuştur. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Yeterli etkinlik içermektedir

Ö2: Evet yeterli.

Ö6: Yeterli denilebilir.

Fakat öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun, programının öğrenme alanlarının (gözlem, yorum, görsel algı ve yaratıcılık) üzerindeki etkinliğini

yetersiz bulunduğunu söylemek mümkün. Programın tüm alanlara yönelik etkinlikler içermemesi eğitim sürecinde ciddi sorunlara yol açtığını, öğrenmeyi olumsuz etkilediğini de belirtmişlerdir. Bu eksikliklerin, öğrencilerin gelişiminin önüne geçtiğini ve eğitim kalitesini düşürdüğünü söylemek mümkün. Programın tüm öğrenme alanlarına hitap eden etkinlikler içermesi gerektiği konusunda öğretmenler çoğu hemfikirdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: Yetersiz.

Ö4: Yetersiz maalesef.

Ö5: Hayır yeterli değil.

Ö7: Hayır, yetersiz.

Ö8: Yetersiz.

Ö9: Yeterli olduğunu söylemek güç, çok fazla eksiklik var.

Ö11: Yeterli değil.

Ö12: Yetersiz.

Ö13: Hayır yeterli etkinlik içermemektedir.

Ö14: Yetersiz kalıyor.

Ö15: Ne yazık ki yetersiz.

Öğretmenler, programın öğrenme alanları üzerinde yetersiz kaldığını ve geliştirilmesi gerektiğini net bir şekilde belirtmişlerdir. Programın öğrenme alanları üzerindeki etkinliği teması kapsamında *programın eksiklikleri ve etkinlik önerileri* alt tema olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcılar tablo 16'daki gibi oluşturulmuştur.

4.1.3.1.1. Programın Eksiklikleri ve Etkinlik Önerileri: Görsel sanatlar öğretim programının eksikliklerini belirlemek ve uygulanabilir etkinliklerin neler olduğunu belirlemek amacıyla öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, eksikliklerin neler olduğuna ve bu eksikliklerin giderilmesi adına ne gibi etkinliklerin yapılması gerektiğine dair bilgiler vermiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait kod ve katılımcılar tablo 16'daki gibi oluşturulmuştur.

Tablo16

Programın Eksiklikleri ve Etkinlik Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Programın Öğrenme Alanları Üzerindeki Etkinliği	Programın	Etkinlikler	Ö1-Ö2-Ö4-Ö5-Ö8-Ö12-Ö14
	Eksiklikleri	Bilgi	Ö10-Ö13-Ö15
		Süre	Ö6-Ö14
	Etkinlik	Gezi-gözlem	Ö2-Ö4-Ö5-Ö7-Ö9-Ö14
		Önerileri	Ö3-Ö6-Ö10-Ö11
		Sanat galerilerini ziyaret	Ö6-Ö10-Ö13-Ö15

Tablo incelendiğinde öğretmenler programdaki eksikliğin etkinliklerin tek düze oluşundan kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Uygulamalı etkinlikler yetersiz.

Ö2: Gezi gözlem gibi etkinlikler yetersiz.

Ö4: Okul dışı etkinliklerin sayısı çok az bunu eksiklik olarak belirtebilirim.

Ö5: Gezi gözlem gibi okul dışında yapılan etkinliklerin sayısı yeterli değil.

Ö8: Gezi-gözlem etkinliklerine yer verilmemesi. En büyük eksiklik olarak bunu söyleyebilirim.

Ö12: Okul dışı etkinliklere programda yeterince yer verilmemiştir.

Ö14: Uygulamalı etkinliklerin sayısı yetersiz.

Öğretmenler, programda yer alan bir diğer eksikliğin çocukların yeteri kadar tarih ve sanat alanında bilgiye sahip olmaması şeklinde belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: Müze, sergi ve tarihi yerler hakkında, sanat hakkında bilgiler eksik.

Ö7: Programdaki en büyük eksiklik çocukların sanat bilgilerinin yetersiz oluşudur bence.

Ö9: Sanat ve sanatçılar hakkında yeterli bilgiye sahip değil çocuklar.

Ö11: Çocukların yeterli sanat bilgisi yok.

Öğretmenlerden bazıları ise programın eksikliğini bu ders için ayrılan sürenin yetersiz olması şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmenler, söz konusu eksikliklerin öğrencilerin öğrenme sürecini katılımını olumsuz yönde etkilediğini ve eğitimin kalitesini düşürdüğünü net bir şekilde belirtmişlerdir. Bu nedenle programın tekrardan gözden geçirilmesi ve öğrencilerin tarih ve sanat bilgilerini geliştirebilecekleri bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Programdaki etkinliklerin çeşitlendirilip, öğrencilerin ilgilerini çekecek düzeye getirilmelidir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö6: Tabi ki süre eksik. Bu ders için haftalık 2 ders saatinin ayrılmış olması bizi çok zorluyor.

Ö10: Eksiklik olarak süre diyebilirim. Programı gerçekleştirmek için bizlere verilen süre yetersiz.

Ö13: Ders için bizlere ayrılan süre çok kısıtlı. Bu konuda bir düzenleme yapılabilir.

Ö15: Maalesef süre noktasında çok fazla sorun yaşamaktayız.

Öte yandan konuya ilişkin etkinlik önerilerinde bulunan öğretmenlerde olmuştur. Bu öğretmenler gezi gözlem etkinliklerin artırılmasının çocukların yaratıcılıklarına önemli boyutta katkı sağlayacağına ve onların ufkunu geliştireceğine yönelik açıklamalar yapmışlardır. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö2: Öneri olarak gezi gözlemler artırılabilir.

Ö4: Programda önerebileceğim şey şu olabilir çocuklarla birlikte gezi-gözlemler düzenlenebilir, gözlem esnasında fotoğraf ve video çekebilir bunlar akıllı tahtaya yansıtabiliriz çocuklar bu fotoğraflardan esinlenerek resimler çizebilir.

Ö5: Öğrencilerin daha fazla gezi-gözlem yapmalarına ve yaratıcılıklarını daha ön plana çıkaran etkinliklere yer verilmelidir.

Ö7: Öneri olarak öğrencilerin ufkunu genişletmek adına geziler düzenlenebilir.

Ö9: Öğrencilerin gözlem yeteneklerini daha çok geliştirebileceği alanlara maruz bırakmak olabilir. Örneğin gezi gözlemler düzenlenebilir.

Ö14: Uygulamalı etkinlikler çeşitlendirilmeli. Okul dışında geziler düzenlenebilir.

Öğretmenlerden bazıları, okul dışı öğrenme alanı olarak öğrencileri müze gibi farklı öğrenme ortamlarını ziyaret etmelerinin öğrenmeyi kalıcılaştıracığını savunmuştur. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: Öğrencilere müze ziyareti gibi sanatçıları tanımalarına, onların sanata dair bilgi sahibi olmalarına olanak tanıyacak etkinliklere yer verilmelidir.

Ö6: Dönem içerisinde müze ziyareti gibi uygulamalı etkinliklere daha fazla yer verilebilir.

Ö10: Müzeler ziyaret edilerek öğrencilere farklı öğrenme ortamları yaratılmalıdır.

Ö11: Çocukların sanat bilgisini geliştirmek adına müzelere ziyaretler düzenlenebilir.

Öte yandan bazı öğretmenler, sanat galerisine düzenlenen gezilerde öğrencilerin öğrendiği bilgileri gerçek yaşamda gözlemleme fırsatı yakalayabileceklerini ve böylelikle derinlemesine öğrenme fırsatı bulacaklarını da belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Atölyelerdeki uygulamalı etkinliklerin yani gezilerin geliştirilmesi için çeşitli önerilerim var. Örneğin: Sanat galerileri gezileri olabilir.

Ö8: Sanat galerilerine, atölyelerine gidilebilir. Orada öğrenciler için okul dışı öğrenme ortamları yaratılabilir.

Ö12: Okul dışında yapılan etkinliklere dönem içerisinde daha fazla yer verilebilir. Sanat galerisi olabilir veya sanat atölyeleri

Ö13: Sanat bilgilerini geliştirecek etkinliklere yer verilebilir. Sanat galerilerine gezi düzenlemek gibi.

Ö15: Sanat galerileri ziyaret edilerek çocuklara sanatın farklı yönleri öğretilir. Bu sayede onların sanat bilgisi de gelişmiş olur.

Farklı öğrenme alanlarında gerçekleştirilecek bu gibi etkinliklerin, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmesine, eleştirel düşünme yeteneklerini artırmasına ve derslerdeki ilgilerini artırmaya da katkı sağlayacağını söylemek mümkün. Eğitim sürecinde yer alacak olan etkinliklerin öğrencilerin kişisel gelişimlerine ve akademik başarılarına katkı sağlayacağını belirtmek mümkün.

4.1.3.2. Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Hedeflere Uygunluğu: Görsel sanatlar öğretim programında uygulanan strateji, yöntem ve tekniklerin uygunluğunu belirlemek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, kullanılan strateji, yöntem ve tekniklerin yeterliliği hakkında bilgiler vermiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17

Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Strateji, Yöntem ve	Uygun	Ö1-Ö2-Ö3-Ö6-Ö9-Ö11
Tekniklerin Hedeflere	Uygun değil	Ö4-Ö5-Ö7-Ö8-Ö10-Ö12-
Uygunluğu		Ö13-Ö14-Ö15

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerden altı tanesi programı uygulama aşamasında seçilen strateji, yöntem ve tekniklerin yeterli olduğunu belirtmiştir. Fakat bunları gerçekleştirirken bazı sorunlarla karşılaşıldığını bunların çeşitlendirilmesi gerektiğini de belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Evet uygun seçilmiştir.

Ö2: Evet uygundur.

Ö3: Uygun olduğunu söylemek mümkün.

Ö6: Hedeflere uygun seçilmiştir.

Ö9: Hedeflere uygun seçilmiştir fakat yeterli değil.

Ö11: Uygun olarak seçilmiş gibi görünse de uygulama aşamasında sorunlar yaşıyoruz.

Öte yandan öğretmenlerin çoğu programda uygulanan strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygun seçilmediğini belirtmiştir. Öğretmenler uygulama aşamasında kullanılan yöntemlerin sınırlı kaldığını daha farklı strateji, yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö4: Daha fazla çeşitlendirilebilir.

Ö5: Uygun seçildiğini söylemek güç. Sınırlı kalıyor kullanılan yöntem ve teknikler.

Ö7: Uygun değil. Tekdüzelik söz konusu

Ö8: Uygun değil hayır. Daha farklı yöntemler geliştirilmelidir.

Ö10: Uygun olarak seçildiği söylemek zor.

Ö12: Maalesef uygun seçilmemiştir.

Ö13: Hayır, uygun değil.

Ö14: Uygun değil maalesef.

Ö15: Uygun olarak seçildiğini söylemek güç.

Uygulanan strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygun seçilmemiş oluşu dersin amacına ulaşmasını engellediği ve öğrencilerin sanatsal becerilerinin gelişimini kısıtladığını belirtmek mümkündür. Daha yenilikçi strateji, yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi gerekmektedir. Böylelikle öğrenciler sanata olan ilgisi artabilir ve derslerde daha verimli, aktif bir şekilde rol alabilirler. Programın hedeflere ulaşabilmesi için uygulamada kullanılan yöntemlerin gözden geçirilip revize edilmesi gerektiği öğretmenler tarafından açıkça belirtilmiştir. Programın strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygunluğu teması kapsamında *öngörülen strateji, yöntem ve teknikler, aktif öğrenme yöntemleri ve etkinlikler, aktif yöntemlerin kullanım zorlukları* alt tema olarak belirlenmiştir.

4.1.3.2.1. Öngörülen Strateji, Yöntem ve Teknikler: Programda öngörülen strateji, yöntem ve tekniklerin programın amaçlarını gerçekleştirmeye uygun olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18

*Öngörülen Strateji, Yöntem ve Tekniklerin kullanımına ilişkin
Öğretmen Görüşleri*

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Hedeflere Uygunluğu	Öngörülen Strateji, Yöntem ve Teknikler	Grup çalışmaları	Ö1-Ö6-Ö7
		Proje tabanlı öğrenme	Ö2-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö14
		Çok disiplinli	Ö3-Ö15
		Eleştirel düşünme	Ö4-Ö5-Ö8-Ö13

Tablo incelendiğinde, görsel sanatlar dersinde kullanılması öngörülen strateji, yöntem ve tekniklerden en çok kullanılması öngörülenin proje tabanlı öğrenme yöntemi olduğunu söylemek mümkündür. Öğretmenler, çocukların kendi projelerini geliştirmesi noktasında yaratıcılıklarını ortaya çıkarabileceklerini belirtmiştir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö2: Seçilen yöntem ve tekniklerin öğrencinin potansiyelini açığa çıkaracak türden olmalıdır. Proje tabanlı öğrenme yöntemi olabilir.

Ö9: Yaratıcılıklarını ön plana çıkararak stratejiler tercih edilmeli. Dersler proje tabanlı etkinlikler ile desteklenebilir.

Ö10: Görsel sanatlar dersi uygulamalı bir ders. Bu ders kapsamında daha çok yaratıcılıklarını öne çıkaracak projeler yaptırabiliriz.

Ö11: Yöntem olarak ele alacaksak proje tabanlı yöntem tercih edilebilir.

Ö12: Proje tabanlı öğrenme olabilir. Öğrencilerin belirli bir tema veya konu etrafında projeler üretmelerini sağlayarak derinlemesine öğrenmeyi teşvik edebiliriz veya işbirlikçi grup projeleri ile sosyal ve iletişim becerilerini geliştirmeyi hedefleyebiliriz.

Ö14: Yaratıcı düşünme strateji olarak daha çok tercih edilmeli. Bu ders uygulamalı bir ders olduğu için öğrencilerin projelerini tasarlamalarına olanak tanınmalıdır.

Ayrıca öğretmenlerden bazıları, derslerin uygulama aşamasında çok disiplinli bir yaklaşımın benimsenerek öğrencilerin farklı alanlarda kendilerini geliştirebileceklerini de belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: Çok disiplinli bir yaklaşımın strateji olarak benimsenmesi gerektiğini düşünmekteyim. Çocuklara sadece resim çizmeyi değil aynı zamanda sanat bilgisini de vermeliyiz.

Ö15: Çocuklara yalnızca resim yapma becerilerini değil, aynı zamanda sanat tarihi ve teorisi gibi kapsamlı sanat bilgilerini de öğretmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle, çok disiplinli bir yaklaşım benimsemek önemli bir strateji olmalıdır.

Öğretmenler çocukların yaratıcı düşüncelerine olanak tanıyan stratejilerin bu ders kapsamında uygulanmasının önem arz ettiğini belirtirken çocukların grup çalışmalarında aktif rol almalarının aktif rol almalarının, onların özgüvenlerini artıracak ve iş birliği yeteneklerini geliştireceğini ifade etmişlerdir. Konuya

yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Öğrenciler daha aktif olarak görev alabilecekleri stratejiler geliştirilmeli örneğin grup çalışmaları gibi.

Ö6: Öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini ortaya çıkaracak stratejilere yer verilmeli gruplarla çalışmalar yapılarak dersin içeriği çeşitlendirilmelidir.

Ö7: Bu ders kapsamında çocukların sosyalleşmesine olanak tanınmalıdır. Bu gibi dersler uygulamalı olduğu için daha çok grup etkinliklerine yer verebiliriz.

Öte yandan öğretmenlerden bazıları, çocukların yaparak yaşayarak öğrenmenin bu ders kapsamında tercih edilmesi gereken bir yöntem olarak ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler, öğrencilerin kendi deneyimlerinden yola çıkarak öğrenmelerinin, yalnızca bilgi edinmelerine olanak tanımayıp, aynı zamanda eleştirel düşünme becerilerini de önemli ölçüde geliştireceğini vurgulamışlardır. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö4: Sanat ve sanatçıyı tanıtmaya yönelik etkinlikler düzenlenerek çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak tanıyabiliriz bu sayede öğrenciler eleştirel düşünme bakış açısına da sahip olurlar.

Ö5: Derslerde çocukların eleştirel becerilerine geliştirmek için eleştirel analizeler yapılabilir.

Ö8: Y yaparak yaşayarak öğrenmelerine, keşfetmelerine olanak tanıyarak, eleştirel düşünmelerine fırsat vermeliyiz.

Ö13: Öğrenciler uygulama aşamasını atölye dışındaki ortamlarda gerçekleştirdiğinde yaratıcılıklarını açığa çıkarmalarına daha çok olanak tanınır ve bu sayede eleştirel düşünme becerileri gelişir.

4.1.3.2.2. Aktif Öğrenme Yöntemleri ve Etkinlikler: Programın öğretiminde aktif öğrenmeyi sağlayabilecek yöntem ve teknikler kullanıldığını belirlemek amacıyla öğretmenlerin görüşleri alınmıştır.

Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 19'da sunulmuştur.

Tablo 19

*Aktif Öğrenme Yöntemleri ve Etkinliklerine İlişkin
Öğretmen Görüşleri*

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Hedeflere Uygunluğu	Aktif Öğrenme Yöntemleri ve Etkinlikler	Beyin fırtınası	Ö1-Ö13
		Proje tabanlı	Ö2-Ö6-Ö8-Ö9-Ö10- Ö11-Ö12
		İş birlikçi	Ö3-Ö7-Ö14
		Yaparak yaşayarak	Ö4-Ö5-Ö15

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin en çok kullandığı aktif öğrenme yöntemlerinin proje tabanlı öğrenme yöntemi olduğunu söylemek mümkündür.

Öğretmenler, bu ders kapsamında çocukların kendi projelerini geliştirmelerinin onların yaratıcılıklarını açığa çıkarmada bir kilit nokta olarak görmektedirler.

Ö2: Görsel sanatlar dersinde aktif öğrenmeyi desteklemek amacıyla farklı yöntem ve teknikler uyguluyorum. Örneğin, proje tabanlı öğrenme yöntemine sıkça başvuruyorum.

Ö6: Uygulamalı bir ders olduğundan onların yaratıcılıklarını açığa vuracak yöntemleri tercih ediyorum. Örneğin kendilerine bir başlık veriyorum ve kendi çizimlerini yani projelerini geliştirmelerini istiyorum.

Ö8: Çocuklara kendi projelerini oluşturma fırsatı veriyorum. Bu sayede yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak tanımış oluyorum.

Ö9: Çocukların aktif rol almalarına olanak tanıyorum derslerimde evet. Bunu onlara verdiğim projeler ile sağlıyorum.

Ö10: Evet, görsel sanatlar öğretiminde aktif öğrenmeyi teşvik etmek için çeşitli yöntem ve teknikler kullanırım. Mesela proje tabanlı öğrenmeyi sıklıkla kullanıyorum.

Ö11: Evet. Derslerimde genellikle proje tabanlı öğrenme yöntemini kullanarak çocukların aktif katılımını sağlıyorum mesela bir dersimde geri dönüşüm malzemeleri kullanarak sanatsal projeler üretme etkinliği düzenlemiştim.

Ö12: Kullanıyorum. Genellikle proje tabanlı öğrenme tekniğini kullanarak öğrencilerin yaratıcılıklarını ön plana çıkarmayı hedefliyorum.

Öğretmenlerden bazıları, derslerinde öğrencileri iş birlikçi öğrenmeye teşvik ederek onların grupça çalışmalarına da olanak sağlamakta olduklarını belirtmişlerdir. Bu sayede öğrencilerin hem bireysel hem de grup halinde etkili bir şekilde problem çözme becerilerini geliştirdiklerini etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: *Evet, bu yöntemleri kullanıyorum. Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmeyi amaçlıyorum ve bazı derslerde iş birliği yapmalarını teşvik ederek grup çalışmaları yapıyorum.*

Ö7: *Bu ders kapsamında en çok kullandığım yöntem iş birlikçi çalışma olabilir. Sınıf mevcudumuz çok kalabalık bu nedenle bu yöntem bizler için kurtarıcı oluyor.*

Ö14: *Evet kullanıyorum. Öğrencilerin yaratıcılıklarını ön plan çıkarmayı hedefliyorum onları birlikte çalışmaya teşvik ederek grupla birlikte iş birliği içinde birlik olmalarına olanak tanıyorum.*

Öte yandan öğretmenlerin bazıları beyin fırtınası, yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Derslerde kullanılan bu aktif öğrenme yöntemleri ile derslerin daha ilgi çekici hale geldiğini ve öğrencilerin ders süresince daha fazla dikkat ve katılım gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: *Öğrencilerle konuyu belirleme aşamasında beyin fırtınası yapıyorum derslerimde.*

Ö13: *Çocukların yaratıcılık alanlarını beyin fırtınası yöntemini kullanarak geliştiriyorum. Böylelikle kendi tasarımlarını yönlendirmeler sonucunda yapmalarına olanak tanıyorum.*

Öğretmenlerin bazıları ise yaparak yaşayarak öğrenme, yöntemini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Söz konusu yöntemlerin kullanımı, öğrencilerin derse karşı ilgisini artırarak, öğrenme süreçlerini daha etkileşimli ve dinamik bir hale getirmekte ve aynı zamanda öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmektedir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö4: *Çocukların öğrenme sürecinde aktif rol almaları çok önemli bu nedenle yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak tanıyacak sınıf ortamı yaratıyorum kendilerine. Bu sayede öğrencilerin birçok becerisi gelişmektedir.*

Ö5: Kullanmaya çalışıyorum. Bu ders kapsamında çocukları çok yönlü geliştirmek bizim hedeflerimizden biri. Onların yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak tanırım.

Ö15: Drama tekniği kullanmıştım birkaç dersimde bir canlandırma sonucunda çizim yapmalarını istemiştım.

4.1.3.2.3. Aktif Yöntemlerin Kullanım Zorlukları: Programın öğretiminde aktif yöntem ve tekniklerin kullanılmasında yaşanan zorlukların ne olduğunu belirlemek amacıyla öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20

Aktif Yöntemlerin Kullanım Zorluklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Hedeflere Uygunluğu	Aktif Yöntemlerin Kullanım Zorlukları	Süre-Zaman Malzeme Öğrenci mevcudu Fiziki yapı	Ö1-Ö3-Ö4-Ö5-Ö6-Ö9-Ö10- Ö12 Ö1-Ö2-Ö8-Ö10-Ö13 Ö4-Ö7-Ö11- Ö15 Ö3-Ö6-Ö14

Tablo incelendiğinde, programın öğretiminde aktif yöntem ve tekniklerin kullanılmasında en çok yaşanan zorluklardan birinin, bu ders için ayrılan sürenin yetersiz oluşu öğretmenler tarafından net bir şekilde ifade edilmiştir. Öğretmenler sürenin artırılması gerektiğini belirterek programın bu açıdan yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Zaman kısıtlamaları maalesef

Ö3: Zaman sıkıntısı

Ö4: Süre yeterli değil.

Ö5: Zaman en büyük engel denilebilir. Bu dersin haftada iki saat oluşu bizleri çok zorluyor.

Ö6: Zaman yeterli değil.

Ö9: Sürenin kısıtlı olması diyebilirim

Ö10: Süre kısıtlamasının oluşu maalesef.

Ö12: Zamanın etkinlikleri gerçekleştirmede yetersiz kalması diyebilirim.

Ayrıca atölyelerdeki malzeme sayılarının yetersiz oluşu, her öğrenciye yeterli malzemenin sağlanamaması da önemli bir zorluk olarak belirtilmiştir. Bu eksiklik, öğrencilerin derslerde aktif rol almasının önüne geçerek, onların yaratıcılıklarının açığa çıkmasını engellemektedir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir

Ö1: Bir diğer eksiklik ise malzeme eksikliğidir sayıları yetersiz.

Ö2: Malzeme de sayı yetersiz olduğundan zorluklar yaşıyoruz.

Ö8: Malzemelerin yetersiz oluşu proje tasarlarken sorun yaratmakta.

Ö10: Bir de atölyelerde her öğrenciye yetecek malzemenin olmayışı bizlere uygulama aşamasında sorun yaratmaktadır.

Ö13: Malzemelerin her öğrenciye yetecek sayıda olmayışı sorun yaratmaktadır.

Öğretmenlerden bazıları ise, karşılaşılan zorluklar arasında öğrenci mevcudunun çok fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sorunların, uygulamalı derslerin verimli bir şekilde işlenmesini aksatmakta, her öğrenci için ayrılacak zamanı kısıtlamakta olduğunu ve dolayısıyla çocukların öğrenme süreçlerini olumsuz etkilediğini açıkça belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö4: Öğrenci sayısının çok fazla olması her öğrenciyle ilgilenmemizi zorlaştırmaktadır.

Ö7: Atölyelerdeki eksiklikler ve sınıf sayısının çokluğu yaşanan sorunlar arasında sayılabilir.

Ö11: Bu gibi etkinliklerin yapılmasını zorlaştıran nokta sınıf mevcudunun fazla olmasıdır.

Ö15: Bu gibi yöntemlerin kullanılmasında en çok yaşadığımız sıkıntı sınıftaki öğrenci sayılarımızın çok sayıda olması.

Öte yandan öğretmenlerden bazıları, karşılaşılan zorluklar arasında atölyelerin fiziki yapısının yetersiz oluşunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler atölye ortamının yetersiz oluşunu öğrencilerin öğrenmelerini olumsuz yönde etkilediğini onları derslere karşı isteksiz hale getirdiğini belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: Atölye ortamının öğrenci sayısı için yetersiz kalması.

Ö6: Fiziki ortamının yetersizliği öğrencilerde isteksizlik yaratabilmektedir.

Ö14: Yaşanan zorlukla arasında atölyelerin fiziki yapısı olabilir.

4.1.3.3.Kullanılması Gereken Teknolojik Araçlar: Görsel sanatlar öğretim programında ne gibi teknolojik araçların kullanılması gerektiğini belirlemek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, hangi araçların öğretim sürecinde daha etkili olabileceği hakkında bilgiler vermiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21

Kullanılması Gereken Teknolojik Araçlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Kullanılması Gereken	Web 2	Ö1-Ö2-Ö3-Ö5-Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö15
Teknolojik Araçlar	Sanal sınıflar	Ö4-Ö6-Ö11-Ö12-Ö13-Ö14

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin çoğu, derslerde Web 2 kullanımına daha fazla yer verilmesi gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Bu sayede öğrencilerin derse olan ilgilerinin artacağını, derste daha aktif rol alabileceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler, bu durumun öğrencilerin yaratıcılıklarını ön plana çıkarabileceklerini de eklemişlerdir. Fakat öğretmenler uygulamanın kullanım aşamasında yetersiz alt yapı nedeniyle bu uygulamaları kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Web 2 uygulamalarına daha fazla yer verilebilir. Teknoloji çağındayız çocuklar bu araçları daha aktif kullanarak yaratıcılıklarını ön plana taşıyabilir. Ben derslerimde kullanıyorum evet.

Ö2: İnternet üzerindeki uygulamalar kullanılabilir mesela Google Arts & Culture sanat tarihini çocukların keşfetmesine olanak tanıyan bir platform. Benim de kullandığım bir uygulama.

Ö3: Web 2 uygulamaları artırılmalı. Ama yeterli alt yapımız yok bunun için bu nedenle pek kullanamıyorum.

Ö5: Teknolojik araçların kullanımı önemli mesela kendi projelerini tasarlayabileceği Web 2 uygulamaları olabilir. Kullanamıyorum maalesef yeterli alt yapımız yok.

Ö7: Sanal quizler pek uygun olmayabilir bu yaş grubundaki öğrencilere. Fakat çeşitli Web 2 uygulamaları ile dersin içeriği geliştirilebilir. Okulun fiziki yapısı bu uygulamaları kullanmamız için uygun değil.

Ö8: Bu ders kapsamında çocukların yaratıcılıklarını açığa çıkarmayı hedefliyoruz bunun için teknoloji araçlarını kullanmak çeşitli Web 2 uygulamaları etkili olabilir. Pek kullandığım söylenemez.

Ö9: Çocukların seviyelerini de göz önünde bulundurarak, açık anlaşılabilir web uygulamalarına yer verilebilir. Maalesef kullanamıyorum.

Ö10: Padlet gibi Web 2 uygulamalarına yer verilebilir.

Ö15: Web 2 uygulamaları çocukların dikkatini çekme açısından önem taşımakta. Bunlara daha fazla yer verilebilir. Kullanıyorum evet.

Öte yandan öğretmenlerden bazıları, sanal sınıfların kullanılmasının öğrencilere farklı öğrenme ortamları sunabileceğini belirtmiştir. Sanal sınıflar sayesinde öğrenciler dijital araçları kullanma becerilerini geliştirebileceklerdir. Bu sınıflar öğrencilerin ders içerisindeki etkileşimini artırarak, yaratıcı düşünme ve problem çözme yeteneklerini de geliştirmeye olanak tanıyacaktır. Ancak öğretmenler, uygulamaların kullanımında karşılaştıkları yetersiz altyapı sorunları nedeniyle bu araçları gerektiği gibi kullanamadıklarını ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö4: Sanal sınıflar kullanılabilir. Ben de kullanmıştım evet.

Ö6: Sanal sınıflar artırılabilir. Bu sayede çeşitli sergi çalışmaları yapılabilir. Kullanmıyorum nedeni ise atölyedeki alt yapımızın uygun olmaması.

Ö11: Sanal sınıflar gibi teknoloji bazlı uygulamaları ders sürecinde daha fazla kullanmamız gerekiyor. Bunun içinde atölyelerdeki araç gereçlerin temin edilmesi gerekiyor. Maalesef kullanamıyoruz şartlardan ötürü.

Ö12: Sanal sınıfları kullanmak etkili olabilir diye düşünmekteyim. Daha dikkatlerini çeker. Birkaç dersimde kullanmıştım.

Ö13: Sanal sınıfların (Google classroom) kullanımlarının artırılması gerektiğini düşünmekteyim. Bahsettiğim uygulamaları kullanmıştım.

Ö14: Classroom uygulamaları olabilir. Ben de kullanıyorum.

Öğretmenlerin görüşlerinden hareketle bu iki yaklaşımın birleşimi, öğretmenlerin öğretim stratejilerini geliştirip, zenginleştirmelerine olanak tanırken, aynı zamanda

öğrencilerin daha etkili bir şekilde öğrenmelerini ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Görsel sanatlar dersi öğretim sürecine Web 2.0 uygulamaları ve sanal sınıfların entegre edilmesi, eğitim sürecini daha etkileşimli ve kapsamlı hale getireceği gözlemlenmektedir.

4.1.4. Öğretmenlerin Ürün Boyutuna İlişkin Görüşleri

Programın birinci alt amacına ilişkin olarak ürün boyutunu değerlendirmek amacıyla, görsel sanatlar dersini veren öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir. Bu bölümde, programın ihtiyaçlarını karşılama düzeyini tespit etmek, programın sonuçlarını değerlendirmek ve öneride bulunmak amaçlanmıştır. Yapılan içerik analizi sonucu birinci alt amaç doğrultusunda belirlenen temalar; *öğrenme hedeflerine ulaşma durumu, ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterliliği, programa dair geliştirme önerileri* şeklindedir.

4.1.4.1. Öğrenme Hedeflerine Ulaşma Durumu: Görsel sanatlar öğretim

programında kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına ulaşıp ulaşılmadığını tespit etmek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, programın ne kadar etkili olduğunu ve hedeflenen sonuçlara ne ölçüde ulaşabildiğine dair bilgiler vermiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22

Öğrenme Hedeflerine Ulaşma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Öğrenme Hedeflerine Ulaşma Durumu	Ulaşır	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö6-Ö9-Ö10-Ö12-Ö13
	Değişiklik gösterir	Ö5-Ö7-Ö8-Ö11-Ö14-Ö15

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin çoğu görsel sanatlar öğretim programının hedeflenen öğrenme çıktılarına başarılı bir şekilde ulaştığını belirtmişlerdir. Öğretmenler, bu başarıları örnek olarak çocukların görsel algı, sanatsal yetenek ve yaratıcılıklarının geliştirmelerini göstermişlerdir. Ayrıca gözlem yetenekleri ile kendilerini özgün bir şekilde ifade etme becerileri de ulaşılan hedefler

arasında gösterilmektedir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: *Elbette, hedeflere ulaşılmaktadır. Örneğin, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmeleri ve kendilerini etkili bir şekilde ifade edebilmeleri.*

Ö2: *Evet ulaşıyor. Yaratıcılıklarını aktif olarak kullanmaları bunu açığa vurması gerçekleşen bir hedef olarak nitelendirilebilir.*

Ö3: *Evet. Gözlem ve görsel ifade hedeflerine ulaşıldığını belirtmek mümkün.*

Ö4: *Elbette, yaratıcılık, gözlem ve görsel ifade becerilerinin istenen seviyeye ulaştığını söyleyebiliriz.*

Ö6: *Ulaşıyor. Sanatsal yeteneklerinin gelişmesi noktası örnek olarak gösterilebilir.*

Ö9: *Tabi ki ulaşıyor. Örnek olarak yaratıcılık ve kendilerini ifade edebilme yeteneklerinin gelişmesi olabilir.*

Ö10: *Genel anlamıyla ulaşıyor. Çocukların yaratıcılığını açığa çıkarmada, özgün düşüncelerine olanak tanıma örnek olarak verilebilir.*

Ö12: *Evet düşünüyorum. Kendilerini özgün bir şekilde ifade edebilme örnek olarak verilebilir.*

Ö13: *Evet, düzenlediğimiz sergiler sayesinde bu öğrenme hedeflerine ulaşıldığını ve ilgili kazanımların gerçekleştiğini gözlemleyebiliyoruz.*

Öte yandan öğretmenlerden bazıları, bu durumun öğrencilere göre değişiklik gösterdiğini hedeflerin her öğrenci için ulaşılabilir olduğunu söylemenin zor olduğunu belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö5: *Öğrenciden öğrenciye farklılık gösterir bu nedenle değerlendirmek güç.*

Ö7: *Net bir değerlendirme yapmak zor olsa da bu durum öğrenciden öğrenciye farklılık gösterebilir. Ancak, yaratıcılıklarını geliştirme konusunda hedeflere büyük ölçüde ulaşıldığı söylenebilir.*

Ö8: *Öğrenciye bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Ancak, öğrencilerin kendilerini özgün bir şekilde ifade etmeleri ve yaratıcılıklarını geliştirmeleri açısından belirlediğimiz hedefler genellikle gerçekleşmektedir.*

Ö11: *Değişkenlik göstermekte söz konusu durum. Mesela çocukların sanatsal yeteneklerini geliştirmeleri olabilir.*

Ö14: Öğrenciye göre bu durum değişiklik göstermektedir. Kendilerini özgün bir şekilde ifade edebilmelerinde, yaratıcılıklarını ileri taşıma noktalarında hedeflerimiz gerçekleşmektedir.

Ö15: Genel anlamda değerlendirmek güç. Öğrenciden öğrenciye değişir bu durum. Yaratıcılıklarını geliştirme noktasında hedeflere ulaşılabilirdiği söylenebilir.

4.1.4.2. Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliği: Görsel sanatlar öğretim programında kullanılması önerilen ölçme değerlendirme araçlarının yeterliliğini tespit etmek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo 23

*Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliğine
İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Tema	Kod	Katılımcılar
Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliği	Yeterli	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4-Ö5-Ö6-Ö7-Ö8-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö13-Ö14-Ö15

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerinin tamamının görsel sanatlar öğretim programında kullanılması önerilen ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterli olduğunu net bir şekilde belirtmişlerdir. Öğretmenler, performans görevleri, portfolyo, dereceli puanlama anahtarları gibi ölçme değerlendirme araçlarının öğrencilerin yeteneklerini ve gelişimlerini kapsamlı bir şekilde değerlendirme olanağı sunduğunu belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Evet yeterli buluyorum.

Ö2: Yeterli.

Ö3: Evet.

Ö4: Yeterli olduğunu söylemek mümkün.

Ö5: Yeterli denilebilir.

Ö6: Yeterli.

Ö7: Evet.

Ö8: Evet.

Ö9: Yeterlidir.

Ö10: Evet yeterli.

Ö11: Yeterlidir.

Ö12: Yeterlidir.

Ö13: Evet.

Ö14: Evet, yeterlidir.

Ö15: Yeterlidir.

Ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterliliği teması kapsamında ölçme ve değerlendirme uygulamaları, kazanımları değerlendirme başarısı alt tema olarak belirlenmiştir.

4.1.4.2.1. Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları: Görsel sanatlar öğretim programında kullanılan ölçme ve değerlendirmelerin neler olduğunu belirlemek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 24

Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliği	Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları	Sözlü	Ö1-Ö2-Ö5-Ö6-Ö10-Ö13
		Portfolyo	Ö2-Ö7-Ö8-Ö9-Ö11-Ö12-Ö13-Ö14-Ö15
		Seviyeye Uygun Değil	Ö3-Ö5

Tablo incelendiğinde öğretmenlerin dönem içerisinde kullandıkları ölçme ve değerlendirme araçları arasında en yaygın olarak sözlü sınavlara yer verdiklerini açıkça ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Dönem içerisinde sözlülere yer veriyorum.

Ö2: Evet, dönem içerisinde sözlü sunumlara yer veriyorum.

Ö5: Değerlendirme olarak sözlü kullanıyorum.

Ö6: Açıkçası düzenli olarak bir değerlendirmemiz söz konusu değil. Sadece ara ara çocukların öğrendiklerini onlara hatırlatmak adına soru cevap tarzında sözlülere başvuruyorum.

Ö10: Sözlü değerlendirmelerim oluyor.

Ö12: Öğrencilere sözlü değerlendirmeler yapıyorum.

Ö13: Sözlülere yer veriyorum

Ö15: Sözlüler yapıyorum ara ara.

Ayrıca öğretmenler süreç odaklı değerlendirme aracı olanak portfolyo değerlendirme araçlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler bu değerlendirmelerin, öğrencilerin hem anlık hem de uzun dönemde gelişimlerinin izlenmesine olanak tanıyacağını da belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö2: Portfolyo gibi çeşitli uygulamalara da yer veriyorum.

Ö7: Evet, yazılı olarak değil de çocukların kendi projeleri kapsamında portfolyo değerlendirmelerini kullanmaktayım.

Ö8: Belirli aralıkla proje ödevlerimiz mevcut bunları portfolyo dosyalarında sergileyip değerlendirmeye tabi tutuyoruz.

Ö9: Portfolyo değerlendirmesini kullanıyoruz dönem sonunda.

Ö11: Öğrencilere çeşitli proje ödevleri veriyoruz dönem içinde ve bunları bir dosyada toplayıp portfolyo şeklinde değerlendiriyoruz.

Ö12: Dönem sonunda ise çocukların tüm projelerini portfolyo dosya haline getirerek değerlendiriyorum.

Ö13: Portfolyo değerlendirmemiz mevcut.

Ö14: Sınav veya sözlü gibi sürekli olarak bir değerlendirme söz konusu değil yıl sonunda tüm dönem içerisinde yapmış oldukları resimleri sergiliyoruz portfolyo kapsamında.

Ö15: Portfolyo değerlendirmesine ise yıl sonunda başvuruyoruz.

Öte yandan öğretmenlerden iki tanesinin derslerinde ölçme değerlendirmeleri araçlarına yer vermediklerini bu tür değerlendirmelerin çocukların seviyelerine uygun olmadığını açıkça belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö3: Yer vermiyorum. Çünkü seviyelerine uygun değil.

Ö4: Bu yaş grubu için değerlendirmelerin uygun olmadığını düşünüyorum.

4.1.4.2.2. Kazanımları Değerlendirme Başarısı: Görsel sanatlar öğretim programında yapılan değerlendirmelerin hedeflenen kazanımları ölçmekteki başarısını belirlemek amacı ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 25’te sunulmuştur.

Tablo 25

Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliği	Kazanımları Değerlendirme Başarısı	Başarılı Kısmen başarılı	Ö1-Ö2-Ö3-Ö5-Ö6-Ö7-Ö9-Ö10-Ö11-Ö12-Ö14-Ö15 Ö4-Ö8-Ö13

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun programda yapılan değerlendirmelerin hedeflenen kazanımları ölçmekte başarılı olduğunu net bir şekilde belirtmiştir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Evet başarılı.

Ö2: Amaçlanan kazanımları ölçülebilmektedir.

Ö3: Açıkçası başarılı olduğunu düşünüyorum.

Ö5: Evet.

Ö6: Başarılı olduğunu söylemek mümkün.

Ö7: Başarılıdır.

Ö9: Başarılı evet.

Ö10: Başarılıdır.

Ö11: Evet başarılıdır.

Ö12: Tabi ölçmekte başarılıdır.

Ö14: Başarılıdır.

Ö15: Başarılı.

Öte yandan öğretmenlerden üç tanesi, ölçme ve değerlendirmelerin bu yaş grubundaki öğrenciler için uygun olmadığını ve bu nedenle programda yapılan değerlendirmelerin hedeflenen kazanımları ölçmekte tam anlamıyla başarılı olmadığını belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö4: Kısmen başarılı diyebiliriz. Bu yaş grubu için farklı değerlendirme teknikleri geliştirilebilir.

Ö8: Tam anlamıyla başarılı değil.

Ö13: Kısmen başarılı olduğunu söyleyebilirim.

4.1.4.3. Programa Dair Geliştirme Önerileri: Görsel sanatlar öğretim

programının geliştirilmesine ve daha etkili bir programın uygulanmasına ilişkin önerilerin neler olduğunu tespit etmek amacıyla öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcılar tablo 26'daki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 26

Programı Geliştirme Önerilerine İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Programa Dair Geliştirme Önerileri	Süre uzatılabilir	Ö1-Ö9-Ö11-Ö12-Ö15
	Farklı öğrenme ortamları	Ö2-Ö6-Ö10
	Okul dışı etkinlikler	Ö1-Ö3-Ö7-Ö9-Ö14-Ö15
	Dijital araç kullanımının artırılması	Ö5-Ö8-Ö12
	Sanat ve sanatçı konuları	Ö13

Tablo incelendiğinde, öğretmenler, programda geliştirilmesi gereken en önemli noktaların okul dışı etkinliklere yer verilmesi olduğunu belirtmişlerdir. Bu etkinliklerle öğrencilere farklı öğrenme deneyimlerini kazandırabileceklerini ve bu sayede yaratıcılıklarının gelişeceğini belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Program, okul dışı etkinliklerle zenginleştirilerek öğrencilerin daha geniş bir öğrenme deneyimi yaşamaları sağlanabilir.

Ö3: Öneri olarak okul dışı etkinliklerin artırılmasını önerebilirim.

Ö7: Gezi ve gözlem çalışmalarına ağırlık verilerek, müze ziyaretleri veya doğa yürüyüşleri gibi okul dışına aktiviteler düzenlenebilir.

Ö9: Müfredata okul dışı etkinlikler eklenerek öğrencilerin uygulamalı deneyim kazanmaları sağlanabilir.

Ö14: Gezi-gözlem çalışmalara yer verilebilir mesela okul dışında doğa yürüyüşleri veya müzeler ziyaretleri gibi farklı etkinlikler yapılabilir. Doğa da farklı alanlarda çizimler yapılabilir.

Ayrıca bu ders için ayrılan sürenin artırılması gerektiğini vurgulamışlar ve bu sayede programın daha derinlemesine işlenebileceğini, öğrencilerin sanatsal becerilerini geliştirebilmek için yeteri kadar pratik yapma fırsatı bulacaklarını ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö1: Ders süresinde çeşitli düzenlemeler yapılabilir.

Ö9: Ders süresi uzatılabilir.

Ö11: Süre konusunda düzenlemeler yapılabilir.

Ö13: Ders için ayrılan sürenin artırılması olabilir.

Ö15: Süre artırılabilir veya okul dışı etkinliklere yer verilebilir.

Öte yandan öğretmenlerden bazıları farklı öğrenme ortamlarının programa dahil edilmesiyle öğrenimin çeşitlendirilebileceğini ve bu sayede çocukların dikkatini çekebileceklerini ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö2: Bu ders kapsamında öğrencilere çeşitli öğrenme ortamlarında deneyim kazanma fırsatları sunulabilir.

Ö4: Ders içeriği daha fazla çeşitlendirilebilir farklı öğrenme ortamları, etkinlik ve gezi gözlemlerle.

Ö6: Öğrencilerin çeşitli öğrenme ortamlarını deneyimlemeleri teşvik edilerek hem sınıf içi hem de dış mekanlarda farklı sanat uygulamaları gerçekleştirmeleri sağlanabilir.

Ayrıca okullarda kullanılmakta olan dijital araç gereçlerin artırılması gerektiğini ve bu araçların derse entegre edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerden bir tanesi ise sanat ve sanatçı konularına dikkat çekerek bu

başlıkların programa dahil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

Ö5: Derslerde teknolojinin daha fazla yer alması sağlanarak, öğrencilerin dijital araçlar ve uygulamalarla sanat öğrenimlerini destekleyici materyallere erişimlerinin artırılması mümkün olabilir.

Ö8: Derslerde teknoloji entegrasyonuna daha çok yer verilebilir.

Ö10: Öğrencilerin farklı öğrenme ortamlarını deneyimlemesine olanak tanınabilir.

Ö12: Teknolojik araçların artırılması dijital sanatın kullanımı, bireyselleştirilmiş eğitimin programa dahil edilmesi olabilir.

Ö13: Teknoloji kullanılarak sanat tarihi öğretilmelidir.

Öğretmenlerin önerileri, günümüz eğitim anlayışında sanat eğitiminin nasıl daha etkili hale getirebileceğine dair önemli bilgiler vermektedir. Söz konusu öneriler gerçek yaşama geçirildiğinde, öğrencilerin sadece sanatsal becerileri ve teknik yetkinlikleri geliştirmekle kalmaz, aynı şekilde yaratıcı düşünme, hayal gücü, problem çözme becerileri gibi 21. Yüzyılın etkin kullanım gerektirdiği becerilere de önemli ölçüde katkılar oymaktadır. Bu ders sayesinde öğrenciler sanatın sunduğu zengin öğrenme imkanları ile her yönden gelişmiş, donanımlı ve yaratıcı birer birey olarak yetişme imkanı bulurlar.

4.2. Görsel Sanat Alanındaki Uzmanların Görüşleri

4.2.1. Uzmanların Bağlam Boyutuna İlişkin Görüşleri

Programın ikinci alt amacına ilişkin olarak bağlam boyutunu değerlendirmek amacıyla, görsel sanatlar alanındaki uzmanların görüşleri incelenmiştir. İçerik analizi sonucu birinci alt amaç doğrultusunda belirlenen temalar; *programın amaçları, güçlü ve zayıf yönleri, eğitim ihtiyaçları, hedef ve kazanım, açıklık ilkesi, içerik hedeflerin uyumu* şeklindedir.

4.2.1.1. Programın Amaçları: Programın mevcut amacının ne olduğu ile mevcut amaçların yeterliliğini tespit etmek için uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27

Programının Amaçlarına İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Programın Amacı	Yaratıcılıklarını geliştirmek	U1-U2-U6-U7-U9-U10-U12-U14-U15
	Estetik algı kazandırmak	U3-U4-U5-U8-U11-U13
	Yetersiz	U1-U2- U3-U4-U5-U6-U7-U8-U9-U10-U11-U12-U13-U14-15

Tablo incelendiğinde, uzmanların açıklamalarından hareketle, programın temel amacının çocukların yaratıcılıklarını geliştirerek onlara görsel beceriler kazandırmak olduğu açıkça görülmektedir. Bu konuda görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Sanatın farklı alanlarını öğrencilere tanıtarak yaratıcılıklarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

U2: Mevcut amaç gözlem, yorum ve yaratıcılık gibi görsel becerilerini artırmayı ve eleştirel düşünmeyi ve geliştirmeyi amaçlamaktadır.

U6: Programın mevcut amacı sanatın farklı alanlarını tanıtarak çocukların yaratıcılıklarını geliştirmelerine olanak tanımaktır.

U7: Programın amacı, çocukların yaratıcılıklarını açığa çıkarmalarına olanak tanımaktır.

U9: Çocukların gözlem yeteneğini geliştirerek onların yaratıcılıklarını, eleştirel düşünme becerilerini açığa çıkartmak mevcut amaçlar arasında sıralanabilir.

U10: Bu ders kapsamındaki amaç çocukların sanatsal becerilerini geliştirerek yaratıcılıklarını açığa vurmaktır.

U12: Dersin amacı çocukların görsel becerileri sahip olmalarına olanak tanınarak yaratıcı düşünmeye teşvik edilmesidir.

U14: Amaç çocukların görsel becerilerini geliştirerek yaratıcılıklarına katkı koymaktır.

U15: Programdaki amaç çocukların görsel yaratıcılıklarını geliştirip onları 21.yy (eleştirel düşünme vb.) becerilere sahip bireyler haline getirmektir.

Uzmanlardan bazıları programın bir diğer önemli amacının öğrencilere estetik bir anlayış kazandırmak, onların gözlem yeteneklerini geliştirmek ve onların sanatı anlamalarına, yorumlamalarına ve değerlendirmelerine olanak tanımak olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U3: Çocukların, gözlem yapma becerilerinin ve kendilerini etkili bir şekilde ifade etme yeteneklerinin artırılması; ayrıca onlara sanat sevgisi aşılamak ve estetik algı kazandırmak, sanat eğitiminin temel hedefleri arasındadır.

U4: Çocuklara estetik algı kazandırmak, sanat eğitiminin temel hedefleri arasında yer almalıdır.

U5: Bu dersin asıl amacı öğrencilere görsel sanatlar alanında sağlam bir temel bilgi ve beceri kazandırmak, onların sanatın estetik yönünü anlama, farklı perspektiflerden yorumlama ve kendi duygu ve düşüncelerini etkili bir şekilde ifade etme yeteneklerini geliştirmektir.

U8: Programın amacının öğrencilere sanatın çeşitli türlerini tanıtarak estetik anlayışlarını derinleştirmek olduğunu söylemek mümkün.

U11: Amaç, öğrencilere, öğrencilere farklı sanat türlerini keşfetmelerini olanak tanımak, yorumlamak ve estetik değerlerini geliştirmektir.

U13: Programın amacı öğrencileri estetik algısı yüksek, donanımlı birer birey haline getirmektir.

Uzmanların yorumlarından hareketle programın amaçları gerçekleştirme konusunda yetersizlikler yaşadığını söylemek mümkün. Söz konusu yetersizliklerin başlıca nedenleri arasında programın amaçlarının belirsiz ve net olmaması, fiziki ortamın uygunsuzluğu, esnek olmayan eğitim yaklaşımları yer almaktadır. Bu konuda görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Maalesef yetersizdir.

U2: Yetersizdir daha farklı amaç ve hedeflerin açıkça yazılması gerekmektedir. En önemli beceri olan el beceresine değinilmemiştir.

U3: Yetersiz evet.

U4: Yeterli olduğunu söylemek çok güç.

U5: Yetersizdir.

U6: Maalesef yetersiz. Konuların daha fazla derinleştirilip, etkinliklerle desteklenmesi gerekmektedir.

U7: Yetersiz çünkü sahip olduğumuz program esnek bir yapıya sahip değil.

U8: Yetersiz olduğunu düşünmekteyim.

U9: Bence yetersiz. Yeterli etkinlik çalışmalarından yoksun programımız.

U10: Yetersiz bu becerileri geliştirmek için yeterli alt yapıya sahip değil atölyelerimiz.

U11: Yetersizdir. Söz konusu amaçların gerçekleşebilmesi için farklı etkinlikler, öğrenme ortamları yaratılmalıdır.

U12: Yetersizdir.

U13: Yetersiz maalesef.

U14: Yeterli olduğunu söylemek zor.

U15: Yetersiz daha farklı amaçlar programda yer alabilir.

Söz konusu yetersizliklerin giderilmemesi, öğrencilerin öğrenme sürecindeki motivasyonlarını düşürmekte ve öğretimin kalitesini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle, programda yapılacak olan çeşitli düzenlemelerin, eğitim sürecinin niteliğini artıracığı düşünülmektedir.

4.2.1.2. Programın Güçlü ve Zayıf Yönleri: Programın güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, programın güçlü yönlerine dikkat çekerken, programdaki eksiklikleri, geliştirilmesi gereken yerlerin tespit edilmesine de yardımcı olmuştur. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 28

Programının Güçlü ve Zayıf Yönlerine İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Güçlü Yönler	Yaratıcılıklarını açığa çıkarmak	U4-U5-U6-U11-U12
	Seviyeye uygun	U2-U3-U5-U10
	Sanat bilgisini geliştirmek	U4-U7
	Kendi tasarımlarını oluşturmak	U11
	Programın uyumlu olması	U1
	Dijital araçların kullanılmaması	U2-U7-U9-U11-U15
	Süre	U3-U6-U7-U8-U9

Zayıf Yönler	Sanat-sanatçıya yer verilmemesi	U2-U5
	İçeriğin yetersizliği	U4-U7

Tablo incelendiğinde uzmanların çoğu programın güçlü yanlarından birinin öğrencilerin yaratıcılıklarını açığa çıkarmalarına olanak tanıdığını belirtmişlerdir. Bu konuda görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Program çıktıları ile öğrenme çıktıları ilişkisi verilmesi programın, öğrencilerin yaratıcılığını destekler niteliğinde olduğunu göstermektedir.

U5: Programın, çocukların yaratıcılıklarını geliştirme açısından oldukça etkili olduğunu söyleyebilirim.

U6: Programın en güçlü yönü, çocukların yaratıcılıklarını teşvik etmek.

U8: Güçlü yönü çocukların hayal güçlerini destekleyerek yaratıcılıklarını açığa çıkarır niteliğe sahip olması.

U11: Bu ders öğrencilerin kendi tasarımlarını oluşturarak kişisel yaratıcılıklarını ortaya koymalarını sağlamaktadır.

U12: Bu ders çocukların yaratıcılığı açığa vurmayı hedefleyen bir ders.

15: Bence programın güçlü yönü öğrencilerin kendi yaratıcılıklarını açığa çıkarma fırsatı yakalamalarıdır.

Uzmanlardan bazıları ise programın, öğrencilerin seviyelerine uygun olması, onların yaş gruplarına ve gelişim düzeylerine yönelik olması ve öğrenme süreçlerini destekler nitelikte tasarlanmasını güçlü bir yön olarak ifade etmişlerdir. Bu konuda görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Öğretim programının güçlü yönü çocukların seviyesine uygun oluşudur.

U3: Öğrencilerimizin seviyelerine uygun ve güçlü bir programdır. Perspektiften sanatçı reproduksiyonlarına kadar birçok konu ile ilgilerini çekip derslerini işliyoruz.

U10: Güçlü yön olarak programın, çocukların seviyesine uygun oluşu, kendi çizimlerini gerçekleştirebiliyor oluşları söylenebilir.

14: Programın güçlü yönü olarak seviyeye uygun oluşunu belirtebilirim.

Öte yandan, uzmanlardan bazıları programın güçlü yanını, öğrencilerin sanat becerilerini geliştirme, farklı teknikler kullanarak süreç içerisinde özgün ürünler

ortaya çıkarma imkanı olarak ifade etmektedir. Bu konuda görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U4: Programın güçlü yönleri arasında, çocukların yaratıcılıklarını kullanarak temel sanat bilgilerini ön plana çıkarmak söylenebilir.

U7: Programın güçlü yönleri arasında çocukların sanat bilgilerini destekleyerek onların sanat becerilerini geliştirmek olabilir.

U9: Öğrencilere sanatın farklı tekniklerini göstererek onların sanat bilgilerini ve becerilerini artırmak olabilir.

13: Çocukların temel sanat bilgi ve becerilerini destekler niteliğe sahip olması diyebilirim.

Ancak, programın zayıf yönlerine bakıldığında, birkaç önemli eksikliğin ön plana çıktığını söylemek mümkün. Söz konusu eksikliklerden biri sanat ve sanatçıya yer verilmemesidir. Bu konuda görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Kıbrıs kültürüne ilişkin konu ve kazanımlar yer almaz. Sanatçılara daha fazla yer verilebilir bu noktada program güncellenmelidir.

U5: Kıbrıs'taki sanatçıları ve sanat eserlerini tanıma konusuna daha fazla odaklanılması gerektiğini düşünmekteyim.

U11: Sanatçılarımıza yer verilememiştir.

Uzmanlar bir diğer eksikliğin programın yetersiz içeriğe sahip oluşu olduğunu ifade etmişlerdir. Söz konusu eksikliğin çocukların yaratıcılığını açığa çıkarmakta kısıtlı kaldığını da belirtmişlerdir. Bu konuda görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U4: Zayıf yönleri arasında uygulamalarda karşılaşılan eksiklikler, içeriğin yetersizliği olabilir.

U7: İçerik öğrencilerin yaratıcılığının açığa çıkmasında bazen kısıtlayıcı olabilir. Etkinliklerle yeni bir boyut kazandırılabilir.

U10: Programdaki en büyük eksiklik uygulamalı çalışmaların, etkinliklerin çok fazla yer almaması olabilir. Bu nedenle içerik yetersiz.

U12: Eksiklik olarak yetersiz içerik diyebilirim. Daha detaylı, etkinliklerle çeşitlendirilmiş bir öğretim programı geliştirilebilirdi çocuklar için.

U13: Program içerisinde yer alan etkinlikler artırılmalı ve çeşitlendirilmeli tek düze eğitimden biraz uzaklaştırılmalı, çocuklar farklı öğrenme ortamlarına maruz bırakılmalı. İçerik zenginleştirilmelidir.

U14: Program güçlü, yeterli gibi görünse de yetersiz kalıyor bazı noktalarda; mesela çeşitli etkinliklerin olmaması içeriğin yetersiz olduğunu göstermektedir.

Uzmanlardan bazıları ise bu ders için ayrılan sürenin yetersiz oluşunu eksiklik olarak dile getirmişlerdir. Bu eksikliğin öğretim programını yetiştirme konusunda zorluklar yaşattığını da eklemişlerdir. Bu konuda görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U3: Eksik yön olarak süreyi söyleyebilirim maalesef yetersiz.

U6: Maalesef programın en zayıf yönü bu ders için ayrılan süredir.

U8: Eksik olarak zamanı söyleyebilirim maalesef müfredatı yetiştirme konusunda zorluklar yaşıyor. Bu ders için haftalık ayrılan ders saati artırılmalı.

U9: Yetersiz zaman maalesef programın gerçekleştirilmesini zorlaştıran faktörler.

Uzmanlar bir diğer eksiklik olarak dijital araçların kullanımının eksikliğini belirtmişlerdir. Söz konusu araçların ders içi uygulamalara yeterince entegre edilmemesini dile getirmişlerdir. Bu konuda görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Programdaki eksikliği yapılan etkinliklerde yeteri kadar teknolojik aletlere yer verilmemesi şeklinde açıklayabilirim.

U5: Teknolojik araçların kullanımına yönelik eksiklikler vardır.

U11: Ancak bu derslerde dijital araçların neredeyse hiç kullanılmaması bizlere zorluklar yaşatmaktadır.

U15: Programdaki en büyük eksiklik dijital araç ve gereçlerin öğrenme ortamında yeterince yer almaması öğrencilerin bunlara özendirilmemesi.

Uzmanların yorumlarından hareketle bu ders için ayrılan sürenin yetersiz oluşu büyük bir eksiklik olarak görülmektedir. Öte yandan dijital araç gereçlerin ders öğretiminde kullanılmaması, malzeme eksiklikleri de dikkat çeken diğer sorunlar arasında görülmektedir. Bu ders sürecinde tek düze bir programın benimsenmesi, içeriğin sınırlı olması, etkinliklerle çeşitlendirilmemesi, sanat ve sanatçı başlıklarına da yer verilmemesinin de önemli sorunlar yarattığını dile getirmiştir.

4.2.1.3.Eğitim İhtiyaçları: Programın öğrencilerin görsel sanatlar ihtiyaçlarını karşılayabilir niteliğe sahip olduğunu belirlemek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, öğrencilerin ihtiyaçlarını ne düzeyde karşıladığını belirlerken, programda olması gereken içeriklerin tespit edilmesine de yardımcı olmuştur. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 29’da sunulmuştur.

Tablo 29

Programın Görsel Sanatlar Eğitim İhtiyacını Karşılamasına İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Eğitim ihtiyacı	Karşılamaz	U1-U2-U3-U4-U5-U6- U7-U8-U9-U10-U11- U12-U13-U14-U15

Tablo incelendiğinde, uzmanların tamamının, programın öğrencilerin görsel sanatlar eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak yeterlilikte olmadığını belirtmiştir.

Uzmanlar, programın eğitim ihtiyacı karşılayamadığını belirtirken programın güncel olmamasını, yetersiz malzeme ve süre gibi noktalara dikkat çekmişlerdir. Konuya yönelik görüş, belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Hayır tam anlamıyla değil. Programda sanatçılar ve eserlerini tanımaya yönelik daha çok çalışma olabilir.

U2: Hayır karşılamıyor çünkü yukarıda da belirttiğim gibi programın güncellenmesi gerekir günümüz çocuklarına uygun konular eklenmeli.

U3: Bir nebze de olsa katkıda bulunmaktadır. Konu başlıkları verilirken çocukları özgür bırakmayı, yaratıcılıklarını ortaya koymalarını istiyoruz.

U4: Hayır karşılamıyor. Programın içeriği yetersiz yenilenmelidir.

U5: Tam anlamıyla karşıladığına söylemek güç. Bizim kültüre ait herhangi bir bilgi programda yer almamakta.

U6: Ne yazık ki karşılamıyor. Bunun sebebi ise tek düze bir eğitim anlayışının olması bundan ötürü de içeriğin çeşitlendirilmemesidir.

U7: Hayır karşılamıyor. Eğitim ihtiyacını karşılamak adına süre, materyal gibi noktalardaki eksikliklerin öncelikli olarak giderilmesi gerekmektedir.

U8: Karşılamıyor. Çünkü bu ders için belirlenene amaçların gerçekleşebilmesi için süre yeterli değil.

U9: Hemen hepsini karşıladığını söylemek çok zor. Programın eğitim ihtiyacını karşılayabilmesi için malzeme eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

U10: Hayır tabi ki karşılamıyor bir önceki soruda da belirttiğim gibi uygulamalı bir ders ve çocuklara bunun için fırsatlar yaratmalıyız.

U11: Karşılamıyor.

U12: Maalesef çocukların eğitim ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamıyor.

Programın içeriği gözden geçirilmeli.

U13: Programda tek düze bir anlayış benimsenmiş durumda bu nedenle her öğrencinin eğitim ihtiyacını karşıladığını söylemek zor.

U14: Kesinlikle karşıladığını düşünmüyorum. Her sene aynı program bence artık güncellenmesi, içeriğinin geliştirilmesi gerekmekte.

U15: Ne yazık ki karşılamıyor.

Uzmanların görüşlerinden hareketle programın yüzeysel olarak ele alınması, güncellenmemesi ve içerik bakımından çeşitlendirilmemesi öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını giderme noktasında yetersiz kalmaktadır. Ayrıca bu ders kapsamında kullanılan malzemelerin azlığı, ders için ayrılan sürenin yetersizliği de yine öğrencilerin ihtiyacının giderilmesinde sorun olarak görülmektedir. Bu eksiklikler giderilmediğinde öğrencilerin öğrenimini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

4.2.1.4.Hedef ve Kazanımlar: Programda yer alan hedef ve kazanımların öğrenci

seviyesine uygunluğunu belirlemek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, hedef ve kazanımların uygunluk düzeyini belirlerken, uygun nitelikte olmayan hedef kazanımların nedeninin ne olduğunu belirlemeye yardımcı olmuştur. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcılar tablo 30'daki gibi oluşturulmuştur.

Tablo30

Programın Hedef ve Kazanım Uygunluğuna İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	f
Hedef ve Kazanım	Uygun	U1-U2-U4-Ö5-U7-U8-U9-U10-U12-U15
	Kısmen uygun	U3-U6-U11-U14

Tablo incelendiğinde uzmanların büyük çoğunluğunun programda yer alan hedef ve kazanımların öğrenci seviyesine uygun olduğunu belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Uygulamakta olduğumuz program uygun niteliktedir.

U2: Uygun olduğunu düşünüyorum sadece hedef kazanımları seviyeye göre ayırması gerekmektedir.

U4: Evet uygun niteliktedir. 5.sınıf yaş grubunda bu ders kapsamında daha teknik hedef kazanımlar yer almaktadır.

U5: Uygun niteliktedir.

U7: Evet.

U8: Uygundur.

U9: Bu noktada uygun olduğunu düşünüyorum.

U10: Uygun kazanımlar belirtilmiştir.

U12: Uygun evet.

U13: Uygun olduğunu söylemek mümkün.

U15: Evet uygun.

Ancak uzmanlardan bazıları kazanım ve hedeflerin öğrenci seviyesi kısmen uygun olduğunu belirtmiştir. Bunun nedenini ise programın yeterli çeşitliliğe sahip olmaması, güncellenmemesi olarak ifade edilmiştir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U3: Kısmen uygundur diyebilirim görsel sanatlar öğretmenin programdan tamamen kopmadan eklemeler yapması gerekir.

U6: Tam anlamıyla olmasa da uygun olduğunu söylemek mümkün.

U11: Kısmen uygun diyebilirim. Hedefler uygun fakat bu hedefleri öğrencilere kazandırma noktasında yaşanan zorluklar söz konusu.

U14: Bazı yönlerden uygun bazılarında değil. Programın öncelikli olarak güncellenmesi gerekiyor ki uygun olmayan noktalar seviyeye uygun niteliğe sahip olsun.

Uzmanların görüşlerinden hareketle, eğitim programda yer alan hedef ve kazanımların öğrenci seviyesine uygun olarak düzenlenmemesi, öğrenci ihtiyaçlarına göre çeşitlendirilmemesi, öğrenim sürecinde öğrencilere birtakım zorluklar yaşatmaktadır. Söz konusu durum, öğrencilerin motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyerek, onların öğrenme sürecinden geri kalmalarına, derslere olan ilgilerinin azalmasına ve başarı düzeylerinde düşüş yaşamalarına sebep olmaktadır.

4.2.1.5.Açıklık İlkesi: Programın hedef ve kazanımları açıklık ilkesine

uygunluğunu belirlemek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır.

Uzmanların görüşleri, programın hedef ve kazanımların açıklık ilkesine dikkat çekerken, bu ilkelerin nasıl ifade edildiğine dair bilgilerin tespit edilmesine de yardımcı olmuştur. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcılar tablo 31'deki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 31

Programın Hedef ve Kazanımlarının Açıklık İlkesine İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	f
Açıklık İlkesi	Uygun	U1-U2-U3-U4-U5-U6- U7-U8-U9-U10-U11- U12-U13-U14-U15

Tablo incelendiğinde, uzmanların tamamının görsel sanatlar öğretim programının hedef ve kazanımlarının açıklık ilkesine tam anlamıyla uygun olduğunu belirttiği görülmektedir. Söz konusu hedef ve kazanımlar, son derece açık, anlaşılır ve net bir biçimde ifade edilmiştir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

- U1: Uygun. Kazanımlar net bir şekilde belirtilmiştir.
- U2: Evet uygun. Açık ve anlaşılır bir dille ifade edilmiştir.
- U3: Evet uygundur. Açık bir dille ifade edilmiştir
- U4: Uygun. Hedef ve kazanımlar yalın ifade edilmiştir.
- U5: Programın da yer alan hedef ve kazanımları, açıklık ilkesine uygun olarak ifade edilmiştir.
- U6: Uygundur.
- U7: Uygun. Net bir şekilde ifade edilmiştir.
- U8: Uygun. Açık ve nettir.
- U9: Uygun.
- U10: Evet uygun olduğunu belirtebilirim
- U11: Uygun. Kazanımlar açık ve net bir biçimde belirtilmiştir.
- U12: Açıkça ifade edilmiştir. Uygundur.
- U13: Uygundur.
- U14: Evet uygun. Kazanımlar basit ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir.
- U15: Açık ve net bu yüzden uygundur.

Uzmanların görüşlerinden hareketle hedef ve kazanımların açık, net ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmesi, eğitim sürecinin hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından daha etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesinin mümkün olduğu gözlemlenmektedir. Hedeflerin ve kazanımların bu şekilde net ve açık olması, öğrencilerin öğrenme süreçlerini kolaylaşmasına olanak tanımakta, öğretmenlerin ise öğretim stratejilerini daha etkili bir şekilde planlamalarına imkan sunmaktadır.

4.2.1.6. İçerik Hedeflerin Uyumu: Programın mevcut içeriğinin hedefler açısından uygunluğunu belirlemek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, programın içeriğinin hedeflere uygunluğuna dikkat çekerken, eksik olan yönlerin tespit edilmesine de yardımcı olmuştur. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcılar tablo 32'deki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 32

İçeriğin Hedeflere Uyumuna İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
İçerik Hedeflerin	Uygun	U1-U2-U4-U5-U7-U8-U10-U12-U13-U15
Uyumu	Uygun değil	U3- U6- U9-U11-U14

Tablo incelendiğinde, uzmanların çoğu programın içeriğinin hedeflere uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Uzmanlar, programın belirlenen hedeflere yönelik yeterli bilgi ve beceri kazandırdığını ve öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olduğunu ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Evet uygundur.

U2: Evet uygun.

U4: Uygundur. Öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarını karşılar nitelikte.

U5: Uygun denilebilir.

U7: Uygun evet.

U8: Uygun olduğunu söylemek mümkün.

U10: Uygundur.

U12: Evet uygundur diyebiliriz.

U13: Tabi uygun.

U15: Uygun evet.

Fakat bazı uzmanların içeriğin sınırlı kaldığına, hedeflere tam anlamıyla uygun olmadığına dair görüşler belirttiklerini söylemek mümkündür. Uzmanlar programın içeriğinin yetersiz oluşu, öğrencilerin eğitimini karşılar nitelikte olmayışı gibi noktalara dikkat çekmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U3: Mevcut program kendi içerisinde uygun olduğu gibi günümüz öğrencilerinin eğitiminde yetersiz kalıyor.

U6: Programda yer alan hedeflerin yetersiz olması ve içeriğin yaratıcılıktan yoksun olması, öğrencilerin öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyerek, onların derslere olan ilgisini azaltmakta ve gelişimlerini engellemektedir.

U9: Hayır uygun olduğunu düşünmüyorum. Hedef öğrencilerin seviyesi uygun fakat çeşitlilikten yoksun. Bu nedenle çocukların yaratıcılığını köreltmekteyiz.

U11: Programın içeriği sınırlı olduğundan yeterli değil. Ancak öğretmenler hedefleri genişletecek yollara baş vurarak, aynı konulardan yaratıcı sonuçlar elde edebilirler.

U14: Maalesef uygun olduğunu söylemek zor. 21 yy. çağına uygun bir eğitim programı gibi görünse de uygulama aşamasında bunları gerçekleştirmek güç.

Uzmanların görüşlerinden hareketle içerik ve hedeflerin uyumluluğunun bazı noktalarda sınırlı kaldığını, yeterli olmadığını belirtmek mümkün. Bu sorunların giderilmesi için programın gözden geçirilmesi ve gerekli revizyonların yapılması gerekmektedir. Uzmanlar, programın daha geniş kapsamlı, çok boyutlu ve derinlemesine bir içerikle yapılandırılmasının, öğrencilerin bilişsel ve yaratıcı becerilerini geliştireceğini; onları daha donanımlı, eleştirel düşünebilen, özgün ve yaratıcı bireyler olarak yetiştireceğini açık bir şekilde belirtmişlerdir.

4.2.2. Uzmanların Girdi Boyutuna İlişkin Görüşleri

Programın ikinci alt amacına ilişkin olarak girdi boyutunu değerlendirmek amacıyla, görsel sanatlar dersini veren uzmanların görüşleri incelenmiştir. Bu bölümde, uzmanların bilgi ve beceri düzeylerini, konuyla ilgili kaynakları nasıl kullandıklarını ve eğitim materyallerini nasıl kullandıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Yapılan içerik analizi sonucu ikinci alt amaç doğrultusunda belirlenen temalar; *programın kapsamı, hazırbulunuşluk düzeyi, kaynak ve materyal, kaynak ve materyal amacı, atölyeler* şeklindedir.

4.2.2.1. Programın Kapsamı: Görsel sanatlar öğretim programının kapsamının ne olduğunu belirlemek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır.

Uzmanların görüşleri, programın kapsamında nelerin yer alması gerektiği hakkında bilgiler vermiştir. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 33'te sunulmuştur.

Tablo 33

Programın Kapsamına İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Programın kapsamı	Hazır bulunuşluk düzeyine-	U1-U4-U5-U6-U8-
	Seviyeye uygun	U9-U14
	Yaratıcılıklarını desteklemeli	U3-U7-U10-U13-U15
	Teknoloji tabanlı olmalı	U2-U11-U12

Tablo incelendiğinde, uzmanların büyük bir çoğunluğunun programın kapsamının öğrencilerin seviyelerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olması gerektiğini vurguladığı görülmektedir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Kapsam öğrencilerin seviyesine, hazır bulunuşluk düzeyine uygunluk ilkesiyle paralel olmalıdır.

U4: Öğrencilerin seviyeleri yani hazır bulunuşluk düzeylerini dikkate alacak şekilde olmalıdır programın kapsamı.

U5: Kapsam öğrencilerin seviyesine, hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olmalıdır. Bu sayede her öğrencinin eğitim sürecine aktif katılımı sağlanarak öğrenme deneyimi en üst düzeye çıkarılmalıdır.

U6: Programın kapsamı öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini dikkate alarak düzenlenmelidir.

U8: Öğrencilerin seviyelerine uygunluk ilkesine bağlı kalarak, kapsam onların öğrenme ihtiyaçlarına, bireysel özelliklerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olacak şekilde ayrıntılı olarak planlanmalıdır.

U9: Programın kapsamı, öğrencilerin yaşlarına, gelişim düzeylerine, bireysel ihtiyaçlarına ve belirlenen öğrenme hedeflerine uygun şekilde dikkatlice düzenlenmelidir.

U14: Kapsam, öğrencilerin giriş seviyeleri ve hazır bulunuşluk durumlarına göre özelleştirilmelidir.

Uzmanlardan bazıları kapsamın yalnızca öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini dikkate alarak hazırlanmasının değil, aynı zamanda öğrencilerin yaratıcılıklarını destekleyen esnek bir yapıya sahip olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U3: Programın kapsamı spesifik gibi görünen ama çocuklar açısından bakıldığında özgünlük içeren, yaratıcılıklarını destekler bir şekilde olmalıdır. Programın daha özgür olması gerekmektedir.

U7: Programın kapsamı esnek bir yapıya uygun olup öğrencilerin yaratıcılıklarını desteklemelidir.

U10: Kapsam, öğrencilerin yaratıcılığını canlı tutacak, motivasyonlarını güçlendirecek ve öğrenme hedeflerine ulaşmalarını kolaylaştıracak çeşitli materyaller, teknoloji entegrasyonları ve ilgi çekici etkinliklerle zenginleştirilerek daha dinamik hale getirilmelidir.

U13: Kapsam öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerine uygun esnek bir yapıda olmalı; özgünlük ve yaratıcılığı teşvik eden etkinliklerle birlikte, teknolojiyi kullanarak bireysel gelişimlerine katkı sağlamalıdır.

U15: Programın kapsamı, öğrencilerin yaratıcılıklarını destekleyen, özgün ve esnek bir yapıda olmalıdır.

Öte yandan, bazı uzmanlar, programın kapsamının mutlaka teknolojiyi içermesi ve bu unsurların etkili bir şekilde programa dâhil edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu bağlamda, teknolojinin eğitim süreçlerinde nasıl kullanılacağına dair önemli noktaları dile getiren uzmanlar, öğrenme deneyimini zenginleştirecek önerilerde bulunmuşlardır. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Mevcut kapsam günümüz öğrencilerine kısmen uygundur geliştirilmesi gerekiyor teknolojinin de programa dahil olması gerekiyor örneğin.

U11: Programın kapsamı, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini dikkate alarak ve teknolojiyi etkin bir şekilde entegre ederek planlanmalıdır.

U12: Öğrencilerin özgün düşünme becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirecek etkinliklerle desteklenmeli, bu süreçte teknolojinin sağladığı imkânlar kullanılarak yenilikçi ve ilham verici öğrenme ortamları öğrencilere sunulmalıdır.

Uzmanların görüşlerinde hareketle, programın öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarına hitap edebilmesi için esnek ve kapsayıcı bir yapıya sahip olması gerektiğini belirtmek mümkündür. Programın bu şekilde tasarlanması, öğrencilere bireysel yeteneklerini ve ilgi alanlarını keşfetme fırsatı sunarak, onların eğitim sürecinde daha aktif rol almalarını sağlayacaktır.

Ancak, mevcut kapsamın öğrencilerin giriş özelliklerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olarak yazılıp yazılmadığının belirlenmesi aşamasında uzmanların görüşlerinden yararlanarak *giriş özellikleri / hazır bulunuşluk düzeyi* teması altında kodlar ve katılımcı kodları tablo 34’te sunulmuştur.

Tablo 34

*Kapsamın Öğrencilerin Giriş Özellikleri/Hazır Bulunuşluk Düzeyi
Uygunluğuna İlişkin Uzman Görüşleri*

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Programın kapsamı	Giriş özellikleri /	Uygun	U1-U5-U6-U7-U9-
	Hazır Bulunuşluk		U11-U12-U13-14-U15
	düzeyi	Kısmen uygun	U2-U3-U4-U8-U10

Tablo incelendiğinde, uzmanların büyük bir çoğunluğunun programın kapsamının öğrencilerin giriş özelliklerine ve hazır bulunuşluk düzeyine uygun şekilde hazırlandığını açık bir şekilde ifade ettiği görülmektedir. Bu uzmanlar, programın öğrencilerin mevcut bilgi ve becerilerine uygun bir yapı sunduğunu ve bireysel ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olduğunu vurgulamışlardır. Konuya yönelik görüş, belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Evet uygun yazılmıştır.

U5: Uygundur.

U6: Uygun olarak yazılmıştır.

U7: Evet uygun yazılmıştır. Sadece etkinliklerde yeteri çeşitlilik yok bu noktada bir yenilenme yapılabilir.

U9: Uygundur.

U11: Uygun yazılmıştır.

U12: Evet uygun olarak yazılmıştır.

U13: Uygun olarak yazıldığını söylemek mümkün evet.

U14: Uygundur.

U15: Evet.

Ancak, uzmanlardan bazıları kapsamın kısmen uygun olduğunu belirtmiştir. Bu uzmanlar programın etkinliklerin yeterli çeşitliliğe sahip olmaması ve

teknolojinin entegre edilmemiş olmasını önemli eksiklikler olarak değerlendirmişlerdir. Konuya yönelik görüş, belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Çocukların motivasyonunu yükseltmek ve yaratıcılıklarını desteklemek için eğitim programında teknoloji odaklı etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir.

U3: Kısmen uygun olduğunu belirtebilirim. Programın yenilenmesi, geliştirilmesi gerekiyor.

U4: Tam anlamıyla uygun olduğunu söylemek zor.

U8: Eğitim programında, çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek amacıyla teknoloji merkezli etkinliklerin dahil edilmesi önemlidir. Bu noktada kapsam tam anlamıyla uygun değil.

U10: Kısmen uygun diyebilirim.

Uzmanların önerileri, programın dinamik, güçlü ve yenilikçi bir eğitim anlayışıyla oluşturulması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Ders kapsamında kullanılan eğitim materyalleri ve yöntemlerinin teknolojik araçlarla entegrasyonu, öğrencilerin daha etkili bir öğrenme deneyimi elde etmelerine olanak tanıyacaktır. Böyle bir yaklaşım, öğrencilerin motivasyonunu artırarak öğrenme sürecini daha ilgi çekici ve verimli hale getirebilir.

4.2.2.2.Hazır Bulunuşluk Düzeyi: Görsel sanatlar öğretim programı dersini veren uzmanların hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemek için görüşleri alınmıştır. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 35’te sunulmuştur.

Tablo 35

Uzmanların Hazır Bulunuşluklarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Hazır Bulunuşluk Düzeyi	Yeterli	U1-U2-U3-U4-U5-U6- U7-U8-U9- U10- U11- U12- U13- U14- U15

Tablo incelendiğinde, uzmanların tamamının kendi hazır bulunuşluk düzeylerinin tam olduğunu belirttiği görülmektedir. Uzmanlar, programın

gereksinimlerine uygun şekilde hazır bulunuşluklarını sağladıklarını

vurgulamışlardır. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Alanda iyi olduğumu ve hazır bulunuşluğumun yeterli olduğunu düşünüyorum

U2: Hazır bulunuşluğumun üst düzey olduğunu düşünüyorum.

U3: Fırsat buldukça kendimi geliştiriyorum diğer bölümlerde de olduğu gibi önce öğretmen kendini geliştirecek ki öğrencilerine bir şeyler katabilsin.

U4: Evet. Hizmet içi eğitimler aldım ve program hakkında yeterli bilgiye sahibim.

U5: 30 yıllık bir mesleki tecrübem var bu nedenle alandaki hazır bulunuşluğumun yeterli olduğunu düşünüyorum.

U6: Hazır bulunuşluğumun tam olduğunu düşünmekteyim.

U7: Hazır bulunuşluğum yeterli düzeyde programla sürekli olarak etkileşim halindeyiz.

U8: Hazır bulunuşluğumun yeterli olduğunu, farklı eğitimler alarak bu alanda kendimi geliştirip öne taşıdığını düşünüyorum.

U9: Evet yeterli, çeşitli hizmet içi eğitimler aldım.

U10: Evet, alana yönelik hizmet içi eğitimler alarak sistemle uyum sağladığımı düşünüyorum.

U11: Yeteli düzeyde evet.

U12: Evet yeterli.

U13: Alanı yönelik farklı eğitimler aldım bu yüzden yeterli.

U14: Elbette sürekli değişen, gelişen bir toplumda yaşıyoruz. Bu noktada bizlerin de kendimizi geliştirip öne taşıması gerekiyor. Yeterli olduğunu düşünüyorum.

U15: Evet, farklı eğitimler alarak kendimi geliştirdim. Bu nedenle yeterli.

Uzmanların yorumundan hareketle, çeşitli hizmet içi eğitimler alarak kendilerini geliştirdiklerini ve sistemle uyum içerisinde çalıştıklarını ifade etmek mümkündür. Uzmanların almış olduğu bu eğitimler onların profesyonel becerilerini güçlendirirken, programın ihtiyaçlarına yönelik çalışmalarına imkân sunmaktadır.

4.2.2.3. Kaynak ve Materyal: Görsel sanatlar öğretim programını uygulama aşamasında öğretmenlere sunulan kaynaklar/materyaller (Kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf vb. hakkında uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, derslerde kullanılan veya kullanılması gereken materyallerin ne olması gerektiği hakkında bilgiler vermiştir. Uzmanların

bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcılar tablo 36'daki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 36

Kullanılan Kaynaklar/Materyallere İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Kaynak ve Materyal	Yaratıcılıklarını ortaya çıkarır	U1-U2-U3-U4-U7-U13-U14
	İlgi/dikkat çeker	U5-U6-U9-U10-U11-U15
	Ufku genişletir	U8-U12

Tablo incelendiğinde, uzmanların çoğu, derste kullanılan kitap, katalog, belgesel, poster ve fotoğraf gibi materyallerin, çocukların ilgi ve dikkatini çekmede kritik bir rol oynadığını belirtmiştir. Uzmanlar, bu materyallerin yalnızca öğrencilerin dikkatini toplamakla kalmayıp, aynı zamanda onların yaratıcılıklarını geliştirmede de önemli olduğunu vurgulamışlardır. Bu materyallerin, çocukların hayal gücünü harekete geçirerek sanatsal ve yaratıcı düşünme becerilerini güçlendirdiği ifade edilmiştir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Kendi kaynak ve materyallerimi bu kadar senede kendim oluşturdum. Bunlar da öğrencilerin yaratıcılığı geliştirmek için gayet yeterlidir.

U2: Daha detaylı ve resimlerle destekleyip derste öğrencileri aktif hale getirerek yaratıcılıklarını ortaya çıkarmaya çalışıyorum.

U3: Bu kaynakları vb. biz kendimiz temin ettiğimiz için problem oluyor. Onun dışında öğrenciler için dersi daha canlı, ilgi çekici ve yaratıcılıklarını açığa çıkarır bir hale getirmekte.

U4: Derslerde kitaplar, kataloglar ve posterler çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek büyük önem taşımaktadır. Ben de bu tür materyalleri sıkça derslerimde kullanarak öğrencilerin hayal gücünü destekliyorum.

U7: Derslerde öğrencilerin dikkatini toplamak ve ilgilerini canlı tutmak için kullanılan materyallerin rolü oldukça kritiktir. Bunların kullanımı çocukların yaratıcılıklarını geliştirmektedir.

U13: Evet, derslerimde fotoğraf ve posterlerden faydalaniyorum. Böylelikle çocukların ilgilerini çekerek yaratıcılıklarını ortaya koymalarını sağlıyorum.

U14: Bu tür materyaller, çocukların derste daha aktif olmalarını ve yaratıcılıklarını sergilemelerini ve ilgilerini canlı tutmayı destekler. Bu nedenle, ben de bu materyalleri derslerimde kullanmaya dikkat ediyorum.

Uzmanlardan bazıları, bu materyallerin öğrencilerin ilgisini canlı tutarak derse yönelik motivasyonlarını artırdığı ve böylece öğrenme sürecini daha verimli hale getirdiği vurgulanmıştır. Ayrıca çocukların derse daha aktif katılımını teşvik ettiğini ve dersin sürekliliğini sağladığını da belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U5: Bu tür materyaller, dikkat çekici özellikleri sayesinde çocukların ilgisini sürekli kılmaya yardımcı olur. Her ders olmasa da belirli derslerde bunları kullanmaya özen gösteriyor dersi daha aktif bir hale getirmeye çalışıyorum.

U6: Bu gibi materyaller büyük önem arz ediyor bizler için. Çünkü bu materyallerin kullanıldığı derslerde öğrencilerin ilgisini çektiği için daha aktif, istekli oluyor.

U9: Tabi ki kullanıyorum. Öğrencilerin dikkatini çekmede ve derse aktif katılımını sağlama noktasında çok etkili.

U10: Bu tür materyaller, ilgi çekici olduğu için dersi daha dinamik bir hale getiriyor.

U11: Bu tarz materyaller, çocukların düşünce dünyasını zenginleştirerek aktif katılımlarını sağlamakta ve onların ilgisini çekmektedir. Evet, ben de bu materyalleri derslerimde kullanıyorum.

U15: Genellikle posterler ve kitaplar kullanıyorum; her ikisi de çocukların dikkatini çekmek için etkili araçlar sunmaktadır. Çocuklar bu sayede derslerde daha aktif rol üstlenebiliyor.

Bazı uzmanlar ise, bu materyallerin çocukların ufku genişletme ve onları farklı boyutlara taşıma konusunda önemli bir işlevi olduğunu belirtmiştir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U8: Materyaller, öğrencilerin ilgisini toplamada, ufuklarını genişletmekte önemli bir rol oynuyor. Bu nedenle, derslerimde düzenli olarak kullanmaya özen gösteriyorum.

U12: Derslerimde, kitaplar, kataloglar ve posterler gibi çeşitli materyallerden yararlanarak çocukların yaratıcılık potansiyellerini ortaya çıkarmak ve ufuklarını geliştirmekte büyük bir önem taşımaktadır. Bu tür kaynakları ben de öğretim süreçlerimde etkin bir şekilde kullanmaktayım.

Uzmanların görüşlerinden hareketle bu ders kapsamında kullanılan materyallerin ders içeriğini zenginleştirerek, öğrencilerin daha derin ve kapsamlı öğrenme deneyimleri yaşamasını sağladığını ve bu durumun eğitim sürecinin kalitesini artırdığını belirtmek mümkündür. Ders sırasında kullanılan materyallerin, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini olumlu yönde etkilediği ve akademik başarılarına da önemli katkı sağladığını söylemek mümkündür.

4.2.2.4. Kaynak ve Materyallerin Amacı: Görsel sanatlar öğretim programında kullanılan kaynaklar/materyaller (Kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf vb.) dersin amacını gerçekleştirmede yeterli olup olmadığını belirlemeye yönelik uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, derslerde kullanılan veya kullanılması gereken materyallerin yeterliliğine ilişkin bilgiler vermiştir. Yetersiz olan kaynakların neler olması gerektiği konusunda da fikirler belirtmişlerdir. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 37’de sunulmuştur.

Tablo 37

Materyallerin Dersin Hedefini Gerçekleştirmeye İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Kaynak ve Materyal Amacı	Yeterli	U1-U3-U6-U11-U13
	Yetersiz	U2-U4-U5-U7-U8-U9-U10-U12-U14-U15

Tablo incelendiğinde uzmanların büyük bir çoğunluğu derslerde kullanılan kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf gibi materyallerin yeterli olmadığını belirttiği görülmektedir. Uzmanlar bunun sebebini materyallerdeki çeşitliliğin azlığı, kullanılan materyallerin yeterince ilgi çekici ve teknoloji tabanlı olmayışı olarak ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Daha iyi olabilir.

U4: Tam anlamıyla değil. Daha farklı kaynaklara ihtiyaç duyulabilir.

U5: Daha farklı kaynaklar kullanılabilir.

U7: Yeterli değil.

U8: Yetersiz bence. Daha ilgi çekici şeylere yer verilmelidir.

U9: Yeterli diyebilmek zor.

U10: Tam olarak yeterli olduğunu söylemek zor. Daha başka materyaller kullanılabilir. Örneğin teknoloji tabanlı.

U12: Yeterli demek güç.

U14: Maalesef pek yeterli değil. Bu gibi materyaller biraz sıradanlaşmış durumda.

U15: Yetersiz.

Öte yandan uzmanlardan bazıları bu materyallerin yeterli kaldığını belirtmişlerdir. Uzmanlar, yıllar içerisinde edindikleri deneyim ve bilgi birikimi doğrultusunda kendi materyallerini çoğaltıp, çeşitlendirerek eğitim süreçlerinde etkin bir şekilde kullandıklarını ve bu sayede öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirmeyi başardıklarını ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Kendi kaynaklarım dersin amacını gerçekleştirmekte yeterlidir.

U3: Yeterli olabilmesi için görsel sanatlar öğretmenleri olarak kendimiz sağlıyorduk ek materyalleri.

U6: Yeterli fakat daha farklı şeyler kullanılarak çeşitlendirilebilir.

U11: Yeterli gibi görünse de bence öğretim sürecine farklı materyaller eklenilmesine ihtiyacı var.

U13: Bence yeterli.

4.2.2.5. Atölyeler: Görsel sanatlar öğretim programının uygulanabilmesi için okuldaki fiziki ortamın yeterliliğine ilişkin uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, okullardaki atölyelerin yeterli olup olmadığına dair bilgiler vermiştir. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 38’de sunulmuştur.

Tablo 38

Okuldaki Fiziki Ortama İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Atölyeler	Yeterli	U1-U2-U3-U10-U12-U13
	Yetersiz	U4-U5-U6-U7-U8-U9-U11-U14-U15

Tablo incelendiğinde, uzmanların devlet okullarındaki atölye sayılarının yetersiz olduğunu belirttikleri net bir şekilde görülmektedir. Bu uzmanlar, okullardaki atölye sayısının, öğrencilerin sanatsal ve teknik becerilerini geliştirmeleri için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Atölye eksikliğinin, öğrencilerin uygulamalı ders olanaklarını sınırladığı ve onların yaratıcı potansiyellerini net bir şekilde ortaya koymalarını engellediği de belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U4: Atölyeler yetersiz.

U5: Maalesef devlet okullarında yer alan atölye sayıları yeterli değil.

U6: Hayır yeterli değil.

U7: Yetersiz.

U8: Atölyelerimiz yetersiz.

U9: Atölyelerimiz yetersiz sayıda.

U11: Hayır yeterli değil.

U14: Maalesef yetersiz.

U15: Ne yazık ki yetersiz.

Öte yandan, uzmanların özel okullarındaki atölye sayılarının yeterli olduğunu belirttikleri net bir şekilde görülmektedir. Bu uzmanlar özel okullarda sağlanan atölye imkanlarının, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olduğunu ve onların sanatsal ve teknik becerilerini geliştirmelerine olanak tanıdığını açık bir şekilde belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Özel bir okulda görev yaptığım için, atölye ve materyal olanaklarımız oldukça geniş ve donanımlıdır.

U2: Atölyeler yeterli. Fakat daha kapsamlı farklı teknik ve uygulamalara göre düzenlenebilir.

U3: Atölyeler yeterli ama malzeme eksikliğimiz vardır.

U10: Yeterli sayıda atölyelerimiz.

U12: Yeterlidir. Evet.

U13: Yeterli.

Uzmanlar atölyelerin yetersiz olduğunu net bir şekilde belirtmiştir. Ancak atölyelerde hangi imkanların artırılması gerektiğine ve bu atölyelerde karşılaşılan sorunların ne olduğunu belirlemek amacı ile atölyeler teması kapsamında

artırılması gereken imkanlar, karşılaşılan sorunlar alt tema olarak belirlenmiştir. Bu kategorilere ait kodlar aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

4.2.2.5.1. Artırılması gereken imkanlar: Görsel sanatlar öğretim programı uygulayan uzmanların okuldaki fiziki ortamlarda hangi imkanların artırılması gerektiğine dair görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, atölyelerde gerekli koşulların neler olduğuna, hangi malzemelere ihtiyaç duyulduğuna dair bilgiler vermiştir. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 39’da sunulmuştur.

Tablo 39

Atölyede Artırılması Gereken İmkanlara İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Atölyeler	Artırılması	Malzemeler	U1-U3-U6-U7-U9-U12-U14
	Gereken	Lavabo	U7-U10-U13-U14
	İmkanlar	Masa ve sandalye	U4-U8-U11-U15
		Bilgisayar-projeksiyon	U2-U4-U5

Tablo incelendiğinde, uzmanlara göre atölyelerde artırılması gereken imkanların başında malzemelerin geldiği görülmektedir. Uzmanlar, mevcut malzemelerin yetersizliği nedeniyle öğrencilerin ders esnasında ciddi zorluklarla karşılaştığını ve bunun da öğrenmelerini olumsuz bir şekilde etkilediğini açıkça belirtmişlerdir. Söz konusu durum, öğrencilerin gerçek potansiyellerinin açığa çıkması noktasında bir engel teşkil etmektedir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Artırılması gereken nokta olarak malzeme sayılarının her öğrenciye yetecek şekilde temin edilmesi gerektiğini belirtebilirim.

U3: Atölyelerde malzeme erkliğimiz vardır

U6: Hiç kuşkusuz malzemeler. Yetersiz.

U7: Derslerde kullanılması gereken malzemelerin eksikliğini belirtebilirim bu noktada bunların temin edilmesi gerekmektedir.

U9: Boya, tuval, kağıt gibi malzemelerin her öğrenciye yetecek nitelikte olması.

U12: Yetersiz malzemeler karşılaştığımız en büyük güçlüklerden biri.

U14: Her öğrencinin farklı türde boyalara, malzemelere erişimi olmalıdır.

Bunun yanı sıra, atölyelerdeki lavaboların olmayışı veya yetersiz sayıda olması da belirgin bir eksiklik olarak uzmanlar tarafından açıkça ifade edilmiştir. Uzmanlar, öğrencilerin ders esnasında veya sonrasında da temizlik ve hijyen ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıklarını ve bu durumun da dersin işlenişini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U7: Her atölyede lavaboların olmayışı da bizler için bir zorluk teşkil ediyor.

U10: Atölyelerde lavabo eksikliği nedeniyle çalışmalarda güçlük çekiyoruz. Bu sorunu çözmek için lavabo sayısının yanı sıra masa sayısının da artırılması gerekiyor.

U13: Lavabo yetersizliği nedeniyle, özellikle suluboya çalışmaları sırasında sorunlar yaşıyoruz, bu yüzden lavabo sayısının artırılması gerekiyor.

U14: Atölyelerde yeterli lavabo bulunması şarttır.

Öğrencilerin bireysel çalışabilecekleri masaların olmayışı da yaşanan bir diğer zorluklar arasında görülmektedir. Öğrencilerin kendi projelerini tasarlayabilecekleri bireysel bir çalışma alanının olmayışından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U4: Materyal imkanlarının artırılması her öğrencinin bireysel çalışabileceği sandalye masaların olması gerekmektedir.

U8: Atölyelerde öğrencilere bireysel çalışma alanları yaratılmalıdır.

U11: Sandalyeler öğrencilerin bireysel çalışması için uygun değil aynı şekilde masalarda.

U15: Öğrencilerin grupça ve bireysel çalışabileceği alanların oluşturulması dersin verimini artırır. Bu nedenle bu eksikliklerin giderilmesi gerekir.

Öte yandan, uzmanlar derslerde teknoloji tabanlı araç ve gereçlerin kullanılmamasını da bir eksiklik olarak ifade etmişlerdir. Bu tür eksiklikler, öğrencilerin öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyebilir. Teknolojinin entegrasyonu, öğrencilerin daha etkileşimli ve ilgi çekici bir öğrenme deneyimi yaşamalarını sağlar. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Atölyeler daha kapsamlı farklı teknik ve uygulamalara göre düzenlenebilir.

Bilgisayar projeksiyon gibi teknolojik aletlere sürece entegre edilebilir.

U4: Atölyelerde projeksiyon cihazlarının bulunması, derslerde farklı tekniklerin uygulanmasını kolaylaştırabilir.

U5: Atölyelerde kullanılacak projeksiyonlarımız olsa derslerde farklı teknikleri de kullanabiliriz.

Uzmanlar, bu tür eksikliklerin giderilmesiyle derslerin daha etkili ve verimli bir şekilde işlenebileceğini ifade etmektedir. Söz konusu eksikliklerin ortadan kaldırılması beraberinde derslerin planlı ve sistematik bir şekilde işlenmesine olanak tanıyacağı gibi öğrencilerin bilgilerinin de daha etkili bir şekilde pekiştirmelerini sağlayacağını ve öğrenme süreçlerinin verimliliğini artıracaklarını vurgulamaktadır.

4.2.2.5.2. Karşılaşılan sorunlar: Görsel sanatlar öğretim programı uygulayan uzmanlara atölyelerde uygulamalı derslerdeki sorunların ne olduğunu belirlemek amacıyla uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, atölyelerde sorunların neler olduğuna ve nelerin yapılması gerektiğine dair bilgiler vermiştir. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait kod ve katılımcı kodları tablo 40'ta sunulmuştur.

Tablo 40

Atölyede Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
		Fiziki ortam	U1-U3-U4-U8-U9-U11-U15
Atölye	Karşılaşılan Sorunlar	Malzeme	U2-U4-U5-U6-U12-U14
		Lavabo	U7-U10-U13-U14

Tablo incelendiğinde uygulamalı etkinliklerin yapılmasında atölyelerde karşılaşılan en önemli sorunlar arasında atölyelerin fiziki yapısının uygun olmaması görülmektedir. Uzmanların geri bildirimlerine göre, mevcut atölye ortamlarının yeteri kadar donanımlı olmaması, alanın dar olması ve yapılan düzenlemelerin yetersiz oluşu derslerin işlenişini olumsuz yönde etkilemektedir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Bireysel çalışabilecekleri masa sayılarının yetersiz olması.

U3: Yetersiz araç gereç, fiziki yapının uygunsuzluğu.

U4: Yeterli sayıda masa ve sandalyeler yok.

U8: Atölyelerin fiziki yapısının uygun olmayışı. Yetersiz masa ve sandalyeler.

U9: Atölyelerde öğrencilerin bireysel çalışabileceği, tasarımlarını yapabilecekleri alanlar yetersiz.

U11: Öğrencilerin özgün çalışabilmelerine olanak sağlayacak masaların ve sandalyelerin olmayışı.

U15: Öğrencilerin rahat çalışabileceği alanlara ihtiyaç duyulmakta. Bu noktada fiziki yapıya yönelik çalışmalar düzenlenebilir.

Uzmanlardan bazıları, atölyelerde her öğrenciye yetecek kadar malzemelerin olmayışını da yaşanan sorunlarda biri olarak belirtmişlerdir. Yeterli malzeme olmaması, öğrencilerin yaratıcı süreçlerine engellemekte ve onların öğrenme deneyimlerinden maksimum verim almalarını önüne geçmektedir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Derslerde kullanılan malzemelerin her öğrenciye yetecek şekilde olmayışı büyük bir sorun teşkil ediyor. Böyle bir durumda bizler çokça zorluk çekmekteyiz.

U4: Malzemelerde zorluklar çekiyoruz.

U5: Atölyelerdeki malzeme sayılarının yetersiz oluşu diyebiliriz.

U6: Öğrencilere yetecek miktarda malzemelerin olmaması maalesef.

U12: Atölyelerde gerekli sanat malzemeleri ve araçların olmaması, derslerde sorunlar yaratmaktadır.

U14: Masaların sayısı artırılabilir daha geniş bir çalışma ortamı öğrencilere sunulabilir.

Ayrıca uzmanlar, atölyelerde lavaboların olmamasını da derslerde karşılaşılan sorunlar arasında belirtmişlerdir. Bu eksiklik çocukların boyama, heykel gibi uygulamalı etkinlikler esnasında temizlik ihtiyaçlarını karşılamalarını güçleştirmektedir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U7: Atölyelerdeki lavabo sayılarının yetersiz oluşu bizlere sorun yaratıyor.

U10: Okuldaki her atölyede lavabo yok bu noktada yapılan çalışmalarda zorluklar yaşanıyor.

U13: Maalesef lavabolar yetersiz. Hatta hiç yok.

U14: Her atölyede lavabo yok. Bunların sayıları artırılabilir.

Söz konusu eksiklikler öğrenim sürecini hem öğretmen hem de öğrenci açısından zorlamaktadır. Bu eksikliklerin giderilmesi ile öğrenciler, kendilerini daha özgür hissedebildiği, yaratıcı çalışmalar ortaya koyabilecekleri imkanlar yakalayacaklardır. Bu sayede sürecin onlar için daha eğlenceli ve verimli geçileceği düşünülmektedir.

4.2.3. *Uzmanların Süreç Boyutuna İlişkin Görüşleri*

Programın ikinci alt amacına ilişkin olarak süreç boyutunu değerlendirmek amacıyla, görsel sanatlar dersini veren uzmanların görüşleri incelenmiştir. Bu bölümde, programın öngörülen çerçevede uygulanıp uygulanmadığını değerlendirmek ve süreçteki eksiklikleri tespit etmek amaçlanmıştır. Yapılan içerik analizi sonucu ikinci alt amaç doğrultusunda belirlenen temalar; *programın öğrenme alanları üzerindeki etkinliği, strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygunluğu, kullanılması gereken teknolojik araçlar* şeklindedir.

4.2.3.1. Programın Öğrenme Alanları Üzerindeki Etkinliği: Görsel sanatlar öğretim programının öğrenme alanlarının (gözlem, yorum, görsel algı ve yaratıcılık) üzerindeki etkinliğini tespit etmek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, programın söz konusu alanlara eşit oranda ve dengeli bir şekilde geliştirilmesini sağlayabilecek etkinlikleri içerip içermediğine dair bilgiler vermiştir. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 41’de sunulmuştur.

Tablo 41

Programın Öğrenme Alanları Üzerindeki Etkinliğine İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Programın Öğrenme Alanları Üzerindeki Etkinliği	Yetersiz	U1-U2-U3-U4-U5-U6-U7-U8-U9-U10-U11-U12-U13-U14-U15

Tablo incelendiğinde, uzmanların hepsinin programının öğrenme alanlarının (gözlem, yorum, görsel algı ve yaratıcılık) üzerindeki etkinliğini yetersiz

bulduğunu söylemek mümkündür. Programın tüm alanlara yönelik etkinlikler içermemesi eğitim sürecinde ciddi sorunlara yol açtığını, öğrenmeyi olumsuz etkilediğini de belirtmişlerdir. Bu eksikliklerin, öğrencilerin gelişiminin önüne geçtiğini ve eğitim kalitesini düşürdüğünü ifade etmişlerdir. Programın tüm öğrenme alanlarına hitap eden etkinlikler içermesi gerektiği konusunda uzmanların çoğu hemfikirdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: *Maalesef yetersiz.*

U2: *Hayır yeterli etkinlik içermiyor.*

U3: *Yetersiz.*

U4: *Yetersiz ne yazık ki.*

U5: *Hayır yeterli değil.*

U6: *Ne yazık ki yetersiz.*

U7: *Hayır, yetersiz.*

U8: *Yetersizdir.*

U9: *Yeterli değil.*

U11: *Yeterli değil.*

U12: *Yetersiz.*

U13: *Yetersizdir.*

U14: *Yetersiz kalıyor.*

U15: *Yeterli olduğunu söylemek ne yazık ki güç.*

Uzmanlar, programın öğrenme alanları üzerinde yetersiz kaldığını ve geliştirilmesi gerektiğini açıkça belirtmişlerdir. Programın öğrenme alanları üzerindeki etkinliği teması kapsamında *programın eksiklikleri ve etkinlik önerileri* alt tema olarak belirlenmiştir. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 42’de sunulmuştur.

4.2.3.1.1. Programın Eksiklikleri ve Etkinlik Önerileri: Görsel sanatlar öğretim programının eksikliklerini belirlemek ve uygulanabilir etkinliklerin neler olduğunu belirlemek amacıyla uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, eksikliklerin neler olduğuna ve bu eksikliklerin giderilmesi adına ne gibi etkinliklerin yapılması gerektiğine dair bilgiler vermiştir. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait kod ve katılımcı kodları tablo 42’de sunulmuştur.

Tablo 42

Programın Eksiklikleri ve Etkinlik Önerilerine İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Programın Öğrenme Alanları Üzerindeki Etkinliği	Programın Eksiklikleri	Bilgi	U1-U2-U5-U7-U12
		Süre	U3-U4-U6-U7-U9-U13
		Etkinlik	U8-U10-U11-U14-U15
	Etkinlik Önerileri	Müzeleri ziyaret	U4-U6-U10-U11-U12-U15
		Sanat galerilerini ziyaret	U2-U3-U8-U9
		Gezi-gözlem	U1-U5-U7-U13-U14

Tablo incelendiğinde uzmanların çoğu, programdaki eksikliklerden birinin çocukların yeteri kadar kendi tarihleri ve sanat alanında bilgiye sahip olmaması şeklinde açıklamışlardır. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Müze, sergi ve tarihi yerler hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması bir eksiklik yaratıyor. Bu durumu gidermek için müzeleri ziyaret etme etkinlikleri organize edilebilir.

U2: Bu ders kapsamında yeterli sanat bilgisine sahip olmaması bir eksikliktir.

U5: Çocukların sanat konusundaki ciddi bilgi eksiklikleri vardır. Bu eksikliği gidermek amacıyla müze gezileri düzenlenebilir.

U7: Ders içeriğine baktığımızda sanat anlamında bizlerin kültürüne, bu kültürdeki sanatçılara yer verilmediği açıkça görülmektedir. Bu gibi konular programa dahil edilebilir.

U12: Çocukların kendi sanat tarihi hakkında hiçbir bilgiye sahip olmaması ve bu bilgilerin programda da yer almaması diyebilirim.

Uzmanlardan bazıları bu ders için ayrılan sürenin yetersiz olmasını eksiklik olarak belirtmişlerdir. Söz konusu eksikliğin derslerin işlenişini ve her öğrenciye ayrılan sürenin eşitliğinin sağlanmasını zorlaştırdığını dile getirmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U3: Süre çok kısıtlı olduğu için dersleri yetiştirmek zor.

U4: En büyük eksiklik bu ders kapsamında ayrılan süredir. Kalabalık sınıf gruplarında öğretmenin her öğrenciye bir ders süresi içerisinde vakit ayırması çok güç.

U6: Süre yetersiz ve programı uygulayan kişileri kısıtlar türde.

U7: Konuları işlerken zaman sıkıntısı ile karşı karşıya kalınıyor ve bu da bizlere güçlük çıkarıyor.

U9: Ders için ayrılan süre oldukça kısıtlı, bu da konuların detaylı bir şekilde işlenmesini zorlaştırıyor.

U13: Süre yeterli değil, artırılması gerekmektedir.

Öte yandan uzmanlardan bazıları eksikliklerin, programda yer alan etkinliklerin sadece atölyelerde sınırlı kalması, bunların tek düze oluşundan kaynaklandığını belirtmektedir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U8: Program bazen kısıtlayıcı oluyor. Etkinlikler çeşitli değil.

U10: Tek düze ders anlatımına yöneltiliyor program bazen bu noktada programa farklı etkinliklerin entegre edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

U11: Etkinlikler tek düze ve yetersiz. Okul dışında çeşitli etkinlikler programa dahil edilebilir.

U14: Ders kapsamında etkinlik sayılarının yetersizliği.

U15: Etkinliklerin sadece atölyelerde sınırlı kalması büyük bir eksiklik programda.

Uzmanlar, söz konusu eksikliklerin öğrencilerin öğrenme sürecini katılımını olumsuz yönde etkilediğini ve eğitimin kalitesini düşürdüğünü net bir şekilde belirtmişlerdir. Bu nedenle programın tekrardan gözden geçirilmesi ve öğrencilerin kendi kültürlerine ait tarih ve sanat bilgilerini geliştirebilecekleri bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Programdaki etkinliklerin çeşitlendirilip, öğrencilerin ilgilerini çekecek düzeye getirilmelidir.

Öte yandan, konuya ilişkin etkinlik önerileri sunan uzmanlar da bulunmaktadır. Bu uzmanlar, gezi ve gözlem etkinliklerinin artırılmasının çocukların yaratıcılıklarına önemli ölçüde katkı sağlayacağına ve onların bakış açılarını genişleteceğine dair açıklamalarda bulunmuşlardır. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U4: Çocukların ufuklarını geliştirmek adına okul dışı gezi-gözlemler düzenlenebilir. Müzeler, sanat atölyeleri ziyaret edilebilir.

U6: Okul dışı geziler düzenlenerek öğrenme çeşitlendirilebilir. Bu gibi etkinlikleri gerçekleştirebilmek için bu derse ayrılan haftalık ders saatinin artırılması gerekmektedir.

U10: Öğrenmede kalıcılığı sağlamak adına gezi gözlem etkinlikleri düzenlenebilir.

U11: Okul dışı gezi-gözlem etkinlikleri yetersizdir. Bu etkinliklerin sayısı çoğaltılarak çocukların kültürlenmesi hedef alınmalıdır.

U12: Öğrencilerin bakış açısını genişletmek ve onlara farklı deneyimler kazandırmak amacıyla gezi gözlemler gibi dış mekan etkinlikleri düzenlenebilir.

U15: Öğrencilerin okul dışında düzenlenecek gezilerle öğrendiklerini gerçek yaşamla ilişkilendirmeleri ve daha kapsamlı bir öğrenme süreci yaşamaları mümkün olabilir. Bu nedenle bu etkinliklerin çoğaltılması gerekmektedir.

Uzmanlar öğrencilerin, müze gibi farklı öğrenme ortamlarını ziyaret ederek, elde ettikleri bilgileri gerçek yaşamda gözlemlene şansı yakalayabileceklerini ve bu sayede derinlemesine bir öğrenme deneyimi yaşayabileceklerini belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Programa müze eğitimi gibi gezi etkinlikleri eklenmelidir.

U3: Müzelere geziler düzenlenerek çocuklara farklı öğrenme ortamları sunulmalıdır.

U8: Çocukların sanatsal anlayışlarını ve kültürel birikimlerini geliştirmek amacıyla müze ziyaretleri organize edilebilir. Bu tür etkinlikler, çocukların sanat eserlerini yakından görmelerini ve sanat tarihiyle ilgili daha derinlemesine bilgi edinmelerini sağlayabilir.

U9: Müzelere ziyaretler yapılarak çocuklara farklı öğrenme ortamları sunulabilir

Uzmanlardan bazıları da sanat galerilerine düzenlenen ziyaretlerin öğrenmede kalıcılığı sağlayacağını savunmuşlardır. Bu tür etkinliklerin yalnızca bilgi birikimini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine ve sanatsal ifadelerini daha özgürce ortaya koymalarına da yardımcı olacağını ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin görüş belirten uzmanlar şunları dile getirmiştir:

U1: Öğrencilere farklı bakış açıları kazandırmak adına okul dışında sanat galerisi gibi yerler ziyaret edilmelidir.

U5: Programa okul dışına düzenlenecek geziler eklenebilir. Sanat galerisi olabilir.

U7: Öğrencilerin sanat ve sanatçı hakkında bilgilenmeleri için sanat galerileri ziyaret edilebilir.

U13: Öğrencilerin farklı perspektifler kazanmaları için daha sık sanat galerilerine geziler düzenlenebilir.

U14: Öğrencilerin sanat bilgilerini geliştirecek, kültürlenmelerine olanak tanıyacak sanat galerileri gibi etkinlikleri düzenlenebilir.

Uzmanların önerilerinden hareketle farklı öğrenme alanlarında gerçekleştirilecek bu gibi etkinliklerin, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmesine, kültürlenmelerine kendi sanat tarihleri hakkında bilgi sahibi olmalarına ve eleştirel düşünme yeteneklerinin artırmasına katkı sağlayacağını belirtmek mümkündür. Eğitim sürecinde yer alacak olan bu tür etkinliklerin öğrencilerin kişisel gelişimlerine ve akademik başarılarına katkıda bulunacağını ön görülmüştür.

4.2.3.2.Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Hedeflere Uygunluğu: Görsel sanatlar öğretim programında uygulanan strateji, yöntem ve tekniklerin uygunluğunu belirlemek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, kullanılan strateji, yöntem ve tekniklerin yeterliliği hakkında bilgiler vermiştir. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 43'te sunulmuştur.

Tablo 43

Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Uygunluğuna İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Strateji, Yöntem ve	Uygun	U2-U4-U6-U9-U12
Tekniklerin Hedeflere	Uygun değil	U1-U3-U5-U7-U8-U10-
Uygunluğu		U11-U13-U14-15

Tablo incelendiğinde, uzmanlardan beş tanesi programı uygulama aşamasında seçilen strateji, yöntem ve tekniklerin yeterli olduğunu belirtmiştir. Fakat bunları gerçekleştirirken bazı sorunlarla karşılaşıldığını bunların çeşitlendirilmesi gerektiğini de belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Uygun olduğunu belirtebilirim.

U4: Uygun evet ama tam anlamıyla yeterli değil. Daha farklı stratejiler kullanılabilir.

U6: Uygudur.

U9: Uygun olduğunu söylemek mümkün.

U12: Uygundur evet.

Öte yandan uzmanların çoğunun programda uygulanan strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygun seçilmediğini belirtmiştir. Uzmanlar uygulama aşamasında kullanılan yöntemlerin sınırlı kaldığını daha farklı strateji, yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Hayır değil.

U3: Uygun değil daha farklı yöntemler, teknikler geliştirilmeli sınırları zorlanmalı.

U5: Hayır uygun değil. Tek düze.

U7: Uygun değil maalesef.

U8: Maalesef uygun seçilmemiştir.

U10: Hedeflere uygun seçilmişti ama bunlar yeterli değil.

U11: Uygun olarak seçilmiş gibi görünse de bizler bu stratejileri uygularken zorluklar yaşıyoruz. Yetişemiyoruz.

U13: Uygun değil maalesef.

U14: Hayır, uygun değil.

U15: Hayır değil.

Uzmanların görüşlerinden hareketle uygulanan strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygun seçilmemiş oluşu dersin amacına ulaşmasını engellediği ve öğrencilerin sanatsal becerilerinin gelişimini kısıtladığını belirtmek mümkündür. Bu nokta daha yenilikçi strateji, yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sayede öğrencilerin sanata olan ilgisi artabilir ve derslerde daha verimli, aktif bir şekilde rol alabilirler. Programın hedeflere ulaşabilmesi için uygulamada kullanılan yöntemlerin gözden geçirilip yenilenmesi gerektiği uzmanlar tarafından açıkça belirtilmiştir.

Programın strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygunluğu teması kapsamında *öngörülen strateji, yöntem ve teknikler, aktif öğrenme yöntemleri ve etkinlikler, aktif yöntemlerin kullanım zorlukları* alt tema olarak belirlenmiştir.

4.2.3.2.1. Öngörülen Strateji, Yöntem ve Teknikler: Programda öngörülen strateji, yöntem ve tekniklerin programın amaçlarını gerçekleştirmeye uygun olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 44’te sunulmuştur.

Tablo 44

Öngörülen Strateji, Yöntem ve Tekniklerin kullanımına ilişkin

Uzman Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Hedeflere Uygunluğu	Öngörülen Strateji, Yöntem ve Teknikler	Çok disiplinli Proje tabanlı öğrenme Yaparak-yaşayarak öğrenme	U4-U8-U10-U11-U13 U7-U9-U12-U15 U1-U2-U3-U5-U6-U14

Tablo incelendiğinde, görsel sanatlar dersinde kullanılması öngörülen strateji, yöntem ve tekniklerden en çok kullanılması öngörülenin çok disiplinli bir yapıya sahip olduğunu söylemek mümkündür. Uzmanlar, çocukların farklı alanlarla ilişkiler kurmalarının kendilerini her açıdan geliştirebileceklerini ve öne taşıyacaklarını belirtmiştir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U4: Çocuklara sadece resim yapmayı öğretmek yerine, sanatın arka planını, tarihini ve kültürel bağlamını da sunmalıyız. Bu şekilde, sanatı yalnızca bir teknik beceri olarak görmeyip, estetik anlayışlarını, eleştirel düşünme ve ifade etme yeteneklerini de geliştirebiliriz. Bu nedenle çok disiplinli bir yaklaşımın strateji olarak benimsenmesi gerektiğine inanıyorum.

U8: Öğrencileri her disipline uyum sağlayacak kendilerini her alanda geliştirebilecek bireyler haline getirmeliyiz. İşbirlikçi, yaratıcı, eleştirel düşünen... Bu dersin yapısı bence çok disiplinli bir yapıda olmalıdır.

U10: Öğrencilere farklı disiplinlerden ilham alabilecekleri görevler vererek, çok yönlü düşünme becerilerini teşvik edebiliriz. Bu sayede, öğrenciler yalnızca yaratıcı yönlerini ortaya koymakla kalmaz, aynı zamanda daha geniş bir öğrenme deneyimi yaşarlar.

U11: Öğrencilerin ilgi alanlarına göre özelleştirilebilen projelerle derinlemesine öğrenme sağlanabilir. Onlar için farklı disiplinleri bir araya getiren etkinliklerle öğrenme süreci daha zengin hale getirilebilir.

U13: Çocuklar için disiplinler arası bağlantılar kurarak öğrenmeyi daha anlamlı ve bütüncül bir hale getirebiliriz.

Öte yandan uzmanlardan bazıları bu ders kapsamında kullanılması ön görülen strateji, yöntem ve tekniklerden birinin de proje tabanlı öğrenme yöntemi olduğunu belirtmiştir. Uzmanlar, çocukların kendi projelerini geliştirmesi noktasında yaratıcılıklarını ortaya çıkarabileceklerini belirtmiştir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U7: Proje tabanlı öğrenme gibi uygulamaya dayalı yaklaşımlar tercih edilebilir.

Böyle bir yöntem, öğrencilerin yalnızca bilgi edinmesini değil, aynı zamanda öğrendiklerini yaratıcı yollarla uygulamalarını sağlar.

U9: Kendi tasarımlarını geliştirebilecekleri proje tabanlı, yaratıcı düşünme gibi strateji, yöntem ve teknikler kullanılabilir.

U12: Öğrencilerin yaratıcılıklarını ön plana çıkaracak stratejiler benimsenmelidir. Dersler, farklı projelerle zenginleştirilerek, öğrencilerin fikirlerini serbestçe ifade etmeleri ve yenilikçi çözümler geliştirmeleri teşvik edilebilir.

U15: Proje tabanlı öğrenme öne çıkabilir, çünkü bu yöntem öğrencilerin konuları çeşitli bakış açılarından ele almalarını ve gerçek dünyaya yönelik çözümler üretmelerini teşvik eder.

Uzmanlar çocukların yaratıcı düşüncelerine olanak tanıyan stratejilerin bu ders kapsamında uygulanmasının önem arz ettiğini belirtirken çocukların yaparak yaşayarak deneyimledikleri öğretim sürecinde kendilerini daha iyi ifade edebileceklerini, bu nedenle de kalıcı öğrenmeyi sağlayacaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu derste kullanılan yöntem, teknik ve stratejilerin 21.yy becerilerine uygun seçilmesi gerektiğini de vurgulamışlardır. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Öğrencilerin gezi gözlemlerini işin içine katarak yaparak yaşayarak öğrenmelerine fırsat verilmelidir.

U2: Hem bireysel hem de grup eşliğinde çalışabilecekleri stratejilere yer verilmeli ve çocukların yaratıcı düşüncelerine, yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak tanınmalıdır.

U3: Dersin strateji, yöntem ve teknikleri 21.yy becerilerine uygun olmalı örneğin eleştirel düşünme, yaparak yaşayarak gibi.

U5: Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerine ve keşfetmelerine olanak tanıyacak stratejilere yer vermeliyiz. Bu yaklaşımlar, öğrencilerin deneyimleyerek anlamalarını sağlarken, aynı zamanda merak duygularını ve araştırma isteklerini de destekler.

U6: Çocukların yaratıcı düşüncelerine olanak tanınarak yaparak yaşayarak öğrenmeleri sağlanmalıdır.

U14: Öğrenme sürecini daha aktif ve dinamik hale getirecek etkinlikler, öğrencilerin konulara daha derinlemesine odaklanmalarını ve kalıcı bilgiler edinmelerini kolaylaştırabilir. Örneğin yaparak yaşayarak öğrenme.

4.2.3.2.2. Aktif Öğrenme Yöntemleri ve Etkinlikler: Programın öğretiminde aktif öğrenmeyi sağlayabilecek yöntem ve teknikler kullanıldığını belirlemek amacıyla uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcılar tablo 45'teki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 45

Aktif Öğrenme Yöntemleri ve Etkinliklerine İlişkin

Uzman Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Hedeflere Uygunluğu	Aktif Öğrenme Yöntemleri ve Etkinlikler	Proje tabanlı	U4-U7-U9-U10-U11-U12-U14
		Yaparak yaşayarak	U1-U5-U8- U13-U15
		Beyin fırtınası	U1-U3-U5-U7
		Eleştirel düşünme	U2-U3-U6-U8-U13

Tablo incelendiğinde, uzmanların en çok kullandığı aktif öğrenme yöntemlerinin proje tabanlı öğrenme yöntemi olduğunu belirtmek mümkündür. Uzmanlar, bu ders kapsamında çocukların kendi projelerini geliştirmelerinin onların

yaratıcılıklarını açığa çıkarmada bir kilit nokta olarak görmektedirler. Proje tabanlı öğrenme, öğrencilere gerçek dünya problemleriyle uğraşma fırsatı sunarak, konulara daha derinlemesine odaklanmalarını ve edindikleri bilgileri pratik bir şekilde uygulamalarını sağlar. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U4: Dersleri daha canlı kılmak adına bu yöntemler bizler için önem arz etmektedir. Bende sık sık kullanıyorum. Öğrencilerin kendi projelerini geliştirmeleri için fırsatlar veriyorum.

U7: Genellikle proje tabanlı öğrenme tekniğini kullanarak, öğrencilerin yaratıcılıklarını ön plana çıkarmayı hedefliyorum.

U9: Proje tabanlı öğrenme tekniğini kullanıyorum. Projelerin disiplinler arası bağlantılar içermesine özen göstererek, öğrencilerin farklı alanlardaki bilgileri bütünleştirerek kullanmalarını teşvik ediyorum.

U10: Proje tabanlı öğrenme yöntemini kullanıyorum. Bu yöntem öğrencilerin hem yaratıcı düşünme hem de problem çözme becerilerini geliştiriyor, öğrenmeyi daha anlamlı ve ilgi çekici hale getiriyor.

U11: Öğrencilerin aktif olarak katıldığı ve kendi fikirlerini hayata geçirebildiği bir öğrenme ortamı oluşturmayı hedefliyorum her dersimde bu nedenle proje tabanlı öğrenme yöntemini kullanıyorum.

U12: Yaratıcılıklarını ön plana çıkaracak proje tabanlı öğrenme yöntemini derslerimde aktif olarak kullanmaktayım.

U14: Bu derste genellikle proje tabanlı öğrenme yöntemi kullanıyorum.

Öte yandan uzmanlardan bazıları derslerde kullandıkları yöntemlerden birinin yaparak yaşayarak öğrenme olduğunu belirtmişlerdir. Uzmanlar, kullandıkları bu yöntemlerin öğrenciler üzerinde olumlu etkileri olduğunu, kalıcı öğrenmeye olanak tanıdıklarını açıkça ifade etmişlerdir. Y yaparak yaşayarak öğrenme ise bilgilerin somut deneyimlerle pekiştirilmesini sağlar. Bu yöntemler, öğrencilerin sadece teorik bilgi edinmekle kalmayıp, bilgiyi aktif bir şekilde kullanmalarını, uygulamalarını ve gerçek yaşam bağlamında anlamlandırmalarını destekler. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Elbette kullanıyoruz. Konulara göre çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak tanıyacak yöntemini derslere entegre ediyoruz.

U5: Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini temel alarak; sanata dair bilgileri aktarmada kullanıyorum.

U8: Bu ders uygulamalı bir ders olduğu için sıklıkla başvurduğum bir diğer yöntem ise yaparak yaşayarak yöntemidir.

U13: Kullandığım yöntemlerden biri yaparak yaşayaraktır. Bu yöntem ile çocukların derste aktif rol almalarına dikkat çekiyorum.

U15: Yaparak yaşayarak öğrenme yöntemini tercih ederek, öğrencilerin yaratıcılıklarını ön plana çıkarmayı hedefliyorum. Bu yöntemle, öğrencilerin kendi ilgi alanlarına yönelik projeler geliştirerek öğrenme sürecine daha fazla dahil olmalarını sağlıyorum.

Uzmanlar sıklıkla başvurduğu yöntemlerden birinin de beyin fırtınası yöntemi olduğunu belirtmişlerdir. Uzmanlar bu yöntemin, öğrencilere kendi düşüncelerini özgürce ifade edebileceği bir ortam sunarak katılımı artırdığına dikkat çekmişlerdir. Beyin fırtınası, öğrencilerin yaratıcı düşünme süreçlerini harekete geçirerek farklı fikirler üretmelerine ve yeni çözümler geliştirmelerine olanak tanır. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Kullandığım yöntemlerden bir diğeri ise beyin fırtınasıdır.

U3: Derse başlarken beyin fırtınası yöntemine sıklıkla başvuruyorum.

U5: Öğrencilerin farklı fikirler sunması adına beyin fırtınası kullandığım yöntemler arasında yer almaktadır.

U7: Çocukların fikirlerini özgürce ifade etmelerine olanak tanımak adına bazı derslerimde de beyin fırtınası yöntemini kullanıyorum.

Uzmanlardan bazıları ise eleştirel düşünme yöntemlerini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Söz konusu yöntem, öğrencilerin farklı bakış açılarını değerlendirmelerine ve karmaşık sorunları çözme becerilerini geliştirmelerine fırsat sunmaktadır. Eleştirel düşünme yöntemi öğrencilerin derinlemesine analiz yapmalarını ve kendi düşüncelerini sorgulamalarını sağlar. Bu sayede, öğrencilerin hem bireysel hem de grup içinde aktif bir şekilde öğrenmeleri ve edindikleri bilgileri daha kalıcı hale getirmeleri mümkün olur. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Kullandığım birçok yöntem var. Eleştirel düşünme örnek olabilir. Bu yöntem ile çocukların karmaşık sorunları çözme becerilerini geliştirmeyi hedeflemekteyim.

U3: Evet kullanıyorum. Öğrencilerin derse olan ilgisini artırmak ve dersi daha kalıcı hale getirmek adına eleştirel düşünme gibi yöntemlere başvuruyorum.

U6: Evet. Bazı derslerimde eleştirel düşünmelerine olanak tanıyacak çalışmalara yer veriyorum. Örneğin bir tabloyu veya bir resmi yorumlamalarını istediğim derslerimde bu yöntemi kullanıyorum.

U8: Kullandığım çok fazla yöntem var tabi ki örneğin eleştirel düşünme.

U13: En çok kullandığım eleştirel düşünme yöntemidir. Bu yöntemler sayesinde çocuklara yeni bir bakış açısı kazandırmak mümkün.

4.2.3.2.3. Aktif Yöntemlerin Kullanım Zorlukları: Programın öğretiminde aktif yöntem ve tekniklerin kullanılmasında yaşanan zorlukların ne olduğunu belirlemek amacıyla uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 46’da sunulmuştur.

Tablo 46

Aktif Yöntemlerin Kullanım Zorluklarına İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Strateji, Yöntem ve Tekniklerin Hedeflere Uygunluğu	Aktif Yöntemlerin Kullanım Zorlukları	Malzeme Süre-Zaman Öğrenci mevcudu Fiziki yapı	U1-U4-U7-U8-U12-U13-U15 U2-U5-U6-U7-U9 U3-U5-U10-U14 U5-U11-U13-U14

Tablo incelendiğinde, uzmanlar programın öğretiminde aktif yöntem ve tekniklerin kullanılmasında en çok yaşanan zorluklardan birinin, bu ders için kullanılacak olan malzeme sayılarının yetersiz oluşu, her öğrenciye yeterli malzemenin sağlanamaması olarak belirtmişlerdir. Atölyelerdeki bu eksiklik, öğrencilerin derslerde aktif rol almasının önüne geçerek, onların yaratıcılıklarının açığa çıkmasını engellemektedir.

U1: Malzemelerin yetersiz oluşu proje tasarlarırken öğrencilere ve bizlere sorun yaratmaktadır bunu bir eksiklik olarak belirtebiliriz.

U4: Uygulamalı yaptığımız bir ders olduğu için malzeme sorunu yaşıyoruz.

U7: Her öğrenciye yetecek malzemenin olmaması projelerin tasarlanmasını zorlaştırıyor.

U8: Malzemelerin yeteri sayıda olmaması bir eksiklik olarak belirtilebilir.

U12: Bu gibi yöntemlerin kullanılmasında en çok yaşadığımız sıkıntı malzemelerin çok az sayıda olması her öğrenciye yetmemesi.

U13: Maalesef her öğrenciye yeteri kadar malzemenin olmayışı derslerin işlenişini zorlaştırmaktadır.

U15: Malzeme eksikliği en çok yaşanan sorunlardan biri.

Ayrıca uzmanlar, sürenin yetersiz oluşunu bu dersi gerçekleştirmek için yeterli olmadığı net bir şekilde ifade edilmiştir. Uzmanlar sürenin artırılması gerektiğini belirterek programın bu açıdan yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Bu ders için ayrılan sürenin kısıtlı olmasını belirtebiliriz bu noktada.

U5: Karşılaşılan sorunlardan biri de süredir.

U6: Maalesef projeleri yetiştirmekte zorluklar çekiyoruz. Zaman bizler için büyük sorun teşkil ediyor.

U7: Ek olarak sürenin yetersizliğini de belirtebilirim.

U9: Bu ders için süre yeterli değil.

Öte yandan uzmanlar öğrenci mevcudunun çok fazla olduğunu da karşılaşılan zorluklar arasında ifade etmişlerdir. Bu sorunların, uygulamalı derslerin verimli bir şekilde işlenmesini aksatmakta, her öğrenci için ayrılacak zamanı kısıtlamakta olduğunu ve dolayısıyla çocukların öğrenme süreçlerini olumsuz etkilediğini açıkça belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U3: Öğrenci sayısı sorun olarak belirtmek mümkün.

U5: Bu tür yöntemleri uygularken karşılaşılan zorluklardan biri, sınıflardaki öğrenci sayısının fazla oluşudur.

U10: Öğrenci sayısının fazla oluşu sorundur.

U14: Öğrenci mevcudunun kalabalık oluşu.

Uzmanlardan bazıları ise, karşılaşılan zorlukların atölyelerin fiziki yapısının yetersizliğinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U5: Atölyelerin yetersizliğidir.

U11: Atölye sayılarının yeteri kadar olmayışı.

U13: Sınıf mevcudunun fazla oluşu

U14: Atölyelerin fiziki yapısı

4.2.3.3.Kullanılması Gereken Teknolojik Araçlar: Görsel sanatlar öğretim programında ne gibi teknolojik araçların kullanılması gerektiğini belirlemek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, hangi araçların öğretim sürecinde daha etkili olabileceği hakkında bilgiler vermiştir. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 47’de sunulmuştur.

Tablo 47

Kullanılması Gereken Teknolojik Araçlara İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Kullanılması Gereken Teknolojik Araçlar	Web 2	U1-U2-U3-U5-U6-U7-U8-U11-U13
	Sanal sınıflar	U4-U9-U10-U12-U14-U15

Tablo incelendiğinde, uzmanların çoğunun derslerde Web 2 araçlarının kullanımının artırılması gerektiğini vurguladıkları görülmektedir. Uzmanlar, bu teknolojilerin öğrencilerin derslere ilgisini artıracaklarını ve onların daha aktif bir şekilde katılım göstermelerini sağlayacağını belirtmişlerdir. Aynı zamanda, uzmanlar söz konusu bu araçların kullanımının öğrencilerin yaratıcılıklarını ön plana çıkarma imkanına sahip olduğunu da açıkça belirtmişlerdir. Fakat, uzmanlar okulun fiziki yapısının yetersiz oluşu nedeniyle bu uygulamaları derslerde etkin bir şekilde kullanamadıklarını dile getirmişlerdir. Bu eksiklik, çağımız teknolojisinin sunduğu imkanların tam olarak değerlendirilememesine neden olmakta ve eğitim sürecinin verimliliğini sınırlamaktadır. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Bence derslerde web 2 uygulamaları kullanılabilir. Öğrencilere farklı bir öğrenme alanı kazandırmak adına.

U2: Biz akıllı tahta veya Google’den görseller gösteriyoruz.

U3: Web 2 (Canva gibi) ya da sanal sınıfların (Google Classroom) kullanımlarının artırılması gerektiğini düşünmekteyim.

U5: *Sanal quizler kullanım açısından pek uygun değil. Bunun yerine Web 2 bu yaş grubunda daha etkili olabilir. Evet kullanıyorum*

U6: *Web 2 uygulamaları İhtiyaç durumunda kullanılmalı evet.*

U7: *Söz konusu Web 2 uygulamalarını kullanmak elbette güzel olabilirdi. Ama ne yazık ki bunun için uygun bir ortamımız yok.*

U8: *Evet kullanıyorum. Padlet adında Web 2 uygulaması ve Google Classroom .*

U11: *Genellikle Web üzerindeki uygulamaları aktif bir şekilde kullanıyorum.*

Örneğin Canva.

U13: *Web 2 uygulamaları kullanılabilir. Derse yeni bir boyut kazandırmak için Fakat yeterli alt yapıya sahip olmadığımız için ne yazık ki kullanamıyorum.*

Uzmanlardan bazıları ise, sanal sınıfların kullanılmasının öğrencilere farklı öğrenme ortamları sunabileceğini açıkça ifade etmişlerdir. Söz konusu sanal sınıfların, öğrencilere dijital araçları kullanma becerilerini geliştirme fırsatı sunacağı ve derslerdeki etkileşimi artıracığı, yaratıcı düşünme ve problem çözme yeteneklerini destekleyeceğini belirtmişlerdir. Sanal sınıflar, öğrencilere esnek ve dinamik bir eğitim süreci sunulabilir. Bu sınıfların farklı öğrenme stillerine uygun şekilde uyum sağlayabilir. Ancak, uzmanlar yetersiz altyapı sorunları nedeniyle sanal sınıfların tam potansiyeliyle kullanılamadığını dile getirmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U4: *Okulumuzun fiziki yapısı maalesef bu tür uygulamaları kullanabilmemiz için uygun değil. Bu nedenle kullanmıyorum. Ama sanal sınıflar gibi uygulamaların kullanılması gerektiğini düşünüyorum.*

U9: *Sanal sınıfları kullanmak etkili evet. Birkaç dersimde ben de kullanmıştım.*

U10: *Maalesef kullanmıyorum. Ama kullanılması gerektiği inancındayım özellikle sanal sınıfların gelişen ekstrem durumlara karşı kurtarıcı olabiliyor.*

U12: *Öğrencilerle bir proje kapsamında sanal sınıfları da kullanmıştım.*

U14: *Sanal sınıflar oluşturulabilir. Öğrencilerin projelerini sunabilecekleri bizlerin de değerlendirebileceği bir ortam yaratılabilir Google Classroom ile.*

U15: *Evet kullanıyorum. Çocuklarla herhangi bir proje geliştirmelerini istediğim de bu projelerin detaylarına yönelik bilgileri sanal sınıflar da paylaşıyorum.*

4.2.4. Uzmanların Ürün Boyutuna İlişkin Görüşleri

Programın ikinci alt amacına ilişkin olarak ürün boyutunu değerlendirmek amacıyla, görsel sanatlar dersini veren uzmanların görüşleri incelenmiştir. Bu bölümde, programın ihtiyaçlarını karşılama düzeyini tespit etmek, programın sonuçlarını değerlendirmek ve öneride bulunmak amaçlanmıştır. Yapılan içerik analizi sonucu ikinci alt amaç doğrultusunda belirlenen temalar; *öğrenme hedeflerine ulaşma durumu, ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterliliği, programa dair geliştirme önerileri* şeklindedir.

4.2.4.1. Öğrenme Hedeflerine Ulaşma Durumu: Görsel sanatlar öğretim

programında kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına ulaşıp ulaşılmadığını tespit etmek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri, programın ne kadar etkili olduğunu ve hedeflenen sonuçlara ne ölçüde ulaşabildiğine dair bilgiler vermiştir. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 48’de sunulmuştur.

Tablo 48

Öğrenme Hedeflerine Ulaşma Durumuna İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Öğrenme Hedeflerine Ulaşma Durumu	Ulaşıyor	U1-U2-U3-U4 -U6-U7-U8-U9-U10-U11-U12-U13-U14
	Değişiklik gösterir	U5-U15

Tablo incelendiğinde, uzmanların çoğu görsel sanatlar öğretim programının hedeflenen öğrenme çıktılarına başarılı bir şekilde ulaştığını belirtmişlerdir. Uzmanlar, bu başarıları örnek olarak çocukların eleştirel düşünme, gözlem görsel algı, sanatsal yetenek ve yaratıcılıklarının geliştirmelerini göstermişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Evet düşünüyorum.

U2: Kazanımlara ulaşılabilir düzeydedir

U3: Evet yaratıcılık, gözlem ve görsel ifade

U4: Evet ulaşıyor.

U6: Tabi ki ulaşıyor. Kendilerini ifade edebilme, özgün düşünme gibi

U7: Evet. Eleştirel ve yaratıcı düşünme

U8: Evet ulaşır.

U9: Tabi ki, öğrencilerin yaratıcılık ve gözlem becerilerinin hedeflenen seviyeye ulaştığını ve bu alanlarda önemli ilerlemeler kaydedildiğini söyleyebiliriz.

U10: Evet özellikle yaratıcılık ve eleştirel boyutunda ulaştığını belirtmek mümkün.

U11: Çocukların yaratıcılıklarını geliştirme konusunda hedeflere büyük ölçüde ulaşıldığı belirtmek mümkün.

U12: Ulaştığını belirtmek mümkündür.

U13: Ulaşılabilir bir düzeyde.

U14: Evet. Yaratıcı düşünme gibi hedeflere ulaştığını belirtebiliriz.

Bununla birlikte, bazı uzmanlar bu durumun öğrencilerin bireysel özelliklerine göre farklılık gösterdiğini, bu nedenle her bir öğrenci için hedeflere ulaşmanın aynı ölçüde mümkün olmadığını belirtmişlerdir. Uzmanlar, öğrencilerin öğrenme sürecindeki farklılıkları göz önünde bulundurmanın önemine dikkat çekerek, belirlenen hedeflerin her öğrencinin ihtiyaç ve yeteneklerine göre esnetilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

U5: Her yaş grubunda bu farklılık gösteriyor.

U15: Bu durum çocuklar arasında farklılık gösterir bu nedenle değerlendirmek zor.

4.2.4.2. Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliği: Görsel sanatlar

öğretim programında kullanılması önerilen ölçme değerlendirme araçlarının yeterliliğini tespit etmek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 49’da sunulmuştur.

Tablo 49

Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliğine İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliği	Yeterli	U1-U2-U3-U4-U5-U6-U7-U8-U9-U10-U11-U12-U13-U14-U15

Tablo incelendiğinde, uzmanların tümünün görsel sanatlar öğretim programında önerilen ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterli olduğunu açıkça ifade ettikleri görülmektedir. Uzmanlar, performans görevleri, portfolyo ve dereceli puanlama anahtarları gibi araçların, öğrencilerin sanatsal yeteneklerini ve bireysel gelişimlerini kapsamlı bir şekilde değerlendirme imkanı sunduğunu vurgulamışlardır. Bu değerlendirme yöntemlerinin, öğrencilerin sadece ürün odaklı değil, süreç odaklı bir şekilde de incelenmesine olanak tanıdığına dikkat çekmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Evet, yeterlidir.

U2: Evet.

U3: Evet, yeterli.

U4: Yeterli.

U5: Evet.

U6: Yeterli diyebiliriz.

U7: Yeterli olduğunu söylemek mümkün.

U8: Yeterlidir.

U9: Yeterli evet.

U10: Evet.

U11: Evet.

U12: Yeterlidir.

U13: Evet yeterli buluyorum.

U14: Yeterlidir evet.

U15: Yeterli.

Ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterliliği teması kapsamında ölçme ve değerlendirme uygulamaları, kazanımları değerlendirme başarısı alt tema olarak belirlenmiştir.

4.2.4.2.1. Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları: Görsel sanatlar öğretim programında kullanılan ölçme ve değerlendirmelerin neler olduğunu belirlemek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 50’de sunulmuştur.

Tablo 50

Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliği	Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları	Sözlü	U2-U3-U5-U7-U12-U14-U15
		Portfolyo	U1-U3-U5-U7-U8-U9
		Yer Vermiyorum	U4-U6-U10-U11-U13

Tablo incelendiğinde uzmanların dönem içerisinde kullandıkları ölçme ve değerlendirme araçları arasında en yaygın olarak sözlü sınavlara yer verdiklerini açıkça ifade etmişlerdir.

U2: Sanatçı ve renk bilgilerini sözel olarak sorularla ölçüyorum.

U3: Sözlü değerlendirmeler yapıyorum.

U5: Evet derslerimde anlattığım konuya paralel olarak zaman zaman sözlülere yer vermekteyim.

U7: Sözlü değerlendirmeler yapmaktayım.

U12: Derslerimde sık sık sözlü değerlendirmelerim oluyor.

U14: Değerlendirme olarak sözlü değerlendirmeleri kullanıyorum.

U15: Dönem içerisinde sözlü değerlendirmelere yer veriyorum

Ayrıca uzmanlar süreç odaklı değerlendirme aracı olanak portfolyo değerlendirme araçlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Uzmanlar bu değerlendirmelerin, öğrencilerin hem anlık hem de uzun dönemde gelişimlerinin izlenmesine olanak tanıyacağını da belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten öğretmenler şunları söylemiştir.

U1: Sene sonunda portfolyo değerlendirmesi kullanıyorum.

U3: Bir de portfolyo değerlendirmelerimiz mevcut.

U5: Yıl sonunda ise projelerini değerlendirmek adına portfolyo değerlendirmeye başvuruyordum.

U7: Portfolyo değerlendirmeler yapmaktayım.

U8: Bu yaş grubunda bu tarz değerlendirmeler uygun gibi görülme de bence gerekli ve kullanılmalı. Bende portfolyo değerlendirmeyi yıl sonunda öğrencilerin projelerini değerlendirmek için kullanıyorum.

U9: Evet çocukların geliştirdiği projeleri değerlendirmek için portfolyo değerlendirmelerine başvuruyorum.

Öte yandan uzmanlardan bazıları derslerinde ölçme değerlendirme araçlarına yer vermediklerini bu tür değerlendirmelerin çocukların seviyelerine uygun olmadığını açıkça belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U4: Hayır bu tarz değerlendirmeleri kullanmıyorum.

U6: Hayır kullanmıyorum.

U10: Hayır yer vermiyorum.

U11: Bu gibi değerlendirmelere başvurmuyorum.

U13: Yer vermiyorum.

4.2.4.2.2. Kazanımları Değerlendirme Başarısı: Görsel sanatlar öğretim programında yapılan değerlendirmelerin hedeflenen kazanımları ölçmekteki başarısını belirlemek amacı ile uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 51’de sunulmuştur.

Tablo 51

Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliğine İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar
Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yeterliliği	Kazanımları Değerlendirme Başarısı	Başarılı Kısmen başarılı	U1-U2-U3-U5-U6-U7-U8-U9-U10-U12-13-U14-U15 U4-U11

Tablo incelendiğinde, uzmanların büyük bir çoğunluğunun programda yapılan değerlendirmelerin hedeflenen kazanımları ölçmekte başarılı olduğunu açıkça ifade ettiği görülmektedir. Uzmanlar, uygulanan ölçme ve değerlendirme araçlarının, öğrencilerin öğrenme süreçlerini ve elde ettikleri kazanımları etkili bir şekilde yansıttığını vurgulamışlardır. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Başarılıdır.

U2: Evet başarılı.

U3: Evet.

U5: Başarılıdır.

U6: Evet başarılıdır.

U7: Evet.

U8: Başarılı.

U9: Evet başarılıdır.

U10: Başarılıdır.

U12: Evet, başarılı.

U13: Başarılı.

U14: Evet, ölçmekte başarılıdır.

U15: Açıkçası başarılı olduğunu düşünüyorum.

Öte yandan, uzmanlardan iki tanesi, ölçme ve değerlendirme araçlarının öğrencilerin başarısını ölçmekte kısmen yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bu uzmanlar, mevcut yöntemlerin öğrenci gelişimini belli bir düzeyde yansıtmakla birlikte, bazı beceri ve yetkinliklerin tam anlamıyla değerlendirilmesi konusunda yetersiz kalabileceğini ifade etmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U4: Kısmen başarılıdır. Öğrenci gelişimini belli bir düzeyde ölçebilmekte olduğunu düşünüyorum.

U11: Tam anlamıyla ölçebildiğini söylemek zor.

4.2.4.3. Programa Dair Geliştirme Önerileri: Görsel sanatlar öğretim

programının geliştirilmesine ve daha etkili bir programın uygulanmasına ilişkin önerilerin neler olduğunu tespit etmek amacıyla uzmanların görüşleri alınmıştır. Uzmanların bu konudaki görüşlerine ait tema, kod ve katılımcı kodları tablo 52’de sunulmuştur.

Tablo 52

Programı Geliştirme Önerilerine İlişkin Uzman Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar
	Okul dışı etkinlikler	U1-U3-U5-U6-U8-U9- U10-U12-U14-U15
	Süre uzatılabilir	U6-U7-U9-U14

Programa Dair Geliştirme Önerileri	Dijital araç kullanımının artırılması	U2-U4-U7-U8-U10
	Sanat ve sanatçı konuları	U11-U13-U15

Tablo incelendiğinde, uzmanlar programda en çok geliştirilmesi gereken noktanın öğretim sürecinde okul dışı etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Söz konusu etkinliklerin, öğrencilere farklı ve yeni öğrenme deneyimleri sunarak onların yaratıcılıklarını artırma potansiyeli taşıdığına dikkat çekmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U1: Okul dışında yapılan etkinliklerin sayısı artırılmalıdır.

U3: Okul dışı öğrenmeye daha fazla yer verilebilir, öğrencilere çağdaş sanat yaklaşımları seviyelerine göre verilebilir, farklı teknik ve araçlar daha çok kullanılmalı, heykel seramik veya modelleme araçları olabilir.

U5: Gezi-gözlemlerin sayısı artırılmalı okul dışı etkinliklere daha fazla yer verilmelidir.

U6: Çeşitli geziler düzenlenerek öğrencilerin yaratıcılıklarına katkıda bulunulabilir.

U8: Farklı müze ve sanat galeri ziyaretlerinin artırılması, programa dahil edilmesi olabilir.

U9: Öğretim programına, okul dışı etkinlikler de eklenerek zenginleştirilebilir.

U10: Hem sınıf için hem de sınıf dışında uygulamaların sayısı artırılabilir.

U12: Gezi-gözlem çalışmalarının sayısı artırılabilir.

U14: Öğretim sürecine okul dışı etkinlikler eklenerek öğrencilerin farklı öğrenme ortamlarında çeşitli deneyimler kazanmalarına fırsat verilebilir.

U15: Okul dışı geziler düzenlenerek öğrencilere farklı öğrenme alanları sunulabilir.

Ayrıca, bu ders için ayrılan sürenin yetersiz olduğunu ve uzatılması gerektiğini belirterek bu dersin daha derinlemesine işlenebileceğini ve öğrencilerin sanatsal becerilerini geliştirmek için yeterli pratik yapma fırsatına sahip olabileceklerini belirtmişlerdir. Uzmanlar, bu önerilerin uygulanması durumunda, öğrencilerin sanata olan ilgilerinin artacağını ve bu sayede daha etkili bir öğrenme sürecine katılacaklarını da eklemişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U6: Ayrıca bu ders kapsamında ayrılan sürenin artırılması gerekmektedir.

U7: Ders süresinin artırılması söylenebilir.

U9: Bu ders için ayrılan süre uzatılabilir.

U14: Ders süresi uzatılabilir.

Öte yandan, uzmanlardan bazıları, teknolojiyi kullanarak farklı öğrenme yöntemlerinin programa entegre edilmesinin eğitim süreçlerini çeşitlendirebileceğini ve bu sayede öğrencilerin dikkatini daha fazla çekebileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, okullarda kullanılan dijital araç ve gereçlerin artırılması vurgulayarak, bu teknolojik aletlerin derslerde aktif bir şekilde kullanılmasının eğitim kalitesini artıracaklarını belirtmişlerdir. Sanat ve sanatçı konularına da ayrı bir önem gösterilmesi gerektiğini, bu başlıkların öğretim programına dahil edilmesinin öğrencilerin sanatsal farkındalıklarını geliştireceğine dikkat çekmiştir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U2: Teknolojik araçların kullanımının artırılması ile farklı yöntemlerin, dijital sanatın kullanımı, bireyselleştirilmiş eğitimin programa dahil edilmesi olabilir.

U4: Teknolojiyi programa entegre ederek öğrencilerin seviyelerine uygun farklı öğretim tekniklerinin geliştirilmesi.

U7: Farklı teknolojik aletlerin kullanımını artırarak yeni öğrenme yöntemleri geliştirilebilir.

U8: Eğitim sürecine teknolojinin dahil edilmesi olabilir.

U10: Öğretim sürecine teknolojinin öğretime dahili yapılabilir. Öğrenciler için farklı öğrenme yöntemleri geliştirilebilir.

Uzmanlardan bazıları ise sanat ve sanatçı konularının programa dahil edilmesini öneri olarak sunmuşlardır. Bu sayede öğrencilerin kendi tarihlerini hakkında bilgileri öğrenmelerine olanak tanıyacaklarını da belirtmişlerdir. Konuya yönelik görüş belirten uzmanlar şunları söylemiştir.

U11: Öneri olarak ders içeriğinin sanat ve sanatçı konuları ile zenginleştirilmesi, öğrencilere kendi tarihlerini hakkında bilgilerin öğretilmesini sunabilirim.

U13: Öğrencilere kendi kültürlerine ait sanatçılar hakkında bilgiler verilip kendi kültürlerini tanımalarına olanak verilebilir.

U15: Öğretim programında sanat ve sanatçı konularına daha çok yer verilebilir.

Uzmanların önerileri, günümüz eğitim anlayışında sanat eğitiminin daha etkili bir şekilde uygulanabilmesi için önemli bilgiler sunmaktadır. Söz konusu önerilerin hayata geçirilmesi durumunda, öğrencilerin yalnızca sanatsal becerilerini ve teknik yetkinliklerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda yaratıcı düşünme, hayal gücü ve problem çözme becerileri gibi 21. yüzyılın gerektirdiği becerileri de önemli ölçüde geliştirecekleri kaçınılmazdır. Bu ders sayesinde öğrenciler, sanatın sunduğu zengin öğrenme fırsatları ile her açıdan gelişmiş, donanımlı ve yaratıcı bireyler olarak yetişme şansı bulurlar. Sanat eğitimi aynı zamanda öğrencilerin duygusal zekalarını, empati yeteneklerini ve sosyal becerilerini de artırarak, onları toplumda daha etkin ve duyarlı bireyler haline getirir. Böylelikle, sanat eğitiminin sadece teknik bilgi ve becerilerle sınırlı kalmayıp, bireylerin kişisel ve sosyal gelişimlerine de katkıda bulunacak bir süreç olduğu anlaşılmaktadır.

4.3. Sınıf İçi Gözlemlere İlişkin Bulgular

Üçüncü alt amaca ilişkin olarak, 5.sınıf görsel sanatlar öğretim programının süreç (öğrenme-öğretme) ve değerlendirme boyutuna yönelik toplamda 8 saatlik bir gözlem çalışması, 4 hafta boyunca ve haftalık 2 ders saati olacak şekilde gerçekleştirilmiştir.

4.3.1.1. Süreç Boyutuna İlişkin Gözlem Bulguları

Öğretim sürecini değerlendirmek amacıyla derste başvuru olan yöntem ve teknikler, öğrenme-öğretme biçimi, öğretimin kalitesi, öğretmen-öğrenci ilişkisi ve öğrencilerin motivasyonlarına ilişkin gözlem yapılmıştır. Görsel sanatlar dersinin öğretimi atölyelerde gerçekleştirilmektedir. Görsel sanatlar dersinin atölyelerde yapılması ve bu ortamın aydınlık olmasıyla öğrencilerin sanatsal öğrenme süreçlerinin olumlu etkileneceği düşünülmektedir. Aydınlık bir atölye ortamı, öğrencilerin hem kendilerini rahat hissetmelerini sağlar hem de çalışmalarını detaylı incelemelerine imkan tanımaktadır. Böyle bir aydınlık ortamda öğrenciler renkleri, şekilleri ve dokuları daha net görerek kendi çizimlerini özenerek yapabilirler. Bu sayede öğrencilerin dikkat seviyeleri artar, öğrenmeye daha istekli ve motive olur, yaratıcı düşünme süreçleri desteklenir. Atölyelerde öğrencilerin rahatça çalışabileceği geniş masalar, esnek oturma düzenleri ve kolay erişilebilir

depolama alanlarının olduğu gözlemlenmiştir. Atölyelerde yer alan Boya, fırça ve kağıt gibi temel malzemeler düzenli bir şekilde yerleştirildiği gözlemlenmiştir.

Derslerin islenişine yönelik yapılan gözlemlerden hareketle, görsel sanatlar öğretmenin geleneksel yöntemlerle ders işlediği ve yapılandırmacı anlayışı çoğu derslerine entegre edemediği görülmüştür. Bu ders kapsamında öğretmenin materyalleri yeteri aktiflikte kullanamadığı ve öğrencilerin dikkatini çekemediği için, geleneksel yollarla anlattığı gözlemlenmiştir. Öğretmenin sıklıkla başvurduğu yöntemlerden biri gösterip yaptırma diğeri ise soru cevaptır. Bu yöntemler için kullandığı materyaller beyaz tahta ve projeksiyondur.

Gösterip Yaptırma Yönteminin Kullanımı

Öğretmen derse öğrencilere çizim yapacağı kağıtları dağıtarak başlayıp, herkesin yerine oturmasını sağlamaya çalışmıştır. Bu haftanın konusunun “Manzara” olduğunu belirttikten sonra projeksiyondan öğrencilerin çizim yapabilmeleri için bir video açtı. Video manzara resminin çizimine yönelik olup öğrencilerin izlemesine olanak tanınmıştır. Öğrenciler “öğretmenim bu videoyu ne yapacağız, nasıl çizeceğiz” şeklinde soruları öğretmene yöneltmiştir. Öğretmen ise “Bu videoyu perspektif almanız için açtım, sessizce izliyorsunuz” diyerek yanıtlamıştır.

Öğretmenin projeksiyonu kullandığı derslerindeki içerikleri öğrencilerin seviyesine indirgeyemediği gözlemlenmiştir. Açtığı video öğrencilerin seviyesine uygun olmamakla birlikte öğretmen videoda öğrencilerin çizimleri için duraklatılmaları yer verilmemiştir. Derste açılan videolar, öğrencilerin yaş düzeyi ve bilgi birikimiyle örtüşmediği gibi, öğrencilerin içeriği anlamasına katkı sağlayacak ek açıklamalardan da yoksundur. Ders esnasında öğrenciler çizim yaparken videodaki belirli kısımlara odaklanabilmesi için, öğretmenin videoyu gerekli yerlerde durdurması veya çizim adımlarını daha anlaşılır ifadelerle açıklaması gerekmektedir. Ancak öğretmenin bu adımları uygulamaması, öğrencilerin videoyu takip etmelerini zorlaştırmış ve dersin verimliliğini düşürmüştür.

Soru Cevap Yönteminin Kullanımı

Öğretmenin ders esnasında öğrencilere sorular yöneltmek onların ilgilerini canlı tuttuğu gözlemlenmiştir. Örneğin, videoda izlemiş olduğunuz teknik hangisi? Bu teknikle başka neler çizebiliriz? gibi. Öğrenciler öğretmenlerinin sorularını “Kara

kalem tekniği” “bu teknikle istediğimiz birçok şeyin resmini çizebiliriz öğretmenim” şeklinde yanıtlayarak derste aktif rol almışlardır.

Bir diğer örnek ise öğretmen tahtaya bir bayrak resim çizerek öğrencilerden konunun ne olduğunu bulmasını istiyor “Evet çocuklar sizce bu haftaki konumuz nedir?” Öğrenciler hep bir ağızdan “29 Ekim öğretmenim” cevabını vermişlerdir.

Gözlem yapılan atölyede; öğrencilerin bu dersi sevdikleri görülmüştür. Fakat öğretmenin derse başlamadan önce herhangi bir ısındırma etkinliğine yer vermemektedir. Öğretmen öğrencileri hedeflerden haberdar etmemektedir. Ders esnasında öğrenciler sürekli olarak kendi aralarında konuşmakta ve bu durum dersin işlenişini güçleştirmektedir. Bu öğrencilerin, öğretmenin sözlü uyarılarına rağmen konuşmayı sürdürmekte olduğu gözlemlenmiştir.

Bu ders kapsamında öğretmen öğrencilerin sorularına net cevaplar veremeyip öğrencilerin sorularını havada bırakmıştır. Öğrencilerin konuyu anlamakta güçlendiği ve bu nedenle çizmek istemedikleri görülmüştür. Öğretmenin ders esnasında sadece birkaç öğrenci ile ilgilendiği ve onların çizimlerine yardımcı olduğu gözlemlenmiştir. Geriye kalan öğrenciler ise çizimlerini kendi başlarına yapmaya çalışmıştır. Öğrencilerden bazıları kendilerine verilen kağıtları uçak yaparak birbirlerine fırlattıkları ve bu durumun öğretmenin uyarılarından sonra sonlandığı görülmüştür.

Öğrenciler derse yeterince güdülenmemekte ve ilgileri çabuk dağılmaktadır. Bunu etkileyen birçok etken olduğu yapılan görüşmelerle de desteklenmiştir. Dersin süresi, öğrenci mevcudu, materyallerin her öğrenciye yetecek şekilde olmaması bu duruma yol açan sebepler arasında gösterilmektedir.

Ders süresi boyunca öğretmen otoriter ve öğretici konumunda yer alsa da öğrencilerin hayal güçlerini kullanmaları için çeşitli alanlar yaratmaktadır. Öğretmenlerin programda da belirtildiği gibi konu bakımından bazı noktalarda kısıtlandığı bu nedenle de öğrencilerin sanat becerilerinin gelişmesine odaklı bir sürecin söz konusu olmadığı görülmektedir.

4.3.1.2.Değerlendirme Boyutuna İlişkin Gözlem Bulguları

Öğretim sürecinin değerlendirilmesine yönelik öğretmenin öğrencileri herhangi bir sözlü veya yazılı değerlendirmeye tabi tutmadığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar her öğrenci için ayrı bir portfolyo dosyasına

biriktirilmektedir. Yıl sonunda bu çalışmaların sergileneceği “Yıl Sonu Sergisi”nde öğrencilerin yıl boyunca gösterdikleri gelişimi ve sanatsal yaratıcılıklarını sergileme fırsatı bulmaları amaçlanıyor. Bu sayede öğrenciler yaratıcılıklarını hem öğretmenlerine hem de ailelerine sunmaktadırlar. Yıl boyunca emek verdikleri çalışmaların sergilenmesi, öğrencilerin özgüvenini artırmakta ve öğrenme süreçlerini somut bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Yapılan görüşme sorularından hareketle öğretmenlerin öğrencileri değerlendirirken çoğunlukla kanaat notu kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu değerlendirme yaklaşımı, öğrencilerin yaratıcı süreçlerinde kendilerini baskı altında hissetmemelerine olanak tanırken, öğretmenlerin öğrencilerin sanatsal gelişimlerini daha nitelikli bir gözlemle değerlendirmelerine olanak tanımaktadır.

4.4. Doküman Analizi Bulguları

Bu çalışma kapsamında dördüncü alt amaca ilişkin olarak doküman incelemesi, 5. sınıf görsel sanatlar öğretim programını hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme boyutları açısından ele almak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, programın etkinliğini değerlendirmeye yönelik analizlere katkı sağlamaktadır.

Doküman incelemesi çerçevesinde; 5. sınıf görsel sanatlar öğretim programı, derslerde kullanılan materyaller ve öğrencilerin çizimleri yani portfolyo dosyaları incelenmiştir.

4.4.1. 5. Sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programı'nın incelenmesi

Hedef Boyutu

Görsel Sanatlar Öğretim Programı'nın yapısı incelendiğinde çağdaş eğitim yaklaşımlarını temel alan ve öğrencilerin sanatsal süreçlere aktif katılımını hedefleyen öğrenme yaklaşımları benimsendiği görülmektedir. Bu yaklaşımlar öğrencilerin yaratıcı düşünce becerilerini geliştirmenin yanı sıra eleştirel düşünme, iş birlikli öğrenme ve özgün eserler ortaya koyma gibi beceriler kazanmasını da amaçlamaktadır. Söz konusu yaklaşımlar ve kazanımların detayları Tablo 53'te sunulmaktadır.

Tablo 53

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Amacı ve Çıktıları

Programının Amacı	Programın Çıktıları (PÇ)
Sanatsal Gözlem Yapan	PÇ.1. Kendini ifade etme ve gözlem yapar PÇ.2. Çevresini sanatsal bir gözle inceler.
Sanatsal Yorumlama Yapan	PÇ.3. Çevresindeki olay, olgu ve nesneleri sanatsal bir gözle yorumlar. PÇ.4. Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrar. PÇ.5. Kendisinin ve akranlarının oluşturduğu çalışmaları değerlendirir. PÇ.6. Sanat eserlerini temsil ettikleri estetik ve tematik değerler üzerinden okur.
Sanatsal Yaratıcılık Yapan	PÇ.7. Görsel Sanat çalışmalarında temsil-anlam ilişkisinin yanında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, doku, hacim, mekan) ve tasarım ilkelerini (denge, orantı, vurgu, birlik, hareket, zıtlık) kullanır. PÇ.8. Çalışmalarını oluştururken bilgi ve deneyim materyallerini (Sanat eseri, sanat kitapları ve diğer görsel araçlar) araç-gereçleri (üretim malzemeleri) uygun tekniklerle kullanır. PÇ.9. Yeteneklerini açığa çıkartabilecek el ve zihin becerilerini verimli bir şekilde kullanır.

Programda belirlenen hedeflerin, öğrencilerin bilişsel ve duygusal gelişim seviyelerine uygun olduğu görülmektedir. Öğrencilere, temel sanat kavramlarını öğrenme, yaratıcılıklarını ifade etme ve görsel okur-yazarlık kazanma gibi hedefler sunulmuştur. Hedefler, öğrencilerin sanata dair temel bilgi edinmeleriyle birlikte kendilerini sanatsal yollarla ifade edebilmeleri ve özgün eserler yaratabilmelerine de olanak tanıyan bir yapıdadır. Bu hedefler sayesinde öğrencilerin, bilişsel gelişimlerine katkı sağlanarak onların sanat ile ilgili temel bilgi altyapısını oluşturmalarına yardımcı olacağı öngörülmektedir.

Programda yer alan hedefler öğrencilerin özgün eserler yaratmalarına imkan tanıyan çalışmalara yönelik hazırlanmıştır. Böylelikle öğrenciler süreç içerisinde

kendi özgünlüklerini ve yaratıcılıklarını ifade etme şansı yakalayabileceği düşünülmektedir.

Hedeflerin bir diğer amacı, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektir. Bu hedef sayesinde öğrenciler sanat eserlerine yönelik yorum yapabilme, farklı bakış açıları geliştirerek sanat eserlerini daha derinlemesine anlamamalarına olanak tanıyacağı ön görülmektedir. Hedefler, öğrencilere temel sanat teknikleri hakkında bilgiler vererek, onların sanat üretim süreçlerinde farklı malzemeleri tanıyarak kullanmalarını sağlamayı ve böylece el becerilerinin gelişmesine fırsat tanımayı amaçlamaktadır. Ayrıca öğrencilere estetik duyarlılık kazandırarak onların güzel olanı fark etmelerini sağlamalarının yanı sıra kendi estetik algılarını geliştirmelerine olanak tanıdığı görülmektedir.

Öte yandan, hedeflerde öğrencilere sanatın kültürel yönünü tanıtmayı amaçlayan bir başlığın yer almadığı görülmektedir. Bu eksiklik nedeniyle öğrenciler, kendi kültürlerine yönelik sanat, sanatçı ve kültürel kimliklerini keşfetme fırsatını bulamamaktadır.

İçerik Boyutu

Görsel sanatlar dersi öğretim programının geliştirilmesinde kübik program geliştirme anlayışı benimsendiği görülmektedir. Bu program geliştirme anlayışı ile, öğretim programlarının esnek, öğrenci merkezli ve çok boyutlu bir yaklaşımla düzenlenmesine olanak tanınarak öğrencilerin bilgi, beceri ve yetkinlik kazanımlarını bütüncül bir şekilde desteklemektedir. Bu bağlamda, doğrusal beceriler 1. sınıftan 8. sınıfa kadar kademeli olarak öğretilirken, öğretim süreci üç temel boyutta gerçekleştirilir.

1. *Temel Öğrenme Becerileri: Gözlem, yorum, yaratma*
2. *Sarmal Konular: Çizgi, form, uzam, renk, doku, biçim*
3. *Temalar ve Teknik Bilgiler: Hayat bilgisi konuları (1.-3. sınıflar için), teknik beceriler (4-8 sınıflar için).*

Görsel sanatlar dersinde gözlem, yorum ve yaratma, öğrencilerin sanatı keşfetmeleri ve kendilerini ifade etmeleri için önemli üç aşama olarak görülmektedir. Öğrenciler gözlem yaparak, çevrelerindeki nesneleri, şekilleri ve renkleri dikkatle incelemeyi deneyimler. Bu sayede öğrenciler yakın çevrelerindeki güzellikleri ve ayrıntıları fark etmeye başlayabilir.

Yorum aşamasında, öğrenciler gördükleri hakkında düşünür ve kendi bakış açılarını kullanarak gördüklerinin ne anlama geldiğini anlatabileceği düşünülür. Böylelikle öğrencilerin hem kendi fikirlerinin gelişmesine hem de bir başkalarının düşüncelerinin ne anlama geldiğini kavrama yeteneği gelişeceği ön görülmektedir.

Yaratma aşamasında ise öğrenciler bu bilgileri kullanarak özgün sanat eserleri ortaya koyma sürecini deneyimleyebilir. Kendi hayal güçleri kullanarak çeşitli resimler, heykeller ya da başka sanatsal çalışmalar yapabilir ve bu sayede kendi iç dünyasını yansıtmaya olanak tanıyabilir. Bu üç aşama, genellikle ilkokulun ilk 3 kademesine yoğun olarak kullanılmaktadır.

Dördüncü sınıftan altıncı sınıf kademesine kadar olan süreçte öğrenciler teknik bilgileri farklı uygulamalarda kullanarak estetik anlayışlarını geliştirmeyi öğreneceği düşünülmektedir. Bu derste öğrencilerin kavram ve uygulama çeşitliliği esas alınarak sanatsal üretim gerçekleştirmelerine olanak tanınır. Böylelikle öğrencilerin bir sanat yapıtını okuyabilme yetisi kazanacağı düşünülmektedir.

Görsel sanatlar dersinde konular sarmal bir yapıda işlenmektedir. Her sınıf düzeyinde çizgi, form, mekân, renk, doku ve biçim öğeleri yer almaktadır. Bu konuların her yıl dersin temel öğeleri olarak ele alındığını ve ilerleyen yıllarda daha kapsamlı ve genişleyen bir yapıya sahip olduğunu yani bilgi ve becerilerin artan bir zorluk düzeyinde olduğunu söylemek mümkündür.

Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutu

Programın öğrenme ve öğretme süreci boyutu incelendiğinde öğrencilerin süreç içerisinde aktif rol alabilecekleri uygulamalara yer verildiği gözlemlenmektedir. Görsel sanatlar dersini sadece biçimlendirmeye dayalı bir ders olmadığını, öğrencilerin kendi yorumlarını, fikirlerini, elde etmiş olduğu bilgi ve becerilerini hem yazılı hem de sözlü olarak belirtmelerine olanak tanındığı söylenebilir. Öğrenme-öğretme süreci, öğrencilere kendi sanatsal yeteneklerini keşfetme ve geliştirme fırsatı sunmayı amaçladığı gözlemlenmektedir. Öğrencilerin bireysel ifade becerilerini kullanarak özgün eserler ortaya koymalarına olanak tanındığı düşünülmektedir.

Süreç içerisinde öğrencilerin sanatı sadece teorik olarak değil, uygulamalar sayesinde deneyimlemeleri hedeflenmektedir. Öğrenciler çeşitli sanatsal tekniklerle yaratıcılıklarını aktif şekilde kullanarak yeni fikirler, projeler geliştirebilme olanağı yakaladığı gözlemlenmektedir.

Öğrencilerin sanatsal süreçlere katılarak kendi fikirlerini özgür bir şekilde belirtebilmelerine ve ortaya koymuş olduğu eserler hakkında düşünerek değerlendirme yapmalarına olanak tanıdığı ön görülmektedir. Öğrencilere süreç içerisinde yaratıcı düşünmelerine ve eleştirel bakış açısı geliştirmelerine fırsat sunacak imkanlara yer verildiği gözlemlenmektedir.

Görsel sanatlar dersi öğrenme-öğretme sürecinde farklı disiplinlerle bağlantılar kurulmasına olanak tanımıştır. Program, sanat derslerini diğer derslerle (Sosyal bilgiler, Türkçe...) ilişkilendirerek öğrencilerin görsel sanatları diğer derslerle anlamlandırmaları sağlanmıştır.

Öğrenme-öğretme sürecinde, her öğrencinin bireysel gelişim hızı ve yetenekleri dikkate alınmaktadır. Programda yer alan kazanımları süreç içerisinde gerçekleştirmek için, oyun, drama, olay gözlemlene gibi farklı duyuşal deneyime dayalı öğretim yöntemlerine yer verildiği, bilginin sadece ezbere dayalı olmasından kaçınıldığı gözlemlenmiştir.

Ölçme ve Değerlendirme Boyutu

Görsel sanatlar dersi öğretim programı incelendiğinde değerlendirme boyutunun, öğrencinin bireysel gelişimini ve sanatsal becerilerini geliştirme amacı taşıdığı gözlemlenmektedir. Süreç odaklı bir yaklaşımla, sadece öğretim sonunda elde edilen ürün değil, öğrencinin öğrenme ve yaratıcılığı ortaya koyma noktasındaki sürecin de dikkate alındığı incelenmektedir. Öğrencilerin eleştirel düşünce, yaratıcı ifade ve estetik farkındalık gibi becerilerin gelişimi değerlendirme sürecinin içerisinde önem taşıdığı görülmektedir.

Programda spesifik bir değerlendirilme kullanmak yerine farklı değerlendirme çeşitlerinin tercih edildiği gözlemlenmiştir. Bunlardan biri gözlem, öğretmen öğrencinin sanat etkinliklerindeki katılımını, problem çözme becerilerini ve yaratıcı süreçlerini gözlemleyerek değerlendirme yapabilir. Bir diğeri rubrik kullanımı, öğretmenler programda belirtilmiş olan kazanımlara yönelik yapılandırılmış değerlendirme kriterleri (renk kullanımı, temayla uyum, teknik çalışmalar gibi) kullanabilir. Bu boyutta kullanılan değerlendirme türlerinden bir diğeri ise portfolyo değerlendirmedir. Öğretmenler, öğrencilerin yıl boyunca ürettikleri çalışmaları onların gelişimlerini anlamak ve değerlendirmek için kullanır. Portfolyolarda yer alan çalışmalar dönem sonunda sergide öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin beğenisine sunulduğu görülmektedir.

Öğrencilerin hem kendi çalışmalarını hem de arkadaşlarının çalışmalarını değerlendirerek eleştirel düşünme ve sanat anlayışlarını geliştirebilecekleri bir değerlendirme türü olan akran değerlendirmesi ve öz değerlendirmenin de bu boyutta kullanıldığı gözlemlenmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu araştırmada KKTC’de belirlenen beş devlet ilkokulu ve bir özel ilkokul kurumundaki ilköğretim 5. Sınıf görsel sanatlar öğretmenlerinin ve alanında uzman kişilerin görsel sanatlar öğretim programına ilişkin bilgilerini, hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmek, karşılaştırmak, değerlendirmek ve bu değerlendirmeler doğrultusunda önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmanın gözlem ve doküman analizinde elde edilen verilerin de bu kısımda incelenmesi öngörülmüştür. Bu kapsamda Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgular literatürde yer alan araştırmalar çerçevesinde tartışılmıştır.

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Tartışma

5.1.1. *Bağlam Değerlendirme Boyutu*

Çalışmaya dahil olan görsel sanatlar dersi öğretmenlerin 2018 yılında uygulamaya konulmuş olan 5.sınıf görsel sanatlar öğretim programının amaçların net olarak bildiğini belirtmek mümkündür.

Öğretmenler görsel sanatlar öğretim programının temel amacının çocukların yaratıcılıklarını geliştirerek onlara görsel beceriler kazandırmak olduğunu belirtmişlerdir. Fakat öğretmenlerin çoğu programın amacını gerçekleştirilmede yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir. Söz konusu yetersizliklerin başlıca nedenleri arasında programın amaçlarının belirsiz ve net olmaması, fiziki ortamın uygunsuzluğu, malzeme eksiklikleri, yetersiz süre kalıplaşmış eğitim yaklaşımları yer almaktadır. Yılmaz ve Benli’nin (2011) araştırmasında öğretmenler, derslerde kullanmak için gerekli malzeme ve imkânların kısıtlı olmasının öğrencileri olumsuz etkilendiklerinden söz etmişlerdir.

Programın güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirirken öğretmenler programın güçlü yönü olarak öğrencilerin yaratıcılıklarını keşfetmelerine olanak tanınmasını belirtmiştir. Programın öğrencilerin seviyesine uygun olduğunu onların sanat bilgilerini geliştirmeyi hedeflediği ve kendi projelerini tasarlayarak yaratıcılıklarını ortaya çıkarma imkânı sağladığını da vurgulanmıştır. Öğretmenler programın zayıf yönleri arasında ise sanat ve sanatçılara yeterince yer verilmemesi, sürenin yetersizliği, dijital araç kullanımının eksikliği ve kültürel çeşitliliğin azlığına dikkat

çekmişlerdir. Elde edilen bu bulgu Pekdağ'ın (2011) araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Programın “Eğitim ihtiyaçları” temasında öğretmenlerin büyük çoğunluğu, programın öğrencilerin görsel sanatlar eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak yeterlilikte olmadığını belirtmiştir. Bunun sebebini ise programın yüzeysel bir şekilde ele alınması ve yeterince etkinlik içermemesi, sanat ve sanatçı konularının yeterince ele alınmaması, uygulamalı çalışmalar için yeterli sürenin ayrılmaması olduğunu belirtmişlerdir. Elde edilen bu bulgu Avcı'nın (2015) araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca programın teknoloji ile entegre edilmemiş olması ve dijital araçlardan yararlanılmaması, modern eğitim yöntemleriyle bir uyumsuzluk yarattığını da ifade etmişlerdir. Elde edilen bu bulgular Dolunay'ın (2011) bulguları ile tutarlık göstermektedir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun programda yer alan hedef ve kazanımların öğrenci seviyesine uygun olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgular Yurdakal'ın (2019) görsel sanatlar öğretim programının uygulanabilirliğini değerlendiren bu çalışmada, öğretmenler hedeflerin öğrencilerin yaş düzeyine uygun olduğu sonuçları ile paralellik taşımaktadır.

“Açıklık ilkesi” temasında öğretmenlerin tamamı görsel sanatlar öğretim programının hedef ve kazanımlarının açıklık ilkesine tam anlamıyla uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Oruç (2024) Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde yaptığı bir çalışmada, öğretmenlerin büyük bir kısmının programdaki hedeflerin ve kazanımların açıklık ilkesine uygun olduğu sonuçları ile örtüşmektedir. İçerik ve hedef uyumu değerlendirirken öğretmenlerin çoğu, programın mevcut içeriğini hedefler açısından yeterli ve uyumlu bulduklarını belirtmiştir.

5.1.2. Girdi Değerlendirme Boyutu

Girdi değerlendirme çerçevesinde programın kapsamının ne olduğu, hazır bulunuşluk düzeyinin ne olduğu, kaynak ve materyal hakkındaki görüşler, kaynak ve materyallerin amacı ve atölyeler değerlendirilmiştir.

Programın kapsamını değerlendirirken öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun kapsamın öğrencilerin seviyelerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olması gerektiğini, öğrencilerin bireysel gelişim ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olması gerektiğini ve onların ilgisini çekebilecek, motivasyonlarını artıracabilecek

etkinliklerin programa dahil edilmesi olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar Yükselgün'ün (2010) araştırmasında ulaştığı sonuç ile paralellik göstermektedir.

“Hazır bulunuşluk düzeyi” temasında öğretmenlerin tamamı kendi hazır bulunuşluk düzeylerinin tam olduğunu belirtmiştir. Uysal'ın (2024), öğretim programının en önemli yapı taşı sanat eğitimcilerinin çok iyi yetiştirilmesi, alanına hâkim, pedagojik yöntem ve teknikleri uygulayabilen, yeniliklere açık olması gerektiği ifadeleri araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Görsel sanatlar öğretim programını uygulama aşamasında kullanılan kaynaklar/materyaller (Kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf vb.) değerlendirilmesi aşamasında öğretmenlerin çoğu, derste kullanılan materyallerin çocukların ilgi ve dikkatlerini çekmede önemli bir rol üstlendiğini söylemiştir. Söz konusu materyaller çocukların derse aktif katılımını sağlayarak, ufkunu genişletme ve onları farklı boyutlara taşıma konusunda önemli bir işlevi olduğunu belirtmiştir. Materyallerin dersin amacını gerçekleştirme konusunda da yeterli olduğunu açıkça ifade etmişlerdir. Yılmaz'ın (2016) materyallerin ders amaçlarına katkı sağlama yönü ile ele aldığı araştırmasıyla paralellik göstermektedir.

“Atölyeler” teması değerlendirilirken öğretmenlerin çoğu okullarda yer alan atölyelerin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Okullardaki atölyelerde artırılması gereken imkanlar arasında ise malzeme, lavabo sayısı, öğrencilerin bireysel çalışabilecekleri alanlar ve bilgisayar-projeksiyon gibi şeyleri sıralamışlardır. Söz konusu imkanların artırılmaması durumunda ciddi bir probleme dönüşeceklerini açıkça belirtmişlerdir. Tan (2016), Aslan (2016) ve Balkaş'ın (2020) araştırmalarında sanat eğitiminde fiziki mekân veya atölye/derslik sorunu ve malzeme eksikliği ön plana çıkmaktadır.

5.1.3. Süreç Değerlendirme Boyutu

Süreç değerlendirme çerçevesinde programın öğrenme alanları üzerindeki etkinliğinin ne olduğu, strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygunluğu, kullanılması gereken teknolojik araçları ne olduğu değerlendirilmiştir.

Öğretmenler görsel sanatlar öğretim programının öğrenme alanlarının (gözlem, yorum, görsel algı ve yaratıcılık) üzerindeki etkinliğini değerlendirirken yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Programdaki eksikliklerin çocukların yeteri kadar tarihi ve sanat alanında bilgiye sahip olmaması, ders için ayrılan sürenin yetersiz olması ve etkinliklerin tek düze oluşunu belirtmişlerdir. Uysal (2024) araştırmasında hem teorik hem de uygulama konularını içeren öğretim programını tam olarak

uygulayamamanın önündeki engelin ders saatlerinin yetersizliği, sanat bilgisinin eksikliği olduğu sonucuna varmıştır. Öğretmenler ders öğretiminde etkinlik önerisi olarak okul dışındaki müze ziyaretleri, doğa yürüyüşü gibi gezi-gözlemlerin düzenlenmemesini belirtmişlerdir. Genç (2018) araştırmasında müze etkinliklerinin öğrencilerin dikkatini çekmek, yaratıcılıklarını artırmak ve derse olan ilgilerini olumlu yönde etkilemek için önemli olduğu vurgulanmıştır.

“Strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygunluğu” temasında öğretmenlerin çoğu seçilen strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygun seçilmediğini, sınırlı kaldığını farklı yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu dersin öğretiminde öngörülen strateji, yöntem ve teknikler: grup çalışmaları, proje tabanlı öğrenme, çok disiplinli öğrenme, eleştirel düşünme, yaparak-yaşayarak öğrenme yaratıcı düşünme gibi strateji, yöntem ve teknikler olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum, Gürdal’ın (2007) araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Fakat öngörülen aktif yöntemlerin kullanım zorlukları olduğunu bu zorluklarında süre, malzeme, öğrenci mevcudu, fiziki yapı, öğrencilerde isteksizlik gibi etmenlerden kaynaklandığını açıkça ifade etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar Dadakoğlu’nun (2024) araştırması ile paralellik göstermektedir.

Öğretmenler bu dersin öğretiminde kullanılması gereken teknolojik araçların Web 2 ve sanal sınıflar olabileceğini belirtmişlerdir. Bu araçların öğrencilere farklı öğrenme ortamları sunabileceğini ve bu sayede öğrencilerin dijital araçları kullanma becerilerinin gelişeceğini ifade etmişlerdir. Dilmaç’ın (2019) araştırmasında görsel sanatlar dersi öğretiminin, dijital araç ve web tabanlı öğrenme ortamlarının sürece dahil edilmesi, öğrencilerin yaratıcılıklarını ve dijital becerilerini geliştirme potansiyeline sahip olduğunu gösterdiği sonucu ile örtüşmektedir.

5.1.4. Ürün Değerlendirme Boyutu

Ürün değerlendirme çerçevesinde programın öğrenme hedeflerine ulaşma durumunun belirlenmesi, ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterliliğinin belirlenmesi, programın geliştirilmesine yönelik önerilerin ne olduğu değerlendirilmiştir.

Öğretim programında kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına ulaşma durumunu değerlendirirken öğretmenlerin çoğu programının hedeflenen öğrenme çıktılarına başarılı bir şekilde ulaştığını belirtmişlerdir. Öğretmeler bu başarıları

örnek olarak çocukların görsel algı, sanatsal yetenek ve yaratıcılıklarının geliştirmelerini göstermişlerdir.

“Ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterliliği” teması kapsamında öğretmenlerin tamamı ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterli olduğunu net bir şekilde belirtmişlerdir. Performans görevleri, portfolyo, dereceli puanlama anahtarları gibi ölçme değerlendirme araçlarının öğrencilerin yeteneklerini ve gelişimlerini kapsamlı bir şekilde değerlendirme olanağı sunduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgular Dilmaç’ın (2019) araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir

Ölçme ve değerlendirme uygulamaları olarak öğretmenlerin çoğu sözlü sınavlara yer verdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler süreç odaklı değerlendirme aracı olarak portfolyo değerlendirme araçlarını kullandıklarını açıkça ifade etmişlerdir. Söz konusu araçların kazanımların başarısını ölçmekte yeterli olduğunu da belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuçlar Mamur ve Özsoy’un (2015) araştırmasındaki sonuçlarla örtüşmektedir.

Programın geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunan öğretmenler sürenin uzatılabileceğini, farklı öğrenme ortamlarının oluşturulabileceğini, okul dışı etkinlik sayılarının artırılması ve dijital araç kullanımına yönelik çalışmalara yer verilmesi şeklinde belirtmişlerdir. Bu bulgular Uysal ve Dadakoğlu’nun (2024) araştırmasında ulaştığı sonuç ile paralellik göstermektedir.

5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma

5.2.1. *Bağlam Değerlendirme Boyutu*

Çalışmaya dahil olan görsel sanatlar alanındaki uzmanların 2018 yılında uygulamaya konulmuş olan 5.sınıf görsel sanatlar öğretim programının amaçların net olarak bildiğini ifade etmek mümkündür.

Uzmanlar, görsel sanatlar öğretim programının temel amacının çocukların yaratıcılıklarını geliştirerek onlara görsel beceriler kazandırmak olduğunu, öğrencilere estetik bir anlayış kazandırarak, onların gözlem yeteneklerini geliştirmek ve onların sanatı anlamalarına, yorumlamalarına ve değerlendirmelerine olanak tanımak olduğunu belirtmişlerdir. Fakat uzmanların çoğu programın amacını gerçekleştirmede yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir. Söz konusu yetersizliklerin başlıca nedenleri arasında programın amaçlarının net

olmaması, fiziki ortamın uygunsuzluğu, esnek olmayan eğitim yaklaşımları yer almaktadır.

Programın güçlü yönü olarak öğrencilerin yaratıcılıklarını açığa çıkarmalarına olanak tanıdığını ve programın öğrencilerin seviyelerine uygun olduğunu belirterek, programın çocukların sanat bilgisini geliştirerek onların kendi tasarımlarını oluşturmaya olanak tanıdığını ve program çıktıları ile öğrenme çıktılarının birbiri ile ilişkili verildiğini açıkça ifade etmişlerdir. Programın zayıf yönleri arasında ders için ayrılan sürenin yetersiz oluşu, dijital araç gereçlerin ders öğretiminde kullanılmaması, malzeme eksiklikleri, bu ders sürecinde tek düze bir programın benimsenmesi, içeriğin sınırlı olması, etkinliklerle çeşitlendirilmemesi, sanat ve sanatçı başlıklarına yer verilmemesini belirtmişlerdir.

Uzmanların tamamının, programın öğrencilerin görsel sanatlar eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak yeterlilikte olmadığını belirtmiştir. Uzmanlar, programın eğitim ihtiyacı karşılayamadığını belirtirken programın güncel olmamasını, yetersiz malzeme ve süre gibi noktalara dikkat çekmişlerdir. Programda yer alan hedef ve kazanımların öğrenci seviyesine uygun olduğunu uzmanların çoğu ifade etmiştir. Özcan'ın (2017) araştırmasında, 1-8. sınıflar görsel sanatlar öğretim programının hedeflerinin genel olarak öğrenci seviyelerine uygun olduğu ve eğitim sürecinde uygulanabilirliğinin yüksek olduğu sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

“Açıklık ilkesi” temasında uzmanların tamamının görsel sanatlar öğretim programının hedef ve kazanımlarının açıklık ilkesine tam anlamıyla uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgular Oruç'un (2024) araştırması ile paralellik göstermektedir.

Uzmanların büyük kısmının programın içeriğinin hedeflere uygun olduğunu fakat uygulama aşamasında birtakım sorunlar yaşadığını ifade etmişlerdir. Yurdakal'ın (2019), programın genel yaklaşımının hedeflerle uyumlu olduğu ancak uygulama aşamasında teknik eksiklikler ve öğretim sürecinde yeterince destekleyici unsurların olmaması nedeniyle tam olarak etkili olamadığı belirttiği araştırması ile benzerlik göstermektedir.

5.2.2. *Girdi Değerlendirme Boyutu*

Girdi değerlendirme çerçevesinde programın kapsamının ne olduğu, hazır bulunuşluk düzeyinin ne olduğu, kaynak ve materyal hakkındaki görüşler, kaynak ve materyallerin amacı ve atölyeler değerlendirilmiştir.

Uzmanlar programın kapsamının öğrencilerin seviyelerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olması gerektiğini, öğrencilerin yaratıcılıklarını destekleyen esnek bir yapıya sahip olması gerektiğini ve teknolojiyi içermesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Cuya'nın (2023) araştırması elde edilen sonuçlar ile örtüşmektedir.

“Hazır bulunuşluk düzeyi” temasında uzmanların tamamı kendi hazır bulunuşluk düzeylerinin tam olduğunu belirtmiştir. Kasioğlu (2009), sanat eğitiminde çağdaş yaklaşımların benimsenmesi gerektiği ve eğitimcilerin kavramsal sanat gibi yaklaşımlara hâkim olmalarının, öğrencilerin yaratıcı düşünce ve eleştirel beceriler geliştirmelerine katkı sağladığı belirttiği ifadeleri araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Uzmanların çoğu, derste kullanılan kitap, katalog, belgesel, poster ve fotoğraf gibi materyallerin, çocukların ilgi ve dikkatini çekmede kritik bir rol oynadığını belirtmiştir. Uzmanlar, bu materyallerin yalnızca öğrencilerin dikkatini toplamakla kalmayıp, aynı zamanda onların yaratıcılıklarını geliştirmede, motivasyonlarını artırmakta da önemli olduğunu vurgulamışlardır. Fakat söz konusu materyallerin dersin amacını gerçekleştirme konusunda da yetersiz belirtmişlerdir. Bunun sebebini materyallerdeki çeşitliliğin azlığı, kullanılan materyallerin yeterince ilgi çekici ve teknoloji tabanlı olmayışı olarak ifade etmişlerdir. Elde edilen sonular Pınarbaş'ın (2010) araştırması ile örtüşmektedir.

“Atölyeler” teması değerlendirilirken uzmanların çoğu okullarda yer alan atölyelerin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Okullardaki atölyelerde artırılması gereken imkanlar arasında ise malzeme, lavabo sayısı, öğrencilerin bireysel çalışabilecekleri alanlar ve bilgisayar-projeksiyon gibi şeyleri sıralamışlardır. Söz konusu imkanların artırılmaması durumunda ciddi bir probleme dönüşeceklerini açıkça belirtmişlerdir. Bu bulgular Gültekin'in (2009) resim-iş derslerinde kullanılan malzemelerin ve dersliklerin değerlendirilmesi araştırmasındaki bulgular ile benzerlik göstermektedir.

5.2.3. *Süreç Değerlendirme Boyutu*

Süreç değerlendirme çerçevesinde programın öğrenme alanları üzerindeki etkinliğinin ne olduğu, strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygunluğu, kullanılması gereken teknolojik araçları ne olduğu değerlendirilmiştir.

Uzmanların tamamı görsel sanatlar öğretim programının öğrenme alanlarının (gözlem, yorum, görsel algı ve yaratıcılık) üzerindeki etkinliğini değerlendirirken yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Uzmanlar, programın eksikliklerinin sanat bilgisi ve süre olduğunu belirtmişlerdir. Göktaş (2023) araştırmasında süre yetersizliği, atölye yokluğu, sanat bilgisinin azlığı ve materyal eksikliği gibi nedenlere dikkat çekmiştir. Uzmanlar ders öğretiminde etkinlik önerisi okul dışındaki müze ziyaretleri, sanat galerisi gibi gezi-gözlemlerin düzenlenmemesini belirtmişlerdir. Koçak'ın (2010) araştırmasındaki sonuçlarla örtüşmektedir.

“Strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygunluğu” temasında uzmanların çoğu seçilen strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygun seçilmediğini, sınırlı kaldığını farklı yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu dersin öğretiminde öngörülen strateji, yöntem ve teknikler: grup çalışmaları, proje tabanlı öğrenme, çok disiplinli öğrenme, eleştirel düşünme, yaparak-yaşayarak öğrenme yaratıcı düşünme gibi strateji, yöntem ve teknikler olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum, Gürdal'ın (2007) araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Ancak öngörülen aktif yöntemlerin kullanım zorlukları olduğunu bu zorluklarında süre, malzeme, öğrenci mevcudu, fiziki yapı, öğrencilerde isteksizlik gibi etmenlerden kaynaklandığını açıkça ifade etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar Dadakoğlu'nun (2024) araştırması ile paralellik göstermektedir.

Uzmanlar bu dersin öğretiminde kullanılması gereken teknolojik araçların Web 2 ve sanal sınıflar olabileceğini belirtmişlerdir. Bu araçların öğrencilere farklı öğrenme ortamları sunabileceğini ve bu sayede öğrencilerin dijital araçları kullanma becerilerinin gelişeceğini ifade etmişlerdir. Dilmaç ve Karabacak'ın (2023) dijital teknolojilerin görsel sanatlar eğitime entegre edilmesi öğrencilerin yaratıcılıklarını ve dijital becerilerini geliştirme potansiyelini artıracak bulguları ile benzerlik göstermektedir.

5.2.4. *Ürün Değerlendirme Boyutu*

Ürün değerlendirme çerçevesinde programın öğrenme hedeflerine ulaşma durumunun belirlenmesi, ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterliliğinin belirlenmesi, programın geliştirilmesine yönelik önerilerin ne olduğu değerlendirilmiştir.

Öğretim programında kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına ulaşma durumunu değerlendirirken uzmanların çoğu programının hedeflenen öğrenme çıktılarına başarılı bir şekilde ulaştığını belirtmişlerdir. Uzmanlar, bu başarıları örnek olarak çocukların görsel algı, sanatsal yetenek ve yaratıcılıklarının geliştirmelerini göstermişlerdir.

“Ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterliliği” teması kapsamında uzmanların tamamı ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterli olduğunu net bir şekilde belirtmişlerdir. Performans görevleri, portfolyo, dereceli puanlama anahtarları gibi ölçme değerlendirme araçlarının öğrencilerin yeteneklerini ve gelişimlerini kapsamlı bir şekilde değerlendirme olanağı sunduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgular Özsoy ve Mamur (2022) görsel sanatlar öğretmenlerinin öğrenci izleme, ders ölçme ve değerlendirme yaklaşımları araştırması ile benzerlik göstermektedir.

Ölçme ve değerlendirme uygulamaları olarak uzmanların çoğu sözlü sınavlara yer verdiklerini belirtmişlerdir. Söz konusu araçların kazanımların başarısını ölçmekte yeterli olduğunu da ifade etmişlerdir. Elde edilen bu sonuçlar Ayaydın (2010) görsel sanatlar eğitiminde ölçme ve değerlendirme süreci üzerine araştırması ile örtüşmektedir.

Programın geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunan uzmanlar ise okul dışı etkinlik sayılarının artırılması, sürenin uzatılabileceği, farklı öğrenme yöntemleri, dijital araç kullanımına yönelik çalışmalara yer verilmesi, sanat ve sanatçı konularına yer verilmesi gerektiği şeklinde belirtmişlerdir. Bu bulgular Çağlayan'ın (2020) araştırması ile benzer niteliktedir.

5.3.Üçüncü Alt Amaca İlişkin Tartışma

Öğretim sürecini değerlendirmek amacıyla derste başvuru yöntem ve teknikler, öğrenme-öğretme biçimi, öğretimin kalitesi, öğretmen-öğrenci ilişkisi ve öğrencilerin motivasyonlarına ilişkin gözlem yapılmıştır.

Görsel sanatlar dersinin atölyelerde yapılması, öğrencilerin sanatsal öğrenme süreçlerine olumlu yönde etkileyeceği ön görülmüştür. Böylesi aydınlık bir ortamın öğrencilerin dikkat seviyelerini artırıp, yaratıcı düşünme süreçleri olumlu yönde destekleyeceği gözlemlenmiştir. Bu durum Yurdakal'ın (2019) araştırması ile benzerlik göstermektedir. Atölyelerde öğrencilerin rahatça çalışabileceği geniş masalar, esnek oturma düzenleri ve kolay erişilebilir depolama alanlarının olduğu gözlemlenmiştir.

Derslerin islenişine yönelik yapılan gözlemlerden hareketle, görsel sanatlar öğretmenin geleneksel yöntemlerle ders işlediği ve materyalleri yeteri aktiflikte kullanamadığı ve öğrencilerin dikkatini çekemediği için, geleneksel yollarla anlattığı gözlemlenmiştir. Öğretmenin sıklıkla başvurduğu yöntemlerden biri gösterip yaptırma diğeri ise soru cevaptır. Bu yöntemler için kullandığı materyaller beyaz tahta ve projeksiyon olduğu izlenmiştir. Yılmaz ve Bilici'nin (2016) görsel sanatlar dersinde öğretim teknolojileri ve materyali kullanım durumları isimli araştırması ile paralellik göstermektedir.

Gözlem yapılan atölyede; öğrencilerin bu dersi sevdikleri görülmüştür. Fakat öğrenciler, derse yeterince güdülenmemekte ve ilgileri çabuk dağılmakta olduğu gözlemlenmiştir. Bunu etkileyen birçok etken olduğu yapılan görüşmelerle de desteklenmiştir. Dersin süresi, öğrenci mevcudu, materyallerin her öğrenciye yetecek şekilde olmaması bu duruma yol açan sebepler arasında gösterilmektedir. Bu durum Uysal ve Dadakoğlu'nun öğrencilerin olumsuz tutumlarını tüm öğrenme alanlarında kazanımların işlenişini etkileyebilecek önemli sorunlardan biri olduğu sonucu ile benzerlik göstermektedir.

5.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Tartışma

Öğretim sürecinin değerlendirilmesine yönelik yapılan gözlem sonucunda öğretmenin öğrencileri herhangi bir sözlü veya yazılı değerlendirmeye tabi tutmadığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar her öğrenci için ayrı bir portfolyo dosyasına biriktirilmektedir. Yıl sonunda bu çalışmaların sergileneceği görülmüştür. Bu bulgular Mamur ve Özsoy'un (2015) görsel sanatlar eğitiminde portfolyo değerlendirme isimli araştırması ile paralel niteliğe sahiptir.

5.5.Beşinci Alt Amaca İlişkin Tartışma

5.5.1. Hedef Boyutu

Görsel Sanatlar Öğretim Programı hedef boyutu incelendiğinde, çağdaş eğitim yaklaşımlarını benimsendiği, öğrencilerin sanatsal süreçlere aktif katılımını hedefleyen bir program olduğu gözlemlenmektedir. Bu bulgular Gude'nin (2007) araştırmasındaki bulgular ile paralellik göstermektedir. Söz konusu program ile öğrencilerin yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, iş birliği yapma ve özgün eserler ortaya çıkarma gibi becerilerin gelişmesini amaçlamaktadır. Elde edilen bu veriler Stewart'ın (2010) araştırma verileri ile örtüşmektedir. Bu program öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişim seviyelerine uygun hedefler belirleyerek, temel sanat kavramlarını öğrenme, yaratıcılıklarını ifade etme ve görsel okur-yazarlık becerilerini geliştirme olanağı sunmaktadır. Bu durum Baltacı ve Eker'in (2019) araştırmasındaki görsel sanatlar eğitimi, konumu gereği çocukların duyuşsal özelliklerinin ortaya çıkarılmasında ve yaratıcılıklarının geliştirilmesinde önemli bir yere sahip olduğu sonucu ile benzer niteliktedir.

Öte yandan programda öğrencilere sanatın kültürel yönünü tanıtmayı amaçlayan bir kazanımın bulunmadığı görülmüştür. Söz konusu eksiklik ile öğrencilerin kendi kültürlerine ait sanat, sanatçı ve kültürel kimliklerini keşfetme olanağı yakalayamayacağı öngörülmektedir.

5.5.2. İçerik Boyutu

Programda içeriğine bakıldığında esnek ve öğrenci merkezli kübik program geliştirme anlayışı benimsendiği izlenmiştir. Elde edilen veriler Kaya'nın (2018) verileri ile benzerlik göstermektedir. Bu programda, 1. sınıftan 8. sınıfa kadar doğrusal beceriler kademeli olarak öğretildiği ve bunlarında üç temel boyutta gerçekleştiği gözlemlenerek, konuların sarmal bir yapıda işlendiği görülmüştür. Her sınıf düzeyinde çizgi, form, mekân, renk, doku ve biçim öğeleri yer almaktadır. Bu konuların her yıl üzerine bilgili eklenerek aktarılan bir yapıya sahip olduğu açığa çıkmaktadır. Elde edilen veriler Yurdakal'un (2019), görsel sanatlar programı, öğrencilerin sanat becerilerini geliştirmeye yönelik doğrusal ve sarmal bir yaklaşım benimsemekte ve böylelikle öğrencilere kademeli bir şekilde temel sanat bilgisi kazandırılmak amaçlanmakta bunun yanı sıra süreç

içerisinde gelişimlerine yönelik, farklı sanat alanlarını içeren öğrenme hedefleri gösterildiği sonucu ile benzerlik göstermektedir.

5.5.3. Öğrenme ve Öğretme Süreci Boyutu

Programın öğrenme ve öğretme süreci boyutu gözlemlendiğinde öğrencilerin süreç içerisinde aktif rol alabilecekleri uygulamalara yer verildiği gözlemlenmektedir. Yükselgün ve Türkcan'ın (2012) ilkokul seviyesindeki görsel sanatlar eğitiminde öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden uygulamalar, öğretim sürecinin etkinliğini artırmaktadır sonucu ile benzer niteliktedir. Öğrenme-öğretme süreci, öğrencilere kendi sanatsal yeteneklerini keşfetme ve geliştirme fırsatı sunmayı amaçladığı gözlemlenmektedir. Sanatı sadece teorik olarak değil, uygulamalar sayesinde deneyimlemeleri hedeflenmektedir. Bu sonuçlar Öztürk ve Karaoğlu'nun (2016) yılındaki araştırması ile örtüşmektedir.

5.5.4. Değerlendirme Boyutu

Programın ölçme ve değerlendirme boyutu incelendiğinde değerlendirme boyutunun, öğrencinin bireysel gelişimini ve sanatsal becerilerini geliştirme amacı taşıdığı gözlemlenmektedir. Süreç odaklı bir yaklaşımla, sadece öğretim sonunda elde edilen ürün değil, öğrencinin öğrenme ve yaratıcılığı ortaya koyma noktasındaki sürecin de dikkate alındığı incelenmektedir. Bu veriler Ünveren'in (2016) programda öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişim seviyelerine uygun hedefler belirlenerek, onların sanatsal becerilerini geliştirerek yaratıcılıklarını açıkça ifade etmelerine teşvik edilmesi gerektiği sonuçları ile benzer niteliktedir. Programda, tek bir değerlendirme yöntemi yerine çeşitli değerlendirme yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu değerlendirmeler arasında gözlem, rubrik kullanımı ve portfolyo yer aldığı izlenmiştir. Bu veri Gürol'un (2015) programda yer alan ölçme araçlarının, öğrencilerin sanatsal süreçteki gelişimleri farklı yönlerden değerlendirme imkanı sunan ve çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ortaya koyan araştırması ile paralellik göstermektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, amaç ve alt amaçları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç

6.1.1. Öğretmen Boyutuna İlişkin Sonuç

6.1.1.1. *Bağlam Değerlendirme Boyutu*

Görsel sanatlar öğretim programının temel amacının çocukların yaratıcılıklarını geliştirerek onlara görsel beceriler kazandırmak olduğu saptanmaktadır. Ancak programın amacını gerçekleştirmede ve onların eğitim ihtiyacını karşılama konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu yetersizliklerin nedenleri arasında: Programın amaçlarının belirsiz ve net olmaması, fiziki ortamın uygunsuzluğu, malzeme eksiklikleri, yetersiz süre kalıplaşmış eğitim yaklaşımları olduğu görülmektedir. Öte yandan programın öğrencilerin seviyelerine uygun olması ve yaratıcılıklarını geliştirmeye imkan tanınması programın güçlü yönü olarak gözlemlenirken, sanat ve sanatçılara yeterince yer verilmemesi, dijital araç eksikliği ve kültürel çeşitliliğin azlığı zayıf yönleri arasında bulunmaktadır.

Programda yer alan hedef ve kazanımların öğrenci seviyesine uygun olduğu ve bu hedef ve kazanımların açık bir şekilde ifade edildiği görülmektedir. Bu nedenle programın içeriğinin hedefler açısından uygun olduğu saptanmıştır.

6.1.1.2. *Girdi Değerlendirme Boyutu*

Programın kapsamı öğrencilerin seviyelerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olmasının önem arz ettiğini ve bireysel gelişim ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olması gerektiği görülmektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin hazır bulunuşluk düzeylerinin de tam olduğu gözlemlenmiştir. Bu, öğretim sürecinin verimliliğini artıran önemli bir faktör olarak görülmektedir. Görsel sanatlar öğretim programını uygulama aşamasında kullanılan kaynaklar/materyallerin (Kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf vb.) dersin amacını gerçekleştirme konusunda yeterli olduğu görülmektedir. Söz konusu materyallerin çocukların ilgi ve dikkatlerini çekmede önem taşıdığı gözlemlenmektedir.

Öte yandan okullarda yer alan atölyelerin yetersiz olduğu belirtilmiştir. Bu atölyelerde artırılması gereken imkanlar arasında ise malzeme, lavabo sayısı, öğrencilerin bireysel çalışabilecekleri alanlar ve bilgisayar-projeksiyon gibi şeyleri sıralamışlardır. Söz konusu imkanların artırılmaması durumunda ciddi problemlere yol açacağı tespit edilmiştir.

6.1.1.3. Süreç Değerlendirme Boyutu

Görsel sanatlar öğretim programının etkinliği (gözlem, yorum, görsel algı ve yaratıcılık) yetersiz olarak ifade edilmiştir. Söz konusu yetersizlikler arasında, öğrencilerin tarihi ve sanatsal bilgi eksiklikleri, ders süresinin yetersizliği ve etkinliklerin tekdüzeliği yer almaktadır. Ders öğretiminde etkinliklerin okul dışında yapılması: Müze ziyaretleri, doğa yürüyüşü gibi gezi-gözlemlerin düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Ders kapsamında seçilen strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygun seçilmediğini, sınırlı kaldığını farklı yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi gerektiğini belirtilmiştir. Bu dersin öğretiminde öngörülen strateji, yöntem ve teknikler: grup çalışmaları, proje tabanlı öğrenme, çok disiplinli öğrenme, eleştirel düşünme, yaparak-yaşayarak öğrenme yaratıcı düşünme gibi strateji, yöntem ve teknikler olduğunu ifade edilmiştir. Ayrıca bu dersin öğretiminde kullanılması gereken teknolojik araçların Web 2 ve sanal sınıflar olabileceği belirtilmiştir. Bu araçlar, öğrencilere farklı öğrenme imkanları tanıyarak onların dijital becerilerini geliştirebilir.

6.1.1.4. Ürün Değerlendirme Boyutu

Programda belirlenen öğrenme çıktılarının başarılı bir şekilde elde edildiği ve bu ders kapsamında kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Performans görevleri, portfolyo ve dereceli puanlama anahtarları gibi farklı araçlar, öğrencilerin yetenek ve gelişimlerini ayrıntılı bir şekilde değerlendirme imkan tanıdığı ifade edilmiştir. Öte yandan bu araçlar arasında öğretmenlerin sıklıkla başvurduğu sözlü ve portfolyo değerlendirme olduğu görülmektedir. Programın geliştirilmesine yönelik öğretmenler, sürenin uzatılması, farklı öğrenme ortamları oluşturulması, okul dışı etkinlik sayılarının artırılması ve dijital araç kullanımına daha çok yer verilmesi gerektiğini önermektedir.

6.1.2. Uzman Boyutuna İlişkin Sonuç

6.1.2.1. Bağlam Değerlendirme Boyutu

Görsel sanatlar öğretim programının, öğrencilerin görsel sanatlar eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak yeterlilikte olmadığı belirtilmiştir. Programının temel amacı, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirerek estetik anlayış kazandırmak, gözlem yeteneklerini artırmak ve sanatı anlamalarına imkan sağlamak olduğu görülmektedir. Fakat programın bu amaçları gerçekleştirmede yetersiz kaldığı; net hedeflerin olmaması, fiziki ortam eksiklikleri ve esnek olmayan öğretim yaklaşımlardan kaynaklandığı saptanmıştır. Programın güçlü yönleri arasında, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmesi ve kendi tasarımlarını oluşturmalarına imkan verilmesi yer alırken, zayıf yönleri arasında ders süresinin kısıtlılığı, dijital araç eksikliği, sınırlı içerik ve tek düze etkinlikler olduğu gözlemlenmektedir.

Diğer taraftan programda yer alan hedef ve kazanımların öğrenci seviyesine uygun olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu hedef ve kazanımların açık bir şekilde ifade edildiği saptanmıştır. Programın mevcut içeriğinin hedeflere uygun olduğunu fakat bu uygulama aşamasında birtakım sorunlar yaşadığı belirtilmiştir.

6.1.2.2. Girdi Değerlendirme Boyutu

Uzmanlar kendi hazır bulunuşluk düzeylerinin tam olduğunu belirterek, programın kapsamının öğrencilerin seviyelerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olması ve öğrencilerin yaratıcılıklarını destekleyen esnek bir yapıya sahip olması gerektiğiyle teknolojiyi içermesinin önem arz ettiğini ifade etmişlerdir. Ders materyalleri (kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf) öğrencilerin dikkatini çekmede ve yaratıcılıklarını geliştirmede önemli olduğu görülmektedir. Fakat bu materyallerin çeşitliliğinin az oluşu ve teknoloji tabanlı olmayışı nedeniyle dersin amaçlarını gerçekleştirmede yetersiz kaldığı belirtilmiştir.

Diğer taraftan okullarda yer alan atölyelerin yetersiz olduğunu belirtilmiştir. Bu atölyelerde artırılması gereken imkanlar arasında ise malzeme, lavabo sayısı, öğrencilerin bireysel çalışabilecekleri alanlar ve bilgisayar-projeksiyon gibi şeyleri sıralanmıştır.

6.1.2.3. Süreç Değerlendirme Boyutu

Görsel sanatlar öğretim programının öğrenme alanlarındaki etkinliğinin yetersiz kaldığını, bu eksikliklerin ise sanat bilgisi ve ders süresi yetersizliğinden kaynaklandığı saptanmıştır. Bu ders kapsamında etkinlik önerisi olarak okul dışındaki müze ziyaretleri, sanat galerisi gibi gezi-gözlemlerin düzenlenmesi gerektiği öneri olarak sunulmuştur.

Bu derste kullanılan strateji, yöntem ve tekniklerin hedeflere uygun seçilmediği ve sınırlı kaldığı belirtilmiştir. Grup çalışmaları, proje tabanlı öğrenme, çok disiplinli öğrenme, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi yöntemlerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Fakat bu yöntemlerin kullanım zorlukları olduğu da saptanmıştır. Bu öğretim sürecinde kullanılması gereken teknolojik araçların Web 2 ve sanal sınıflar olabileceği belirtilmiştir. Böylesi araçların öğrencilere farklı öğrenme ortamları sunabileceğini ve bu sayede öğrencilerin dijital araçları kullanma becerilerinin gelişeceğini ifade edilmiştir.

6.1.2.4. Ürün değerlendirme Boyutu

Öğretim programında kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına başarılı bir şekilde ulaştığı görülmüştür. Bu başarılarla örnek olarak çocukların görsel algı, sanatsal yetenek ve yaratıcılıklarının geliştirmelerini gösterilmiştir.

Ölçme ve değerlendirme araçlarının yeterli olduğu ve performans görevleri, portfolyo ve dereceli puanlama anahtarları gibi araçların, öğrencilerin yeteneklerini ve gelişimlerini değerlendirmede etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca ölçme ve değerlendirme uygulamalarında sıklıkla sözlü sınavlara yer verildiğini ve bu araçların kazanımları ölçmede yeterli olduğu görülmüştür.

Programın geliştirilmesine yönelik okul dışı etkinlik sayılarının artırılması, ders süresinin uzatılması, dijital araçların kullanılması ve sanat-sanatçı konularına daha fazla yer verilmesi gerektiği uzmanlar tarafından önerilmiştir.

6.1.3. Süreç Boyutuna İlişkin Gözlem Sonuçları

Görsel sanatlar dersinin atölyelerde yapıldığı ve atölye ortamının aydınlık oluşunun öğrencilerin dikkat seviyelerini artırıp, yaratıcı düşünme süreçleri olumlu yönde desteklediği saptanmıştır. Atölyede yer alan masalar, esnek oturma düzenleri ve kolay erişilebilir depolama alanlarının olduğu da gözlemlenmiştir.

Görsel sanatlar öğretmeninin geleneksel yöntemlerle ders işlediği ve materyalleri yeteri aktiflikte kullanamadığı bu nedenle de öğrencilerin dikkatini çekemediği için, geleneksel yollarla anlattığı görülmüştür. Öğretmenin sıklıkla başvurduğu yöntemlerden biri gösterip yaptırma diğeri ise soru cevaptır.

Öğrencilerin dersi sevmelerine rağmen, yeterince güdülenmedikleri ve ilgilerinin çabuk dağıldığı tespit edilmiştir. Bu durumun ders süresi, öğrenci sayısı ve materyal yetersizliği gibi faktörlerden kaynaklandığı saptanmıştır.

6.1.4. Değerlendirme Boyutuna İlişkin Gözlem Sonuçları

Gözlem sonucunda öğretmenin öğrencileri herhangi bir sözlü veya yazılı değerlendirmeye tabi tutmadığı görülmüştür. Öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar her öğrenci için ayrı bir portfolyo dosyasına biriktirilerek yıl sonunda bu çalışmaların sergilendiği gözlemlenmiştir.

6.1.5. Doküman Analizine İlişkin Sonuçlar

6.1.5.1.Hedef Boyutu

Görsel sanatlar öğretim programı, çağdaş eğitim yaklaşımlarını benimseyerek, öğrencilerin sanatsal süreçlerde aktif rol almasını hedefleyen bir program olduğu saptanmıştır. Bu program ile öğrencilerin yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, iş birliği yapma ve özgün eserler ortaya çıkarma gibi becerilerin gelişmesini amaçlandığı görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişim seviyelerine uygun hedefler belirleyerek, temel sanat kavramlarını öğrenme, yaratıcılıklarını ifade etme ve görsel okur-yazarlık becerilerini geliştirme olanağı sunduğu da tespit edilmiştir.

Diğer taraftan programda öğrencilere sanatın kültürel yönünü tanıtmayı amaçlayan bir kazanımın bulunmadığı görülmüştür. Eksiklik nedeniyle öğrencilerin kendi kültürlerine ait sanat, sanatçı ve kültürel kimliklerini keşfetme imkanı bulamayacağı düşünülmektedir.

6.1.5.2.İçerik Boyutu

Programda, esnek ve öğrenci merkezli bir yaklaşım benimsenerek 1. sınıftan 8. sınıfa kadar doğrusal beceriler kademeli olarak, üç temel boyutta öğretildiği görülmektedir. Her sınıf düzeyinde çizgi, form, mekân, renk, doku ve biçim

öğeleri yer almaktadır. Bu konuların her yıl üzerine bilgili eklenerek aktarılan bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

6.1.5.3.Öğrenme ve Öğretme Süreci Boyutu

Programın öğretim sürecinde öğrencilere sanatsal yeteneklerini keşfetme ve geliştirme fırsatları sunularak, süreç içerisinde aktif rol almalarına olanak tanındığı gözlemlenmektedir. Söz konusu uygulamalar ile öğrencilerin yeteneklerini ileriye taşımak, geliştirmek amaçlamaktadır.

6.1.5.4.Değerlendirme Boyutu

Programda yer alan ölçme ve değerlendirmenin, öğrencinin bireysel gelişimini ve sanatsal becerilerini geliştirme amacı taşıdığı görülmüştür. Süreç odaklı yaklaşım benimsenerek, sadece elde edilen ürün değil, öğrencinin öğrenme süreci ve yaratıcılığının da değerlendirildiği bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Programda, tek bir değerlendirme yöntemi yerine çeşitli değerlendirme yöntemlerinin kullanıldığı saptanmıştır. Bunlar: Gözlem, rubrik kullanımı ve portfolyo değerlendirmedir.

6.2.Öneriler

Görsel Sanatlar Öğretim Programı'nın dört boyutunun değerlendirildiği bu araştırmada bulgular göz önünde bulundurularak geliştirilen öneriler şu şekildedir:

- Programın amacını daha iyi gerçekleştirmek için uygun koşullar sağlanabilir (fiziki ortam, malzeme, süre,...).
- Programın içeriği gözden geçirilerek içerik zenginleştirilebilir. Örneğin öğrencilerin sanat ve sanatçılarla ilgili daha derinlemesine bilgi edinmelerini sağlayacak etkinliklere yer verilebilir.
- Öğrencilerin dijital sanat eserleri oluşturması, sanat tarihi ve sanatçılarla ilgili dijital kaynaklardan destek alması, onların sanata yönelik bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu nedenle programın içeriği dijital araçlarla entegre edilebilir düzeye getirilebilir.
- Materyaller çeşitlendirilebilir daha ilgi çekici hale getirilebilir.

- Okullardaki atölye sayısı artırılabilir. Bu sayede öğrencilere daha fazla uygulamalı deneyim imkanı sunulabilir.
- MEB tarafından sınıf mevcudunu azaltmaya yönelik çalışmalar yapılabilir. Sınıf iki ayrı gruba bölünebilir ve her bir gruba farklı bir öğretmen verilebilir.
- Bu ders kapsamında kullanılan temel sanat malzemelerinin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenmesi öngörülmektedir.
- Uygulama aşaması için atölyelerde yer alan malzeme ve lavaboların sayısı artırılabilir.
- Devlet okullarında hazırlık ödeneği, eğitim süreçlerini destekleyecek şekilde planlı ve etkin kullanılabilir.
- Öğrencilerin hem bireysel hem de grupça çalışabilecekleri bir atölye ortamı tasarlanabilir.
- Çağın gereksinimlerini karşılamak amacıyla, öğrencilerin eğitim ortamında teknoloji ile daha fazla etkileşim kurmalarını olanak tanınarak, atölyelere bilgisayar, projeksiyon cihazları gibi modern teknolojik araçların entegrasyonu dahil edilebilir.
- Bu ders için ayrılan haftalık ders saati artırılabilir. Bu sayede öğrenciler teorik bilgileri derinlemesine öğrenip, uygulamalı çalışmalar için de zaman ayırabilirler.
- Okul dışı etkinlikler düzenlenerek çocukların ilgisi çekilebilir. Bu etkinlikler ile öğrenciler, sanata ve kültüre olan ilgilerini artırıp öğrenme süreçlerini günlük yaşamla ilişkilendirilebilirler.
- Ders kapsamında Web 2, sanal sınıf uygulamaları artırılabilir. Bu uygulamalar ile öğrenciler çevrimiçi iş birliği yapma, dijital portföyler oluşturma ve sanatsal içerikleri sanal ortamda keşfetme imkanı yakalayabilir.
- Bu çalışma, 5. sınıf görsel sanatlar programının değerlendirilmesinde öğretmen ve uzmanların görüşlerine odaklanmıştır; ancak, araştırma nicel bir yaklaşım benimseyerek öğrenci başarıları, anketler ve testler gibi veri toplama araçlarıyla daha geniş bir kapsamda gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akkurt, S. & Boratav, O. (2018). Neden sanat eğitimi?. *International Journal Of Scholars In Education*, 1(1). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/611610>
- Alakuş A.O. ve Mercin, L., (2009), *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi*. Pegem Yayınları.
- Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: teorik bir çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1).
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kronotop/issue/82784/1405579>
- Allan C , Buckridge M. (1993) *Curriculum: foundations, principles, and issues*. (Allyn ve Bacon, ABD).
- Vo, T.K.A. (2018). Evaluation models in educational program: strengths and weaknesses. *VNU Journal of Foreign Studies*, 34(2). <https://doi.org/10.25073/2525-2445/vnufs.4252>
- Artut, K. (2001). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Anı Yayınları.
- Artut, K. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Artut, K. (2013). *Sanat eğitimi kuramları ve öğretimi*. Anı Yayıncılık.
- Aydın, M. K. & Bavlı, B. (2019) *Program evaluation: alternative approaches and practical guidelines*. Pegem A Yayıncılık.
- Bağlı, M. (2010). *Modernizme direnen estetik*. Kapı Yayıncılık.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-14.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/aeusbed/issue/30008/290583>
- Başbuğ, F. & Başbuğ, Z. (2016). Görsel sanatlar eğitimi üzerine notlar. *Akdeniz Sanat*, 9(18). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akdenizsanat/issue/27665/291636>
- Batur, M. (2010). *İlköğretim I. kademe görsel sanatlar dersi öğretim programının kazanımlar öğesinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi] Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.
- Bekerman, Z., Burbules, N. C. & Silberman-Keller, D. (2006). *learning in places: the informal education reader* (Vol. 249). Peter Lang.
- Berkant, H. G.& Yaren, R. (2020). Altıncı sınıf tam sayılar konusunda uygulanan gerçekçi matematik eğitiminin öğrencilerin matematik motivasyonlarına etkisi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 543-571. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.555770>

- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
<https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Bozkurt, N. (2014). *Sanat ve estetik kuramları*. Sentez Yayıncılık.
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Pegem A Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: choosing among five approaches* (2nd Edition). USA: SAGE Publications.
- Çakmak, N. & Türkcan, B. (2019). Değişmeyen algılar, değişmeyen sorunlar: öğrenci-öğretmen-veli bağlamında ilkokul görsel sanatlar dersi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 768-791. doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.13m
- Çelik, F. (2006). Türk eğitim sisteminde hedefler ve hedef belirlemede yeni yönelimler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 1-15.
<https://www.scribd.com/doc/261791971/Turk-Egi-ti-m-Si-stemi-nde-Hedefler-Ve-Hedef-Beli-rlemede-Yeni-Yoneli-mler-Fethi-Celi-k-m>
- Çetin, T. (2002). Sanat eğitiminin gerekliliği üstüne. *Gazi Üniversitesi Sanat Eğitimi Sempozyumu*, 08-10.
- Demirel, Ö. (2008). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Pegem A Yayıncılık.
- Demirel Ö. (2020). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2010). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. (14. baskı). Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2013). *Eğitimde program geliştirme*. Pegem Akademi.
- Dilmaç, S. (2020). Görsel sanatlar öğretmenlerinin alternatif değerlendirme araçlarını kullanabilme özyeterlik düzeylerinin belirlenmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 26(44), 138-149. <https://doi.org/10.32547/ataunigsed.657396>
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme* (3. baskı). Anı Yayıncılık.
- Erkuzu, D. (2019). *Görsel sanatlar öğretim programları ile ilgili gelişmelerin değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi] Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erkuzu, D. & Çoban, A. (2019). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze görsel sanatlar dersi. *The Journal Of International Lingual Social and Educational Sciences*, 5(2), 239-253. <https://doi.org/10.34137/jilses.601557>
- Ertürk, M. (2013). İlköğretim II. kademe görsel sanatlar eğitimi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Anadolu Journal of*

Educational Sciences International, 3(1), 78-94.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ajesi/issue/1528/18748>

Ertürk, S. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. (10.Baskı). Meteksan.

Ertürk, S. (2008). *Eğitimde program geliştirme*. Hacettepe Üniversitesi Yayını.

Eviren, Ö. (2017). Eğitim değerlendirme modelleri. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2(3), 57- 76. Doi: 10.29250/sead.343245.

Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R. & Worthen, B. R. (2004). *Program evaluation: Alternative approaches and practical guidelines*. Boston: Pearson Education.

Gözütok, D. (2005). Program Değerlendirme. M. Gültekin (Ed.), *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Anadolu Üniversitesi.

Gözütok, F.D. (1999). *Program değerlendirme, cumhuriyet döneminde eğitim*. MEB Basımevi.

Gürdal, A. (2007). *Görsel sanatlar dersinde yapılandırmacı yaklaşıma dayalı öğretim uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri*. [Yüksek lisans tezi].Anadolu Üniversitesi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10926736>

İlhan, A. Ç. (2007). Yaratıcı drama ile örtüşen çağdaş sanat akımları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(3-4), 139-154. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ydrama/issue/23801/253652>

İnan, H. K. (2023). *Ortaokul (8. sınıf) görsel sanatlar öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Ahi Evran Üniversitesi.

Kahraman, A. D. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri*. [Yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınevi.

Karip, F. (2019). İlkokul görsel sanatlar dersi kazanımlarının yenilenmiş bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(3), 1929-1948. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/49273/629395>

Kaş, B., & Köktürk, Ş. (2021). Akademik çeviri programları kapsamında eğitim, öğretim, eğitim programı ve öğretim programı kavramlarının değerlendirilmesi. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, (8).

<https://doi.org/10.48131/jscs.988092>

Kayalıoğlu, S. & Tunç, T. (2021). The study of primary school visual arts and science curricula in Turkey in the context of interdisciplinary approaches 1923-2020. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 10(2), 412-429.

<https://doi.org/10.1016/buefad.796966>

- Kellaghan, T., Stufflebeam, D. L., & Wingate, L. A. (2003). *International handbook of educational evaluation*. Dordrecht: Kluwer International Handbooks of Education.
- Kemertaş, İ. (2003). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Birsan Yayınevi.
- Kılıç, A. G., & Yalım, A. (2023). Görsel sanatlar eğitimi pratiğinde yaratıcılık. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (57).
<https://doi.org/10.53444/deubefd.1301355>
- Kırıçoğlu, O. (2002). *Sanatta eğitim*. Pegem Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. & Olcay T. (2005). *Sanatta eğitim*. Pegem A Yayıncılık.
- Kocabatmaz, H. (2011). *Teknoloji ve tasarım öğretim programının değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Küçüktepe, C. (2017). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Lisans Yayıncılık.
- Mamur, N., & Özsoy, V. (2015). Görsel sanatlar eğitiminde portfolyo değerlendirme. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(1), 163-177.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/buefad/issue/3816/51173>
- Marsh, C. (2009). *Key concepts for understanding curriculum*. Routledge.
- Marsh, C. J. & Willis, G. (1995). Curriculum: Alternative approaches, ongoing issues. (No Title).
- Mathison, S. (2005). *Encyclopedia of evaluation*. London: Sage Publications.
- Mercin, L., & Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14-20.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/47960/606798>
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2015). *Nitel araştırma: Tasarım ve uygulama rehberi* (4. baskı). Jossey-Bass.
- KKTC Milli Eğitim Bakanlığı (2018-2019). *Kıbrıs Türk eğitim sistemi*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı (1-8. sınıflar)*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Nalinci, G. Z. (2014). İlkokul birinci sınıf görsel sanatlar eğitimi dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Turkish Studies (Elektronik)*, 9(2), 1123-1130.
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6445>
- Neuman, W. L. (2014). *Social research methods: qualitative and quantitative approaches*. USA: Pearson Education Limited.
- Ocak, G. (2019). Bilimsel araştırmalarda kullanılan veri toplama yolları. Gürbüz Ocak (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s. 218-268). Pegem Akademi.

- Oliva, P.F. (1997) *Developing the curriculum*. Longman, USA.
- Oliva, P.F. (2009). *Developing the curriculum*, New York: Pearson Allyn and Bacon.
- Ornstein, A.C. & Hunkins, F.B. *Curriculum evaluation in schools*. London:Croom Helm Ltd. 1983.
- Ödemiş, B. (2018). *Meslek yüksekokulu ingilizce öğretim programının bağlam, girdi, süreç, ürün (CIPP) modeli kullanılarak değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Osman Gazi Üniversitesi.
- Özdemir, M. (2021). Mağara resimleri bize ne anlatır? Paleolitik çağ mağara resimleri bağlamında tarih öncesi inancına ilişkin bazı sorgulamalar. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 7(4), 825-843. <https://doi.org/10.21551/jhf.1033269>
- Özsoy, V. (2003). *Görsel sanatlar eğitimi resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Özsoy, V. & Mamur, N. (2022). Görsel sanatlar öğretmenlerinin öğrenci izleme, ders ölçme ve değerlendirme yaklaşımları. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 147-181. <https://doi.org/10.30964/auebfd.947399>
- Patton, M.Q. (2002) *Qualitative research and evaluation methods (3rd edition)*. Thousand Oaks, California: Sage Publishing.
- Patton, M.Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün, S.B. Demir, Çev. Ed.). Pegem Akademi. (Orijinal çalışma 1990'da yayınlandı.)
- Pekdağ, G. N. (2011). *İlköğretim görsel sanatlar öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi], Balıkesir Üniversitesi.
- Probus, M. (1969). *The discrepancy evaluation model: an approach to local program improvement and development*. Washington: Office of Education DHEW.
- Read, H. (2018). *Sanat ve toplum*. (Çev. E. Kök). Hayalperest Yayınevi.
- Robinson, B. (2002). *The CIPP approach to evaluation. COLLIT project*.
- Sanders, J. R., & Sullins, C. D. (Eds.), (2005). *Evaluating school programs: An educator's guide*. Corwin Press.
- Saylor, J. G., Alexander, W. M., & Lewis, A. J. (1981). *Daha iyi öğretim ve öğrenme için program planlaması* (4. baskı). Holt, Rinehart ve Winston.
- Seyidoğlu, H. (2016). *Bilimsel araştırma ve yazma el kitabı*. Güzem Can Yayınları.
- Sönmez V, Alacapınar F (2015). *Örnekleriyle eğitimde program değerlendirme*. Anı yayıncılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. (2018). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.

- Sözer, E. (2003). *Öğretimde amaçlar ve düzenlenmesi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Spaulding, D. T. (2013). *Program evaluation in practice: Core concepts and examples for discussion and analysis*. John Wiley & Sons.
- Stufflebeam D. L., Coryn, C. L. (2014). *Evaluation theory, models, and applications*. (Vol. 50). John Wiley & Sons.
- Stufflebeam, D. (1971). *The relevance of the CIPP evaluation model for educational accountability*. [Paper presented at the Annual Meeting of the American Association of School Administrators]. Atlantic City, NJ.
- Stufflebeam, D.L. (2003) The CIPP Model for evaluation. Kellaghan, T. & In Stufflebeam, D.L. (Ed.), *International Handbook of Educational Evaluation* (s.31-62). The Netherlands: Kluwer.
- Şeker, H. (2012). *Eğitimde program geliştirme: Kavramlar ve yaklaşımlar*. Anı Yayıncılık.
- Şenkaya, S. Ç. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin ilkokul görsel sanatlar derslerinde karşılaştıkları sorunlar ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* [Doktora tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Tarı, H. (2011). *İlköğretim okullarının 1. 2. 3. sınıflarında uygulanan görsel sanatlar dersinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi* [Doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Turgut, M. (2014). *Nitel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Türkcan, B. (2011). Görsel sanatlar dersi öğretim programı. L. Kılıç ve A. Öztürk (Ed.). *Müzik ve görsel sanatlar öğretimi içinde* (s.223-243). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- <https://dergipark.org.tr/tr/pub/enad/issue/45025/560831>
- Türkkan, B. (2008). Görsel sanatlar dersi öğretim programı. Kılıç, L. ve Öztürk, A. (Ed.). *Müzik ve görsel sanatlar öğretimi*. (s.223–244). Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Tyler, R. W. (2002). A rationale for program evaluation. In D. L. Stufflebeam, G. F. Madaus, & T. Kellaghan (Eds.), *Evaluation models* (pp. 87-96). London: Kluwer Academic Publishers.
- Tyler, R. W. (2013). *Basic principles of curriculum and instruction*: University of Chicago press.

- Uşun S (2012). *Eğitimde program değerlendirme: Süreçler yaklaşımlar ve modeller*. Anı Yayıncılık.
- Uşun, S. (2012). *Eğitimde program değerlendirme süreçler, yaklaşımlar ve modeller*. Anı Yayıncılık.
- Uysal, N. & Dadakoğlu, S. C. (2024). Türkiye’de görsel sanatlar dersi öğretim programı’nın uygulanabilirliğinin alan öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(2).
<https://doi.org/10.37217/tebd.1421709>
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188-201.
<https://doi.org/10.21733/ibad.871703>
- Ünal, F. (2011). Öğretmenlerin Öğrencilerine Kazandırmak İstedikleri Değerlere Yönelik Bir İnceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama* (4), 3-24. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eibd/issue/22682/242208>
- Varış, F. (2004). *Eğitimde program geliştirme teori ve teknikler*. Alkın Kitap Yayıncılık.
- Warju W (2016). Educational program evaluation using CIPP model. *Department of Mechanical Engineering, Faculty of Engineering, Universitas NegeriSurabaya, Indonesia* 12(1). <https://doi.org/10.17509/invotec.v12i1.4502>
- Worthen, B. R., Sanders, J. R., Fitzpatrick J. L., (1997). *Program evaluation: Alternative approaches and practical guidelines*. (2nd ed.) Pearson.
- Yıldırım, B., (2018). *2013 yılı ortaokul 5. sınıftan bilimleri dersi öğretim programının bağlam-girdi-süreç-ürün (CIPP) modeli ile değerlendirilmesi*. [Doktora tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11th ed.). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. (2014). *İdealist ve pragmatist estetik*. Aktif Düşünce.
- Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: design and methods*. (6th ed.). Sage Publications.
- Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Nobel Yayıncılık.
- Yolcu, E. (2018). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. (3. Baskı). Pegem Akademi.

Yurdakal, I. H. (2019). 2018 görsel sanatlar öğretim programındaki kazanımların uygulanabilirliğinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(223), 231-244.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/48112/609102>

Yüksel, İ., & Sağlam, M. (2014). *Eğitimde program değerlendirme*. Pegem Akademi.

Ekler

Ek 1

Etik Kurul Onay Formu

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

20.12.2023

Sayın Nagihan Zamur

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/EB/2023/1058 proje numaralı ve "İlköğretim 5. Sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programı'nın Stufflebeam'in Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün Değerlendirme Modeline Göre Değerlendirilmesi" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

A handwritten signature in blue ink, likely belonging to Prof. Dr. Aşkın KİRAZ, is positioned above the printed name.

Prof. Dr. Aşkın KİRAZ

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Koordinatörü

Ek 2.**Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu****A- Bağlam Değerlendirme Boyutu**

1. 5.sınıf görsel sanatlar öğretim programının mevcut amacı nedir? Sizce yeterli midir? Yetersiz ise ne olmalıdır?
2. Programa ilişkin düşünceleriniz nelerdir? Programın güçlü ve zayıf yönlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Programın beğendiğiniz/beğenmediğiniz yönlerini örnekler vererek açıklayabilir misiniz?
3. Sizce, bu program öğrencilerin görsel sanatlar eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilecek niteliğe sahip midir? Sahip değil ise nedenleri nelerdir?
4. Sizce, görsel sanatlar öğretim programında yer alan hedef ve kazanımlar öğrenci seviyesine uygun nitelikte midir? Uygun nitelikte değil ise nedenleri nelerdir? Programın uygunluğunu bir örnek ile açıklayabilir misiniz?
5. Görsel sanatlar öğretim programının hedef ve kazanımları açıklık ilkesine uygun mudur? Nasıl ifade edilmiştir?
6. Sizce programın mevcut içeriği hedefler açısından uygun mudur? Eksik olan yönleri var ise belirtiniz.

B- Girdi Değerlendirme Boyutu

1. Görsel sanatlar öğretim programının kapsamı nasıl olmalıdır?

1.1. Sizce mevcut kapsam öğrencilerin giriş özellikleri/hazır bulunuşluluk düzeylerine uygun olarak mı yazılmıştır? Uygun olarak yazılmamış ise nedenleri nelerdir?

2. Programla ilgili sizin hazır bulunuşluk düzeyiniz nedir? (hizmet içi eğitim durumunuz, programa aşinalık, sisteme uyum vb.)

3. Programı uygulamak adına size sunulan kaynaklar/materyaller (Kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf vb.) hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

4. Görsel sanatlar öğretim programında kullanılan kaynak /materyaller (Kitap, katalog, belgesel, poster, fotoğraf vb.) dersin amacını gerçekleştirmek için yeterli midir?

5. Görsel sanatlar öğretim programının işlenebilmesi için okuldaki fiziki ortamın (atölyelerin) yeterliliği hakkındaki düşünceleriniz nedir?

5.1. Atölyelerdeki hangi imkanlar artırılmalıdır?

5.2. Uygulamalı etkinliklerin yapılmasında atölyelerde karşılaşılan en

5.3. Önemli sorunlar sizce nelerdir?

C- Süreç Değerlendirme Boyutu

1. Sizce, Program; görsel sanatların tüm öğrenme alanlarının (gözlem, yorum, görsel algı ve yaratıcılık) eşit oranda ve dengeli bir şekilde geliştirilmesini sağlayabilecek etkinlikleri içermekte midir?

1.1. Bu alanların geliştirilmesinde programda eksik kalan sizlerin uygulanmasını önerdiğiniz farklı etkinlikler önerebilir misiniz?

2. Görsel sanatlar dersinin programında uygulanan strateji, yöntem ve teknikler sizce hedeflere uygun mu seçilmiştir?

2.1. Görsel sanatlar dersinde kullanılması öngörülen strateji, yöntem ve teknikler sizce hangileri olmalıdır?

2.2. Görsel sanatlar öğretiminde aktif öğrenmeyi sağlayabilecek yöntem ve teknikler kullanıyor musunuz? Hangilerini kullanıyorsunuz? Ne gibi etkinlikler düzenliyorsunuz?

2.3. Sizce, bu ders kapsamında aktif yöntem ve tekniklerin (drama, kartopu, kart gösterme vb.) kullanılmasında yaşanan zorluklar sizce nelerdir?

3. Görsel sanatlar öğretiminde ne gibi teknolojik araç ve gereçler (Web 2. Uygulamaları, sanal sınıflar, sanal quizler vs.) kullanılmalıdır?

3.1. Siz bu araç ve gereçlerden hangilerini kullanıyorsunuz, neden?

D- Ürün Değerlendirme Boyutu

1. Görsel sanatlar öğretim programında kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına ulaşıldığını düşünüyor musunuz?
 1. 1. Hangi hedeflere ulaşılabildiğini örneklendirebilir misiniz?
2. Görsel sanatlar öğretim programında kullanılması önerilen ölçme ve değerlendirme araçlarını (performans görevleri, portfolyo, dereceli puanlama anahtarları vb.) yeterli buluyor musunuz?
 - 2.1. Dönem içerisinde ölçme ve değerlendirmelere (sınav veya sözlü) yer veriyor musunuz? Ne gibi uygulamalar yapıyorsunuz?
 - 2.2. Sizce görsel sanatlar programı kapsamında yapılan değerlendirmeler amaçlanan kazanımları ölçmekte başarılı mıdır?
3. Süreç odaklı değerlendirme araçlarına (portfolyo, proje-performans ödevleri), değerlendirme sürecinde aktif olarak başvuruyor musunuz?
4. 5. sınıflarda uygulanmak üzere daha etkili bir görsel sanatlar öğretimi için programa ilişkin önerileriniz nelerdir? (Programla ilgili değişmesi, eklenmesi veya çıkarılması gerektiğini düşündüğünüz yönler nelerdir?)

Ek 3.**Aydınlatılmış Onam ve Bilgi Formu****5.SINIF GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİM PROGRAMININ BAĞLAM GİRDİ SÜREÇ ÜRÜN DEĞERLENDİRME MODELİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ****Katılımcı Bilgilendirme ve Onam Formu****Değerli öğretmenler ve öğretim elemanları,**

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalında" İlköğretim 5. Sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programı'nın Stufflebeam'in Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün Değerlendirme Modeline Göre Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezimi hazırlamaktayım. Tez çalışmada 2018 yılında uygulanmaya konulan yeni programın görsel sanatlar öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda Görsel sanatlar öğretim programının Stufflebeam'in CIPP değerlendirme modeline göre değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu noktada bu hedefin gerçekleştirilmesi amacı ile görüşlerinize başvurulmaktadır. Bu araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Sizden kimlik belirleyici herhangi bir bilgi istenmemektedir. Görüşmelerin her biri 10-12 dakika sürecektir ve sizin seçeceğiniz gizli bir ortamda yapılacaktır. Tüm veriler kayıt altına alınacak ve araştırma ekibi tarafından 2 yıl boyunca çalışmanın tamamlanmasına kadar saklanacaktır. Daha sonra ise tüm veri tabanlarımızdan silinecektir. Tüm görüşmeler, kimlik bilgileri anonimleştirilerek kayıt altına alınacak, tüm katılımcılar için çalışmanın her aşamasında rumuz isimler kullanılacaktır. Verdiğiniz yanıtlar tamamen bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Bizimle iletişime geçerek istediğiniz zaman çalışmadan çekilebilirsiniz. Eğer çalışmadan çekilirseniz, sizden topladığımız tüm veriler veri tabanımızdan silinecektir ve çalışmada kullanılmayacaktır. Bu konu ile ilgili herhangi bir sorunuz veya endişeniz olursa, aşağıdaki iletişim bilgilerinden bize ulaşabilirsiniz.

Araştırmanın sağlıklı bulgulara ulaşması, sorulara vereceğiniz cevaplara bağlı olduğu nedeniyle bu sorulara gerçek düşünceleriniz doğrultusunda cevap vermeniz rica olunur. İş birliğiniz ve destekleriniz için teşekkür ederim.

Doç. Dr. Didem İŞLEK

Yakın Doğu Üniversitesi

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

Telefon: 0533 870 81 09

E-posta: didem.islek@neu.edu.tr

Nagihan ZAMUR

Yakın Doğu Üniversitesi

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı (Yüksek Lisans)

Telefon: 0539 115 2521

E-posta: nagihanzmur@gmail.com

Aşağıya rumuzunuzu yazarak çalışmaya katılmış olursunuz.

Katılımcı Rumuzu:..... (Ör: A.İ)

Ek 4.
Gözlem Formu

SINIF İÇİ GÖZLEM FORMU

Ders Öğretmeni:

Tarih:

Sınıf:

Saat:

Ders:

Konu:

Gözlemci:

Gözlem Süresi:

AMAÇ: Bu gözlemin amacı, 5. sınıf Görsel Sanatlar dersi programının süreç içerisinde öğretmen ve öğrenci açısından nasıl işlediğini ortaya çıkarmaktır.

		Evet	Hayır	Açıklama ve Yorumlar
1.	Öğretmen derse başlamadan ısındırma etkinliklerine yer vermektedir.			
2.	Öğrencilere dersin hedeflerinden bahsedilmektedir			
3.	Öğretmen yeterli alan bilgisine sahip olup, dersi planlı bir şekilde yürütmektedir.			
4.	Öğretmen ders esnasında farklı öğretim yöntem ve tekniklerine yer vermektedir.			
5.	Derste öğrencilerin etkin katılımı için etkinlikler düzenlemektedir.			
6.	Öğretmen öğretim sürecinde eğitim teknolojileri ve materyalleri öğrencilerin seviyesine uygun şekilde kullanmaktadır.			
7.	Öğrencilerin ilgi ve güdülerinin sürekliliği sağlanmıştır.			
8.	Öğrencilere ders esnasında kendi fikir ve yaratıcılıklarını kullanmaları için fırsat verilmektedir.			
9.	Öğrencilere verilmekte olan görsel sanatlar dersinin içeriği günceldir.			
10.	Görsel sanatlar dersi içeriğinde yer alan kazanımlar öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir.			
11.	Öğrenme için ayrılan süre yeterli düzeydedir.			
12.	Öğretmen dersi ölçme ve değerlendirmek için uygun araç ve yöntemler kullanmaktadır.			

Ek 5.

İntihal Raporu

tez

ORJİNALLİK RAPORU

%7

BENZERLİK ENDEKSİ

%6

İNTERNET KAYNAKLARI

%5

YAYINLAR

%

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

docs.neu.edu.tr

İnternet Kaynağı

%1

2

tepgp.emu.edu.tr

İnternet Kaynağı

%1

3

Altinsoy, Taha. "5. Sınıf Muzik Eğitimi Programinin (2017) Stufflebeam'In Bağlamgirdi-Surec-urun (CIPP) Modeli'Ne Gore Degerlendirilmesi (Mardin Ili ornegi)", Bursa Uludag University (Turkey), 2021

Yayın

<%1

4

fr.wikipedia.org

İnternet Kaynağı

<%1

5

2019.fmgtegitimikongresi.com

İnternet Kaynağı

<%1

6

dergipark.org.tr

İnternet Kaynağı

<%1

7

acikerisim.nevsehir.edu.tr

İnternet Kaynağı

<%1

8

acikbilim.yok.gov.tr

İnternet Kaynağı

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Ad – Soyad: Nagihan ZAMUR

Doğum Tarihi: 18.03.1999

Doğum Yeri: Şanlıurfa/Türkiye

Eğitim Durumu:

Lisans Öğrenimi: Yakın Doğu Üniversitesi – Sınıf Öğretmenliği

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurum: Yakın Doğu İlkokulu/ 2021 -

İletişim

Adres: Yakın Doğu Lojmanları 26.Blok Daire:3

Telefon: 0539 115 2521

E-Posta: nagihanzmr@gmail.com